

ศูนย์สารนิเทศ

(Information Center)

ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin ๑

ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๑

มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๑

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๑

นางแม่นมาส ขวลิต	นายกสมาคม
นางกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ	อุปนายกคนที่ ๑
นางวิภา โทยสุขโช	อุปนายกคนที่ ๒
ม.ล.จ้อย นันทวิษรินทร์	เหรัญญิกคนที่ ๑
นางนงลักษณ์ สุวรรณกิจ	เหรัญญิกคนที่ ๒
นางสาวสุภัทรา ฉัตรเงิน	บรรณารักษ์
นางจรี อุตุภรัตน์	ปฏิคม
นางวรรณิ ศิริสุนทร	นายทะเบียน
นางผ่องพันธ์ รัตนภูษิต	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
นางสาวสอางศรี พรสุวรรณ	ประธานแผนกวิชาการ
นางบุญทา วิศวไพศาล	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์
นายชัชช ลียะวณิช	ประธานแผนกวารสาร
นายจุมพจน์ วณิชกุล	ประธานแผนกจัดพิมพ์
นางสุนทรี หังสสุต	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
นายสุรพร กุลศิริชัยวัฒน์	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา
นางธารา กนกมณี	ประธานแผนกแลกเปลี่ยน หนังสือและสิ่งพิมพ์
นางสาวเพ็ญศรี กัญสุวรรณ	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด
นางกาญจนา สุนสวัสดิ์	ประธานแผนกหาทุน
นางสาวกาญจนา โสภโณตร	กรรมการ
นายโกวิท วรพิพัฒน์	กรรมการ
นายประจักษ์ พุ่มวิเศษ	กรรมการ
นายทองอยู่ แก้วไทรชะ	กรรมการ
นางเรณู เปี้ยชื่อ	กรรมการ
นางสาวจินดา จำเริญ	กรรมการ
นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ	กรรมการและเลขานุการคนที่ 1
นางผ่องพันธ์ รัตนภูษิต	กรรมการและเลขานุการคนที่ 2

นางวรรรัตน์ ศรีน้ำเงิน

เลขานุการบริหาร

วารสาร ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๑

ส ำ ร ะ ส ำ ร

บทบรรณาธิการ		๑
ศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี	วราวุธ ศรีวิทย์บุตร	๒
ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท สถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ม.ร.ว. พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์	๕
ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ		๑๓
งานเอกสารในวัยนี้...ของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.)	สุจิตรา ทังสุสังข์	๑๕
ศูนย์สนเทศศรี และห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์	สมชาย รัตนสกุล	๑๙
บริการสารนิเทศเทคโนโลยีแก่สมาชิก ๗ ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	เอมอร ศรีนิลตา	๒๓
ศูนย์ค้นคว้าสารนิเทศและเทคโนโลยีแห่งชาติ	เครือวรรณ โพธิ์สมบัติ	๓๐
ศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น)	ทัศนีย์ จารุสมบัติ ชัยฉลอง อิศวเสนา	๓๘
ศูนย์เอกสารเพื่อการวิจัยวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย	ทัศนภารณ์ คหาวิช	๕๖
ศูนย์เอกสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศฝรั่งเศส	พูลสุข ปรีวัตรวรวุฒิ	๖๑
รู้จักศูนย์สารนิเทศในประเทศเพื่อนบ้านสี่แห่ง	ทัศนภารณ์ คหาวิช	๘๐
ศูนย์สารนิเทศ : บรรณารักษ์และสาระสิ่งพิมพ์	รุ่งทิพย์ ท่อโนทยาน	๘๓
ช่วยงานสนเทศไทยศึกษา	สภาวะการณ ทัศนภารณ์ และแนวคิดในการพัฒนา นฤมล ปราชญ์โยธิน	๑๑๐
ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ		
เพ็ญศรี กัญสุวรรณ คอบคุม		๑๓๗

T.L.A. Bulletin

C O N T E N T S

Editorial	1
Cabinet Information Center <i>Voranoot Treetipbut</i>	2
Rural Development Data Center, Information Processing Institute for Education and Development, Thammasat University <i>M.R.Pongsvas Svasti</i>	5
Northern Development Information Center	13
Documentation Center of Thai Volunteer Service (TVS) <i>Sujittra Tangsusang</i>	15
Clearing House on Information on Women in Development <i>Somchai Ratanaskul</i>	19
ASEAN Biogas Technology Information Service, KMITT Library <i>Aim - Orn Srinilta</i>	23
National Center for Genetic Engineering and Biotechnology <i>Kruawan Pothisombath</i>	30
Technological Information Center, Technological Promotion Association (Thai - Japan) <i>Tassanee Jarusombuti, Chaichalong Assavasena</i>	38
Centro de Información Científica y Humanística (CICH) of the Universidad Nacional Autónoma de Mexico (UNAM) <i>Tasanaporn Gadavani</i>	46
Scientific and Technical Documentation Centers in France <i>Poolsook Privatwrawute</i>	61
Four Information Centres in Neighbouring Countries <i>Tasanaporn Gadavani</i>	80
Information Center : Bibliographies & Abstracts <i>Rungtip Hovanotayan</i>	93
Thai Studies Information Network : State, Principles and Development <i>Narumon Prajayayothin</i>	110
Information Exchange <i>Pensri Guaysawan</i>	137

วารสารวิชาการวิจัยสังคมศึกษา ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม-มีนาคม เมษายน-มิถุนายน กรกฎาคม-กันยายน ตุลาคม-ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

กำหนดรายปีฉบับละ 20 บาท สมาชิกประจำปีละ 70 บาท ให้ไปรษณีย์สมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ติดต่อขอรับ และสมัครเป็นสมาชิก ได้ที่ นางวรรณี ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคมสมาชิกและผู้สนใจต้องการเผยแพร่ความรู้ หรือแสดงความคิดเห็นโปรดส่งเรื่องที่ยาสลีย์ ลีชะมัด ห้องสมุดฯ ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อ. คลองหลวง ปทุมธานี 12121 โทร. 5292081

วารสารห้องสมุดยินดีต้อนรับความจากผู้อ่านทุกท่าน

การส่งบทความมาตีพิมพ์ โปรดแจ้ง บรรณาธิการเลือกตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้เขียนพร้อมทั้งชื่อจริง นามสกุล ชื่อบทความเป็นภาษาอังกฤษ และสถานที่ทำงานหรือที่อยู่ติดต่อได้ ความยาวขอ บทความประมาณ 10-15 หน้า มีวารอ้างอิง ตามหลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และโปรดเก็บสำเนาต้นฉบับเอาไว้ด้วย คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้ผู้เขียน

ข้อคิดเห็นปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของสมาคมนัก และคณะผู้จัดทำ

การนำบทความไปตีพิมพ์ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารสมาคม

บรรณาธิการบริหาร

ชลีย์ ลีชะมัด

บรรณาธิการประจำฉบับ

พลสุข ปรีวัตรวรุฒ
ทัศนการณ์ ทวณิช
รุ่งทิพย์ ท่อโนทยาน

กองบรรณาธิการ

จินดา จำเริญ

จุมพจน์ วณิชกุล

เฉลียว พันธิ์สิตา

ทวี มุขธระโกษา

ทองหยด ประทุมวงศ์

บุญตา วิศว์ไพศาล

เพ็ญศรี กัญสุวรรณ

วรรณิ ศิริสุนทร

วิสิทธิ์ จินตวงศ์

อภิญา เบญจวรรณการ

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นางวรรณี ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

273.275 เชียงสะพานลอยสุทธิสาร

ถนนวิภาวดีรังสิต พญาไท

กทม. 10400

โทร. 2712084

พิมพ์ที่ หจก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์

93-93/1 ถ.นครสวรรค์

กทม. 10100 โทร. 2814291

2819123, 2824520, 2814283

Executive Board of the Thai Library Association 1987-1988

Mrs. Maenmas Chavalit	<i>President</i>
Mrs. Kullasap Gesmankit	<i>Vice President I</i>
Mrs. Vipa Goysookho	<i>Vice President II</i>
Miss Kammanee Suckcharoen	<i>Secretary I</i>
Mrs. Pongpan Rattanabusit	<i>Secretary II</i>
M.L. Joy Nandhivajrin	<i>Treasurer I</i>
Mrs. Nonglak Suvarnakich	<i>Treasurer II</i>
Miss Supatra Chatngain	<i>Librarian</i>
Mrs. Juree Usuparat	<i>Chairman of Hospitality</i>
Mrs. Vannee Sirisunthorn	<i>Chairman of Membership</i>
Mrs. Pongpan Rattanabusit	<i>Chairman of Foreign Relations</i>
Miss Saangsri Phornsuwan	<i>Chairman of Continuing Education</i>
Mrs. Boonta Wissawapaisal	<i>Chairman of Public Relations</i>
Mr. Shalash Liyavanija	<i>Chairman of the T.L.A. Bulletin</i>
Mr. Chumpot Wanichakul	<i>Chairman of Publications</i>
Mrs. Sundhari Hansasuta	<i>Chairman of Library Supervision</i>
Mr. Suraporn Kulsirichivatana	<i>Chairman of Research Projects</i>
Mrs. Thara Kanakamani	<i>Chairman of Gift and Exchange</i>
Miss Pensri Guaysuwan	<i>Chairman of Library Standard</i>
Mrs. Kanchana Soonsawad	<i>Chairman of Fund Raising</i>
Miss Kanchana Sophanodorn	<i>Member</i>
Mr. Kowit Vorapipat	<i>Member</i>
Mr. Prachak Poomvises	<i>Member</i>
Mr. Tongyoo Kaewsaiha	<i>Member</i>
Mrs. Rendo Piaseu	<i>Member</i>
Miss Chinda Chamroen	<i>Member</i>

THAI LIBRARY ASSOCIATION

273 - 275 Viphavadee Rangsit Road, Phayathai, Bangkok 10400
Tel. 2712084

บทบรรณาธิการ

คำว่า ศูนย์ข้อมูล ศูนย์ข่าวสาร ศูนย์สารนิเทศ หรือศูนย์สารสนเทศ ซึ่งผู้ใช้ต่าง ๆ ถิ่นนั้นล้วนมีความหมายเดียวกัน และตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Information Center ในทันที จะขอใช้คำว่า ศูนย์สารนิเทศ และขอเชิญชวนให้ผู้อ่านทุกท่านใช้คำนี้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากคำว่า Information ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติทางเป็นภาษาไทยแล้วว่า สารนิเทศ

ศูนย์สารนิเทศและห้องสมุด มีหน้าที่หลักเหมือนกันคือ การรวบรวม ดำเนินการ จัดเก็บ สืบค้น และแจกจ่ายสารนิเทศ ส่วนที่แตกต่างกันที่สำคัญคือลักษณะของสารนิเทศที่จัดเก็บ ห้องสมุดจะเน้นสารนิเทศที่เป็นหนังสือและวารสารเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ศูนย์สารนิเทศจะเป็นเอกสารทางวิชาการ เอกสารการวิจัยต่าง ๆ มากกว่า การให้บริการ ห้องสมุดจะเน้นการให้บริการจากวัสดุสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดตามความต้องการ (demand) ของผู้ใช้ ส่วนศูนย์สารนิเทศจะให้บริการโดยคำนึงถึงความจำเป็น (need) ของผู้ใช้เป็นหลัก บริการที่สำคัญของศูนย์สารนิเทศ ได้แก่ บริการรวบรวมบรรณานุกรม บริการสารนิเทศเลือกสรร และการทำสาระสังเขป อาจกล่าวได้ว่าศูนย์สารนิเทศมีลักษณะคล้ายห้องสมุดเฉพาะมากแต่เน้นการให้บริการที่ลึกซึ้ง และคิดถึงความจำเป็น (need) ของผู้ใช้มากกว่า นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สารนิเทศอาจเป็นบรรณารักษ์ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชาที่เรียกว่า นักเอกสารสนเทศก็ได้ ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดนั้นส่วนใหญ่จะเป็นบรรณารักษ์

อย่างไรก็ตาม สำหรับเมืองไทยแล้ว ศูนย์สารนิเทศและห้องสมุดยังต้องอาศัยและพึ่งพาซึ่งกันและกันอยู่มาก และมีศูนย์สารนิเทศหลายแห่งที่ตั้งอยู่ในห้องสมุด วารสารห้องสมุดฉบับศูนย์สารนิเทศนั้นจะนำผู้อ่านไปพบกับศูนย์สารนิเทศต่างๆ ที่น่าสนใจทั้งทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ

ศูนย์สารนิเทศต่าง ๆ ที่นำมาลงในวารสารห้องสมุดฉบับนี้ อาจจะน้อยเกินไปสำหรับผู้อ่านบางท่าน บรรณานุกรมศูนย์สารนิเทศ ใน "ศูนย์สารนิเทศ : บรรณานุกรมและสาระสังเขป" คงจะช่วยท่านได้บ้าง

รู้จักศูนย์สารนิเทศแต่ละแห่งแล้ว มารู้อีกข้างหนึ่งของศูนย์สารนิเทศที่น่าสนใจแห่งหนึ่งก็น่าจะเป็นชื่อ "วารสารสนเทศไทยศึกษา" ถอดมัน "ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ" ฉบับนี้ มีเรื่องที่น่าสนใจไม่แพ้เรื่องอื่น ๆ เกือบกับห้องสมุดที่ต้องเสียค่าบำรุงในประเทศไทย และแนะนำให้อ่านงานคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เอ.ยู.เอ. และของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

หวังว่าทุกท่านจะได้รับสาระและรู้จักศูนย์สารนิเทศกันดีและมากขึ้น ทั้งยังทราบแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มขนอกด้วย ซึ่งแหล่งข้อมูลแต่ละแห่งนั้นล้วนแล้วแต่ยินดีและเต็มใจจะให้บริการผู้ใช้ทุกคนที่ต้องการและมีความสนใจข้อมูลในศูนย์สารนิเทศนั้น ๆ

พลสุข ปรีวัชรวิวัฒน์

ศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี

วรรณช ตรีพิทยบุตร*

ประวัติ

ศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๙ เล่มที่ ๑๐๓ ตอนที่ ๑๒๕ ให้แบ่งส่วนราชการในสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีออกเป็น ๗ กอง และ ๑ ศูนย์ คือ กองกลาง กองการประชุมคณะรัฐมนตรี กองนิติธรรม - กองประกาศิต กองประมวลและติดตามผลมติคณะรัฐมนตรี กองประสานนโยบายและแผน กองโรงพิมพ์ และศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทั้ง ๔. คำนี้คือ

๑. ภารกิจด้านสถาบันพระมหากษัตริย์
๒. ภารกิจด้านคณะรัฐมนตรี

๓. ภารกิจด้านสถาบันนิติบัญญัติ

๔. ภารกิจด้านประชาชน

ทั้งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ภารกิจด้านสถาบันพระมหากษัตริย์

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานฝ่ายบริหารของรัฐบาลหน่วยแรกที่จะประสานการดำเนินการต่าง ๆ กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ภารกิจใด ๆ ก็ตามที่ฝ่ายบริหารต้องดำเนินการ โดยความเห็นชอบของสถาบันพระมหากษัตริย์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้ดำเนินการ

๒. ภารกิจด้านคณะรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจด้านการบริหารงานทั่วไปของคณะรัฐมนตรี โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหาร เรื่องของกระทรวง ทบวง กรมที่นำเสนอคณะรัฐมนตรี ล้วนเป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้นำเสนอคณะรัฐมนตรี หรือเรื่องที่เป็นนโยบาย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่สำคัญในการ

*ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี

นำเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี ในฐานะผู้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในฐานะผู้ประสานประโยชน์ของชาติกับประโยชน์ของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ในฐานะผู้เสนอข้อพิจารณาหรือความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี ในฐานะเลขาธิการของคณะรัฐมนตรี

๓. การกิจด้านสถาบันนิติบัญญัติ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายของคณะรัฐมนตรี ดำเนินการเกี่ยวกับการออกกฎหมายของบ้านเมือง อันได้แก่บรรดาพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎ ก.พ. กฎ ก.ค. กฎสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศต่าง ๆ ที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ หรือให้ความเห็นชอบ โดยมีหน้าที่ประสานงานกับรัฐสภาหรือส่วนราชการอื่นให้คณะรัฐมนตรี ในด้านร่างเสนอร่างกฎหมาย ฯ ทูลเกล้าถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานและรองประธานวุฒิสภา ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาและรัฐมนตรี ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับนิติคดีและกระทู้ถาม รายงานต่าง ๆ ของกรมการตำรวจ การออกคำสั่งนายกรัฐมนตรีโดยอาศัยอำนาจพิเศษตามธรรมนูญการปกครองและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กับการให้ความเห็นทางกฎหมายด้วย

๔. การกิจด้านประชาชน

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่นำกฎหมายต่าง ๆ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นเอกสารหลักฐานสำคัญของทางราชการ เพื่อใช้ในการอ้างอิงและยึดเป็นหลักปฏิบัติ โดยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ในการจัดพิมพ์ และมีโรงพิมพ์ซึ่งดำเนินการเพื่อการจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นโดยเฉพาะ

จากภารกิจอันสำคัญดังกล่าว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จึงได้จัดตั้งระบบข้อมูลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางด้านคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วจะเป็นส่วนช่วยในการบริหารราชการแผ่นดิน

๕. สถานที่ตั้ง

ศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล โทร. ๒๘๒๗๑๘๕, ๒๘๒๘๑๔๘

การบริหาร

ศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานระดับกองในสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยมีผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี (เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ ๘) เป็นผู้บังคับบัญชาจัดการจัดโครงสร้างการบริหารภายในศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรีออกเป็น ๓ ฝ่าย และ ๑ งาน คือ

- ฝ่ายข้อมูล
- ฝ่ายระบบงานคอมพิวเตอร์
- ฝ่ายระบบคอมพิวเตอร์
- งานบริหารทั่วไป

ฝ่ายข้อมูล มีหน้าที่กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบันทึกและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ให้บริการและเผยแพร่ข้อมูลแก่กองต่าง ๆ ตลอดจนการให้ข่าวและบริการข่าวสารของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ฝ่ายระบบงานคอมพิวเตอร์ ทำหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ ตามภารกิจของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ในด้านต่าง ๆ

ฝ่ายระบบคอมพิวเตอร์ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหา ควบคุมการปฏิบัติงานและพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพต่อการใช้งานอยู่เสมอ

งานบริหารทั่วไป ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานทั่วไปของศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี เช่น งานธุรการ งานสารบรรณ งานพิมพ์ดีด งานพัสดุ และงานอื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย **งบประมาณ**

ใช้งบประมาณประจำปีของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และงบประมาณนอกราชการ

การใช้เทคโนโลยีในศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี

ได้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยในการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ

การบริการ

ให้บริการข้อมูลและข่าวสารของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แก่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและส่วนราชการทั่วไป ภายใต้ขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของสำนัก ฯ

โครงการในอนาคตของศูนย์ข้อมูลคณะรัฐมนตรี

ระบบข้อมูลของสำนักเลขาธิการระบบนี้จะเป็นแหล่งรวมข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ข้อมูลมติคณะรัฐมนตรี ข้อมูลนโยบายและแผน ข้อมูลกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ข้อมูลปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมา ข้อมูลกรรมการและข้อมูลตัวเลขสถิติและวิชาการ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อช่วยคณะรัฐมนตรีในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน และยังเป็นแหล่งรวมของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และข้อมูลราชกิจจานุเบกษาอีกด้วย

ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท
สถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ม.ร.ว. พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์*

“บทความนอศึข่เขียนของคุณ “ชุม” จากคอลัมน์ ทะทะพาท
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๒๑ มี.ค. ๓๑ เป็นเรื่องนำในการเขียน”

ชุม. “ทะทะพาท.” ไทยรัฐ, ๒๑ มี.ค. ๓๑, หน้า ๕.

“เมื่อพูดถึงการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์
หลายๆ คนคงจะนึกถึงกิจการต่างๆ ที่ค่อนข้างจะหรูหรา
ทันสมัยอย่างเช่น กิจการธนาคาร การส่งออก หรือ
อุตสาหกรรมใหญ่ๆ โดๆ แต่เดี๋ยวนี๋ไม่ใช่อ่างนั้นซะแล้ว
คอมพิวเตอร์ค่อยๆ แผ่ขยายบารมีออกไปทุกเรื่อง จาก
สำนักงานสุครึ้มเรือน จากกิจการทันสมัยไปสู่กิจการที่ทำ
เพื่อชาวบ้านชาวไร่ หรือประชาชนในส่วนภูมิภาค”

แนวความคิดที่จะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อสนับสนุนการ
บริหารการพัฒนาชนบท ได้เริ่มตั้งแต่แผน
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ

ที่ ๕ โดยรัฐบาลได้เล็งเห็นว่า การพัฒนา
ชนบทเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผูปฏิบัติงานจำนวน
มาก และมีพื้นที่กว้างขวาง ครอบคลุมทั่ว
ประเทศ, ดังนั้น การพัฒนาชนบทจะสามารถ

*เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ สถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ก็ต่อเมื่อมีระบบการจัดเก็บ จำแนก ติดตาม และบ่อนข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ๓ ประการคือ

ประการแรก การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นคลังข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนและการตัดสินใจการพัฒนาชนบท โดยหวังที่จะเอื้อให้หน่วยงานของรัฐมีข้อมูลที่สามารถจะนำไปใช้ในการจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพความต้องการของราษฎรในท้องถิ่น ได้อย่างมีแบบแผน

ประการที่สอง เป็นกิจกรรมการประสานแผน กล่าวคือ เป็นการเก็บรวบรวมคำขอ

โครงการเพื่อใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งบันทึกแผนปฏิบัติการหรืออภินัยหนึ่ง คือโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และอนุมัติให้ดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตามคำขอโครงการนั้น ๆ

ประการที่สาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยใช้เป็นกลไกที่จะทำให้ผู้วางแผนทราบว่าการทำงานโครงการต่าง ๆ ได้บังเกิดผลตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในแผนหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อที่จะเอื้อให้ผู้วางแผนสามารถปรับแผนและเงื่อนไขต่าง ๆ ของโครงการและของแผนงานให้สอดคล้องกับสภาวะปัญหาและทรัพยากรต่อไป

ชุม. "เหะเหะพาที." ไทยรัฐ, ๒๑ มี.ค. ๓๑
"เมื่อตัดสินใจว่าจะลุยพัฒนาชนบท ท่าน (หมายถึง พลเอก เปรม ติณสูลานนท์, นายกรัฐมนตรี) ก็เห็นความจำเป็นที่ต้องมีเครื่องมือเครื่องมือในการช่วยตัดสินใจ ดังนั้น พอมมีโอกาสเดินทางไปญี่ปุ่น ปากีขอเครื่องคอมพิวเตอร์ จากนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นมาให้ธรรมศาสตร์ เป็นเครื่องขนาดยักษ์ ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง โดยปากบอกว่า ธรรมศาสตร์จะเอาไว้ใช้อะไรก็ได้ แต่ส่วนหนึ่งจะต้องเอามาใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับชนบทให้ผม"

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทนี้ รัฐบาลได้ดำเนินการโดยจัดเป็นโครงการร่วมระหว่างศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (ศปช.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดตั้งสถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา (สพข.) ขึ้นเป็นส่วนราชการเทียบเท่าคณะ โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการจัดหาสถานที่ บุคลากร และดำเนินการด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อสนับสนุนงานพัฒนาชนบทและสนับสนุนงานด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริหารของมหาวิทยาลัย ส่วนศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน และประสานในด้านการจัดหาและจำแนกข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท

สำหรับระบบคอมพิวเตอร์ สถาบัน ฯ ได้รับความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องมือต่าง ๆ ในวงเงิน ๔๗ ล้านบาท จากรัฐบาลญี่ปุ่น ภายใต้การดำเนินงาน

ของ JICA (Japan International Cooperation Agency) ซึ่งอุปกรณ์ที่ได้รับเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ของ NEC รุ่น ๓๕๐ ซึ่งมีหน่วยความจำ ๖ ล้านตัวอักษร (Mega byte) งานแม่เหล็ก (Disk Drive) เครื่องเทปแม่เหล็ก (Magnetic Tape Unit) เครื่องพิมพ์ (Line Printer) เครื่องอ่านบัตรเจาะรู เครื่องเตรียมข้อมูล (Key to Diskette Data Entry) และเครื่องเทอร์มินัลที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ได้อีก ๒๔ ชุด

ระบบเครื่อง NEC ๓๕๐ นี้ ใช้รหัสมาตรฐานของ EBCDIC ซึ่งเป็นรหัสที่ใช้กันอย่างแพร่หลายบนเครื่อง IBM เครื่องใหญ่ โดยทั่วไปโดยมีระบบควบคุมการปฏิบัติงาน (Operating System) ที่เรียกว่า ACOS-๔ ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่รองรับโปรแกรมต่าง ๆ หลายชนิดที่จัดทำมาพร้อมกับตัวเครื่องอันได้แก่ระบบการทำงานแบบ Time Sharing โปรแกรมภาษาต่าง ๆ เช่น ฟอรัทเรน โคบอล RPG PL/I และโปรแกรมภาษาชั้นสูงอื่น ๆ

ชม. "เหะเหะพาท." ไทยรัฐ, ๒๑ มี.ค. ๓๑

"ว่ากันว่าข้อมูลระดับหมู่บ้านอย่างละเอียดพอสมควร
ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศไทยถูกจัดเก็บอยู่ในคลังข้อมูล
ธรรมศาสตร์แห่งนี้"

ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน หรือมี
 ซอยอีกอย่างหนึ่งว่าข้อมูล กชช. ๒ ค เป็นข้อมูล
 พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านใน
 เขตชนบท (นอกเขตสุขาภิบาล) ของทุกหมู่บ้าน
 ซึ่งนับจำนวนรวมกันแล้วมีมากกว่า ๕๕,๐๐๐
 หมู่บ้านทั่วประเทศและมีปริมาณข้อมูลรวมกัน
 มากกว่า ๘๐ ล้านตัวอักษร ได้รับการจัดเก็บ
 ไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูล
 พื้นฐานในการวางแผน การสำรวจข้อมูลได้
 รับการจัดเก็บทุก ๒ ปี โดยอาศัยคณะทำงาน
 สนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับ
 ตำบล (คปต.) มีกำนันท้องถิ่นเป็นหัวหน้าคณะ
 ทำงานร่วมกับ เกษตรตำบล พัฒนาการ
 สาธารณสุขตำบล ครู และ ราษฎร เริ่มจัด
 เก็บตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ซึ่งดำเนินการจัดเก็บ
 เฉพาะเขตพื้นที่ชนบทยากจน ๑๒,๐๐๐ หมู่บ้าน
 และได้ขยายครอบคลุมพื้นที่ครบทุกหมู่บ้านทั่ว
 ประเทศในปี ๒๕๒๗ และ ๒๕๒๘ ตามลำดับ

ในปลายปี ๒๕๓๑ นี้ ศูนย์ประสานการ
 พัฒนาชนบทแห่งชาติ จะดำเนินการจัดเก็บ
 ข้อมูลดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง โดยเนื้อหาของ
 ข้อมูลจะยึดถือตามที่เคยดำเนินการจัดเก็บ
 มาแล้วในปีที่ผ่านมา ๕ หัวข้อใหญ่ คือ

— สภาพทั่วไป โดยกล่าวถึง ข้อมูล
 ทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพของแหล่งน้ำ บริการ
 สาธารณะในหมู่บ้าน สภาพการคมนาคม ที่อยู่

อาศัย ไฟฟ้า เชื้อเพลิง และการดำเนินการ
 ทางเกษตร

— สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เป็น
 ข้อมูลการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของราษฎร
 เช่น การทำนา การทำไร่ การทำสวน
 การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำ
 อุตสาหกรรมในครัวเรือน การทำเกษตรฤดู
 แล้ง สัตว์ใช้งานและเครื่องจักรในการเกษตร
 สภาพและคุณภาพของดิน และสิทธิในที่ดิน
 ทำกิน

— ความรู้และการศึกษา ครอบคลุมใน
 เรื่องระดับการศึกษาของประชาชน การฝึก
 อบรมของหน่วยราชการ และ การจัดกิจกรรม
 ในหมู่บ้าน

— สุขภาพอนามัย ประกอบด้วยข้อมูล
 สภาพการเกิด การขาดสารอาหารในเด็ก โรค
 ที่พบในเด็กและในผู้ใหญ่ และการรับบริการ
 ดูแลสุขภาพอนามัย

— ความเห็นของข้าราชการในระดับ
 พื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยความเห็นของ คปต.
 และ กพอ. (คณะกรรมการพัฒนาชนบทระดับ
 อำเภอ) ที่มีต่อหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ในหัวข้อ
 การพัฒนาสาขาต่าง ๆ

นอกจากนี้ สถาบัน ฯ ยังได้ทำการจัด
 เก็บข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท
 อันได้แก่

- ดัชนีระดับการพัฒนา ซึ่งเป็นการนำข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านมาจัดเป็น ๕ หมวดการพัฒนาหลัก คือ โครงสร้างพื้นฐาน ผลผลิตสุขภาพอนามัย แหล่งน้ำ และ ความรู้ โดยจัดเป็นดัชนีย่อย ๓๔ ตัวใช้วัดสภาพปัญหาของแต่ละหมู่บ้าน เปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยทั่วประเทศ นอกจากนั้นดัชนีดังกล่าวยังได้รับการนำไปใช้ในการ จัดลำดับการพัฒนาของหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยแบ่งชั้นของหมู่บ้านออกเป็น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มหมู่บ้านที่สมควรจะเร่งรัดพัฒนาเป็นอันดับแรก กลุ่มหมู่บ้านที่สมควรจะเร่งรัดพัฒนาเป็นอันดับที่สอง และอันดับที่สามตามลำดับ

- ข้อมูล กชช. ๓ และ กชช. ๕ ซึ่งเป็นข้อมูลการขอโครงการเพื่อพัฒนาชนบทของแต่ละจังหวัด และข้อมูลแผนปฏิบัติการของกรม อันประกอบด้วยการจัดสรรงบประมาณ และการจัดสรรโครงการของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งไปให้จังหวัดดำเนินการ

- ข้อมูล กชช. ๑ ก เป็นข้อมูลการประเมินความก้าวหน้าและความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งจะ เป็นเครื่องบอกถึงประสิทธิภาพการทำงานของแต่ละโครงการ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งประโยชน์จากผลงาน และความ สำเร็จที่เกิดขึ้นว่า ได้ผลตรงกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

ชม. "เหะเหะพาท." ไทยรัฐ, ๒๑ มี.ค. ๓๑

"จากวันนั้น ถึงวันนี้ สถาบันประมวลข้อมูลฯ ค่อย ๆ วิวัฒนาการเรื่อยมา มีผู้คนมาช่วยทำงานมากขึ้น และขยายใหญ่โตมากขึ้น จนกลายเป็นแม่ข่ายใหญ่ของข้อมูล เพื่อการพัฒนาชนบท"

ข่ายระบบข่าวสาร ของข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทได้รับการใช้งานกันอย่างแพร่หลาย ในหน่วยราชการที่เข้าร่วมในการพัฒนาชนบท ๕ กระทรวงหลักคือ กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม และที่จะเข้าร่วมเพิ่มอีก ๑ กระทรวง คือ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งทุก

กระทรวงมีโครงการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน
ในเขตชนบทรวมกันแล้วมากกว่า ๒๐๐ ประเภท
โครงการ

การขยายข่ายระบบข่าวสาร ได้รับการ
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ต้นแผน ๖
๕ โดยเริ่มจากมีการติดตั้งเครื่องเทอร์มินัล ณ
หน่วยราชการต่าง ๆ สามารถ online ติดต่อ
เข้ากับธรรมศาสตร์ มีการส่งแบบพิมพ์รายงาน
ด้วยคอมพิวเตอร์สรุปปัญหาและชี้แนะการพัฒนา

ไปยังหน่วยราชการและจังหวัด นอกจากนี้
ยังได้มีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อสนับสนุนการ
พัฒนาชนบท เพื่อนำไปติดตั้งบนเครื่องไมโคร
คอมพิวเตอร์ ที่ปัจจุบันได้ติดตั้ง ณ กรมต่าง ๆ
แล้ว ๑๖ กรม และจังหวัดในส่วนภูมิภาคอีก
๑๐ จังหวัด โดยมีโครงการที่จะขยายครบ ๗๒
จังหวัด และกรมครบ ๓๐ กรมในปลายปี
งบประมาณนี้

ชม. "หะหะพาทิ" ไทยรัฐ, ๒๑ มี.ค. ๓๑
"ทุกคนที่สถาบันฯ ทำงานอย่างทุ่มเทด้วยความ
อยาก จะเห็นเครื่องมือทันสมัยเหล่านี้มีส่วนรับ ใช้ปัญหา
รากฐานของชาติอย่างแท้จริง"

สถาบันประมวลข้อมูล ฯ ปัจจุบันมี
เจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๕๙ คน มีรองศาสตราจารย์
ดร. ธเนศ นรภูมิพิทักษ์ เป็นผู้อำนวยการมา
ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน และมีการแบ่ง
การทำงานออกเป็น ๔ ฝ่ายคือ

สำนักงานเลขานุการ (๒๒๔-๑๔๐๓)
เป็นผู้จัดหาบุคลากร วัสดุและครุภัณฑ์
ต่าง ๆ ให้แก่สถาบัน ฯ สำหรับผู้ใช้
คอมพิวเตอร์ สำนักงานเลขานุการจะ

เป็นสถานที่สำหรับ ใช้ติดต่องานทั่วไป
นับตั้งแต่การยื่นแบบขอลงทะเบียนใช้
คอมพิวเตอร์ การจองเวลาใช้อุปกรณ์
การเข้าแผ่นดิสเก็ต หรือเทป การส่ง
งานและรับผล และการขอใช้บริการ
ถ่ายเอกสารที่เร่งด่วน
ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาระบบ (๒๒๓-
๕๑๖๕) ประกอบด้วยทีมงานนัก
วิเคราะห์ระบบงานและโปรแกรมเมอร์

ซึ่งทำหน้าที่ผลิตซอฟต์แวร์ (คำสั่งสำหรับคอมพิวเตอร์) เพื่อใช้ในภารกิจต่าง ๆ ที่สถาบัน ฯ รับผิดชอบ ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับชาติ (งานพัฒนาชนบท) นอกจากนี้ทีมงานชุดเดียวกัน ยังทำหน้าที่หมุนเวียนกันเป็นวิทยากรในการอบรมการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือที่สถาบันประมวลข้อมูล ฯ จัดขึ้นด้วย ในกรณีที่ใช้คอมพิวเตอร์ประสบปัญหาทางเทคนิคบางประการ และแจ้งมายังสถาบัน ฯ ผู้ที่เป็นผู้ทำหน้าที่ค้นหา คำตอบ คำอธิบาย หรือทางออกแก่ผู้ใช้ระบบก็ได้แก่ เจ้าหน้าที่คณะนี้ ซึ่งเป็นทีมงานที่มีความคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์ระบบนั้นเป็นอย่างดี

ฝ่ายวิศวกรรมและปฏิบัติการ (๒๒๓-๕๑๖๔) ประกอบด้วยวิศวกรและคอมพิวเตอร์โอเปอเรเตอร์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบทางด้านความพร้อมของเครื่องจักร ความเรียบร้อยของระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้า และช่างงานสื่อสารของคอมพิวเตอร์ ทั้งภายในมหาวิทยาลัย และนอกมหาวิทยาลัย สำหรับงานต่างๆที่มีผู้ส่งเข้าคอมพิวเตอร์ โดยผ่านทางสำนักงานเลขานุการนั้น จะ

ถูกลำเลียงมายังห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เพื่อได้รับการป้อนเข้าประมวลผลตามกำหนดการที่ประกาศไว้ และจัดส่งผลลัพธ์คืน ไปยังผู้ใช้ให้ตรงตามเวลาประกาศ

ฝ่ายวิชาการและสหการ (๒๒๓-๕๑๖๓) ทำหน้าที่บริการวิชาการทางคอมพิวเตอร์ และการประมวลผลด้านคอมพิวเตอร์ ฝ่ายวิชาการ ฯ จะเป็นผู้อนุมัติการขอลงทะเบียนใช้คอมพิวเตอร์ของผู้ขอทุกครั้ง ก่อนที่จะส่งให้ฝ่ายวิศวกรรม ฯ จัดลงทะเบียนเข้าคอมพิวเตอร์ต่อไป นอกจากนี้ฝ่ายวิชาการ ฯ ยังเป็นผู้ประสานงานการจัดฝึกอบรมทางคอมพิวเตอร์ ทุกครั้งที่ทางสถาบัน ฯ หรือมหาวิทยาลัย จัดขึ้นด้วย

การให้บริการประมวลผล สถาบัน ฯ ได้แบ่งกลุ่มผู้ใช้บริการออกเป็น ๓ กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มที่ไม่เสียค่าบริการ อันได้แก่ งานพัฒนาชนบทของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องงาน การเรียนการสอน และงานบริหารอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย

กลุ่มที่เสียค่าบริการในอัตราต่ำ ได้แก่ งานของหน่วยราชการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท และงานวิจัยที่มีรายได้

กลุ่มที่เสียค่าบริการในอัตราปกติ ได้แก่ งานของรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชน มูลนิธิ และองค์การระหว่างประเทศ โดยอัตราค่าบริการจ่ายในอัตราราคา ในท้องตลาดของบริการที่ใช้เครื่องมือมีสมรรถนะเท่ากันหรือเทียบเคียง ใต้กับเครื่องของสถาบัน ฯ

สำหรับการขอใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนา ชนบทนั้น เนื่องจากศูนย์ประสานการพัฒนา

ชนบทแห่งชาติ เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรง ดังนั้น ค่าขอข้อมูลต่าง ๆ จะต้องส่งผ่าน ศปช. เพื่ออนุมัติในหลักการก่อน ซึ่งถ้า ศปช. ไม่ชัดเจนก็จะส่งเรื่องต่อมาให้สถาบัน ฯ พิจารณา ในด้านเทคนิคเพื่อดำเนินการประมวลผลต่อไป การติดต่อขอข้อมูลสามารถทำเป็นจดหมาย ส่งไปยัง

เลขานุการศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สะพานขาว กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทร. ๒๘๒-๔๑๑๑

ชুম. "เหะเหพาที." ไทยรัฐ, ๒๑ มี.ค. ๓๑

"อยาก จะเชิญชวน ท่านที่สนใจแวะเยือน ไปชม ศูนย์คอมพิวเตอร์ของธรรมศาสตร์ ที่ตึกอเนกประสงค์ ใกล้ ๆ ทำพระจันทร์บ้าง อยากได้ข้อมูลอะไรเกี่ยวกับ ชนบทไทย ก็ยินดีจะบริการให้อย่างเต็มอกเต็มใจ"

ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ

ความเป็นมา

จากประสบการณ์การทำงาน ทางด้านพัฒนาชุมชน ของสมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่ที่ผ่านมาพบว่า สมาคมฯ ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากผู้ปฏิบัติงาน ทางด้านพัฒนาในภาคเหนือของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จึงได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ และอนุกรรมการฝ่ายพัฒนา ของสมาคมฯ เพื่อหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือที่ดีกว่าเดิมแก่นักพัฒนาในภาคเหนือ ซึ่งก็ได้ข้อสรุปว่า การให้ความช่วยเหลือด้านพัฒนาของสมาคมฯ อาจจะมีประสิทธิผลดียิ่งขึ้น ถ้ามุ่งความสนใจไปที่การให้บริการข้อมูลทางด้านการพัฒนา ดังนั้นศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือจึงได้ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อให้บริการข้อมูลด้านการพัฒนาในเขตภาคเหนือให้แก่ นักพัฒนาทั้งในและนอกประเทศ และเป็นศูนย์ฯ ที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของสถาบันฝึกผู้ประสานงานเพื่อการพัฒนาของสมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่

เป้าหมาย

ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ มีเป้าหมายเพื่อให้ข้อมูลด้านการพัฒนาที่มีอยู่ ได้นำไปใช้

และแลกเปลี่ยน โดยนักพัฒนาใน ระดับสนาม ผู้ปฏิบัติงานทางด้านพัฒนา ตลอดจนหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่วางแผน และดำเนินงานพัฒนา รวมทั้งผู้สนใจทุกระดับชั้นทั้งในและนอกประเทศ

วัตถุประสงค์

ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และประสานแหล่งภาคเหนือ คือ เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และพะเยา เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการหาข้อมูลด้านการพัฒนาภาคเหนือ ให้แก่หน่วยงานพัฒนาและผู้สนใจทั่วไป

วิธิดำเนินงาน

๑. รวบรวม และจัดเก็บข้อมูลทุกรูปแบบ เช่น สิ่งพิมพ์ แผนที่ สไลด์ เทป บันทึกเสียง ฯลฯ
๒. รวบรวมรายชื่อหน่วยงาน สถาบัน และบุคลากร ที่เป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านการพัฒนา
๓. เขียน และเรียบเรียงข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการ

๔. บริการตอบคำถาม และให้ข้อมูล
ด้านการพัฒนาแก่ผู้มาใช้บริการ

๕. เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนข้อมูล
ด้านการพัฒนา ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน
ของรัฐและเอกชนภายในเขตภาคเหนือ

สถานที่ดำเนินงาน

ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ เปิดทำเนิ
การที่ ห้อง ๒๐๔ ณ ตึกที่ทำการสมาคม
วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่ หน่วยงานและ

บุคคลที่มีความประสงค์จะติดต่อกับศูนย์ ฯ
โปรดติดต่อที่

หัวหน้าศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ
สมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่
๒/๕ ถนนเมืองรายรัศมี สันติธรรม
เชียงใหม่

โทร. ๒๒๑๘๑๙-๒๐

(เปิดทำการตั้งแต่เวลา ๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.
และ ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ทุกวันเว้นวันอาทิตย์)

งานเอกสารในวันนี้...ของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.)

สุจิตรา ทงสุสังข์*

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม...เพื่อสังคม อย่างไร

ก่อนจะกล่าวถึงศูนย์เอกสาร มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ขอกล่าวถึงงานของ มอส. สักเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะศูนย์เอกสารเป็นงานที่สืบเนื่องมาจากงานฝ่ายต่าง ๆ ของมอส. นั่นเอง

มอส. เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเสริมประสิทธิภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) เริ่มแรกนั้นเป็นการเสริมกันกำลังคนด้วยการจัดส่งอาสาสมัครเข้าไปช่วยงานอพช. ที่ทำงานพัฒนาในพื้นที่ยากจน เริ่มในปี ๒๕๒๓ การจัดส่งอาสาสมัครนี้ทาง มอส. ช่วยจัดฝึกอบรมอาสาสมัครและช่วยลดภาระองค์กรที่รับอาสาสมัครในเรื่องแบ่งจ่ายค่าตอบแทนอาสาสมัคร ในเวลา ๒-๓ ปีต่อมาบุคลากรของ อพช. เพิ่มจำนวนมากขึ้น มีความหลากหลายขึ้น งานฝ่ายบริการของ มอส. จึงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการขยายตัวของ อพช.

งานบริการ อพช. ที่มีขอบเขตงานบริการด้านการฝึกอบรม บริการด้านข้อมูลและเผยแพร่ (ในปี ๒๕๓๑ เปลี่ยนเป็นฝ่ายส่งเสริม อพช. มีงานฝึกอบรม งานศึกษา และงานเผยแพร่)

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าบทบาทของมอส. เป็นบทบาทบริการ อพช. อีกทอดหนึ่งมิได้ลงไปจับต้องหรือสัมผัสกับปัญหาในชุมชนโดยตรง แต่ มอส. คาดหวังว่าหน้าที่ในการเสริมประสิทธิภาพและเชื่อมประสาน อพช. นั้นมีส่วนผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างเป็นจริงขึ้น

เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของกองเอกสาร

จากบทบาทข้างต้นทำให้ มอส. ได้รับเอกสารจาก อพช. เป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน มีทั้งวารสารรายประจำขององค์กรต่าง ๆ เอกสารรายงานประจำปี เอกสารรายงานการทำงานในชุมชนของอาสาสมัครแต่ละพื้นที่ เอกสารประกอบและสรุปสัมมนาเสวนาของอพช. และเอกสารทางวิชาการที่ผลิตโดย

*หัวหน้างานเผยแพร่ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม

อพช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มอศ. จึงเริ่ม
คิดและตระหนักถึงการจัดการกับกองเอกสารที่
นับวันจะเพิ่มมากขึ้น และค้นหาใดยากขึ้นทุกที

พื้นฐานความคิดที่ มอศ. จะจัดตั้งศูนย์
เอกสารชนนั้น นอกจากจะจัดระบบเอกสาร
เพื่อความสะดวกในการใช้ประโยชน์สำหรับ
เจ้าหน้าที่แล้ว ในด้านประโยชน์ต่อ อพช. นั้น
มอศ. มองว่า อพช. มีการขยายตัวในสำนักงาน
เผยแพร่โดยเฉพาะในรูปแบบการผลิตเอกสาร
ที่เป็นการสรุปประสบการณ์ เอกสารการ
สัมมนา เสวนามาก แต่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย
ซึ่งหากได้เก็บรวบรวมและนำมาใช้ประโยชน์ก็
จะมีค่าอย่างยิ่งสำหรับนักพัฒนา ดังนั้น ความคิด
ในการจัดทำศูนย์เอกสารอย่างเป็นทางการเป็นจริง
จึงได้เกิดขึ้นประมาณปี ๒๕๒๖

สำหรับวัตถุประสงค์ในระยะนั้นเพื่อรวบรวม
รวมเอกสารให้เป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์
ในการหยิบใช้ของเจ้าหน้าที่ มอศ. ให้บริการ
แก่ อพช. และผู้ที่สนใจทั่วไป ในช่วงนี้ มอศ.
ได้วางวัตถุประสงค์ไว้กว้าง ๆ มิได้ระบุชัดเจน
ว่าประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในฝ่ายงานต่าง ๆ ของ
มอศ. นั้นมีด้านใดบ้าง มีระบบการถ่ายเท
ทอดข้อมูลอย่างไร นอกจากเห็นประโยชน์
ชัดเจนในการนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ
ทำงาน

สำหรับงบประมาณนั้น มอศ. ได้รับทุน
จากมูลนิธิเอเชีย ในปี ๒๕๒๗ เป็นจำนวนเงิน
๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นงบสำหรับการจัดซื้อ
หรือจัดหาเอกสารเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้
ในการจัดหาอุปกรณ์ใด ๆ ของศูนย์ ฯ ได้
มอศ. รับผิดชอบโครงการนี้เป็นเวลา ๑ ปี
หลังจากนั้นงบประมาณให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง
ของฝ่ายงานเผยแพร่

ประเภทของเอกสาร

หากพิจารณาเอกสารของศูนย์เอกสาร
จะเห็นว่ามีความหมวดของเอกสารที่สามารถแยกตาม
เนื้อหาได้ดังนี้ คือ

- หมวดงานพัฒนาเด็ก ผู้หญิง
สตรี สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข ศาสนา—
สันติภาพ
- หมวดเกษตร—เทคโนโลยี
- หมวดวัฒนธรรม
- หมวดองค์กรประชาชน
- หมวดวงชนบทภาคเหนือ อีสาน
ใต้ และภาคเหนือตอนล่างและตอน
กลาง
- หมวดพัฒนาสังคม ภาครัฐบาล
ความร่วมมือระหว่างรัฐ—เอกชน
- หมวดเศรษฐกิจ—การเมือง แนวคิด
งานพัฒนา

- หมวดงานอาสาสมัคร
- หมวดพัฒนาบุคลากร-ฝึกอบรมวิจัย-ประเมินผล
- หมวดรายงานประจำปีองค์กรพัฒนาเอกชน ทำเนียบ-บรรณานุกรมเบ็ดเตล็ด

การให้สัญลักษณ์แทนหมวดนั้น จะใช้อักษรตัวแรกของหมวดแล้วตามด้วยลำดับที่ของหนังสือ เช่น หมวดเด็ก จะใช้ ค₁, ค₂, ค₃ หมวดงานชนบทภาคเหนือ จะใช้ ช.₁น., ช.₂น. หมวดรายงานประจำปี จะใช้ ร.₁พอ., ร.₂พอ. เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ให้บริการสามารถดูได้ที่ตู้บัตรรายการซึ่งตู้บัตรรายการนั้นจะเป็นตู้บัตรชื่อเรื่องเท่านั้น หากผู้ค้นไม่สามารถจำชื่อหนังสือได้ อาจจะต้องเสียเวลาค้นมาก

ปัญหาการจัดการ

นโยบายศูนย์เอกสารของ มอส. ในระยะแรกนั้นกำหนดไว้กว้าง ๆ คือ จัดระบบเอกสารและเปิดบริการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้ นอกจากนั้นเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่ของมอส. แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์ฯ ไม่สามารถตอบสนองนโยบายได้ ทั้งนี้เพราะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการนี้เพียงคนเดียวและมิได้จบทางบรรณารักษศาสตร์

หรือสารนิเทศศาสตร์จึงขาดความชำนาญ นอกจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์ฯ จะต้องรับผิดชอบงานด้านการผลิตสื่อเผยแพร่ของ มอส. ด้วย การทุ่มเทกำลังเพื่อจัดระบบรวมทั้งการคัดเลือกและสรรหาเอกสารเข้าศูนย์เอกสารจึงเป็นไปได้ยากและใช้เวลามาก ศูนย์เอกสารมักจะถูกจำกัดด้วยความสำคัญเป็นรองเสมอเมื่อเทียบกับงานเผยแพร่

ทิศทางใหม่ เริ่มต้นใหม่

เนื่องจากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น ศูนย์เอกสารจึงดำเนินการไปอย่างกระท่อนกระแท่นอย่างไรก็ตามในปี ๒๕๓๐ มอส. ได้มีการรื้อฟื้นและเปิดศูนย์เอกสารใหม่ ในครั้งนั้น มอส. มองความจำเป็นของเอกสารในแง่คุณภาพมากขึ้น มองขนาดของศูนย์เล็กลงแต่ใช้งานได้เป็นจริงขึ้น นั่นคือ

เอกสารในศูนย์ฯ จำเป็นต้องเป็นเอกสารที่สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นฐานของงานแต่ละฝ่ายได้อย่างแท้จริง ศูนย์เอกสารจะไม่ใช่เป็นที่เก็บเอกสารที่หยุดนิ่ง จะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีบุคคลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้เอกสารจึงเข้ามาใช้เอกสารเท่านั้น เจ้าหน้าที่ศูนย์เอกสารจำเป็นต้องเป็นผู้กระทำเพื่อให้ข้อมูลที่เก็บมานั้นได้ใช้จริง ดังนั้นกระบวนการเก็บเอกสารหรือข้อมูลนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นการเก็บ

เชิงการสรุปผล ประมวลผล ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์มาแล้วระดับหนึ่ง ข้อมูลที่เก็บ ก็เห็นเก็บข้อมูลที่มีประโยชน์กับงาน ของมอศ. โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการสรุปประสบการณ์ ขององค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อนำมาใช้เป็น บทเรียนในการทำงานพัฒนาต่อไป รูปแบบ ของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์หรือย่อยแล้วนั้น จะผลิออกมาเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ย่อเป็น ข่าวสั้น ๆ หรือสรุปเป็นบทความ สำหรับข้อมูล ที่เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งเข้าร่วมสัมมนา งาน อพช. เจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องสรุปและถ่ายทอด ข้อมูลนั้นให้เจ้าหน้าที่ทั้งหมดทราบ รวมทั้ง รวบรวมเอกสารโงงานศูนย์เอกสารด้วย

สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ของ มอศ. ที่เป็นเวที ถ่ายทอดข้อมูลเพื่อเผยแพร่วงกว้าง มี ๒ ฉบับ คือ “ข่าวองค์กรพัฒนาเอกชน” ราย ๑๕

วัน ซึ่งเน้นเรื่องการเสนอข่าวความเคลื่อนไหว ของอพช.ทั่ว ๆ ไป สำหรับสิ่งพิมพ์อีกฉบับหนึ่ง คือ “จดหมายข่าวมอศ.” (เดิมเป็นราย ๒ เดือน) ปัจจุบันปรับเป็นราย ๔ เดือน เป็น สื่อที่รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและประสบการณ์ การทำงานของอพช. พร้อมทั้งเป็นเวทีแสดง ทรรศนะสำหรับนักพัฒนา

สำหรับทิศทางใหม่ของศูนย์ ฯ นั้น สามารถสรุปได้ว่ามีเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับ เจ้าหน้าที่ มอศ. โดยเฉพาะงานด้านเผยแพร่ และงานศึกษา สำหรับการบริการให้บุคคล ภายนอกจะไม่เน้นมากนัก

อย่างไรก็ตามศูนย์เอกสารที่จะไปสู่ทิศ ทิศใหม่^{๕๕}นั้นขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญอย่าง จริงจังจากฝ่ายบริหารด้วย.

ศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์

สมชาย รัตนสกุล*

ประวัติ

พ.ศ. ๒๕๑๘ สหประชาชาติจัดให้มีการประชุมระดับโลกชนที่ประเทศเม็กซิโก ว่าด้วยเรื่องสตรีระหว่างประเทศ ประเทศไทยได้ส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ด้วย และภายหลังจากการประชุม คณะผู้แทนไทยได้ทำรายงานเสนอต่อรัฐบาลให้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐดูแลเรื่องสตรีและเด็ก

พ.ศ. ๒๕๒๒ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรี โดยมีกองโครงการสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานเลขานุการ และคณะกรรมการ ฯ ได้จัดตั้งศูนย์สนเทศสตรีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับสตรีแก่หน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชน และเป็นแหล่งข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาสตรี

พ.ศ. ๒๕๒๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ยุบเลิกคณะกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรี และให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงานพัฒนาสตรี ซึ่งรวมทงศูนย์ข้อมูลสตรีด้วย

ปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔ คณะรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ให้สภาสตรีแห่งชาติรับดำเนินงานด้านพัฒนา กิจกรรมและบทบาทสตรี และศูนย์ข้อมูลสตรี สภาสตรีแห่งชาติ ฯ ได้ดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสตรีอย่างต่อเนื่องโดยได้ผนวกงานศูนย์ข้อมูลสตรีกับห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติ ซึ่งได้ก่อตั้งไว้เดิมและใช้ชื่อว่าศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติ มีการแบ่งงานออกเป็น ๒ ส่วน คือ งานศูนย์สนเทศสตรี และงานห้องสมุด งานศูนย์สนเทศสตรี มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสตรีในด้านต่างๆ

* เจ้าหน้าที่ศูนย์สนเทศสตรี สภาสตรีแห่งชาติ ฯ

ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ การศึกษาในรูปแบบหนังสือ เอกสาร นิตยสาร วารสาร จุลสาร และกฤตภาค หรือข่าวตัด เกี่ยวกับสตรีในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อให้บริการแก่หน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมและบทบาท สตรีตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

งานห้องสมุด ให้บริการหนังสือ

วารสาร นิตยสารทั่วไปแก่บุคคลทั้งภายใน และภายนอกหน่วยงานตลอดจนผู้สนใจทั่วไป มีการจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification)

อาคารสถานที่

ศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดตั้งอยู่ชั้น ๒ อาคารหอประชุมมนังคศิลา จำนวนที่ นั้งอ่านหนังสือสำหรับผู้ใช้ห้องสมุดประมาณ ๒๐ ที่นั่ง มีเนื้อที่ประมาณ ๗๐ ตารางเมตร **การบริหารงาน**

มีการแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. **ระดับกรรมการ** - ผู้รับผิดชอบ โครงการ คือ ประธานคณะกรรมการศูนย์ สสนเทศสตรี ฯ คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางสาขาบรรณารักษศาสตร์ สาขา วิชาอื่น ๆ และบางท่านเป็นผู้ปฏิบัติงานด้าน พัฒนาสตรี

๒. **ระดับเจ้าหน้าที่** (โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อบุคลากร) ในกรณีที่จัดทำ โครงการพิเศษจะมีการจัดตั้งคณะทำงาน และ ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ

บุคลากร

- ๑. ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ ๑ คน วุฒิ-ปริญญาโทบรรณารักษศาสตร์
- ๒. หัวหน้าศูนย์สนเทศสตรี ๑ คน วุฒิ-ปริญญานิติศาสตร์
- ๓. บรรณารักษ์ ๒ คน วุฒิปริญญา-บรรณารักษศาสตร์
- ๔. เจ้าหน้าที่ศูนย์ สสนเทศสตรี ๑ คน วุฒิปริญญานิติศาสตร์
- ๕. เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ๑ คน วุฒิ-มัธยมศึกษาตอนปลาย (มศ. ๕)

ทรัพยากร

ศูนย์ สสนเทศสตรีและห้องสมุดสภาพสตรี แห่งชาติ ฯ มีเอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับสตรีใน รูปของวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย วารสาร บทความ และกฤตภาค (Clipping) เท่านั้น ยังไม่มีประเภทโสตทัศนวัสดุหรือวัสดุย่อส่วน

การให้บริการ

เปิดให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ของสภาสตรี แห่งชาติ ฯ และบุคคลภายนอก

๑. เจ้าหน้าที่สภาสตรีแห่งชาติ ฯ สามารถ ใช้บริการของห้องสมุดได้ทุกประเภท และมี

สิทธิยืมหนังสือของห้องสมุดได้ แต่เอกสารของศูนย์สนเทศสตรีให้ใช้ได้เฉพาะภายในศูนย์ เท่านั้น

๒. บุคคลภายนอก สามารถติดต่อขอใช้บริการได้โดยติดต่อโดยตรงกับศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุด มีสิทธิยืมหนังสือของห้องสมุด แต่สามารถยืมเอกสารของศูนย์สนเทศสตรีได้เฉพาะในกรณีที่มีฉบับซ้ำเท่านั้น

ประเภทของบริการของศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติ ฯ

๑. บริการยืม-คืนหนังสือห้องสมุด
๒. บริการเอกสารของศูนย์สนเทศสตรี
๓. บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าทั้งในห้องสมุดและทางโทรศัพท์
๔. บริการรายชื่อหนังสือใหม่

เวลาบริการ

- วันจันทร์-ศุกร์ ๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.
วันเสาร์ ๘.๓๐-๑๒.๐๐ น.
หยุดวันอาทิตย์และวันหยุดราชการ

การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น

๑. หน่วยงานภายในประเทศ ศูนย์สนเทศสตรีได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสตรีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๒. องค์กรระหว่างประเทศ สืบเนื่อง

จากการตกลงกันระหว่างประเทศสมาชิกประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามโครงการสตรีอาเซียน (ASEAN Women's Programmes -AWP) และโครงการสมาพันธ์องค์การสตรีอาเซียน (ASEAN Conferderation of Women's Organization-ACWO) และเข้าร่วมโครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสตรีเพื่อการพัฒนา (Clearing House and Information on Women in Development) อันจะเป็นประโยชน์ต่อสตรีในประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งประเทศ ซึ่งศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติ ฯ ได้ร่วมอยู่ในโครงการนี้ด้วย

ปัญหาและอุปสรรค

๑. ปัญหาด้านสถานที่ เนื่องจากทรัพยากรของศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติ ฯ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่เนื้อที่ที่มีจำกัดจึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บทรัพยากรต่าง ๆ

๒. ปัญหาด้านงบประมาณ ในแต่ละปีที่ได้รับจากสภาสตรีแห่งชาติ ฯ นั้นมีจำนวนจำกัด

โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่และโครงการในอนาคต

ศูนย์สนเทศสตรี ฯ ร่วมกับโครงการสตรีศึกษา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์-

มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินงานการจัดตั้งขบวนการสารนิเทศเกี่ยวกับสตรี ซึ่งมีศูนย์สนเทศสตรีเป็นศูนย์กลางการจัดตั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลสตรีของแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกันอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งต่อการพัฒนากิจกรรมและบทบาท

สตรี ซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม ศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดมีโครงการที่จะนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลเพื่อการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลค่าเงินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สถานที่ติดต่อ

ศูนย์สนเทศสตรีและห้องสมุดสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์

ชั้น ๒ อาคารหอประชุมมิ่งศรีคีตา

บ้านมิ่งศรีคีตา ถนนหลานหลวง

ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร: ๒๕๑-๐๔๗๘, ๒๕๑-๐๐๖๐ ต่อ ๑๔

บริการสารสนเทศเทคโนโลยีแก๊สชีวภาพ ณ ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

เอมอร ศรีนิลทา*

ในการประชุมปฏิบัติการ ครั้งที่ ๒ ของ อาเซียนเรื่อง Biogas Technology Applied to the Management and Utilization of Food Waste Materials ณ ประเทศมาเลเซีย เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๒๗ กลุ่มนักวิจัยซึ่งเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการเห็นพ้องต้องกันว่า น่าจะต้องมีฐานข้อมูลเทคโนโลยีแก๊สชีวภาพ และเทคโนโลยีเยื่อแผ่น สำหรับให้บริการนักวิจัยของอาเซียนบ้าง

ผู้แทนจากประเทศไทย ๒ ท่าน คือ รศ. ศักรินทร์ ภูมิรัตน์ หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมเคมี คณะวิศวกรรมศาสตร์ และ รศ. มรกต ตันติเจริญ ประธานสายวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะพลังงานและวัสดุ ร่วมกับ อาจารย์กฤษณพงษ์ กীরติกร คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นเลขาธิการคณะกรรมการกลุ่มพลังงานของอาเซียนขณะนั้นจึงชักชวนให้ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กิจโครงการ จัดตั้งฐานข้อมูลเทคโนโลยีแก๊ส

ชีวภาพ โดยอาศัยทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดซึ่งมีมากพอควร ร่วมกับบทความรายงานการวิจัยซึ่ง รศ. มรกต ได้รวบรวมไว้แล้วกว่า ๑๐๐ รายการ เป็นข้อมูลทดลอง ทั้ง ๓ ท่านจ้าง Programmer เอกชนมาเขียน โปรแกรม dBase III ให้ และทดลองใช้กับเครื่อง IBM PC/XT ของสำนักประสานงานก้านมาตรฐานอาหารของอาเซียน ซึ่งตั้งอยู่ที่ภาควิชาวิศวกรรมเคมี ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมกันหลายครั้ง จนเป็นที่พอใจทั้งฝ่ายนักวิจัยและฝ่ายห้องสมุด

เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มวัสดุเหลือใช้ทางอาหารของอาเซียน ครั้งที่ ๔ ในเดือนกันยายน ๒๕๒๘ รศ. ศักรินทร์ ภูมิรัตน์ หัวหน้าคณะผู้แทนไทย ได้เสนอโครงการจัดตั้งฐานข้อมูล เพื่อให้บริการนักวิจัยของประเทศอาเซียน ฯลฯ ด้วยความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่ประชุมอนุมัติเงินให้ AS 15,000 เพื่อจัดทำระบบ

*บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดตั้งฐานข้อมูลเทคโนโลยีแก๊สชีวภาพ และ ฐานข้อมูลเทคโนโลยีเยื่อแผ่น ตามลำดับ และยังให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอีกปีละ AS 7,600 ทั้งนี้ หารรวบรวมบทความในสาขากักแล้วจากวารสาร รายงานการประชุมทางวิชาการ รายงานการวิจัย รายงานประจำปีของคณะทำงานของอาเซียน ย้อนหลังตั้งแต่ ๑๙๘๐ เป็นต้นมา และส่งผลการรวบรวมข้อสนเทศให้ National Focal Point เป็นระยะ ๆ ตลอดจนทำ User's Profile ด้วย

กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙ คณะผู้ดำเนินงานฐานข้อมูล เชิญอาจารย์ลดาวัลย์ ศรีธวัช-ณ อัยธยา เป็นผู้วิเคราะห์ข้อสนเทศ มีบรรณารักษ์รุ่นเยาว์ของห้องสมุดเป็นผู้ช่วย รศ. มรกต ทันติเจริญ เป็นนักวิชาการประจำฐานข้อมูลเทคโนโลยีแก๊สชีวภาพ และนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นผู้ติดตามรวบรวมบทความจากแหล่งอื่น ๆ นอกสถาบัน

มีนาคม ๒๕๒๙ รศ. ศักรินทร์ และ รศ. มรกต ได้จัดหาเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ พร้อม Hard disk และ Printer รวมทั้งเครื่องสำรองไฟฉุกเฉิน (UPS) มาติดตั้งที่อาคารห้องสมุดชั้นล่าง Programmer ก็ช่วยย้ายข้อมูลจากเครื่องของสำนักประสานงาน ๆ มาเข้าฐานที่ห้องสมุดช่วยให้ ไม่ต้องเสี่ยงกับ

ข้อมูลหายในยามวิกาลได้ตลอดไป เวลาเครื่องขัดข้อง ก็ได้อาศัยอาจารย์จากสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์มาช่วยดูแล นับว่าการทำงานสะดวกมาก

สิ่งที่ไม่สะดวกสำหรับฝ่ายบรรณารักษ์อย่างยิ่ง ก็เมื่อสำรวจ Thesaurus ต่าง ๆ แล้วพบว่า Descriptors ที่จะเอามาใช้ได้เลย มีน้อยมาก แม้แต่คำว่า "Biogas" บางเล่มให้ใช้ "Methane" บางเล่มก็ใช้ทั้งสองคำ ในความหมายต่างกัน ไม่มี Thesaurus เล่มใดเจาะ "Biogas Technology" เลย รศ. มรกต แนะนำให้ดูที่ "Anaerobic digestion" ปรากฏว่ามีใน Energy Data Base Subject Thesaurus เพียงเล่มเดียว และมีคำย่อยลงไปอีก ๑ คำคือ "Biogas process" ส่วนใน CAB Thesaurus พบคำว่า "Anaerobic digesters" และ "Anaerobic treatment" ซึ่งไม่มีคำย่อยอีกเลย

ถ้าเราจะใช้ Descriptors เท่าที่พบ เป็นตัวช่วยค้นค้นข้อสนเทศ ด้วยเครื่องตัวเล็กที่มีอยู่ คงจะได้สิ่งที่ผู้ใช้บริการมีต้องการแถมออกมาด้วยมากมาย การค้นเรื่องเล็กๆ ที่ผู้ใช้บริการสนใจ จะทำได้ดี ถ้ามี Descriptors ซึ่งละเอียด และเฉพาะเจาะจงกว่านั้น

คำที่มีใช้แล้วบางคำ เช่น Wastes หรือ Waste processing ฯลฯ ก็ไม่ได้ใช้ในวัตถุประสงค์เดียวกับนักวิจัยของสถาบัน วัสดุเหลือ

ใช้ทางเกษตร หรือ มุสลัศวรชนิดต่าง ๆ ของบ้านเรา ไม่มีในเมืองฝรั่งมาก จะรอให้ฝรั่งบัญญัติในสิ่งที่เขาไม่มี หรือ ถึงมีก็สนองวัตถุประสงค์คนละอย่าง คงไม่ได้รับการ คณะทำงานฐานข้อมูลจึงจำเป็นต้องสร้าง Thesaurus เฉพาะเรื่องไว้ใช้ เมื่อปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว และมีทุน จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ดังนั้น ในการวิเคราะห์บทความ นอกจากจะคัดเลือกคำสำคัญออกมาแล้ว บรรณารักษ์ยังต้องอ่านตำราว่าด้วย Thesaurus Construction และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานฐานข้อมูลด้วย

เมื่ออ่านบทความไปได้ ๗๐๕ เรื่อง รวบรวมคำที่คิดว่าน่าจะนำเสนอให้นักวิชาการพิจารณาได้ ๔๘๘ คำ จึงจัดพิมพ์ เรียงตามลำดับตัวอักษร แล้วเชิญ รศ. มรกตมาประชุมพิจารณาคัดเลือกคำที่จะใช้เป็น Descriptors สำหรับฐานข้อมูลเทคโนโลยีแก๊สชีวภาพก่อนคำที่มีปัญหา รศ. ศักรินทร์ ก็ร่วมวินิจฉัยด้วย

การพิจารณาบัญชีคำเพื่อทำ Thesaurus นั้น ต้องพิมพ์ใหม่หมดทุกครั้งที่มีการแก้ไข ทำให้เสียเวลามาก อาจารย์อภิสิทธิ์ เทอดโยธิน จากคณะพลังงานและวัสดุ จึงมาแนะนำการใช้ Word Processor ในการจัดพิมพ์ Thesaurus รวมทั้งการตั้ง Columns และการบีบตัวอักษรให้เล็กลงด้วย นับว่าเป็นประโยชน์มาก

และได้รูปเล่ม Thesaurus ที่ดูเหมือน "Professional"

มิถุนายน ๒๕๒๗ เริ่มงานฐานข้อมูลเทคโนโลยีเยื่อแผ่น ด้วยวิธีการเดียวกัน รศ. รัตนา จิระรัตนานนท์ เป็นนักวิชาการประจำฐานข้อมูล และนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิศวกรรมเคมี เป็นผู้ติดตามรวบรวมบทความจากภายนอกให้

เดือนตุลาคม ๒๕๒๗ ANAEROBIC DIGESTION MIRCEN ที่ Stockholm จัด Biogas Computer Conference สมาชิกในประเทศไทยเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยอาศัยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) เครื่องที่ห้องสมุดใช้อยู่ ไม่สามารถพ่วงกับ AIT ได้ รศ. ศักรินทร์ และ รศ. มรกต จึงจัดหาเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์พร้อม Hard disk และ UPS มาให้อีกหนึ่งชุด และเมื่อ Computer Conference สิ้นสุดลง ห้องสมุดก็เริ่มให้บริการเครือข่ายข้อมูลระหว่าง AIT และมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (ATUNET) ต่อไปเลย เวลาปรกติก็ใช้เครื่องใหม่ทำฐานข้อมูลเทคโนโลยีเยื่อแผ่น

ระหว่างที่ Descriptors ยังไม่เรียบร้อย ฐานข้อมูลแต่ละฐานได้ผลิต Title Index ออกให้บริการเป็นระยะ ๆ ดังนี้

กำหนดออกเล่ม	รายการที่ส่งให้ Focal Points ของ ASEAN และให้บริการในห้องสมุดและผู้สนใจ	จำนวนบทความ
มีนาคม 2529	Biogas Title Index 1980-1985, Vol. 1, No. 1 (Feb. 1986)	397 เรือง
เมษายน 2529	" " " " No. 2 (Mar. 1986)	171 "
มิถุนายน 2529	" " " " No. 3 (Apr. 1986)	118 "
ตุลาคม 2529	" " " " No. 4 (May 1986)	126 "
" "	Membrane Technology Title Index 1980-1986, Vol. 1, No. 1	116 "
ธันวาคม 2529	" " " " " " " " No. 2	98 "
มีนาคม 2530	Biogas Title Index 1980-1985, Cumulative Volume+Descriptors	521 "
" "	Membrane Technology Title Index 1980-1986, " + "	214 "
สิงหาคม 2530	Biogas Title Index 1986-1987, Vol. 2, No. 1 (With Descriptors)	120 "
" "	Membrane Technology Title Index 1986-1987, V.2, N.1 (")	116 "
ธันวาคม 2530	Biogas Title Index 1986-1987, Vol. 2, No. 2 (With Descriptors)	79 "
" "	Membrane Technology Title Index 1986-1987, V.2, N.1 (")	100 "

ตั้งแต่ มีนาคม ๒๕๓๐ เป็นต้นมา ห้องสมุดได้เริ่มงานฐานข้อมูลใหม่อีก ๒ ฐาน คือ ฐานข้อมูลไบโอเซ็นเซอร์ (Biosensors) มี รศ. มรกต พันติเจริญ และ อาจารย์ วีระศักดิ์ สุระเรืองชัย เป็นนักวิชาการประจำ ฐาน และฐานข้อมูลรังสีดวงอาทิตย์ (Solar Radiation) มีนักวิชาการประจำฐานหลายท่าน อาทิ อาจารย์กฤษณพงศ์ กิรติกร ผศ. ทนงเกียรติ เกียรติรุ่งโรจน์ อาจารย์วารุณี เทีย อาจารย์พิชัย นามประกาย และอาจารย์ศิริชัย เทพา

ขณะที่นักวิชาการชุดใหม่กำลังพิจารณา Descriptors สำหรับฐานข้อมูลใหม่ นักวิชาการชุดเดิมก็ได้พิจารณาปรับปรุง Biogas Technology Thesaurus และ Membrane Technology Thesaurus ให้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อปรับปรุง เรียบร้อย ห้องสมุดจะจัดทำ Cumulative Title

Index ชุดใหม่ซึ่งใช้ Descriptors ที่ปรับปรุง ใหม่ทั้งหมด และจะทำ User's Profile ต่อไป

สรุปได้ว่า การดำเนินงานฐานข้อมูล เทคโนโลยีแก๊สชีวภาพ ด้วยความร่วมมืออย่าง ดียิ่งของคณาจารย์นักวิจัย เป็นการสร้าง ประสบการณ์และความมั่นใจอย่างสำคัญแก่ บรรณารักษ์ ช่วยให้ไม่ว่าเหวและแคว้งคว้าง ในการให้บริการวิชาการในระดับลึกซึ่งไม่เคย เรียบรู้ เกียรติและความภาคภูมิใจ ที่คณะ บรรณารักษ์ ของห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี ได้รับอย่างอบอุ่นนี้ จะ ยังผลให้เกิดบริการฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องใหม่ๆ ติดตามมาอีกอย่างแน่นอน

ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรียินดีต้อนรับผู้สนใจใช้บริการทุกท่าน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 2531

สำนักหอสมุดและบรรณสารสนเทศ

91 สุขสวัสดิ์ 48 แขวงบางมด
เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพฯ 10140
โทรศัพท์ 4276321

4270039, 4270058-59 ต่อ
290-293, 233, 295

โทรเลข 72383 KMITT TH

สำนักงานผู้อำนวยการ

นางเอมอร ศรีนิตทา

นางวันทนา เจริญราษฎร์

เวลาบริการ

เปิดภาค : จันทร์-ศุกร์ 8.00-17.00 น.

เสาร์ 8.00-16.00 น.

อาทิตย์ 8.30-15.30 น.

ปิดภาค : จันทร์-ศุกร์ 8.00-17.00 น.

โทรศัพท์ 4276321

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 295

(บ) 4685812, 4681788

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 291

(บ) 4275371

ฝ่ายบริการห้องสมุด

นางไพลิน คัมสุข

นางวิภา อ่อนน้อม

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 292

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 290

ฝ่ายวารสาร

น.ส. ศุภลักษณ์ โรจน์เกตุ

นางเอี่ยมพร ศรีเดือนดาว

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 293

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 293

(บ) 2943356

ฝ่ายบรรณสารสนเทศ

ฐานข้อมูล Biogas Technology

น.ส. นางเยาว์ ศรีพรมสุข

(ท) 4270039, 4270058-59 ต่อ 233

(บ) 4683731

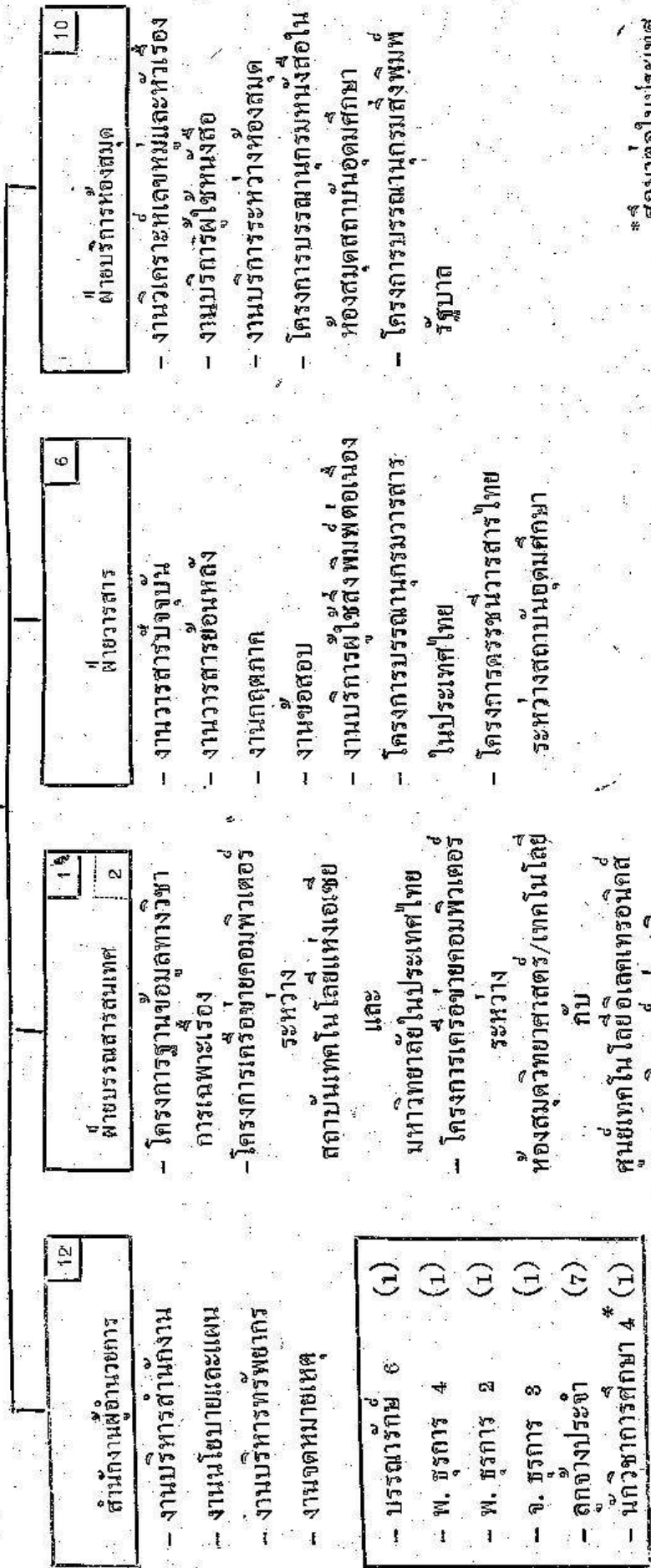
ฐานข้อมูล	Biosensors		
,,	Membrane Technology		
	น.ส. ศุภลักษณ์ โรจน์เกตุ	(ท)	4270039, 4270058-59 ต่อ 233
ฐานข้อมูล	Biotechnology & Energy R & D at KMITT		
,,	Solar Radiation		
	นางวรจิตต์ ปิยะภาณี	(ท)	4270039, 4270058-59 ต่อ 233
		(ป)	4126225
ฐานข้อมูล	Solar Thermal Processes		
	น.ส. นฤทัย นิมสมบุญ	(ท)	4270039, 4270058-59 ต่อ 233
ฐานข้อมูล	วิทยานิพนธ์ และ งานวิจัย สจร.		
	นางสมสนิท ศิริไชย	(ท)	4270039, 4270058-59 ต่อ 233
		(ป)	4632475
ฐานข้อมูล	หนังสือ และ มาตรฐาน		
	นางไพลิน คุ่มสุข	(ท)	4270039, 4270058-59 ต่อ 292
ATUNET-KMITT			4276321
Reference Center for AGE			4270039, 4270058-59 ต่อ 233, 291
Reference Person	ผศ. พินิต ตงบุญเต็ม		4270039, 4270058-59 ต่อ 560, 561
Reference Center for IFIC			4270039, 4270058-59 ต่อ 233, 291
Reference Person	ผศ. ไกรวุฒิ เกียรติโกมล		4270039, 4270058-59 ต่อ 619
Reference Center for RERIC			4270039, 4270058-59 ต่อ 233, 291
Reference Person	ศ. ปรีดา วิบูลย์สวัสดิ์		4270039, 4270058-59 ต่อ 650
ผู้อำนวยการและที่ปรึกษาฝ่ายบรรณสารสนเทศ			
	นางศศิวิทย์ ศรีธวัช ณ อยุธยา	(ป)	2772686

หมายเหตุ บริการค้นข้อมูลด้วยเครื่อง เฉพาะ วันจันทร์ - เสาร์ เวลา 9.00-16.00 น.

แผนภูมิการจัดแบ่งหน่วยงาน พร้อมอัตราากำลังพลและหอสมุดและหอสมุดใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2532-2533

29 ---ข้าราชการ 22 และลูกจ้างประจำ 7
 2 ---ลูกจ้างชั่วคราว 2

สำนักหอสมุดและบรรณสารสนเทศ	29
ผู้อำนวยการ	2

* ศึกษาต่อต่างประเทศ

- บรรณารักษ์ 6 (1)
- ลูกจ้างชั่วคราว (2)
- อัตราขอเพิ่มใหม่ 2532-2533
- บรรณารักษ์ 4 (4)

- บรรณารักษ์ 6 (1)
- บรรณารักษ์ 5 (1)
- พ. ห้องสมุด 4 (2)
- พ. ห้องสมุด 3 (1)
- จ. ห้องสมุด 1 (1)

* ศึกษาต่อในประเทศ
- บรรณารักษ์ 5 (3)
- บรรณารักษ์ 4 (1)
- นักเอกสารสนเทศ* 4 (1)
- พ. ห้องสมุด 3 (1)
- จ. ห้องสมุด 3 (4)

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

เครือข่ายวิจัยและพัฒนา

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๖ โดยข้อเสนอของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อเป็นกลไกสนับสนุน และประสานงานวิจัยและพัฒนาจากระดับห้องปฏิบัติการถึงในโรงงานต้นแบบ จัดฝึกอบรมบุคลากร ให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักวิชาการทั้งภายในประเทศกับต่างประเทศ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน เพื่อนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีชีวภาพในประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล เพื่อประสานงานการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีระหว่างองค์กรต่างประเทศกับหน่วยงานภายในประเทศ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมหลักของศูนย์ฯ คือการดำเนินงานสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาด้านพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์และการพัฒนาตามเป้าหมายหลัก ๔ ประการ คือ

๑. การผลิตและการใช้ประโยชน์ในระดับอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรม ซึ่งศูนย์ฯ ได้กำหนดโครงการหลักในการวิจัยและพัฒนาไว้ ในด้านการผลิตเอนไซม์และการแปรรูปแป้งโดยใช้เอนไซม์จากจุลินทรีย์ การผลิตกรดอะมิโนและกรดอินทรีย์อื่น ๆ ในระดับอุตสาหกรรม การปรับปรุงและพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการในโรงงานต้นแบบและการผลิตขั้นทดลอง
๒. การผลิตและการใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรม

* ผู้ประสานงานด้านสารนิเทศ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

ศูนย์ ฯ มุ่งหมายที่จะให้เกิดการวิจัยและพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางพันธุวิศวกรรม เพื่อการพัฒนาการเกษตรสาขาต่าง ๆ คือ การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพในการปรับปรุงพันธุ์ปศุสัตว์ เพื่อพัฒนาการผลิตปศุสัตว์และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชและการประยุกต์พันธุวิศวกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร การผลิตไรโซเบียม ปุ๋ยอินทรีย์ และไมคอร์ไรซา และจุลินทรีย์ตรึงไนโตรเจนอื่น ๆ และการพัฒนาอย่างธรรมชาติ

- ๓. การผลิตและการใช้ประโยชน์ทางสาธารณสุข พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

โครงการวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการผลิตสารชีวอินทรีย์ เพื่อใช้ควบคุมพืชและสัตว์ที่เป็นศัตรูของพืช สัตว์ และมนุษย์ การผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ การนำของเหลือจากอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรมาใช้

ประโยชน์ การผลิตวัคซีน สารวินิจฉัยโรค และยาโดยใช้เทคโนโลยีทางพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ

- ๔. การพัฒนาความสามารถพื้นฐานทางพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อให้ประเทศไทยมีบุคลากรที่มีความสามารถ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี โดยการสนับสนุนงานวิจัยที่จะเป็นการพัฒนาเทคนิคพื้นฐาน สำหรับผู้วิจัยและจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ในโอกาสต่อไป สนับสนุนให้มีแหล่งบริการวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการวิจัย

การดำเนินงาน

ศูนย์ ฯ ได้ริเริ่มให้ทีมงานวิจัยและพัฒนาในลักษณะใหม่ คือ การทำงานวิจัยร่วมกันเป็นคณะระหว่างนักวิจัยจากหลาย ๆ สถาบัน ซึ่งทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ กัน แต่มีเป้าหมายเดียวกัน และการกำหนดเป้าหมายของแต่ละโครงการได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน ซึ่งด้วยความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดรูปแบบการประสานงาน เป็นขบวนการขึ้น ปัจจุบันมีสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายงานวิจัย

และพัฒนาของศูนย์ ฯ แล้วรวม ๘ แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ในหลายโครงการยังได้มีการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และภาคเอกชน

นอกจากการสนับสนุนให้นักวิจัยในสถาบันเครือข่ายทำวิจัยร่วมกันเป็นคณะ โดยมุ่งเป้าหมายเดียวกัน ศูนย์ ฯ ยังได้ให้การสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถเฉพาะสาขาในแต่ละสถาบันให้ปรากฏชัดเจนและเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงานวิจัยของศูนย์ ฯ ทั้งนี้โดยการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเฉพาะสาขาร่วมกันในสถาบันเครือข่าย พิจารณารถึงความพร้อมด้านทรัพยากร และความเหมาะสมด้านปัจจัยพื้นฐานของแต่ละสถาบันเป็นเกณฑ์ ปัจจุบันศูนย์ ฯ ได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเฉพาะสาขาแล้ว ๔ แห่ง คือ

๑. หน่วยปฏิบัติการพันธุวิศวกรรม
ด้านพืช ณ มหาวิทยาลัยเกษตร-

ศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนซึ่งเน้นการพัฒนาสายพันธุ์และผลิตภัณฑ์พืชเศรษฐกิจใหม่ที่มีคุณภาพสูง ทำนทานโรคและทนต่อสภาพแวดล้อม และการปรับปรุงจุลินทรีย์ตรึงไนโตรเจน รวมทั้งจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันศัตรูพืช

๒. หน่วยปฏิบัติการพันธุวิศวกรรม
ด้านจุลินทรีย์ ณ มหาวิทยาลัยมหิดล มีเป้าหมายเฉพาะในการสร้างและพัฒนาสายพันธุ์จุลินทรีย์ใหม่ที่สามารถทำลายแมลงพาหะนำโรคมานุษย์และสัตว์ และที่มีประโยชน์อื่น ๆ ด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

๓. หน่วยปฏิบัติการเทคโนโลยีชีวภาพทางทะเล ณ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและศูนย์ฝึกนิสิตเกาะสีชัง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจะเน้นงานวิจัยพื้นฐาน และประยุกต์ด้านเทคโนโลยีของกรรมวิธีการเพาะเลี้ยง และเทคโนโลยีชีวภาพทางทะเล

๔. หน่วยปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาวิศวกรรมชีวเคมีและโรงงานต้น

แบบ ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างกำลังคนและความสามารถด้านวิศวกรรมชีวเคมีและความสามารถในการออกแบบ สร้าง และดำเนินการโรงงานต้นแบบ

นอกจากนี้ยังได้จัดสรรงบประมาณบางส่วน เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย สำหรับนิสิตนักศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท-เอก ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศเป็นประจำทุกปี

การจัดระบบข้อมูลเทศทางเทคโนโลยีชีวภาพ

ทั้งได้กล่าวแล้วว่า ศูนย์ ฯ มีนโยบายสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในลักษณะการประสานงานร่วมมือระหว่างสถาบันเครือข่าย ดังนั้นการจัดระบบบริการข้อมูลเทศของศูนย์ ฯ จึงมีเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลเทศ ในรูปแบบของข่ายงานข้อมูลเทศ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้โดยทั่วถึง ประหยัดเวลา และงบประมาณ นักวิจัย

หรือผู้สนใจ สามารถทราบและติดตามข้อมูลในเรื่องที่ตนสนใจได้โดยครบถ้วน และต่อเนื่อง

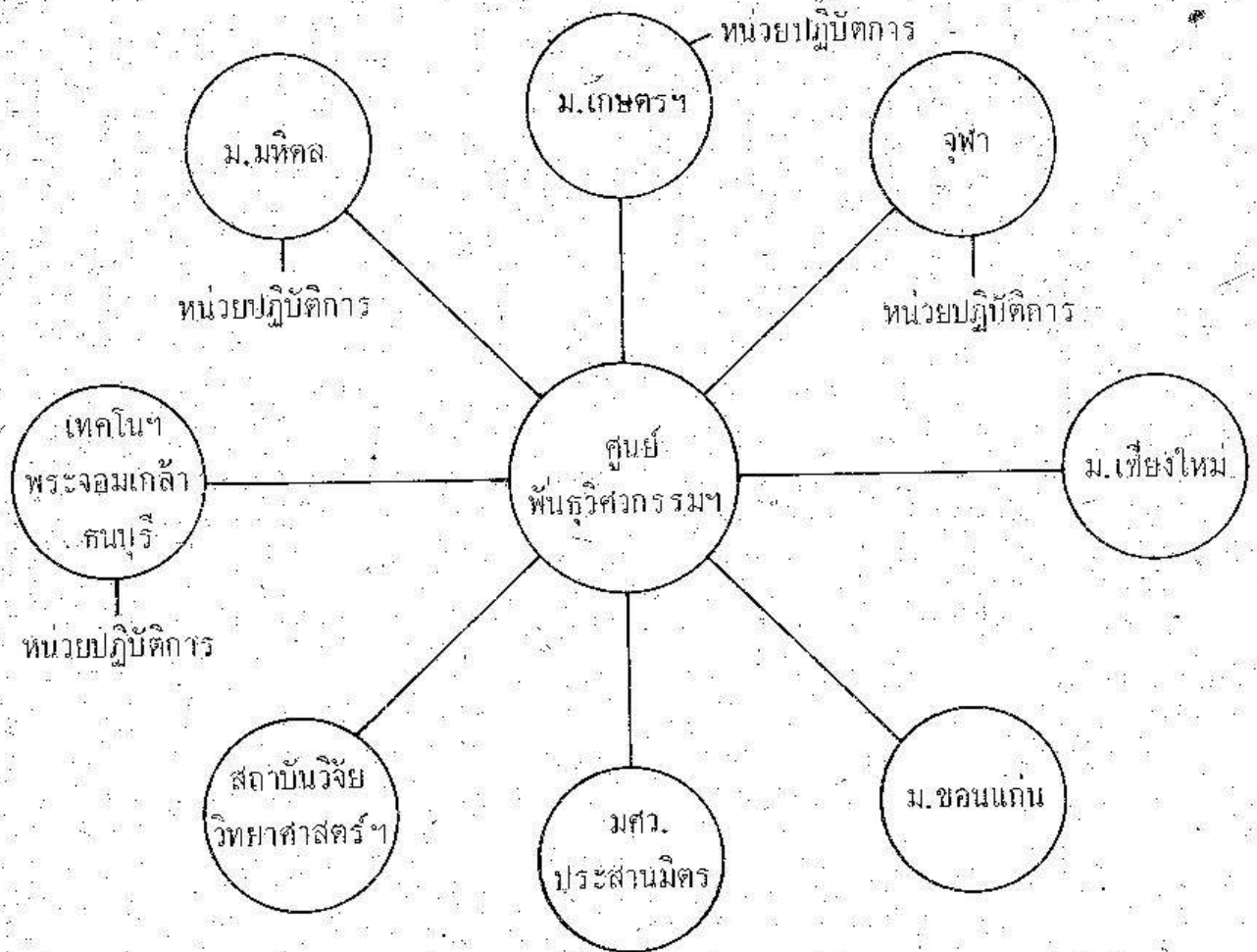
เป้าหมาย

๑. เพื่อให้มีข่ายงานข้อมูลเทศด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ระหว่างศูนย์ ฯ และสถาบันเครือข่าย โดยจัดระบบข้อมูลให้สามารถแลกเปลี่ยนและใช้ร่วมกันได้
๒. การติดต่อแลกเปลี่ยน อาจจะเป็นการติดต่อทางไปรษณีย์ หรือการติดต่อโดยระบบ on-line

แผนการดำเนินงาน

๑. รวบรวม และจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน เช่น บุคลากร สถาบันวิจัย กิจกรรมและผลงานวิจัย เฉพาะด้านเทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สะดวกแก่การแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในเครือข่าย

โครงสร้างข่ายข้อสนเทศทางเทคโนโลยีชีวภาพ

๒. รวบรวมและจัดระบบฐานข้อมูล เฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญในการวิจัยและพัฒนาทางด้านพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ระบบไมโครคอมพิวเตอร์

เทคโนโลยีด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เป็นเทคโนโลยีที่มีความสำคัญในการเกษตรแผนใหม่ทำให้เกิดการพัฒนาพันธุ์ และการขยายพันธุ์ที่มีคุณภาพ และทำให้เกิดการขยาย

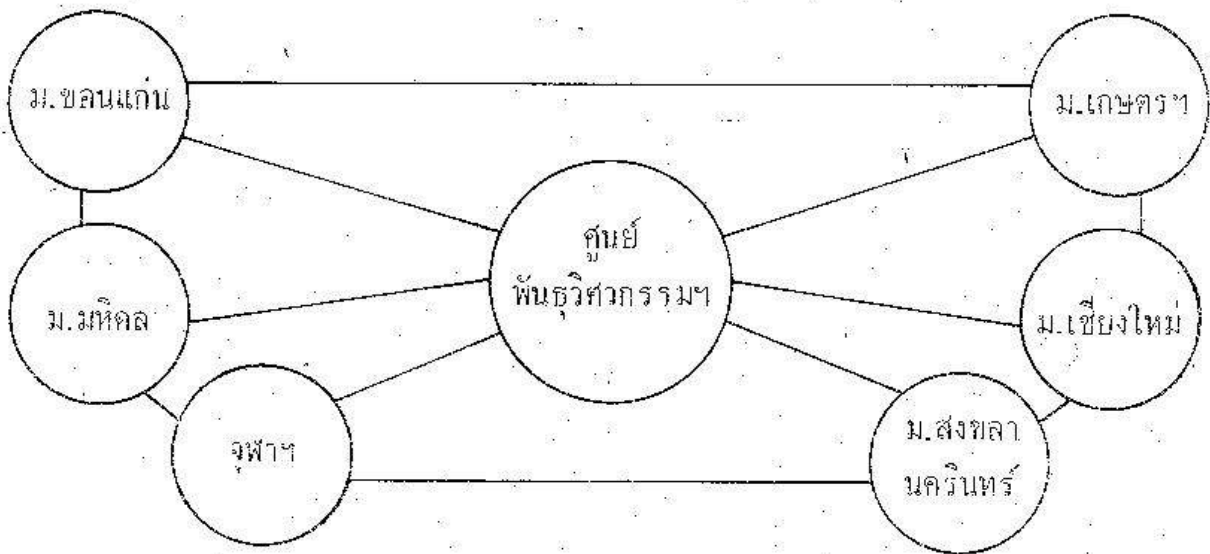
ตัวในระดับเกษตรอุตสาหกรรม นักวิชาการของไทยจำนวนไม่น้อยได้ศึกษา และพัฒนาเทคโนโลยีด้านนี้จนประสบความสำเร็จ และนำไปใช้ประโยชน์ได้แพร่หลายมานานแล้ว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเพาะและขยายพันธุ์กล้วยไม้ การพัฒนาเทคโนโลยีนี้มีความก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ และได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปใช้กับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ ปัจจุบันนักวิจัยผลงาน และกิจกรรมด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช มี

กระจายอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ
 ศูนย์ ฯ เองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของ
 เทคโนโลยีนี้ ได้ให้การสนับสนุนงานวิจัยด้าน
 นี้มาโดยตลอด รวมทั้งสนับสนุนให้มีการ
 ประสานงานด้านการวิจัยและแลกเปลี่ยนข้อ
 นิเทศระหว่างกัน โดยจัดให้มีการพัฒนาข่าย
 งานด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช
 โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเกษตร
 ศาสตร์ และสถาบันต่าง ๆ ในการดำเนินงาน
 สำหรับข่ายงานด้านเทคโนโลยีการเพาะ

เลี้ยงเนื้อเยื่อพืช มีเป้าหมายที่จะร่วมมือประ
 สานงานทั้งในด้านการวิจัย พัฒนา การแลกเปลี่ยน
 เทคโนโลยี การฝึกอบรมบุคลากรให้มี
 ความรู้ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี
 ใหม่ ๆ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับงาน
 วิจัยที่ดำเนินการอยู่ในสถาบันเครือข่ายที่เป็น
 สมาชิกและจากสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่าง
 ประเทศ และในอนาคตจะสามารถแลกเปลี่ยน
 ข้อมูลกันได้โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ผ่าน
 ระบบ on-line

โครงสร้างข่ายงานเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

การดำเนินงานเพื่อประสานความร่วมมือ
 ระหว่างนักวิจัยในสถาบันต่าง ๆ นั้น ขณะนี้
 ได้ดำเนินการใน ๒ รูปแบบ คือ

๑. การจัดทำจุดสาร โครงการข่ายงาน
 เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ซึ่งมี

เนื้อหาประกอบด้วย ข้อมูลสรุป บทความย่อ
 ผลงานวิจัยของนักวิจัยไทย ซึ่งได้รับความ
 ร่วมมือจากนักวิจัยในสถาบันเครือข่าย ข่าว
 ความเคลื่อนไหวในวงการเทคโนโลยีการเพาะ
 เลี้ยงเนื้อเยื่อพืชของต่างประเทศ ข่าวเกี่ยวกับ

การประชุมในหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและ
ต่างประเทศ จุลสารที่จัดพิมพ์ปีละ ๔ ฉบับ
แจกจ่ายไปยังนักวิจัย ห้องสมุดสถาบันวิจัย
ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ตลอดจนเอกชน
และผู้สนใจทั่วไป

๒. การพัฒนาฐานข้อมูล บุคลากร
และงานวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช โดย
ใช้ระบบไมโครคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นข้อมูล
พื้นฐานแก่นักวิจัย และผู้บริหาร ในการ
พิจารณาทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีหรือกำหนด
หัวข้อการวิจัยในอนาคต รวมทั้งเป็นประโยชน์
ในการติดตามผลงานของนักวิจัย เพื่อนำไป
พัฒนาหรือแก้ปัญหาต่อไป

การให้บริการย้อนทิศ

ตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบันมีกิจกรรม
และผลงานที่สามารถจัดบริการให้กับผู้ใช้แล้ว
คือ

๑. บริการห้องสมุด ศูนย์ ฯ ได้จัดสรรงบประมาณประจำปีของศูนย์ ฯ ประมาณปีละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้อหนังสือตำราใหม่ ๆ ทางด้านพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนงานสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบอกรับวารสารจากต่างประเทศ โดยพิจารณาบอกรับเฉพาะวารสารที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานด้านพันธุวิศวกรรม และเป็นวารสารใหม่ ที่ยังไม่แพร่หลายใน

ห้องสมุดอื่น ๆ ในประเทศไทย ปัจจุบัน
มีหนังสือและเอกสารอ้างอิงจำนวน ๒๓๗
รายการ และวารสารทางด้านเทคโนโลยี
ชีวภาพ ๑๒๕ รายการ และวารสารด้าน
เศรษฐกิจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ๑๒
รายการ

๒. การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ศูนย์ ฯ ได้
จัดทำจุลสารชื่อ "ข่าวธุรกิจเทคโนโลยี
ชีวภาพ" เพื่อเผยแพร่ข่าวคราวความ
ก้าวหน้าของธุรกิจอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี
ชีวภาพในต่างประเทศ แนวโน้มความ
ก้าวหน้างานวิจัยในประเทศไทย รวมทั้ง
ข้อมูลเกี่ยวกับการขอจดสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง
จุลสารดังกล่าวมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ
๔ ฉบับ และได้แจกจ่ายไปยังนักวิจัยใน
มหาวิทยาลัย หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
ห้องสมุด สมาคมอุตสาหกรรม และผู้
ประกอบการอุตสาหกรรม
๓. ให้บริการติดต่อเรียกใช้ข้อมูลจากฐาน
ข้อมูลต่างประเทศโดยผ่าน DIALOG
สำหรับบริการส่วนที่จัดให้สำหรับนักวิจัย
ในโครงการของศูนย์ ฯ เมื่อต้องการ
ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยใน
โครงการที่ได้รับการอุดหนุนจากศูนย์ ฯ
๔. ให้บริการย้อนทิศเฉพาะเรื่อง โดยศูนย์ ฯ
ได้รวบรวมข้อมูล เอกสาร บทความจาก

วารสาร ข่าวหนังสือพิมพ์ ในเรื่องที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพ จัดเก็บไว้ตามหัวเรื่อง เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้ศึกษาค้นคว้าได้ทันที

บุคลากร

ปัจจุบันศูนย์ฯ มีเจ้าหน้าที่ประจำด้านสารนิเทศ เป็นเจ้าหน้าที่ระดับปริญญาตรี ด้านอักษรศาสตร์และบุคลากรปฏิบัติงานด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระดับปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์ ๑ คน เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยระดับ ปวส. ๑ คน

แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร และสถานที่ ทำให้การบริการยังไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้โดยทั่วไป แต่ศูนย์ฯ ก็ได้ตระหนักถึงความจำเป็นและหาทางที่จะขยายและปรับปรุงวิธีการให้บริการ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจัดระบบข่ายงานขัอนิเทศต่าง ๆ เมื่อได้พัฒนาและใช้งานได้แล้ว จะสามารถอำนวยความสะดวกและให้ความสะดวกแก่การสืบค้นข้อมูลสำหรับนักวิชาการ และผู้สนใจได้กว้างขวาง และรวดเร็วยิ่งขึ้น

ศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

ทัศนีย์ จารุสมบัติ*

ชัยฉล่อง อัครเสนา**

คำนำ

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) หรือ สสท. มองเห็นความสำคัญยิ่งของอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเห็นว่าสมควรมีการสนับสนุนทางด้านข่าวสารข้อมูลทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันการบริการข้อมูลข่าวสารทางเทคโนโลยีแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัด มีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนอยู่เพียงไม่กี่หน่วยงานที่ทำงานทางด้านนี้และลักษณะการบริการข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัดจากสถานการณ์เช่นนี้ ถึงแม้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจำนวนมาก จะตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารทางเทคโนโลยีแต่

เนื่องจากขาดแคลนในเรื่องความสนับสนุนและบริการทางด้านข่าวสารข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศไม่สามารถพัฒนาไปได้เท่าที่ควร การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารทางเทคโนโลยี เพื่อให้อุตสาหกรรมมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ สสท. เป็นหน่วยงานที่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนของประเทศญี่ปุ่น วัตถุประสงค์ของ สสท. มุ่งเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศญี่ปุ่นมาสู่อุตสาหกรรมไทยอย่างมีประสิทธิภาพและระบบที่ดี ต่อลักษณะองค์กร เช่นนี้ทำให้ สสท. มีเครือข่ายการดำเนินงานระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย สามารถที่จะนำวิทยากรและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

* หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

** รองผู้จัดการสมาคมฯ และผู้จัดการฝ่ายส่งเสริมและศูนย์ข้อมูล สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

ของประเทศญี่ปุ่นถ่ายทอดเข้ามาใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย ด้วยจุด มุ่งหมายดังกล่าวมานับแต่ปี ๒๕๑๖ สสท. จึง ดำเนินกิจกรรมทางด้านต่าง ๆ ๑๐ โครงการคือ

๑. โครงการสัมมนา
๒. โครงการเครื่องมือวิจัยอุตสาหกรรม
๓. โครงการเทคโนโลยีพลังงาน
๔. โครงการทีวี
๕. โครงการคอมพิวเตอร์
๖. โครงการภาษา
๗. โครงการสนับสนุนเทคนิคอุตสาหกรรม
๘. โครงการวารสาร
๙. โครงการศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี
๑๐. โครงการเรียนทางไกล (หลักสูตร การบริหารอุตสาหกรรมการผลิต)

ศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี ได้รับการจัด ตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๓๐ โดยรวมเอา ห้องสมุด สสท. เข้าไว้เป็นงานหนึ่งเพื่อจัดเก็บ และบริการเผยแพร่ข้อมูลแก่อุตสาหกรรม โดยเฉพาะแก่อุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาด ย่อม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของประเทศ โดยจะเริ่มบริการแก่อุตสาหกรรม ๔ หมวดก่อน คือ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมไฟฟ้า-อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรม พลาสติก และอุตสาหกรรมโลหะ

วัตถุประสงค์

๑. จัดเก็บ รวบรวม ประมวลผล และเผยแพร่ข้อมูลแก่อุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม เพื่อให้มีขีดความสามารถในการเลือกเฟ้นเครื่องจักร เทคโนโลยีการผลิต ฯลฯ จากที่มีอยู่ในตลาดต่างประเทศ

๒. จัดเก็บ รวบรวม ประมวลผล และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อยกระดับความสามารถ ในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม

๓. สืบรวจ และศึกษาสถานภาพของ อุตสาหกรรม ๔ หมวดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อ ค้นหาปัญหาทางเทคนิค และพยายามส่งเสริม ให้มีการปรับปรุงเทคโนโลยีเหล่านี้ในแง่ ปริมาณและคุณภาพ

๔. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอด และ เผยแพร่เทคโนโลยีแก่อุตสาหกรรมภายใน ประเทศ

บุคลากร

ศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยีสังกัดผู้จัดการ ฝ่ายสิ่งพิมพ์และศูนย์ข้อมูล มีบุคลากร ๔ คน คือ :-

๑. หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี ศศบ. (บรรณารักษศาสตร์)
๒. ผู้ช่วยหัวหน้างาน วทบ. (วิทยาศาสตร์ทั่วไป)

- ๓. ผู้ช่วยบรรณารักษ์
ปกศ. (บรรณารักษศาสตร์)
- ๔. เจ้าหน้าที่ธุรการ
ปวศ. (คอมพิวเตอร์)

ที่ทำการและเวลาทำการ

ศูนย์ข้อมูลมีที่ทำการอยู่ที่ชั้น ๒ อาคาร
สตท. เปิดทำการในเวลาดังนี้
วันจันทร์-วันศุกร์
เวลา ๘.๓๐-๑๘.๓๐ น.
ปิดวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ

ทรัพยากร

ศูนย์ข้อมูล มีทรัพยากรดังนี้:-

ตำราวิชาการ	๒๓,๔๒๗ เล่ม
เอกสารสัมพันธ์ ของสตท.	๖๗๓ เล่ม
วารสารและข่าวสาร มาตรฐานผลิตภัณฑ์	๑๓๒ ชื่อเรื่อง
อุตสาหกรรม	๔๐๖ ชื่อเรื่อง
แคตตาล็อก วีดีโอเทป	๒๘๕ ชื่อเรื่อง ๕๓ ชื่อเรื่อง

บริการ

ศูนย์ข้อมูลได้รับงบประมาณดำเนินการ
จากกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ และ
อุตสาหกรรม (Ministry of International
Trade and Industry) ประเทศญี่ปุ่น และ
งบประมาณของสตท. เอง เริ่มดำเนินงาน

จัดหา/จัดซื้อข้อมูล เกี่ยวกับ ๔ หมวด
อุตสาหกรรมจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะจาก
ประเทศญี่ปุ่น ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการ
จัดตั้งระบบจัดเก็บและจัดสร้างฐานข้อมูลขึ้นใช้
ปัจจุบันศูนย์ข้อมูลให้บริการแก่สมาชิก
สตท. สมาชิกศูนย์ข้อมูล และบุคคลทั่วไปดัง
ต่อไปนี้:-

๑. บริการแปลเอกสารทางเทคนิค
ไทย-อังกฤษ-ญี่ปุ่น
๒. บริการเช่า-ยืมวีดีโอเทป
๓. บริการตอบคำถามทางโทรศัพท์
๔. บริการข้อมูลข่าวสารตามคำขอ
๕. บริการถ่ายเอกสารทางไปรษณีย์
๖. บริการทางด้านสิทธิบัตร มาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และแคตตาล็อก
๗. จัดทำจดหมายข่าว "เทคโนโลยี
สาร" รายเดือน
๘. จัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป
และหนังสือที่น่าสนใจ
๙. จัดอบรม/สัมมนาทางวิชาการ/
บรรยายพิเศษ
๑๐. ทำการวิจัยในด้านสารนิเทศทาง
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม
- บริการแปลเอกสารทางเทคนิค
ศูนย์ข้อมูลให้บริการแปลเอกสารทาง
เทคนิคจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย และ

จากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นในหัวข้อต่อไปนี้:-

- ๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและสิทธิบัตร
- ๑.๒ เอกสารหรือบทความจากวารสาร หรือตำราทางเทคนิค
- ๑.๓ เอกสารคู่มือเกี่ยวกับการประกอบการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม
- ๑.๔ สเปคของเครื่องจักรกลหรือคู่มือการใช้งานของเครื่องจักร
- ๑.๕ แผนภูมิ หรือพิมพ์เขียวของเครื่องจักร หรือโรงงาน
- ๑.๖ สัญญาซื้อขายทางเทคโนโลยี
- ๑.๗ แคตตาล็อกเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในโรงงาน

จำนวนม้วน	สมาชิกและราชการ	ผู้สนใจทั่วไป
๑	๓๐	๔๐
๒	๔๐	๖๐
๓	๕๐	๗๐
๔	๖๐	๘๐
๕	๗๐	๙๐
๖	๘๐	๑๐๐
๗	๙๐	๑๑๐
๘	๑๐๐	๑๒๐
๙	๑๑๐	๑๓๐
๑๐	๑๒๐	๑๔๐
๑๑	๑๓๐	๑๕๐
๑๒	๑๔๐	๑๖๐

บริการแปลไม่รับงานแปลส่วนบุคคล และจะคิดค่าบริการในราคาต่ำกว่าทุน ทั้งนี้ เอกสารแต่ละชิ้นต้องมีจำนวนหน้าไม่เกิน ๓๐ หน้า ศูนย์ข้อมูลคิดอัตราค่าแปลตามความยากง่ายและภาษาของเอกสารนั้น ๆ ประมาณหน้าละ ๑๐๐-๒๕๐ บาท

- บริการเช่ายืมวิดีโอเทป

ให้เช่ายืม ได้ทั้งผู้ที่สมาชิกและไม่ใช่สมาชิก สสท. โดยให้ยืมครั้งละไม่เกิน ๒ เรื่อง ต่อ ๑ สัปดาห์ นอกจากนี้ถ้ายืมวิดีโอเป็นชุด ชุดละ ๒ ม้วนขึ้นไป ศูนย์ข้อมูลคิดอัตราดังนี้:-

- บริการถ่ายเอกสารทางไปรษณีย์

ศูนย์ข้อมูลเปิดบริการถ่ายเอกสารทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้ขอรับบริการอาจขอรับบริการทางไปรษณีย์หรือทางโทรศัพท์ โดยมีวิธีการคือ

๑. ให้สมาชิกมาขอรับบริการที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อชอкупอง และรับแบบฟอร์มเพื่อใช้กรอกข้อมูลเมื่อต้องการขอรับบริการ (ชอкупอง ๑ ใบ มีราคา ๕ บาท) สมาชิกอาจฝากชอкупองไว้ที่ศูนย์ข้อมูล

๒. เมื่อต้องการข้อมูล ให้โทรศัพท์หรือกรอกรายละเอียดในแบบฟอร์มพร้อมกับ

คุ้มครองตามจำนวนเอกสารที่ต้องการ ไปยังศูนย์ข้อมูล

๓. ศูนย์ข้อมูลคำนวณราคาเอกสารตามอัตรา ถ้ากรณีที่พักคุ้มครองไว้กับศูนย์ข้อมูล เจ้าหน้าที่จะหักคุ้มครองตามอัตรา

๔. ศูนย์ข้อมูลจะจัดส่งข้อมูลที่ต้องการกลับไปภายใน ๑ สัปดาห์

๕. เมื่อคุ้มครองใกล้จะหมด เจ้าหน้าที่จะมีจดหมายแจ้งให้ผู้รับบริการทราบเพื่อขอซื้อคุ้มครองเพิ่มเติมโดยส่งเงินทางธนาคารอัตราค่าบริการ

จำนวนแผ่น	ราคา (บาท)	จำนวนคุ้มครอง (แผ่น)
๑-๑๐	๒๐	๔
๑๑-๒๐	๔๐	๘

หมายเหตุ อัตราค่าบริการคิดต่อการถ่ายเอกสาร ๑ ชุด (ต่อ ๑ บทความหรือต่อเอกสาร ๑ เรื่อง) ในกรณีที่ต้องการถ่ายเอกสารมากกว่า ๑ ชุด จะต้องจ่ายค่าบริการเพิ่มขึ้นในอัตราข้างต้นต่อจำนวนชุด

— บริการทางด้านสิทธิบัตร มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และแคตตาล็อก

ศูนย์ข้อมูลมุ่งบริการเกี่ยวกับสิทธิบัตร มาตรฐาน และแคตตาล็อกจากประเทศญี่ปุ่น

เนื่องจากมีความสามารถในการติดต่อกับประเทศญี่ปุ่น และความสามารถในการบริการแปลเอกสารเหล่านี้จากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย

— เทคโนโลยีสาร

“เทคโนโลยีสาร” เป็นจดหมายข่าวรายเดือนของศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี แนะนำหนังสือ วารสาร เอกสารสัมมนา วิทยุเทป แคตตาล็อก และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีในศูนย์ข้อมูลไปสู่สมาชิก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และอยู่ในวงการธุรกิจ ไม่มีเวลาพอที่จะมาติดต่อกับ สสท. หรือมาติดตามว่ามีอะไรใหม่ ๆ ในศูนย์ข้อมูลบ้าง นอกจาก “เทคโนโลยีสาร” ศูนย์ข้อมูลยังมีการเผยแพร่ข่าวสารทางวารสาร สสท. ฉบับเทคโนโลยี วารสาร สสท. ฉบับกวีซี หรือจดหมายข่าว สสท.

— การอบรม/สัมมนาทางวิชาการ/บรรยายพิเศษ

ศูนย์ข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่วิชาการเกี่ยวกับการบริหาร และการดำเนินงาน ศูนย์ข้อมูลพร้อมทั้งทำการเผยแพร่ชักชวนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมตระหนักถึงความสำคัญของข่าวสารข้อมูล และใช้ข่าวสารข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ศูนย์ข้อมูลจึงจัดให้มีการอบรม/สัมมนา/บรรยายพิเศษ ปีละประมาณ ๕ เรื่อง

ในปีแรกศูนย์ข้อมูลจัดการอบรม ๓ ครั้งคือ

๑. ศูนย์ข้อมูลกับการพัฒนาอุตสาหกรรม วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๓๐

๒. การจัดการศูนย์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ วันที่ ๒๒-๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

๓. สื่อข้อมูลและการสื่อสารข้อมูลแบบใหม่ (New Media) วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๑ ห้องสมุด สสท.

ห้องสมุดมีที่นั่งสำหรับผู้ใช้ประมาณ ๓๐ ที่นั่ง จัดเก็บสิ่งพิมพ์ เอกสารตำราทางด้านวิทยาศาสตร์ทั่วไปและเทคโนโลยี ที่เด่นและมีการใช้มากคือ เอกสารสัมมนา ซึ่ง สสท. เป็นผู้จัดขึ้น ผู้ที่ไม่ได้เข้าสัมมนาสามารถขอยืมใช้ได้ บริการของห้องสมุดซึ่งเน้นบริการแก่สมาชิก สสท. มีดังนี้:-

๑. บริการจ่าย-รับ
๒. บริการถ่ายเอกสาร
๓. บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

๔. จัดฉายวิดีโอเทปภายในห้องสมุด การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ศูนย์ข้อมูลใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยทำงาน ๒ ชุด คือ

- Multitec ACER 900 40 MB
- IBM PS 2 Model 80 115 MB

ซอฟต์แวร์ที่ทดลองใช้ในปัจจุบันคือ

โปรแกรมสำเร็จรูป Mini-Micro CDS/ISIS กิจกรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยงาน คือ

๑. งานบัตรรายการหนังสือ และเอกสารสัมมนา สสท. มุ่งที่จะจัดพิมพ์บัตรยืมหนังสือ และพิมพ์ List บัตรรายการภายใต้หัวเรื่องต่างๆ และภายใต้ชื่อเรื่อง คาดว่าจะเสร็จในงบประมาณ ๒๕๓๑

๒. งานจัดทำรายชื่อวารสารทั้งหมดในศูนย์ข้อมูล มุ่งจะพิมพ์ออกมาในรูปแบบเพื่อเผยแพร่และแจกฟรีแก่ห้องสมุดต่างๆ คาดว่าจะเสร็จในเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๑

๓. งานจัดสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับคิวซี และการบริหารงานแบบญี่ปุ่น มุ่งเก็บข้อมูลในห้องสมุด สสท. และแหล่งอื่นๆ เท่าที่จะทำได้ทางด้านคิวซี นำมาแจกแจงและประมวลผลเพื่อเผยแพร่ทั่วไป ฐานข้อมูลนี้มุ่งสร้างในเวลา ๒-๓ ปี

๔. ฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ๔ หมวดอุตสาหกรรม คือ ไฟฟ้า-อิเล็กทรอนิกส์ พลาสติก โลหะ และอาหาร ฐานข้อมูลนี้อยู่ในระหว่างการวางแผนดำเนินงาน

๕. ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ โดยเริ่มจาก ๔ หมวดอุตสาหกรรม ที่เป็นเป้าหมายของศูนย์ข้อมูลก่อน ฐานข้อมูลนี้อยู่

ระหว่างการวางแผนดำเนินงาน

โครงการในอนาคต

๑. โครงการค้นข้อมูลจากประเทศญี่ปุ่น
ศูนย์ข้อมูลมีโครงการที่จะเชื่อมโยง
เครือข่าย เพื่อติดต่อกับ JICST (Japan
Information Center of Science and
Technology) และ/หรือ JAPIO (Japan
Patent Information Organization) โดย
ผ่านทาง Japan - Thailand Economic
Corporation Society (JTECS) อันเป็น
องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานของ สสท.
ในญี่ปุ่น หรือโดยตรงเพื่อให้บริการข้อมูลด้าน
ต่าง ๆ ที่รวดเร็วแก่อุตสาหกรรมไทย ขณะ
อยู่ในระหว่างศึกษาความเป็นไปได้ของโครง
การ และปริมาณความต้องการของผู้ใช้

๒. โครงการบริการรวบรวมบรรณานุกรมตามคำขอ

ศูนย์ข้อมูลจะรับบริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะเรื่องตามคำขอของผู้ใช้ โดยผู้ใช้สามารถส่งทางโทรศัพท์ โครงการนี้จะให้บริการได้ทันทีที่ฐานข้อมูลจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๓. โครงการศูนย์วิดิโอทางเทคนิค

ในปัจจุบันศูนย์ข้อมูลมีการรวบรวมวิดิโอทางเทคนิคไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อให้บริการแก่สมาชิก ปรากฏว่ายังไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ ดังนั้นจึงมีการขยายออก

ไปเป็นศูนย์เก็บรวบรวมและให้บริการวิดิโอทางเทคนิค ศูนย์นี้จะรวบรวมวิดิโอจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะถ้าเป็นวิดิโอจากต่างประเทศ เช่น จากประเทศญี่ปุ่น จะจัดทำบทพากย์และพากย์เสียงใหม่เป็นภาษาไทย ศูนย์วิดิโอแห่งนี้จะให้บริการดังนี้ :-

๑. บริการเช่า-ยืมวิดิโอ
๒. จัดฉายวิดิโอที่สสท. โดยจัดขึ้นเป็นรอบพร้อมทั้งมีวิทยากรสรุปคำบรรยายประกอบ และมีเอกสารประกอบ
๓. บริการทำสำเนาวิดิโอเฉพาะที่เป็นลิขสิทธิ์ของสสท.
๔. ถ่ายวิดิโอเทปจากการอบรม/สัมมนา/บรรยายพิเศษของสสท. หลักสูตรที่สำคัญ เพื่อให้บริการแก่ผู้ที่ไม่สามารถมาเข้าร่วมด้วยตนเอง

๔. โครงการบริการแนะนำแหล่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา

ศูนย์ข้อมูลจะเปิดบริการแนะนำแหล่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา โดยเริ่มจาก ๔ หน่วยงาน อุตสาหกรรม ที่เป็นเป้าหมายของศูนย์ข้อมูลก่อน โครงการนี้เริ่มมาจากการสะสมผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จากการจัดอบรม/สัมมนาของสสท. มาตลอด ๑๖ ปี เป็นพื้นฐานและจะทำการวิจัย

เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป เพื่อให้โครงการนี้สามารถเปิดบริการได้

๕. โครงการบริการให้คำแนะนำปรึกษา ด้านเทคนิคแก่อุตสาหกรรม

เนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมของสสท. คือการจัดอบรม/สัมมนา การให้บริการข่าวสาร ข้อมูล วารสาร และตำรา เป็นบริการที่ ต้องการระดับอุตสาหกรรมไทย แต่ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคงนั้นจึงเห็นว่ากิจกรรมที่จะ ทำให้การทำงานของสสท. เป็นไปอย่างครบวงจรก็คือ การให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านเทคนิคแก่อุตสาหกรรม กิจกรรมนี้คาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมมาก ขณะนี้อยู่ ในระหว่างพิจารณาร่างโครงการ

ศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยีต้องการทำงาน เก็บรวบรวม และเผยแพร่ข้อมูลเพื่อช่วยยก ระดับอุตสาหกรรมไทย และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสสท.ที่ว่า "สสท. เผยแพร่วิทยาการ สร้างฐานเศรษฐกิจ" ผู้ที่ประสงค์จะใช้บริการ หรือผู้สนใจในกิจการสามารถติดต่อได้ที่ :-

ผู้จัดการฝ่ายสิ่งพิมพ์และศูนย์ข้อมูลหรือ
หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลทางเทคโนโลยี
สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

๕-๗ สุขุมวิท ๒๙ พระโขนง

กรุงเทพ ๑๐๑๑๐

โทร. ๒๕๘-๖๔๔๓ หรือ ๒๕๘-๐๓๒๐-๕

ตอ ๒๑๑, ๒๑๒, ๒๑๔

ศูนย์เอกสารเพื่อการวิจัยวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติเม็กซิโก

Centro de Información Científica y Humanística (CICH)
of the Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)^๑

ทัศนภรณ์ กทวณิช^๒

ประวัติ

ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๑ เป็นต้นมา ยูเนสโกได้เสนอให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งศูนย์เอกสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยผ่านทางโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิค (Technical Assistance Programme) แก่ประเทศสมาชิก รัฐบาลเม็กซิโกได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการที่จะพัฒนาการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจ โดยทั่วไปอยู่ จึงได้ขอความช่วยเหลือไป อันนับเป็นหนึ่งในบรรดาข้อตกลงแรก ๆ เพื่อก่อตั้งศูนย์เอกสารในประเทศเม็กซิโก เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๑๙๕๑ ผู้เชี่ยวชาญจากยูเนสโกคนแรกก็ได้เดินทางไปยังเม็กซิโกเพื่อเป็นผู้นำ

ในการจัดตั้ง Centro de Documentación Científica y Técnica SEP—Unesco^๓ หลังจากนั้นผู้ชำนาญพิเศษอีก ๓ คน ก็เดินทางตามไป โดยมีหน้าที่จัดทำ Boletín ซึ่งเป็นหน่วยดำเนินการด้านบรรณานุกรมและบริการถ่ายทำสำเนาเอกสาร รัฐบาลเม็กซิโกได้จัดแปลงโรงเก็บใบยาสูบอันเก่าแก่ให้เป็นอาคารที่เหมาะสมต่อการจัดตั้งบริการต่าง ๆ ที่ดำเนินการได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสำหรับที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์เอกสารต่อไป

การสรรหาบุคลากร เพื่อจ้างเข้ามาทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศได้ทำขึ้นอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก ก็อนายแพทย์ ๓ คน นักฟิสิกส์ ๑ คน และวิศวกร

^๑ แปลและเรียบเรียงจาก the First Ten Years of CICH—UNAM โดย Augusto Perez—Vitoria ใน Unesco of Information Science, Librarianship and Archives Administration Vol. IV No.3 (July—Sept. 1982) pp. 185—196.

^๒ บรรณารักษ์ หัวหน้าฝ่ายเทคโนโลยีห้องสมุด สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

^๓ SEP = Secretaría de Educación Pública (Ministry of Education)

อีก ๑ คน หลังจากการฝึกอบรมขั้นต้นที่ศูนย์ ฯ ทุกคนก็ได้รับการส่งไปอบรมต่อในต่างประเทศ คือในสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ด้วยทุนของยูเนสโก จากนั้นจึงได้กลับเข้าไปร่วมงานกับผู้ร่วมงานชาวต่างประเทศในเม็กซิโก

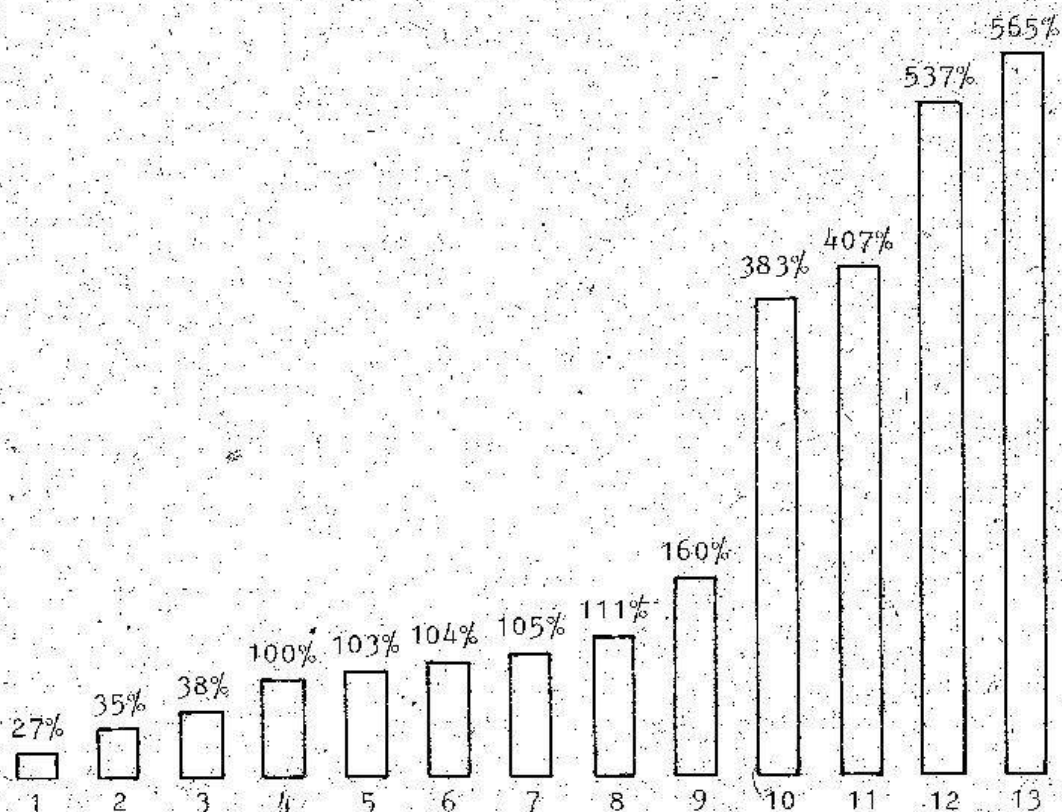
ในเดือนกุมภาพันธ์ ๑๙๕๔ ซึ่งเป็นเวลาไม่ถึง ๓ ปีที่ผู้เชี่ยวชาญคนแรกได้เดินทางไปถึง ศูนย์นี้ก็ได้รับการมอบให้เป็นของรัฐบาลเม็กซิโกอย่างเป็นทางการ และได้รับการขนานนามใหม่ว่า Centro de Documentación Científica y Técnica de México (ศูนย์เอกสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเม็กซิโก) และเป็นศูนย์เอกสารแห่งแรกที่ตั้งขึ้นภายใต้ความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกกับองค์การยูเนสโก เพื่อทำหน้าที่โดยสมบูรณ์ภายใต้ความรับผิดชอบของชาติทั้งด้านเทคนิคและการเงิน

ตั้งแต่นั้นมา ศูนย์ ฯ ก็ได้เริ่มดำเนินการให้บริการด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ภายในช่วงเวลา ๒ ปี Boletín ได้รับการจัดพิมพ์ออกมาถึง ๒๔ ฉบับ บรรจุชื่อเรื่องหรือสาระสังเขปของบทความงานวิจัยถึง ๑๒๙,๖๐๐ รายการ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ๑,๙๐๐ ชื่อเรื่องที่ศูนย์ ฯ ได้รับ; มีการถ่ายทำสำเนาบทความตามความต้องการส่งให้แก่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสาขา

วิศวกรรมและการแพทย์ทั่วประเทศ โดยแผนกวิศวกรรมและการแพทย์ (Engineering and Medicine Sections); Lista de revistas científicas mexicanas ได้เกิดขึ้น (เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่น้อยประเทศจะเป็นเจ้าของได้ในขณะนั้น); และบทความแรกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศูนย์ ฯ ก็ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ด้วย และยังมีบทความในลักษณะอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่งที่ได้รับการตีพิมพ์ในแผนกต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ สิ่งนี้เป็นพัฒนาการที่ค่อนข้างใหม่ในประเทศทั้งหลายที่ได้พยายามอย่างแรงกล้าเพื่อจะบรรลุถึงระดับความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจ ให้เท่าเทียมกับความต้องการของประชาชนในประเทศ

การดำเนินงานของศูนย์ ฯ

การคาดการณของหัวหน้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโกที่ได้กล่าวไว้ว่า เขาไม่ได้เคลงใจเลยแม้แต่น้อยเกี่ยวกับความมั่นคงต่อเนื่องของศูนย์นี้ "ซึ่งภายใต้การบริหารงานแบบใหม่นั้นจะไม่เพียงแต่รักษาระดับในปัจจุบันได้เท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาต่อไปได้เรื่อย ๆ" ได้กลายเป็นความจริง กิจกรรมด้านการให้บริการทุกประเภทที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องและบางครั้งยังเพิ่มจำนวนขึ้นสูงกว่าปกติ ได้แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๑ ซึ่งได้รับการตีพิมพ์

แผนภาพที่ ๑ แสดงจำนวนร้อยละเพิ่มขึ้นของทรัพยากรและบริการที่จัดขึ้นของศูนย์ฯ ระหว่างปี ๑๙๙๔-๑๙๙๙ :

๐. จำนวนเล่มของสิ่งพิมพ์ที่มียุติ : ๑๐๐ ๑. จำนวนหนังสืออ้างอิงต่อเล่มที่รวมอยู่ใน Boletin ๒. ชื่อวารสารใหม่ที่บอกรับ ๓. เงินอุดหนุน ๔. บุคลากรประจำ ๕. ค่าบอกรับวารสาร ๖. งานแปล (จำนวนคำขอที่ให้บริการ) ๗. การแลกเปลี่ยนวารสารข้ามปี	๘. บัญชีเงินเดือน ๙. การขายบริการ (รายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน) ๑๐. วารสารที่ได้รับการค้นคว้าในห้องอ่าน ๑๑. การถ่ายสำเนาเอกสาร (จำนวนคำขอที่ให้บริการ) ๑๒. ผู้ใช้ในห้องอ่าน ๑๓. งานวิจัยเชิงบรรณานุกรม (จำนวนคำขอที่ให้บริการ)

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑^๑ ในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐ ปีของการก่อตั้งศูนย์ฯ และ ๗ ปีหลังการจากไปของผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ กิจกรรมอื่นของศูนย์ฯ ที่น่าจะกล่าวถึง และไม่ได้กล่าวไว้ในแผนภาพที่ ๑ คือ การจัดสัมมนาของศูนย์ฯ เมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน ๑๙๖๐ เป็นการสัมมนาเกี่ยวกับบรรณานุกรมเอกสาร และการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ในลาตินอเมริกา ซึ่งรัฐบาลเม็กซิโกจัดขึ้นร่วมกับยูเนสโก ศูนย์ฯ ได้มีบทบาทสำคัญในการจัดสัมมนานี้ และผู้อำนวยการศูนย์ก็ได้เป็นผู้นำในการสัมมนาด้วยความสำเร็จที่ได้รับทั้งหมดนี้ ทำให้เป็นการยากที่จะคาดคะเนว่าเพียง ๒-๓ เดือนหลังจากนั้น ศูนย์ฯ ได้หมดอิสระในการดำเนินงานด้วยรัฐบาลตัดสินใจให้ศูนย์ฯ เข้าร่วมกับสถาบันสารพัดช่างแห่งชาติ (Instituto Politécnico Nacional) โดยมีข้อผูกพันที่จะดำเนินการให้มีบริการต่าง ๆ แก่ประชาคมวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมต่อไป นี่เป็นเพียงสถานการณ์ในช่วงสั้น ๆ เท่านั้น ท้ายสุด ศูนย์ฯ ได้ถูกโอนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันดังกล่าว และได้กลายเป็นฝ่ายงานห้องสมุดและบริการบรรณานุกรมของศูนย์เพื่อการวิจัย และการศึกษาชั้น

สูงของสถาบันนี้ ผู้อำนวยการคนเดิมได้ลาออกไป การเก็บรวบรวมสะสมวารสารทางวิทยาศาสตร์แห่งลาตินอเมริกาก็หยุดลง บริการต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ประชาชนก็หยุดลงด้วยและด้วยเหตุนี้ ศูนย์ฯ จึงสลายตัวไป

สำหรับประชาคมทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งหมดของเม็กซิโกแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นนับแต่เป็นความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ทีเดียว แต่ผู้ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด เห็นจะได้แก่นักวิจัยทั้งหลายของมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเม็กซิโกนั่นเอง นี่เป็นคำที่ อาร์มานโด เอ็ม. ซานโตวัล (Armando M. Sandoval) อดีตผู้อำนวยการศูนย์ฯ ซึ่งภายหลังได้รับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการของ CICH ได้กล่าวไว้ การกำเนิดใหม่ของศูนย์ฯ และการก่อตั้งศูนย์เอกสารเพื่อการวิจัยวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (CICH)

นายซานโตวัล ได้ย้อนระลึกให้ฟังว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดของการสลายตัวของศูนย์ฯ คือในเวลานั้น ร้อยละ ๘๐ ของผู้ใช้บริการเป็นคนของมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเม็กซิโก (UNAM) ยิ่งไปกว่านั้น ช่วงระหว่างทศวรรษหลังจากการสลายตัว UNAM ยังคงเจริญก้าวหน้าอย่าง

^๑ เลขที่พิมพ์มาครั้งหนึ่งแล้วในบทความเรื่อง "Ten years after : the Mexican scientific and technical documentation" ใน Unesco Bulletin For Libraries Vol. XV, No. 4, 1961, pp. 178-81.

รวดเร็ว ในปี ๑๙๗๑ ร้อยละ ๓๓ ของโครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัยรวมของประเทศเป็นของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเม็กซิโกตัดสินใจที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศขึ้นในปี ๑๙๗๐ จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มหาวิทยาลัยตัดสินใจจัดตั้งศูนย์วิจัยทางวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Centro de Información para Ciencias y Humanidades) ขึ้นในปี ๑๙๗๑ ซึ่งพึงต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงานการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย (UNAM's Authority for the Coordination of Scientific Research) CICH ได้รับการวางแผนให้เป็นเสมือนศูนย์กลางสหวิทยาการครอบคลุมความสนใจในกิจกรรมการวิจัยในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา วัฒนธรรม และการบริหาร ที่จะมีได้ภายในมหาวิทยาลัยขนาดนี้

ด้วยจำนวนนักศึกษา ๑๗๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ คน และจำนวนผู้สอน ๒๒,๐๐๐-๒๗,๐๐๐ คน ของมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเม็กซิโกนี้ (จำนวนตัวเลขจะเป็นเท่าไร ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาเฉพาะกระบวนวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัยตามปกติ หรือจะนับรวมการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยม และระดับกึ่งอุดมศึกษาที่เปิดสอนอยู่ในมหาวิทยาลัย

นี้ด้วยหรือไม่) นับเป็นแหล่งสร้างงานวิจัยและงานสอนที่ใหญ่ยิ่ง และมีเหตุผลอันสมควรที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ควรมีศูนย์สารนิเทศที่ให้บริการระดับลึกซึ้งของตนเอง โดยทั่วไปศูนย์นี้ก็ยังเปิดให้บริการแก่ผู้ใช้ทั่วประเทศ รวมทั้งในอเมริกา และทั่วโลกอีกด้วย เพราะไม้อะไรที่จะมีลักษณะเป็นสากลมากไปกว่าสารนิเทศที่เป็นผลจากการวิจัย

ดังนั้น เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการปลูกขึ้นเมื่อ ๒๐ ปีก่อนหน้านี้โดยผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก ด้วยการริเริ่มของรัฐบาลเม็กซิโก ร่วมกับองค์การยูเนสโก และได้รับการดูแลรักษาให้ยังชีวิตอยู่อย่างระมัดระวังโดยผู้ชำนาญพิเศษชาวเม็กซิกันมาเป็นเวลา ๗ ปี ได้แสดงให้เห็นถึงคุณภาพ และความคงทน จนกลายมาเป็นผลพวงที่พิเศษในรูปของ "ศูนย์เอกสารเพื่อการวิจัยวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์" ในปัจจุบันนั่นเอง

ศูนย์เอกสารเพื่อการวิจัยวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (CICH)

สถานที่ตั้ง

CICH มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๔๐๐ ตารางเมตร ตั้งอยู่ในที่อันเหมาะสม ตรงจุดศูนย์กลางภายใน Circuit of Scientific Research ในส่วนทิศใต้ของเมืองมหาวิทยาลัย (University City) ที่ใหญ่โต (อาคารเนื้อที่ ๗๐๕,๐๐๐

ตารางเมตร ไม่รวมสวน พื้นที่โล่ง สนามกีฬา และลานจอดรถ) แวดล้อมด้วยอาคารของ คณะวิทยาศาสตร์และสัตวแพทยศาสตร์, โรงเรียน การาศาสตร์ ฟิสิกส์ และธรณีฟิสิกส์, และ ศูนย์วัสดุ ทั้งยังไม่ไกลจากคณะแพทยศาสตร์ และสวนดอกไม้ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ด้วย

การจัดองค์กรและบริการ

หน่วยคอมพิวเตอร์ (Computer Unit)

แผนภาพที่ ๒ จะให้ภาพที่ชัดเจนของการจัดองค์กรของศูนย์ฯ จากผังการแบ่งส่วน งานแสดงให้เห็นถึงฐานะของหน่วยคอมพิวเตอร์ หน่วยงานสามารถประมวลผลได้ถึงร้อยละ

๕๕ ของงานที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถทำได้ ซึ่งรวมถึงสิ่งพิมพ์ประเภทรายคาบและราย ชื่อที่บอกรับ บรรณานุกรม บริการส่วนบุคคล เป็นอาทิ โดยใช้คอมพิวเตอร์ของตนเอง คือ Digital PDO ๑๑/๕๐ มีหน่วย ความจำภายใน ๒๕๖ กิโลไบต์ และหน่วย ความจำบนดิสก์อีกหลายเมกกะไบต์ เครื่อง Burroughs B ๖๗๐๐๐ ของมหาวิทยาลัย และ เครื่อง IBM ๓๗๐-๑๓๕ จากหน่วยงานภายนอก ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจ เลยว่า อุปสรรคอันใหญ่หลวงอันหนึ่งในการ ดำเนินงาน คือ การทำงานร่วมกันไม่ได้ระหว่าง

แผนภาพที่ ๒ ผังการแบ่งส่วนงานของ CICH

* สำนักเลขานุการฝ่ายวิชาการ (Academic Secretariate) มีเลขานุการฝ่ายวิชาการ (Secretario Académico) เป็นหัวหน้า ซึ่งในระบบของรัฐบาลเม็กซิโก ถือว่าเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ ของสถาบัน

** สำนักเลขานุการฝ่ายบริหาร (Administrative Secretariate) มีหน้าที่ดูแลค่านับบัญชีและ งบประมาณ บุคลากร และบริการ

เครื่องคอมพิวเตอร์ทางชนิด (lack of compatibility) แต่กระนั้นผู้ชำนาญพิเศษของ CICH ก็ได้พบหนทางที่จะเอาชนะอุปสรรคดังกล่าวได้ในหลาย ๆ กรณี นอกจากนี้ยังมีปัญหาหนักอื่นที่ต้องประสบอีก นั่นคือ เรื่องที่บุคลากรเฉพาะด้านของหน่วย ซึ่งหลังจากที่ผ่านการฝึกอบรมในศูนย์แล้ว ก็ลาออกไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่าราชการ สิ่งนี้เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ทั่วโลกที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตาม CICH ก็ยังมีบุคลากรรุ่นหนุ่ม-สาวเป็นกลุ่มศูนย์กลางกลุ่มหนึ่งที่กระตือรือร้นกับงาน ในหน่วยคอมพิวเตอร์นี้สำหรับธนาคารข้อมูล (data banks) ที่มีอยู่หลากหลายทั้งจำนวนและประเภทเพื่อให้บริการนั้น ก็เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาคด้วย ส่วนใหญ่จะมีต้นกำเนิดมาจากสหรัฐ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ๒ ประการ คือ ทางภูมิศาสตร์ เป็นประเทศที่อยู่ใกล้ติดต่อกัน และมีธนาคารข้อมูลเช่นน้อยมากมายในสหรัฐนั่นเอง^๑

ฝ่ายเอกสาร (Documents Department)

ห้องสมุด :

ในฝ่ายเอกสารนั้น ห้องสมุดมีทรัพยากรแตกต่างกัน ๓ ประเภท คือ

วารสารสารระสังเขปและดรรชนีทางวิชา

เฉพาะด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ CICH ประมาณ ๓๐๐ ชื่อเรื่อง

วารสารลาตินอเมริกาประมาณ ๑,๐๐๐ ชื่อเรื่อง ในจำนวนนี้ประมาณ ๖๐๐ ชื่อเรื่อง เกี่ยวข้องโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นคงที่ / เนื่องจากมีการค้นหาชื่อเรื่องใหม่อยู่อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ข้อตกลงกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งขณะนั้นถือว่า ไม่เป็นตัวแทนที่ดีของทรัพยากรของศูนย์ ฯ นัก กรณีที่กล่าวถึงคือ คิวบา เพราะปัจจุบันศูนย์ ฯ ได้รับวัสดุสิ่งพิมพ์จากประเทศนี้ และกำลังพยายามอย่างยิ่งที่จะให้ศูนย์ ฯ ได้รับวารสารทั้งหมดของเขา นอกจากนี้ยังเป็นที่ยังกันอย่างมากว่า ศูนย์ ฯ จะได้รับสิ่งพิมพ์จากสเปนด้วยเช่นกัน

วารสารทั่วไปประเภท Science, Scientific American, La Recherche, Nature เป็นต้น และวารสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเฉพาะด้านของศูนย์ ฯ

หน่วยบริการเอกสาร :

การให้บริการเอกสาร อยู่ในอัตราที่สูง มีเอกสารถึงร้อยละ ๘๕ ที่ต้องส่งจากต่างประเทศ แม้จะมีวารสารจำนวนมากที่มหา-

^๑ ธนาคารข้อมูลเหล่านี้ครอบคลุมเนื้อหาถึง ๒๕ ด้าน เช่น จากการบริหารและเทคโนโลยีทางอาหาร และยังรวมเศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การเมือง และเคมี เป็นต้น ร้อยละ ๘๒ มาจากสหรัฐ ร้อยละ ๑๐ จากสหราชอาณาจักร และที่เหลืออีกร้อยละ ๘ ได้จากแคนาดา ฝรั่งเศส เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ และสวีเดน

วิทยาลัยบอกรับอยู่ก็ตาม ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไปภายหลังจาก CICH ได้แนะนำให้ผู้ใช้บริการไปติดต่อกับหน่วยงาน ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง (หรือสถาบันอื่นที่สามารถเข้าใช้บริการได้) ที่เป็นเจ้าของวารสารที่มีบทความที่ต้องการที่พิมพ์อยู่ในแง่นี้ CICH ได้ทำหน้าที่เสมือนแหล่งชี้แนะข้อสนเทศ (referral service) ซึ่งชี้แนะแหล่งเอกสารต้นเรื่องที่มีอยู่ในประเทศให้แก่ักวิจัย

นอกเหนือจากการทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดและเอกสารอย่างกว้างขวางซึ่งรวมถึงการอำนวยความสะดวกในการยืมระหว่างห้องสมุดทั่วประเทศด้วยแล้ว CICH ยังได้ทำสัญญาร่วมกับหน่วยบริการเอกสารหลายแห่งในแคนาดา สหรัฐ และยุโรป อีกด้วย British Library Lending Division ใน Boston Spa, Yorkshire เป็นศูนย์ต่างประเทศที่ CICH ติดต่อบริการมากที่สุด ในกรณีเร่งด่วนและถ้าผู้ใช้บริการยินดีจ่ายค่าบริการที่เพิ่มขึ้น ศูนย์สามารถตอบคำร้องขอให้ทางเทเล็กซ์ (Telex) CICH กำลังพยายามดำเนินการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้บริการด้วยวิธีการที่รวดเร็วขึ้น สามารถทำได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มอีกต่อไป การให้บริการเอกสารโดยเฉพาะเหล่านี้ มีผลกระทบต่อสถิติของปี ๑๙๘๐ ดังต่อไปนี้

จำนวนคำถามและคำร้องขอทั้งหมด

๗,๓๕๙ ราย

ให้บริการโดยใช้ข้อมูลจากต่างประเทศ

๖,๑๘๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘๔

ให้บริการโดยใช้ข้อมูลภายในมหาวิทยาลัยเอง

๑,๑๗๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖

ให้บริการโดยใช้ข้อมูลจากเม็กซิโก

๒๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓

หน่วยบอกรับวารสาร :

มีมหาวิทยาลัยที่มีขนาดเล็กกว่ามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยหลายแห่งที่พยายามจะรวมการบอกรับวารสารเข้าเป็นระบบศูนย์กลาง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวารสารด้านวิทยาศาสตร์ที่มีเป็นจำนวนมากมาย แต่ก็ต้องล้มเหลว ดังนั้น CICH จึงควรได้รับคำชมเชยในการที่สามารถดำเนินงานที่สำคัญและยุ่งยากนี้ได้สำเร็จ และยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินการและดำรงความเป็นศูนย์กลางเช่นนี้ได้ โดยสามารถจัดให้บริการที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพ และให้สารนิเทศเต็มรูปแบบแก่ผู้อ่านสิ่งพิมพ์นั้น ๆ วารสารต่าง ๆ จะได้รับการแจกจ่ายไปตามหน่วยงานหรือห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ๑๑๙ แห่ง บางแห่งเป็นหน่วยงานที่มีความเฉพาะเจาะจงอย่างมาก และหลายแห่งตั้งอยู่ในที่ห่างไกลจากศูนย์ ๆ มากที่เกี่ยวข้อง สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้น

มีทั้งที่ส่งมาทางอากาศจากศูนย์ กลางการบอกรับ ๒ แห่ง คือ ในเนเธอร์แลนด์ และในสหรัฐอเมริกา และที่ส่งมาโดยตรงจากผู้จัดพิมพ์ หมายเลขรหัสของวารสาร และชื่อหน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่เป็นผู้ส่งจะได้รับกรบันทึกไว้ในวารสารแต่ละรายการ ทั้งนี้จุดประสงค์ที่จะนำไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อความรวดเร็วของการให้บริการต่อไป หน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยจะได้รับวารสารที่ส่งพร้อมทั้งรายละเอียดการจัดส่งสัปดาห์ละหนึ่งหรือสองครั้ง ขึ้นอยู่กับจำนวนเล่มวารสารที่ส่งมา และภายใน ๔๘ ชั่วโมงที่ CICH ได้รับสิ่งพิมพ์นั้น ๆ

มีจำนวนการบอกรับทั้งหมด ๘,๐๐๐ รายการ เป็นชื่อวารสาร ๕,๐๐๐ ชื่อเรื่อง ในแต่ละปีจะได้รับวารสารทั้งหมดถึง ๘๐,๐๐๐ ฉบับ เป็นมูลค่าทั้งสิ้น ๕๐ ล้านดอลลาร์ (๑ เหรียญสหรัฐ = ๔๕ เปโซ) ตัวเลข ๘,๐๐๐ และ ๕,๐๐๐ ที่กล่าวถึง ชี้ให้เห็นว่ามีการบอกรับซ้ำซ้อนตั้งแต่ ๒ ฉบับ ๓ ฉบับ และมากกว่านั้นในบางกรณี จำนวนซ้ำฉบับมากหากเป็นสิ่งที่ควรส่ง นับเป็นเรื่องปกติ แต่ควรมีคำอธิบายที่สมควร เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับอิสระเต็มที่ที่จะส่งหรือจ่ายค่าวารสารชื่อใดก็ตามที่เขาสงใจ ซึ่งเป็น "ภาวะจำเป็นที่ต้องมี" (sine qua non) หากต้องการให้ระบบ

ศูนย์รวมเป็นที่ยอมรับ และไม่ใช่เป็นเรื่องที่ศูนย์จะเข้าไปแทรกแซงในเรื่องที่ค่อนข้างจะมีผลต่อความรู้สึกนี้ ผลพลอยได้จากระบบบอกรับวารสารด้วยคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาโดย CICH นี้ทำให้ศูนย์ฯ สามารถจัดพิมพ์รวมรายชื่อวารสารที่ได้รับ เริ่มมาตั้งแต่ปี ๑๙๗๕ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

- ๑) รายชื่อวารสารตามลำดับอักษร พร้อมคำอธิบายของหน่วยงานที่บอกรับ
- ๒) รายชื่อหน่วยงานที่บอกรับเรียงตามลำดับอักษร พร้อมรายชื่อวารสารที่ได้รับ
- ๓) รายชื่อวารสารตามลำดับอักษร แยกตามประเทศ

๔) ตรราชনীคำสำคัญในบริบท (KWIC index) ของชื่อวารสาร และมีโครงการจะตีพิมพ์ส่วนที่ ๕ คือ รายชื่อวารสารจำแนกตามสาขาวิชา

ฝ่ายสารนิเทศ (Information Department)

ฝ่ายสารนิเทศ รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเตรียมสิ่งพิมพ์ของ CICH ซึ่งจะใช้ระบบอัตโนมัติช่วยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สามารถแบ่งออกได้ ๓ หมวดใหญ่ ๆ

การจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์เชิงวิเคราะห์ : บรรจุสารนิเทศที่มีคุณค่าตลอดกาล

Periódica - เป็นตวรรษีวารสารทางวิทยาศาสตร์ของลาตินอเมริกา ถ้าหนดออก

ราย ๓ เดือน มีจุดประสงค์ที่จะให้ข้อมูลครอบคลุมการวิจัยของลาตินอเมริกาทุกด้าน และสามารถทำได้โดยดี ฉบับแรกสุด ตีพิมพ์ในปี ๑๙๗๘ ได้วิเคราะห์เนื้อหาของบทความในวารสาร ๒๙ ฉบับ ฉบับล่าสุดที่เราได้เห็นคือ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔, ๑๙๘๑ วิเคราะห์วารสาร ๒๗๒ ฉบับ จากวารสารจำนวน ๑๕๔ ชื่อเรื่อง จาก ๑๕ ประเทศ ด้วยผลงานทั้งหมด ๑,๖๑๓ บทความ โดยผู้แต่งและผู้แต่งร่วม ๖,๘๕๘ คน เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน :

- ๑) สารบัญ (ชื่อบทความ พิมพ์ซ้ำตามที่ปรากฏในวารสาร)
- ๒) และ ๓) บรรณานุกรมสำคัญเป็นภาษาสเปนและอังกฤษ
- ๔) บรรณานุกรมชื่อผู้แต่ง และ
- ๕) บรรณานุกรมชื่อสถาบัน

เท่าที่ผู้จัดทำแสดงไว้ในบทนำนั้น Periódica เป็นเอกสารประเภทหนังสืออ้างอิงที่ผลิตขึ้นในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนแล้วมากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้ไม่ว่าจะนักศึกษาทุกคนจะสามารถอ่านภาษาต่างประเทศได้ดี ซึ่งก็เป็นกรณีเดียวกับในมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่อื่นๆ ในภูมิภาคนั้นเอง นักศึกษาจำนวนมหาศาลนี้รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนของพวกเขา ต้องการเครื่องมือที่จะช่วยให้เห็นถึงศักยภาพแห่งการผลิตในลักษณะที่เป็นภาษาของพวกเขาเอง และด้วยเหตุนี้ ก็จะเป็นการช่วยพวกเขาให้สามารถส่งวนรักษาและบำรุงปรุงแต่งวัฒนธรรม

ประเพณีของเขาด้วย

CLASE = Citas latinoamericanas en sociología, economía y humanidades มีลักษณะอย่างเดียวกัน และพิมพ์มาตั้งแต่ปี ๑๙๗๕ เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน คือ

- ๑) สารบัญ
- ๒) บรรณานุกรมสำคัญ
- ๓) บรรณานุกรมชื่อผู้แต่ง
- ๔) บรรณานุกรมชื่อผู้แต่ง
- ๕) บรรณานุกรมชื่อสถาบัน

ในฉบับล่าสุด คือ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔, ๑๙๘๑ วิเคราะห์บทความในวารสาร ๑๔๕ ฉบับ จากวารสารจำนวน ๕๘ ชื่อเรื่อง จาก ๑๑ ประเทศ ด้วยผลงานทั้งหมด ๑,๕๐๐ บทความ โดยผู้แต่ง ๓,๕๐๐ คน และมีเอกสารอ้างอิง (references) มากกว่า ๘,๖๐๐ รายการ ด้วยจุดประสงค์ที่จะผนึกกำลังทั้งปวง เพิ่มทั้งปริมาณและคุณภาพของสิ่งพิมพ์ที่จะนำมาทำสารบัญ และความเร็วในการพิมพ์ ทั้งลดค่าใช้จ่ายด้วย CICH จึงพิจารณาหาความเป็นไปได้ในการที่จะนำ CLASE ไปจัดพิมพ์ร่วมกับวารสารในประเภทเดียวกัน เช่น Hispanic American periodical index ซึ่งจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย และวารสารที่พิมพ์ในกรุงมาดริด (Madrid) โดย Instituto de Cooperación Iberoamericana เป็นต้น

การจัดทำบรรณานุกรม :

สิ่งพิมพ์รายครึ่งปีที่เผยแพร่กัน ๒ เล่ม

ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี ๑๙๘๐ ภายใต้ชื่อรวม
 กันว่า "Latin American Bibliography"
 ประกอบด้วย Trabajos publicados por
 latinoamericanos en revistas extranjeras
 (เป็นผลการศึกษาที่ตีพิมพ์โดยชาวลาติน-
 อเมริกันในวารสารต่างประเทศ) และ
 Trabajos sobre América Latina publicados
 en revistas extranjeras (เป็นผลการศึกษา
 เกี่ยวกับลาตินอเมริกาตีพิมพ์ในวารสารต่าง-
 ประเทศ) สารในเล่มแรกนั้นแบ่งเป็น ๖ ส่วน
 คือ ๑) บรรณานุกรมหนังสืออ้างอิง ๒)
 วรรณคดีผู้แต่ง ๓) วรรณคดีสถาบัน
 ๔) วรรณคดีเรื่อง ๕) วรรณคดีสำคัญในบริบท
 (KWIC index) และ ๖) วรรณคดีแสดง
 ความถี่ของคำสำคัญ จำนวนหนังสืออ้างอิง
 ทั้งหมดในทั้ง ๒ ฉบับ ของปี ๑๙๘๐ มี
 ๓,๒๖๒ รายการ และในฉบับปี ๑๙๘๑ มี
 ๔,๐๑๖ รายการ สิ่งนี้ทำให้เห็นถึงความสำคัญ
 ของการที่กลุ่มลาตินอเมริกาได้มีส่วนในการให้
 ความรู้แก่นานาชาติ โดยส่วนใหญ่เป็นทางด้าน
 วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และวิทยาศาสตร์
 ธรรมชาติ สถิติเหล่านี้จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างแน่นอน
 เมื่อแหล่งบรรณานุกรมขยายตัวขึ้น ในการ
 ประมาณการครั้งแรก ดูเหมือนว่า
 บทความประมาณ ๑๐,๐๐๐ ถึง ๑๒,๐๐๐
 เรื่องในสาขาวิชาเหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์ใน

วารสารลาตินอเมริกา และประมาณ ๓,๕๐๐
 บทความตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ แต่
 ตัวเลขนี้จะลดน้อยลงแน่ หากมีการนำเอา
 กฎเกณฑ์ที่เข้มงวดมาใช้ โดยจำกัดบทความ
 ที่หลายที่พิมพ์ฐานมาจากงานวิจัย สักส่วนที่
 แท้จริงจะเป็นประมาณ ๑ : ๒ หรือกล่าวอีก
 อย่างหนึ่งได้ว่า บทความ ๓,๕๐๐ เรื่อง
 ตีพิมพ์ในต่างประเทศ และประมาณ ๗,๐๐๐
 เรื่องตีพิมพ์ในลาตินอเมริกาแน่นอนที่ว่า ไม่
 มีใครอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมไปกว่า CICH
 ในการให้ตัวเลขที่เที่ยงตรงนี้ได้ หลังจากที่ได้
 เป็นผู้ผลิตบรรณานุกรมนี้มาเป็นเวลายาวนาน
 ส่วนฉบับหลัง มีวารสารทางด้านมนุษยศาสตร์
 จำนวนน้อยกว่าฉบับแรกเล็กน้อยโดยเปรียบ-
 เทียบ เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญลาตินอเมริกา
 เฉพาะสาขาวิชานี้ มักจะพิมพ์เรื่องของตนลง
 ในวารสารของพวกเขาเอง และในภาษาของ
 พวกเขาเองด้วยเป็นส่วนใหญ่ วรรณคดี
 สถาบันที่กล่าวถึงข้างต้น ให้ข้อมูลและ
 ศูนย์วิจัยที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคลาตินอเมริกา
 ๕ อันดับแรกเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ
 บราซิล อาร์เจนตินา เม็กซิโก (ซึ่งมี
 UNAM อยู่ในอันดับแรกของรายชื่อ) ชิลี
 และ เวเนซุเอลา

บรรณานุกรมผลการศึกษเกี่ยวกับ
 ลาตินอเมริกาที่พิมพ์ขึ้นนอกภูมิภาคนั้น แบ่ง

เนื้อหาออกเป็น ๗ ส่วน คือ มี ๖ ส่วนแรก เหมือนเล่มแรกทุกกล่าวไป และเพิ่มส่วนที่ ๗ บรรณานุกรมชื่อสถานที่ หรือ ชื่อประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า ผู้แต่งได้อ้างชื่อประเทศในลาตินอเมริกา หรือชื่อสถานที่ เป็นคำสำคัญในบทความของเขาหรือไม่ ทั้ง ๒ ฉบับที่พิมพ์ในปี ๑๙๘๐ ได้อ้างถึงบทความ ๑,๗๑๗ เรื่อง และในปี ๑๙๘๑ มี ๒,๐๒๑ บทความ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับลาตินอเมริกา สิ่งที่ยืนยันให้เห็นถึงความสนใจนี้ คือ ได้มีการสำรวจบรรณานุกรมซึ่งในกรณีของฉบับที่ ๒ ของปี ๑๙๘๐ มีรวมทั้งหมด ๘ สาขาวิชากว้างๆ ที่มีความสำคัญที่สุดเรียงตามลำดับ คือ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และมนุษยศาสตร์ การแพทย์และชีววิทยาและวิศวกรรมศาสตร์ โดยครอบคลุมถึงร้อยละ ๘๒ ของเนื้อหาทั้งหมด มีข้อสังเกตว่า เรื่องทางมนุษยศาสตร์ จะมีอยู่มากในบรรณานุกรมเล่มนี้มากกว่าเล่มแรก

บริการสารนิเทศเลือกสรร :

บริการนี้ จัดทำโดยผ่านทางบริการคอมพิวเตอร์ ร่วมกับเพิ่มข้อมูลความสนใจของผู้ใช้บริการ ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า CICH ได้เรียกใช้สารนิเทศทางไกล โดยติดต่อกับธนาคารข้อมูลมากกว่า ๑๗๐ แห่ง และมีสิ่งพิมพ์ประเภทสารระสังเขปและบรรณานุกรมใน

ห้องสมุดถึงเกือบ ๒๕๐ รายการ พร้อมด้วยวารสารลาตินอเมริกาอีกเป็นจำนวนมาก

หน่วยประชาสัมพันธ์ (Promotion Unit)

หน่วยนี้มีหน้าที่หลัก ในการแจ้งให้ผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะป็นรายบุคคล หรือหน่วยงานทราบเกี่ยวกับกิจกรรมและบริการต่าง ๆ ที่ศูนย์ฯ จัดทำขึ้น รวมทั้งส่งเสริมพหุทางหลายที่พิมพ์ออกด้วย ทุกคนที่มีหน้าที่ให้บริการเอกสารและบริการช่วยค้นคว้า ต่างตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบที่หลากหลาย และในความหมายที่กว้างที่สุด งานนี้ต้องการผู้ที่มีความอดุสาหะ และกระตือรือร้นอย่างสูง เนื่องจากบ่อยครั้งที่แม้จะได้พยายามทุกอย่างแล้วก็ตาม ก็ยังคงเหมือนว่า มีบุคคลจำนวนมากที่ไม่รู้เลยว่าศูนย์ฯ ทำอะไร มีบริการอะไรให้ และจะช่วยเหลือเขาได้อย่างไรบ้าง

จะต้องหมายเหตุไว้ด้วยว่า มีบริการอีก ๒ ประเภทที่มีให้บริการอยู่เป็นปกติโดยหน่วยบริการเอกสารและช่วยค้นคว้า แต่ไม่ได้กล่าวไว้ในผังการแบ่งส่วนงานของ CICH นั่นคือ บริการแปล ซึ่งไม่ได้ระบุไว้เพราะผู้ใช้บริการของศูนย์ไม่ได้แสดงความต้องการ และบริการถ่ายทำสำเนาเอกสาร (reproduction of documents) ซึ่งไม่ได้กล่าวไว้เพราะไม่มีจำนวนชิ้นงานมากพอที่จะถือได้ว่าเป็นที่พอใจ

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนเอกสารประเภทนี้ที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอก อย่างไรก็ตาม บริการเอกสารก็ได้เตรียมและจัดทำสำเนาไว้ให้บริการมากเท่าที่ผู้ใช้ต้องการ

บุคลากร

บุคลากรทางฝ่ายวิชาการของศูนย์ ฯ มีถึงร้อยละ ๕๘ ซึ่งสูงกว่าจำนวนบุคลากรทางฝ่ายบริหารอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาต่าง ๆ ที่มีอยู่หลากหลาย เนื่องจากขอบข่ายของสาขาวิชาที่ CICH เกี่ยวข้องด้วยนั้นกว้างขวางมาก ดังนั้น จึงมักจะได้พบการทำงานอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ระหว่าง นักเคมีกับนักสังคมวิทยา นายแพทย์กับผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณคดีและภาษาอังกฤษ นักชีววิทยากับนักภาษาศาสตร์ นักเทววิทยากับผู้เชี่ยวชาญด้านอิเล็กทรอนิกส์ หรือ วิศวกรกับบรรณารักษ์ เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยจากการทำงานของบรรดาบุคลากรมากกว่า ๕๐ วิชาชีพที่ CICH

งบประมาณ

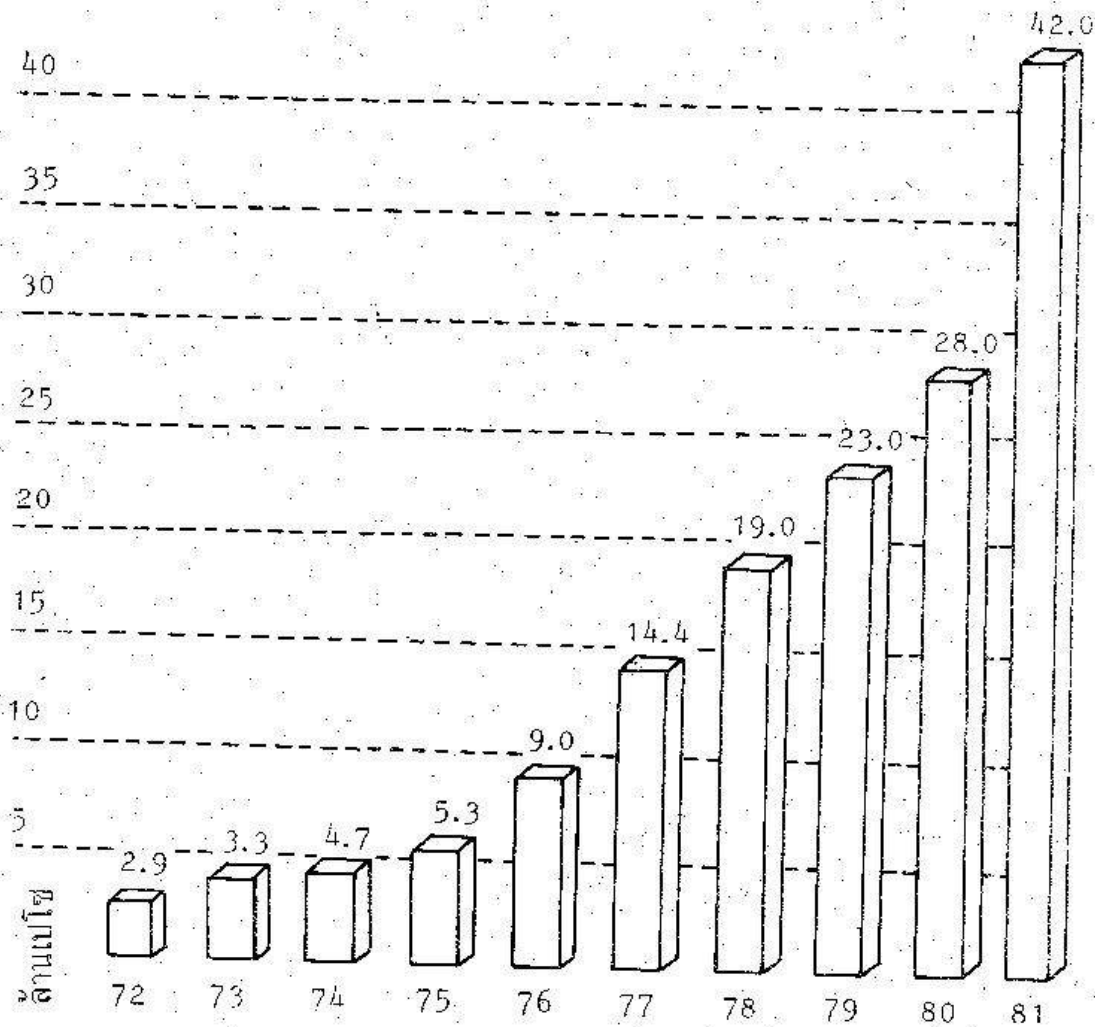
แผนภาพที่ ๓ วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของ CICH ในรูปของร้อยละ เป็นการบอกให้เห็นว่า การดำเนินงานของศูนย์เอกสาร จะมี

ค่าใช้จ่ายสูงเสมอ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนจะมีมากในระยะยาว

นอกเหนือจากบริการและกิจกรรมที่มีอยู่ตามปกติของ CICH ที่แสดงให้เห็นในผังการแบ่งส่วนงานแล้ว ศูนย์ ฯ กำลังจัดตั้งคณะที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเพิ่มขึ้น ทั้งในลักษณะเฉพาะถิ่นและทั่วไป ส่งไปยังส่วนต่าง ๆ ทั่วลาตินอเมริกา ในบรรดาคณะที่ปรึกษาที่กล่าวถึงนี้ควรกล่าวถึงคณะที่ได้รับมอบหมายจาก FAO ให้มายังศูนย์ ฯ ตามความเห็นชอบของกระทรวงการต่างประเทศเม็กซิโก เพื่อรวบรวมบทความที่พิมพ์ในลาตินอเมริกา และจัดทำบทคัดย่อให้กับ Aquatic sciences and fisheries abstracts (ASFA)* ในช่วง ๖ เดือนแรกของปี ๑๙๘๑ ศูนย์ ฯ ได้จัดทำสารสังเขปเอกสารจากวารสาร ๑๓๖ ฉบับ ที่พิมพ์ในประเทศลาตินอเมริกา ๑๖ ประเทศ ที่ได้ประโยชน์มากที่สุดเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ บราซิล เม็กซิโก และชิลี งานนี้นับเป็นงานที่มีความสำคัญระดับนานาชาติซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ในแง่ของงานเอกสารวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นด้วยว่า CICH ได้รับการยอมรับว่าเป็น

* เป็นสิ่งพิมพ์ของ Aquatic Sciences and Fisheries Information System (ASFIS) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดขึ้นภายใต้ความช่วยเหลือของ Fishery Information Data and Statistics Service ขององค์การอาหารและเกษตร (FAO), Intergovernmental Oceanographic Commission ของยูเนสโก และ Office for Science and Technology ของสหประชาชาติ

งบประมาณ

บุคลากรฝ่ายงานบริหาร 23%	บุคลากรฝ่ายวิชาการ 26%	เฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ 13%	บริการ 23%	งานจัดหาทรัพย์สินก่อสร้าง 6%	บุคลากรฝ่ายบริการ 6%
-----------------------------	---------------------------	-------------------------------	---------------	---------------------------------	-------------------------

แผนภาพ 3

ตัวแทนที่ดีของหน่วยงานประเภทเดียวกันนี้ใน
ภูมิภาคลาตินอเมริกา จึงเป็นสิ่งที่ทำให้
ศูนย์ ฯ หวังว่าในอนาคต ศูนย์ ฯ จะได้รับ
ความไว้วางใจ มอบหมายให้ทำงานในลักษณะ
คล้ายคลึงกันนี้อีกในสาขาวิชาอื่น ๆ ต่อไป

บทสรุป

เราเชื่อมั่นในสิ่งต่อไปนี้ :-

- ศูนย์ ฯ จะเป็นแหล่งสหวิทยาการระดับ
สูง เมื่อพิจารณาถึงบุคลากรด้านวิชา
การ และบริการต่าง ๆ ที่เรามีอยู่
- บริการเหล่านี้ เป็นสิ่งที่เป็นที่สนใจ
ทั้งในค่านิยมของประชาคม และเนื้อหา
- CICH มีกลุ่มบุคลากรวิชาชีพหลาย
สาขาทำงานเต็มเวลาในค่านิยมประเทศ
- เราเป็นศูนย์ สารสนเทศที่ทำงานด้วย
คอมพิวเตอร์
- ศูนย์ ฯ เสนอบริการต่าง ๆ จำนวนมาก
ในขอบเขตวิชาการที่กว้างขวาง
- ศูนย์ ฯ มีโครงการใหม่ที่โครงสร้างดี
และ เครื่องมือทางสารสนเทศของ
ตนเอง พร้อมทั้งมีโครงสร้างพื้นฐาน
ที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นห้องทดลอง
ทางสารสนเทศในรูปแบบใหม่

แง่มุมอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน คือ :

- ด้วยวารสารและบทความจำนวน
มหาศาลทั้งที่พิมพ์ในหรือเกี่ยวข้องกับ
ลาตินอเมริกาในปัจจุบัน CICH
จึงเป็นแหล่งสารสนเทศที่ดีที่สุดแห่ง
หนึ่งในภูมิภาคนี้ที่จะสามารถขอสืบ
ค้น หรือ หาบทความที่ต้องการ
ทางด้านวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี
และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติรวมทั้ง
มนุษยศาสตร์
- ศูนย์ ฯ ให้ความร่วมมือในการจัดทำ
โปรแกรมการศึกษาส่วนบุคคล และ
หลักสูตรทางค่านิยมประเทศทั้งแนว
ทั่วไปและเฉพาะค่านิยม ในระดับภูมิ-
ภาคไม่ว่าจะเป็นเชิงทฤษฎี หรือ
ปฏิบัติ เช่นเดียวกับระบบคอม-
พิวเตอร์ในการจัดพิมพ์และบริการ
อื่น ๆ
- ศูนย์ ฯ เป็นหน่วยงานเพื่อการติดต่อ
ระดับภูมิภาคที่ก่อตั้งมาอย่างมั่นคง
เพื่อเอกสารและสารสนเทศสาขา
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ
มนุษยศาสตร์

ศูนย์เอกสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศฝรั่งเศส*

พลสุข ปรวัตรวรวิฑู

ศูนย์เอกสารและห้องสมุดเฉพาะหลายแห่งของประเทศฝรั่งเศสได้รับการสร้างขึ้นและจัดโครงสร้างตามความจำเป็นของหน่วยงานของตน โดยปกติแล้วประชากรของหน่วยงานเหล่านั้นเป็นที่รู้จักกันดีและทำงานตอบสนองความจำเป็นของหน่วยงานรัฐบาล เช่น ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (Centre National de la Recherche Scientifique—CNRS) คณะกรรมการพลังงานอะตอม (Commissariat à l’Energie Atomique—CEA) หรือการไฟฟ้าแห่งประเทศฝรั่งเศส (Electricité de France—EDF) ในสาขาวิชาต่าง ๆ (การแพทย์ เคมี สมุทรศาสตร์ ธรณีวิทยา) หรือทางด้านอุตสาหกรรม (สิ่งทอ ธุรกิจ การเกษตร กัลศาสตร์ การก่อสร้าง) เพื่อที่จะสนองความต้องการดังกล่าวศูนย์เอกสารหรือห้องสมุดเฉพาะจะต้อง ๑. จัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ให้ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในความ

สนใจของผู้ใช้ ตามที่งบประมาณจะอำนวยให้ ๒. สร้างเพิ่มข้อมูลเอกสารและทำบัตรรายการเพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก สำหรับประการแรกนั้น ได้มีการทำกันอยู่เป็นประจำแล้ว ส่วนประการที่สอง วิธีการในปัจจุบันแตกต่างไปจากเดิมมากนับตั้งแต่มีการนำเครื่องจักรกลที่ทันสมัยมาใช้ช่วยงานเป็นเวลา กว่า ๒๐ ปีมาแล้ว

จำนวนเอกสาร

ความแตกต่างของจำนวนเอกสารที่มีเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าถือเอาจำนวนชื่อเรื่องของวารสารที่มีในปัจจุบันเป็นเกณฑ์แล้ว ศูนย์เอกสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Centre de Documentation Scientifique et Technique—CDST) ของศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ จะต้องมวารสารมากกว่า ๑๓,๕๐๐ ชื่อเรื่อง และศูนย์เอกสารหลักของศูนย์เอกสาร

* แปลและเรียบเรียงจาก Moureau, Magdeleine. “Scientific and Technical Documentation Centers.” *Journal of Library History, Philosophy, and Comparative Librarianship* 19 (Winter 1984) : 86–102.

๒ บรรณารักษ์ ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขนาดเล็กหลาย ๆ แห่งจะต้องมีวารสารเป็นจำนวนหลายแสนชื่อเรื่องที่เกี่ยว

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของห้องสมุดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขนาดใหญ่ ๒-๓ แห่งที่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ชาวฝรั่งเศสได้

ศูนย์เอกสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศูนย์เอกสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฝ่ายที่ใหญ่ที่สุดฝ่ายหนึ่งของศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๘๒ (หลังจากการตั้งศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ๒-๓ เดือน) และเจริญเติบโตขึ้นมาเรื่อย ๆ ศูนย์ ฯ ครอบคลุมวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์หลาย ๆ แขนง ฉะนั้นจึงได้รวบรวมวรรณกรรมที่ดี ๆ ของโลกทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ทุกสาขา ซึ่งรวมทั้งสาขาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ธรณีวิทยาและเทคโนโลยี วารสารจัดเป็นสิ่งพิมพ์หลักของศูนย์ ฯ ปัจจุบันศูนย์ ฯ มีวารสารที่ลงทะเบียนแล้วถึง ๑๙,๕๐๐ ชื่อเรื่อง ซึ่งในจำนวนนี้เป็นวารสารฉบับใหม่ ๑๓,๕๐๐ ชื่อเรื่อง โดยมีอัตราเพิ่มปีละ ๖๐๐ ชื่อเรื่อง

สำหรับรายงานทางวิทยาศาสตร์มีทั้งหมด ๑๘,๐๐๐ รายการ โดยมีอัตราการเพิ่มปีละ ๑๘,๐๐๐ รายการ ส่วนใหญ่จะเป็นรายงานภาษาฝรั่งเศสขององค์การวิจัยสาธารณสุขต่าง ๆ

เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ คณะกรรมการพลังงานอะตอม สถาบันชั้นนำทางวิศวกรรม และองค์การเอกชนต่าง ๆ

วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่เป็นภาษาฝรั่งเศสมีทั้งหมด ๗๒,๐๐๐ เรื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มปีละ ๓,๕๐๐ เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งศูนย์ ฯ ได้เริ่มรวบรวมอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ เป็นต้นมา

รายงานและเอกสารประกอบการประชุมมีทั้งหมดประมาณ ๒๖,๐๐๐ รายการ โดยมีอัตราการเพิ่มปีละ ๑๕,๐๐๐ รายการ ศูนย์ ฯ จากสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ซึ่งรวมถึงงานที่จัดพิมพ์หรือได้ทุนจากศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ และหนังสือจากประเทศทางยุโรป ตะวันออกซึ่งได้รับโดยการแลกเปลี่ยน เอกสารต้นฉบับอาจจะได้ในรูปของเอกสารถ่ายสำเนา หรือเอกสารย่อส่วน หรืออาจจะได้รับการบอกถึงแหล่งที่มี ห้องสมุดของศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติเป็นห้องสมุดที่มีผู้มาใช้ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุดในประเทศฝรั่งเศส ในปี ๒๕๙๓ มีผู้ยื่นคำร้องขอถึง ๖๖,๐๐๐ ราย ปี ๒๕๐๓ มี ๑๓๐,๐๐๐ ราย และปี ๒๕๑๓ มีถึง ๓๓๐,๐๐๐ ราย หลังจากนั้นจำนวนคำร้องขอที่มีมาไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมา มาเท่าไรนัก

เราลองมาดูห้องสมุดอื่น ๆ อีก ๒ แห่ง ซึ่งจัดเป็นห้องสมุดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีเอกสารสิ่งพิมพ์เฉพาะด้านในห้องสมุด

๑. ศูนย์เอกสารทางอาวุธยุทธภัณฑ์

(The Centre de Documentation de l'Armement—CEDOCAR) ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๙๘ เป็นศูนย์กลาง ประมวล วิเคราะห์ และเผยแพร่เอกสารทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ ของคณะผู้แทนทางอาวุธยุทธภัณฑ์ (Delegation for Armaments) ห้องสมุดของศูนย์ ฯ ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ทุกสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธยุทธภัณฑ์ต่าง ๆ (ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ทางอวกาศ) รวมทั้งทางด้านทหาร อวกาศ และเทคโนโลยีนิวเคลียร์ ห้องสมุดบอกรับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องถึง ๒,๐๐๐ รายการ (วารสาร รายงาน มาตรฐาน สิทธิบัตร ฯลฯ) และในแต่ละปีจัดหาเอกสารที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องเข้าห้องสมุดหลายพันรายการ อัตราการเพิ่มของเอกสารมีค่าประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ รายการ ซึ่งกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในรูปของวัสดุย่อส่วน (ไมโครฟิช ไมโครฟิล์ม) ปัจจุบันห้องสมุดมีเอกสารกว่า ๑,๕๐๐,๐๐๐ รายการ ซึ่งรวมถึงรายงาน ๗๐๐,๐๐๐ รายการ สิทธิบัตร

๓๐๐,๐๐๐ รายการ มาตรฐาน ๒๕๐,๐๐๐ รายการ และหนังสือ ๖๐,๐๐๐ เล่ม บุคคลภายนอกไม่อนุญาตให้ใช้ห้องสมุดนอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ

๒. ห้องสมุดสถาบันปิโตรเลียม

แห่งประเทศฝรั่งเศส (The Institut Francais du Pétrole (IFP) Library) ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๙๘ ได้รับทอดสิ่งพิมพ์ของ Ecole Nationale Supérieure du Pétrole ซึ่งตั้งขึ้นในปี ๒๔๖๗ ที่มหาวิทยาลัยสตราสบูร์ก (University of Strasbourg) และสิ่งพิมพ์ของโรงเรียนเครื่องยนต์ (Ecole des Moteurs) ซึ่งสร้างขึ้นในปารีสเมื่อปี ๒๔๗๔ ห้องสมุดครอบคลุมสิ่งพิมพ์ทางด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ไปจนถึงการสำรวจน้ำมันและแก๊สธรรมชาติ การผลิต การกลั่น ปิโตรเคมี การใช้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เชื้อเพลิงและวัตถุดิบ การสงวนพลังงาน นโยบายและนวัตกรรมทางพลังงาน เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การประมวลข้อมูล และวิชาที่เกี่ยวกับอวกาศ

ห้องสมุดมีหนังสือทั้งหมดกว่า ๑๘๐,๐๐๐ เล่ม วารสารฉบับปัจจุบัน ๓,๐๐๐ ชื่อเรื่อง สิทธิบัตรและมาตรฐานกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ รายการ (ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของไมโครฟิล์ม) งานอ้างอิง สถิติ แผนที่ (ทางธรณีวิทยา และแผนที่ฉบับร่าง) รวมทั้งสิ่งพิมพ์ที่เขียน

ภาษาฝรั่งเศส ห้องสมุดประกอบด้วยสิ่งพิมพ์ของ ส่วนกลางและห้องสมุดสาขา ๑๐ แห่ง รวม เข้ากับแผนกวิจัยต่าง ๆ ของสถาบันปีโตรเลียม แห่งฝรั่งเศส ห้องสมุดเปิดให้ประชาชนทั่วไป เข้าใช้ได้

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การเข้าถึงเอกสาร ปฐมภูมิเป็นปัญหาใหญ่สำหรับผู้ใช้ ในฝรั่งเศส เพราะเอกสารเหล่านี้ยู่ตามที่ตั้งต่าง ๆ อาจกล่าว ได้ว่าประมาณร้อยละ ๘๐ ของผู้ต้องการใช้ เอกสารดังกล่าวต้องใช้บทความในวารสารแทน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทำไมผู้ใช้จึงฝันที่จะให้ห้อง- สมุดของฝรั่งเศสเหมือนกับห้องสมุดให้ยืมของ อังกฤษ (British Lending Library) ซึ่งมีเอกสารปฐมภูมิตั้ง ๕๖,๐๐๐ รายการ

ในปัจจุบันมีวารสารภาษาต่างประเทศ มากมายที่สามารถค้นได้จาก *Inventaire Per- manent des Périodiques Etrangers en Cours (IPPEC)* ฉบับพิมพ์ครั้งแรกจัดพิมพ์เมื่อปี ๒๕๑๒ มีรายชื่อวารสาร ๔๐,๐๐๐ ชื่อเรื่อง จากห้องสมุดและศูนย์เอกสาร ๒,๓๐๐ แห่ง ในปี ๒๕๒๕ จำนวนวารสารเพิ่มเป็น ๖๐,๐๐๐ ชื่อเรื่อง *Catalogue Collectif National (CCN)* เป็นสิ่งพิมพ์ที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องของ ฝรั่งเศส ปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการรวบรวม

ต้นทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๖๐ จำนวน

เอกสารในประเทศฝรั่งเศสมีเป็นจำนวนมากแต่ ประโยชน์ที่ได้จากเอกสารเหล่านี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ บริการเอกสารและห้องสมุดหลาย แห่งต่างฝ่ายต่างทำงาน โดยไม่มีการร่วมมือกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน และเสียเวลา ผู้ใช้ จำนวนมากหัน ไปหาบริการ ของต่างประเทศ เพราะบริการที่พวกเขาต้องการหาไม่ได้ใน ประเทศ ผู้เชี่ยวชาญหลายคนยึดติดอยู่กับแบบ แผนของตนซึ่งเป็นวิธีการที่ล้าสมัย ความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการ ประมวลข้อมูลเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะในสาขาใด ก็ตาม ไม่ใคร่จะกระทำกัน

จากแฟ้มข้อมูลที่ทำด้วยมือถึงแฟ้มข้อมูลที่ทำ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

ในการค้นคืนข้อมูล ศูนย์เอกสารแต่ละ แห่งได้สร้างแฟ้มข้อมูลหรือจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ขึ้นมา ซึ่งผู้ใช้ชาวฝรั่งเศสจะได้รับรายชื่อเอกสาร ที่ต้องการ โดยมีค่าธรรมเนียมและสาระสังเขปเป็น ภาษาฝรั่งเศส ตัวอย่างสิ่งพิมพ์ที่สำคัญที่สุด ซึ่งศูนย์เอกสารจัดพิมพ์เพื่อช่วยในการค้นคืน ข้อมูล ได้แก่ *Bulletin Analytique du CNRS* ซึ่งจัดทำออกมาในปี ๒๔๘๓ และได้เปลี่ยนชื่อ เป็น *Bulletin Signalétique du CNRS* ในปี ๒๔๙๙ จากเดิมที่มีรายชื่อเอกสารพร้อมสาระสังเขปจำนวน ๒๓,๐๐๐ รายการในปี ๒๕๑๓ เพิ่มเป็น ๘๗,๐๐๐ รายการในปี ๒๕๙๓

๒๐๕,๐๐๐ รายการในปี ๒๕๐๓ ๕๒๗,๐๐๐ รายการในปี ๒๕๑๓ และ ๕๖๑,๐๐๐ รายการในปี ๒๕๒๓ เพิ่มข้อมูลนี้เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมทางวิทยาศาสตร์หลาย ๆ แขนงที่ใหญ่ที่สุดของฝรั่งเศส ฐานที่สามารถอ่านโดยใช้เครื่องรูดกันโนนามของ PASCAL

การค้นคืนข้อมูลเป็นเรื่องที่ยาก เพราะระบบการจัดทำบรรณานุกรมนี้ไม่ทันสมัย ในทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๖๐ ได้มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสร้างบรรณานุกรม KWIC เช่น *PHYS-INDEX* ของคณะกรรมการพลังงานอะตอมและบรรณานุกรมทางธรณีวิทยาของสำนักวิจัยทางธรณีวิทยาและเหมืองแร่ (Bureau de Recherches Géologiques et Minières-BRGM) ในปี ๒๕๑๑ ในปี ๒๕๐๗ สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศฝรั่งเศสได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มข้อมูลที่ทำได้ด้วยมือซึ่งเก็บเอกสารประเภทรายงานของสถาบัน ๆ ให้อยู่ในรูปของบรรณานุกรม KWIC ซึ่งได้ดำเนินการมาจนถึงเกือบ ๒๐ ปี

เนื่องจากเพิ่มข้อมูลต่าง ๆ ในศูนย์เอกสารเริ่มจัดเก็บโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์การทำบรรณานุกรมนี้หัวเรื่องโดยระบบการจัดหมวดหมู่เริ่มเปลี่ยนมาเป็นการใช้คำศัพท์ ศูนย์เอกสารต่าง ๆ ได้รวบรวมบัญชีคำของตนเอง ซึ่งมีแนวความคิดในการทำแตกต่างจากบัญชีคำ

ภาษาอังกฤษเล็กน้อยซึ่งเนื่องมาจากความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างภาษาทั้งสอง มีความหลากหลายของรูปแบบที่ใช้ในบัญชีคำที่เห็นได้มากมาย บางบัญชีคำใช้เครื่องหมายเหลี่ยมต่าง ๆ เช่นบัญชีคำทางคานปีโตรเลียม (จัดทำโดยความร่วมมือของสถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศฝรั่งเศส บริษัทน้ำมันต่าง ๆ และศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ) บางบัญชีคำใช้หัวข้อต่าง ๆ เช่นบัญชีคำทางคานธรณีวิทยา และบางบัญชีคำใช้กราฟลูกศร เช่น บัญชีคำของการไฟฟ้าแห่งประเทศฝรั่งเศส ถึงเวลาแล้วที่ความคิดในการจัดทำบัญชีคำมหภาคได้เกิดขึ้น โดยจะรวมบัญชีคำเฉพาะคานต่าง ๆ เข้าด้วยกันรวมทั้งคำที่สามารถใช้แทนกันได้ งานดังกล่าวได้เริ่มขึ้นในต้นทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๗๐ ด้วยความช่วยเหลือของรัฐบาล และได้จัดพิมพ์บัญชีคำออกมาในปี ๒๕๒๑ แต่ก็สายเกินไปเสียแล้ว เพราะความกระตือรือร้นที่จะรวบรวมบัญชีคำเฉพาะคานต่อไปได้ผ่านไปแล้ว และในระหว่างนั้นเนื้อหาของเอกสารต่างๆ ได้เปลี่ยนไปมากมาย

นโยบายสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ในปี ๒๕๑๔ คณะทำงานซึ่งได้รับการสนับสนุนจากคณะผู้แทนเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (General Delegation

for Scientific and Technical Research—DRGST) ได้ออกร่างกฎฎีกาเพื่อการจัดตั้งสำนักข่าวสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (National Bureau of Scientific and Technical Information—BNIST) และหน้าที่ที่มอบหมายให้สำนักข่าวสารปฏิบัติได้ ได้รับความเห็นชอบจากคณะที่ปรึกษาเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Advisory Board for Scientific and Technical Research) กฎฎีกาดังกล่าวนี้ได้รับการจัดพิมพ์ และมีผลบังคับใช้เป็นทางการตั้งแต่วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

หน้าที่ของสำนักข่าวสารฯ ได้แก่ ๑. เสนอนโยบายสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติต่อรัฐบาล ๒. เตรียมมาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนนโยบายนี้ ๓. ปฏิบัติตามมาตรการที่รัฐบาลยอมรับแล้ว โดยร่วมมือกับกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำนักข่าวสารจะเป็นผู้กำหนดนโยบายแห่งชาติฝรั่งเศส และดำเนินการรายงานสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติโดยการรวมหน้าที่ต่างๆ ที่มีอยู่ โดยการส่งเสริมหน้าที่ใหม่ ๆ และโดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเพื่อการปรับปรุงระบบสารนิเทศ สำนักข่าวสารฯ มีอำนาจที่จะจัดเตรียมสัญญาเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการศึกษาต่าง ๆ ที่ต้องการ เพื่อสนับสนุนนโยบาย

แห่งชาติและเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน

วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๒๒ ได้มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Interministerial Mission of Scientific and Technical Information) ขึ้นแทนที่สำนักข่าวสารฯ ซึ่งจะมีอำนาจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพิมพ์ และการให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไปผ่านทางสื่อมวลชน การปฏิวัติการเข้าถึงข้อมูลแบบ online

ปี ๒๕๑๕ ในประเทศฝรั่งเศส มีความเป็นไปได้ น้อยมากในการเข้าถึงฐานข้อมูลบรรณานุกรมโดยวิธี online มีเพียงวิธีเดียวเท่านั้นที่เป็นไปได้ แต่ก็สำหรับผู้ใช้ส่วนน้อยเท่านั้น นั่นคือระบบ NASA-RECON ขององค์การอวกาศแห่งยุโรป (European Space Agency—ESA) ซึ่งได้กลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของเครื่องคอมพิวเตอร์หลัก ESA-IRS ใน Frascati ประเทศอิตาลี เพิ่มข้อมูล MEDLARS ขอหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา พร้อมด้วย MEDLINE ก็สามารถเข้าถึงได้เช่นกันในประเทศฝรั่งเศสโดยผ่านทางสถาบันสุขภาพและการวิจัยแห่งชาติ (Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale—INSERM)

หลังจากนั้นการเข้าถึงฐานข้อมูลแบบ online ก็ได้รับการแพร่ขยายไปอย่างรวดเร็ว

ประมาณปี ๒๕๑๗ ผู้ใช้ชาวฝรั่งเศสก็สามารถใช้ฐานข้อมูล SDC และ Lockheed ของสหรัฐอเมริกาโดยผ่านทาง TYMSHARE CEGOS Bulletin Signalétique du CNRS ได้รับการจัดทำโดยคอมพิวเตอร์ในปี ๒๕๑๖ และได้กลายเป็นที่รู้จักกันดีในนามของฐานข้อมูล PASCAL และในปี ๒๕๑๙ เรื่องของพลังงานก็สามารถเข้าถึงได้โดยผ่าน ESA-IRS ในเดือนมกราคม ๒๕๒๑ รายงานทางการของ Nora-Minc ชื่อ *L'Informatisation de la société* ได้เสนอปัญหาเรื่อง "การสื่อสารข้อมูลและความเป็นอิสระแห่งชาติ" ขึ้นต้นปี ๒๕๒๒ ฐานข้อมูลหลักต่าง ๆ ก็เริ่มเจริญเติบโตขึ้นในประเทศฝรั่งเศส เช่น Télésystèmes, SPIDEL (เลิกไปเมื่อปี ๒๕๒๖) G. CAM, CISI และอื่น ๆ

ฐานข้อมูลหลักที่สำคัญที่สุดสำหรับศูนย์เอกสารคือ Télésystèmes เนื่องจากได้รับการออกแบบเพื่อสนองความจำเป็นของชาติในการค้นหาสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แม้ว่าการเข้าถึงฐานข้อมูลหลักของสหรัฐอเมริกาสามารถแก้ปัญหาทางบรรณานุกรมบางประการของผู้ใช้ชาวฝรั่งเศสได้ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ช่วยเหลือผู้ที่จำเป็นต้องใช้เอกสารที่เป็นภาษาฝรั่งเศสเลย และนับตั้งแต่เพิ่มข้อมูลที่จัดทำด้วยมือของศูนย์เอกสารได้เปลี่ยนมาอยู่ในรูปที่สามารถอ่านได้โดยเครื่อง ผู้ใช้ต่างก็ต้องการที่จะเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธี online

คอมพิวเตอร์หลักเพื่อสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

Société Télésystème ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่คือการประมวลผลข้อมูลและโทรคมนาคมได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าผู้ประสานงานเพื่อโครงการศูนย์หลักแห่งชาติ (National Host Center) ในเดือนมีนาคม ๒๕๒๑ และได้มีการมอบหมายให้คณะรัฐมนตรีให้ความร่วมมือแก่สำนักข่าวสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และแก่เลขาธิการเพื่อการวิจัยแห่งรัฐ เพื่อโครงการนี้ด้วย ในเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อเริ่มโครงการศูนย์หลัก และแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากโครงการนี้

งานเทคนิคต่าง ๆ ของ Société Télésystèmes ที่ปฏิบัติไปแล้ว ได้แก่

๑. ติดตั้งระบบการสื่อสารพลังสูงที่ Valbonne ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศฝรั่งเศส เพื่อจัดระบบการประมวลผลรวมทั้งปกป้องฐานข้อมูลที่จัดทำมาโดยผู้ผลิต และเพื่อให้ผู้ใช้มั่นใจว่าเพิ่มข้อมูลของตนจะได้รับการรักษาไว้เป็นความลับ ตลอดจนให้ความไว้วางใจในระบบการสื่อสาร
๒. เข้าตัวประมวลผล IRIS-๘๐ จำนวน ๒ ตัว ที่ติดตั้งอยู่กับหน่วยประมวลผลกลางขนาดใหญ่ (จุได้กว่า ๑๐ ล้านล้านตัวอักษร)

๓. จ้างคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถสูงในการประมวลผลข้อมูล โทรคมนาคม และการดำเนินงานเอกสารโดยใช้คอมพิวเตอร์

๔. ตั้งสำนักงานขึ้น ที่ถนน Cherche-Midi ในกรุงปารีส

๕. เริ่มดำเนินงานโดยใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมเอกสารที่จัดเตรียมเรียบร้อยแล้วที่ Coignières

๖. เลือกใช้โปรแกรมรุ่นใหม่ของ MISTRAL ซึ่งมีความเป็นมาดังนี้ ในต้นทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๗๐ บริษัทสารนิเทศระหว่างประเทศ (Compagnie Internationale pour l'Infomatique-CII) ได้สร้างโปรแกรมการค้นข้อมูลขึ้นเพื่อใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ IRIS รุ่นต่าง ๆ ที่ทำในประเทศฝรั่งเศส จาก IRIS-๔๒ ไปจนถึง IRIS-๘๐ ต้นปี ๒๕๑๗ โปรแกรมรุ่นที่ ๒ ก็ได้ออกมา รุ่นนี้สามารถกำหนดตำแหน่งที่ต้องการได้อย่างแน่นอน และเมื่อมีการถามคำถาม ก็จะมีการค้นข้อมูลและพิมพ์ข้อมูลออกมาโดยวิธี offline ในปี ๒๕๑๙ รุ่นที่ ๓ ได้รับการพัฒนาออกมา อันเนื่องมาจากผลของสัญญาาระหว่าง CII-Honeywell Bull (เกิดจากการรวมกันของ CII กับ Honeywell Bull) และสำนักข่าวสาร ฯ รุ่นนี้สามารถค้นข้อมูลได้โดยวิธี

online และมีเลขฐานหลายตัว ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สามารถใช้งานพร้อมกันได้ในเวลาเดียวกันหลายคน ในปี ๒๕๒๐ ได้เกิดรุ่นที่ ๔ ขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีคุณสมบัติทุกอย่างของรุ่นที่ ๓ แล้วยังมีโปรแกรมย่อยในการค้นหาข้อมูลและพิมพ์ออกมาได้ด้วยวิธี offline ในปี ๒๕๒๒ Télésystèmes ได้ปรับปรุงรุ่นที่ ๔ ของ MISTRAL ให้สนองความจำเป็นของผู้ใช้ที่ใช้ศูนย์หลักของต่างประเทศและหวังที่จะให้ศูนย์หลักของชาติปฏิบัติได้เหมือนศูนย์ต่างประเทศ หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่หลายครั้ง โปรแกรมและบริการก็ได้รับการตั้งชื่อว่า QUBSTEL ซึ่งจัดบริการในรูปของวิกิโอเท็กซ์ด้วย

นอกจากนั้น Société Télésystèmes ยังได้จัดเจรจาหรืออภิปรายหลายครั้งกับเจ้าของฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ สำนักวิจัยทางธรณีวิทยาและเหมืองแร่ CNIC ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ การไฟฟ้าแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งทอแห่งประเทศไทย สำหรับสาขาใหม่ ๆ เช่นรัฐศาสตร์ก็ได้เจรจากับ BIPA และมาตรฐาน (standards) กับ AFNOR เพื่อจุดประสงค์ทางการค้าด้วย

ในเดือนมกราคมและมีนาคม ๒๕๒๒ ได้มีการตั้งศูนย์ BIPA ขึ้น และทดลอง

บรรจุเพิ่มข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้ง Chemical Abstracts, PASCAL, SPLEEN, EDF และ CONCERNET ในเดือนพฤษภาคม มีการเปิดศูนย์ ๆ อย่างเป็นทางการ พร้อมกับสามารถเข้าถึงเพิ่มข้อมูล CBAC โดยผ่านทาง MISTRAL และ DARC และเชื่อมโยงเข้ากับข่ายงาน TRANSPAC ในเดือนมิถุนายน สามารถเข้าถึงเพิ่มข้อมูล PASCAL และเชื่อมโยงกับข่ายงาน EURONET ของยุโรป ประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๒๒ ข้อมูลต่าง ๆ และรายการอ้างอิงทางบรรณานุกรมจำนวน ๘,๐๐๐,๐๐๐ รายการก็สามารถเข้าถึงได้โดยวิธี online

ในปี ๒๕๒๖ Télésystemes-QUESTEL ได้เสนอรายการอ้างอิงต่าง ๆ เกือบ ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ รายการ และฐานข้อมูล ๕๐ ฐานให้แก่ผู้ใช้บริการ รายการอ้างอิง และฐานข้อมูลดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นเพิ่มข้อมูลเอกสารของศูนย์ข้อมูลเฉพาะด้านต่าง ๆ ที่จัดทำโดยใช้คอมพิวเตอร์

ข่ายงานโทรคมนาคมของฝรั่งเศส

เป็นข่ายงานที่เชื่อมคอมพิวเตอร์ของศูนย์ข้อมูลเฉพาะด้านต่าง ๆ ที่มีเพิ่มข้อมูลแบบ online สำนักข่าวสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติสนับสนุนให้มีการใช้ข่ายงานทดลอง Cyclades ซึ่งจัดตั้งโดยสถาบันวิจัย

ประมวลข้อมูลและควบคุมการทำงานด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Institut de Recherche d'Informatique et d'Automatique-IRIA) ในเดือนมิถุนายน ๒๕๒๑ ข่ายงานนี้ได้รับการแทนที่โดยข่ายงานสาธารณะ TRANSPAC ซึ่งเป็นระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูงมาก

เพิ่มสืบค้นข้อมูลแบบ online

เพิ่มข้อมูลบางเพิ่มของประเทศฝรั่งเศสเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นผู้ใช้จะสามารถขอใช้ได้ แต่ในเรื่องของการตลาดนั้น ความพยายามที่จะไปให้ถึงตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น (ตลาดฝรั่งเศสเข้มงวดมากสำหรับฐานข้อมูลของชาติ) ต้องมองให้กว้างถึงตลาดที่มีความร่วมมือกันระหว่างประเทศ และใช้กันหลายภาษา มีโครงการที่แตกต่างกันมากมายหลายโครงการดำเนินการด้วยความช่วยเหลือของสัญญาสนับสนุนจากสำนักข่าวสารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และ MIDIST

ต่อไปนี้จะเป็นตัวอย่างของโครงการดังกล่าว

๑. ความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับฐานข้อมูล ตัวอย่างที่ดีของความร่วมมือในเรื่องนี้จะพบได้จากฐานข้อมูลบรรณานุกรม GEODE ของสำนักวิจัยทางธรณีวิทยาและเหมืองแร่ ซึ่งมีวรรณกรรม

ทางธรณีวิทยาของโลกตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ และ เอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวกับธรณีวิทยาของฝรั่งเศส ย้อนหลังไปกว่า ๒ ศตวรรษ สาขาต่างๆ ที่มี ในฐานข้อมูลคือ วิชาแร่ ภูมิศาสตร์เคมี วิชาที่เกี่ยวกับโลหะ ธรณีวิทยาที่เกี่ยวกับน้ำ หรือน้ำมัน การศึกษาฟอสซิล ธรณีวิทยา ประยุกต์ และเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยแร่ การ วิเคราะห์เอกสารทำในรูปของรายงาน สำนัก วิจัยทางธรณีวิทยาและเหมืองแร่ ได้วิเคราะห์ วารสารจำนวน ๒,๕๐๐ รายการต่อปี และ เอกสารประเภทอื่น ๆ รวมแล้ว ๓๕,๐๐๐ รายการ รวมกันกับผู้ร่วมงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ได้แก่ ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์ แห่งชาติ หอสังเกตวัตถุคิบบ ฝ่ายบริการทาง ธรณีวิทยาของเชคโกสโลวาเกีย เยอรมัน- ตะวันตก ฟินแลนด์ ฮังการี โปแลนด์ โรมาเนีย สเปน และสหรัฐอเมริกา ปัจจุบัน ฐานข้อมูลมีเอกสารอ้างอิงถึง ๕๐๐,๐๐๐ รายการ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้โดยสืบค้นด้วย วิธี online จากฐานข้อมูล GEODE (สำหรับ บรรณกรรมก่อนปี ๒๕๒๐ จนถึงปี ๒๕๒๐) และ PASCAL (สำหรับบรรณกรรมใหม่) โดยผ่านทาง Télésystemes-QUESTEL

๒. ระบบโปรแกรมสำเร็จรูปที่มี เลขฐานหลายตัวทางด้านสมุทรศาสตร์ สำนักงานข้อมูลทางสมุทรศาสตร์แห่งชาติ

(National Bureau of Oceanography Data -BNDO) ได้พัฒนาระบบเลขฐานหลายตัว เพื่อจัดการ และแจกจ่ายข้อมูลบรรณานุกรมที่ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางทะเล เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี มาแล้ว ข้อมูลเหล่านี้รวบรวมโดยผู้ผลิต ฐานข้อมูลเฉพาะทางคานัน คือ ASFIS (Aquatic Sciences and Fisheries Informa tion System เป็นรายงานระหว่างประเทศ ที่ได้รับความร่วมมือจากองค์การอาหารและ เกษตรแห่งสหประชาชาติ และผลิต ASFA (อาชมา) CNRS-CDST (ผลิต PASCAL) CSA (ผลิต Oceanic Abstracts) และ CNEXO-BNDO (ผลิตเพิ่มข้อมูลบรรณา นุกรมและเพิ่มข้อมูลเฉพาะคานันต่างๆ) ฐาน ข้อมูลทั้งสองนี้อยู่ในฐานข้อมูลบรรณานุกรม ฐานเดียวกัน โดยตัดรายการที่ซ้ำกันออก และ มีการสร้างศัพท์สัมพันธ์สำหรับหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ศัพท์สัมพันธ์จะได้รับการสร้างขึ้นโดยอัตโนมัติ สำหรับหัวข้อผสม โดยจะเป็นศัพท์สัมพันธ์ เดี่ยวๆ เพียงคำเดียว เพื่อว่าหัวข้อผสมที่ ศัพท์นี้รวมอยู่ด้วยจะได้รับการเรียกออกมา ซึ่ง รวมทั้งหัวข้อเดี่ยวที่ใช้คานันด้วย เช่น IO ศัพท์สัมพันธ์ "FISHING" สามารถเรียกหัวเรื่อ ผสม FISHING BOAT, FISHING ZON และอื่น ๆ ที่มีคำว่า FISHING อยู่ด้วยออกมา

ได้ รวมทั้งหัวเรื่องเดี่ยว FISHING ก็จะออกมาด้วยเช่นกัน ปัจจุบันนี้มีบัญชีคำที่ใช้กับระบบ online ในสาขาต่างๆ ทางด้านภูมิศาสตร์ (ประเทศฝรั่งเศส ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน) สัตว์น้ำ (สัตว์จำพวกหอย สัตว์น้ำที่มีเปลือกแข็ง) และยุคต่างๆ ทางธรณีวิทยา โครงการอื่นๆ ในสาขานี้ ได้แก่ บัญชีคำของสัตว์น้ำประเภทปลา ศัพท์สัมพันธ์ของคำที่มีความ-

ASFA (Aquatic Sciences and Fisheries Abstracts)	๒๔,๐๐๐ รายการ/ปี	ตั้งแต่ปี ๒๕๒๑
PASCAL (สมุทรวิทยา)	๑๖,๐๐๐ รายการ/ปี	๒๕๑๘
Oceanic Abstracts	๙,๐๐๐ รายการ/ปี	๒๕๐๗
CNEXO	๒,๐๐๐ รายการ/ปี	๒๕๑๕

ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๒๔ สำนักงานข้อมูลทางสมุทรศาสตร์แห่งชาติ ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำหรับข้อมูลทางทะเล ซึ่งต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ของ CNEXO ที่เชื่อมโยงผ่าน TRANSPAC ไปยังข่ายงานส่งข้อมูลของอเมริกาเหนือและยุโรป ใช้โปรแกรมเพียงตัวเดียวในการเข้าถึงฐานข้อมูลทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เป็นตัวหนังสือหรือตัวเลขก็ตาม เช่น MISTRAL ของ CII-HB สำนักงานข้อมูลทางสมุทรศาสตร์แห่งชาติได้ปรับปรุงโปรแกรมภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสให้ใช้ได้ด้วย QUESREL โดยการใช้อธิบายกันในการส่ง การติดต่อ รูปแบบของการพิมพ์ และอื่น ๆ หน้าที่เฉพาะต่าง ๆ

หมายคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันในภาษาฝรั่งเศส และการรวบรวมศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้เป็นหัวเรื่อง (ในกรณีที่มี ๒ ภาษา)

ในเดือนเมษายน ๒๕๒๖ เพิ่มข้อมูลแหล่งทางหมดซึ่งเรียกว่า DOCOCEAN มีเอกสารอ้างอิงถึง ๓๗๕,๐๐๐ รายการ ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

ได้เพิ่มขึ้น เช่น ได้รับการขอให้ค้นหาตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ การถ่ายภาพแผนที่ และการส่งให้ประมวลเรื่องเฉพาะบางเรื่องแบบ online โดยการพิจารณาจากข้อมูลทางทะเลที่ให้

นอกจากนี้แล้วการเข้าถึงข้อมูลโดยใช้เลขฐานหลายตัวยังพบได้ที่ CEDOCAR ซึ่งมีเพิ่มข้อมูลของตนเองคือ COMPENDEX, INSPEC, METADEX และอื่น ๆ รวมทั้ง PASCAL

๓. สารนิเทศทางการแพทย์-ทางออกในระดับระหว่างประเทศ INSERM ได้สร้างศูนย์เอกสารอัตโนมัติ (IMA) ของตนเองขึ้นมาในปี ๒๕๑๑ การตัดสินใจดังกล่าวได้เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการศึกษาถึงลักษณะ

ความจำเป็นทางชีวแพทย์ และศึกษารฐานข้อมูลที่จะหามาได้ในปี ๒๕๐๕-๒๕๑๑

ในปี ๒๕๑๓ INSERM ได้ตัดสินใจเข้าร่วมในระบบระหว่างประเทศ MEDLARS ซึ่งปัจจุบันมี ๑๒ ศูนย์ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดอยู่ในระบบ การเข้าร่วมในระบบนี้หมายถึงการเข้าร่วมกับหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกาด้วย หลังจากนั้น INSERM ได้อยู่ในฐานะที่จะช่วยให้ผู้ใช้ทางชีวแพทย์ของฝรั่งเศสสามารถใช้ระบบเพิ่มข้อมูลคอมพิวเตอร์นี้ด้วย ซึ่งนับวันก็จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (เช่น MEDLINE, CANCERLINE, TOXLINE, CATLINE, CHEMLINE, RTECS) รวมทั้งสามารถใช้บริการต่าง ๆ ด้วยเทคนิคที่ทันสมัยที่สุด

ในตอนแรก ศูนย์เอกสารอัตโนมัติได้ใช้ระบบ offline ในการประมวลผลจากเทปแม่เหล็กที่ผลิตโดยหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา แต่เมื่อหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกาได้เลือกที่จะใช้โปรแกรม online ชื่อ ELHILL และข่ายงาน TYMNET ศูนย์เอกสารอัตโนมัติจึงได้กลายเป็นศูนย์แห่งแรกของยุโรปที่ใช้เครื่องอำนวยความสะดวกใหม่ ๆ เหล่านี้ด้วย ซึ่งก็ต้องขอบคุณข่ายงานที่ตั้งขึ้นในกรุงปารีส เมื่อปี ๒๕๑๕ ความสนใจในข่ายงานดังกล่าวทำให้ศูนย์เอกสารอัตโนมัติเตรียมการกระจาย

อำนาจในการเข้าถึงเพิ่มข้อมูลของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา ทั้งนี้จึงได้มีการจัดตั้งข่ายงานศูนย์สมทบขึ้น ในตอนแรกตั้งที่กรุงปารีส ต่อมาได้ขยายขอบเขตไปยังมณฑลต่าง ๆ ของฝรั่งเศส และออกไปยังต่างประเทศ ปัจจุบันมีศูนย์ดังกล่าวถึง ๖๐ แห่ง

หน้าที่ของศูนย์เอกสารอัตโนมัติ สรุปได้ ๓ ประการ ดังนี้ ๑. เป็นตัวแทนของฝรั่งเศสที่จัดการเกี่ยวกับเพิ่มข้อมูลของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา และวิเคราะห์วรรณกรรมทางการแพทย์ของฝรั่งเศสส่งไปให้หอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา ๒. เป็นสื่อระหว่างผู้ใช้และศูนย์หลักในการจัดบริการต่าง ๆ (การสืบค้นข้อมูลและแจกจ่ายข้อมูลเป็นรายเดือน) จากฐานข้อมูลของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา หรือจากเพิ่มข้อมูลอื่น ๆ ที่มี ทางด้านชีวแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง และ ๓. เป็นศูนย์ที่รับผิดชอบการสร้างข่ายงานของศูนย์สมทบที่มีเครื่องเทอร์มินัล ในการนี้ศูนย์จะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมระบบ และให้ความช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมและด้านเทคนิคให้แก่ผู้ใช้ รวมทั้งมีหน้าที่ประจำในการสำรวจแง่มุมต่าง ๆ ทั้งหมดของระบบที่เชื่อมต่อมายังผู้ใช้

๔. ส่งต่อ-ทางออกของการใช้หลายภาษา ผู้ใช้ข้อมูลในแวดวงของอุตสาหกรรม

กรรมสิ่งทอที่คุ้นเคยกับการทำงานโดยใช้ภาษาฝรั่งเศส มักไม่ชอบใช้เอกสารภาษาอื่น แม้แต่ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันมากในโลกวิธีที่จะแก้ปัญหานี้ได้คือ ระบบ TITUS ซึ่งมีฐานข้อมูลหลายภาษา TITUS เป็นระบบเอกสารทางด้านสิ่งทอของสถาบันสิ่งทอแห่งประเทศฝรั่งเศส (Institut Textile de France) แนวความคิดของระบบนี้ขึ้นอยู่กับ ๑. ข่ายงานระหว่างประเทศซึ่งประกอบด้วยศูนย์ระดับชาติหลาย ๆ แห่ง รวมกันเป็นศูนย์กลางแจกจ่ายข้อมูลไปยังประเทศต่าง ๆ ได้แก่เบลเยียม อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี โปแลนด์ สเปน และสหรัฐอเมริกา ๒. รูปแบบของภาษาใช้ในการทำสารสังเขปได้ และสามารถที่จะนำไปใช้กับระบบหลายภาษา รวมทั้งการแปลเอกสารโดยอัตโนมัติได้ และ ๓. วิธีการประมวลผลข้อมูลของคอมพิวเตอร์ต้องยอมให้ใส่ข้อมูลของเอกสารเข้าไป รวมเอกสารใหม่เข้ากับเอกสารที่มีอยู่แล้วในเครื่องได้ มีการทำกรรมวิธีโดยอัตโนมัติ สามารถค้นหาและคัดเลือกข้อมูลตลอดจนพิมพ์ข้อมูลเหล่านั้นออกมาหลังจากเครื่องได้แปลข้อมูลโดยอัตโนมัติออกมาเป็นภาษาใดภาษาหนึ่งใน ๔ ภาษาของระบบได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และสเปน

สำหรับการประมวลผลทางด้านภาษาใน

ระบบ TITUS นั้น ข้อมูลทั้งหมดในหน่วยความจำจะได้รับการแปลงและแปลเป็นภาษากลางในรูปของเลขฐานสอง ซึ่งเรียกว่า pivot language โครงสร้างของภาษาทำให้สามารถแปลข้อมูลเป็นภาษาใดภาษาหนึ่งของระบบได้โดยอัตโนมัติ

รุ่นแรกของระบบ TITUS คือ TITUS 1 นำมาใช้งานในช่วงปี ๒๕๑๓ ถึง ๒๕๑๖ บัญชีคำหลายภาษาที่ใช้เป็นหัวเรื่องรวมอยู่ในระบบนี้ด้วย มี ๕ ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี และสเปน ซึ่งผู้ทำกรรมวิธีจากศูนย์แต่ละแห่งในข่ายงานระหว่างประเทศจะเป็นผู้ทำกรรมวิธีเอกสารในภาษาของตนเอง รุ่นที่ ๒ มีชื่อว่า TITUS 2 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน หรือสเปนได้ โดยผู้ทำสารสังเขปจะต้องแปลงให้เป็นภาษากลาง ซึ่งจะต้องใช้รหัสต่าง ๆ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ มากมาย รุ่นที่ ๓ คือ TITUS 3 ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเขียนสารสังเขปง่ายขึ้น โดยใช้รูปแบบทางภาษาแบบเดียว ใช้ภาษาง่าย ๆ และไม่ใช้รหัส รุ่นสุดท้ายของระบบนี้คือ TITUS 4 ซึ่งสามารถทำงานโดยใช้ภาษาใดก็ได้ แต่กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ต้องถูกต้อง TITUS มีเอกสารอ้างอิงประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ รายการ และรุ่นที่เป็นภาษาอังกฤษ และภาษา

ฝรั่งเศส สามารถเข้าถึงได้แบบ online โดย
ทาง Télésystemes-QUESTEL

5. ARIANE คลังข้อมูลเพื่อวิชาชีพ

ก่อสร้าง ศูนย์เอกสารบางแห่งไม่ได้พอใจ
เพียงจัดทำแฟ้มข้อมูลบรรณานุกรมของตนด้วย
เครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังต้องการให้
แฟ้มข้อมูลของตนมีสารนิเทศทุกอย่างที่จำเป็น
ต่อผู้ใช้

CATED (Center for Technical
Assistance and Documentation) เป็น
บริการเทคนิคของสหพันธ์การก่อสร้างแห่งชาติ
(National Federation of Construction-FNB)
ซึ่งรวมบริการทางเทคนิคทั้งหมดภายใน
Technical Interprofessional Union of
National Federations of Construction and
Public Works (UTI) หน้าที่ของศูนย์ฯ คือ
การช่วยเหลือนักวิชาชีพทางด้านเทคนิคและ
ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บริการหลักของศูนย์ฯ
คือบริการสารนิเทศ การให้ความช่วยเหลือ
และการสอน

เป็นเวลานานมาแล้วที่กิจกรรมทางสาร-
นิเทศได้กระทำโดย SRT (Service for
Technical Information by Telephone)
ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการตอบคำถามทาง
โทรศัพท์ ซึ่งผู้ถามอาจจะได้คำตอบทันทีหรือ
ภายใน ๒๔ ชั่วโมงสำหรับคำถามต่าง ๆ ทาง

ด้านเทคนิคหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ประมาณ
ปลายทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๖๐ จำนวนคำถาม
เพิ่มขึ้นมาก และ SRT ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงปารีส
ไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง เนื่องจากมี
ปัญหาในการสื่อสารทางโทรศัพท์ แม้กระนั้น
สหพันธ์การก่อสร้างแห่งชาติยังรู้สึกเสียใจว่า
สมาชิกเป็นจำนวนมากไม่ได้รับประโยชน์จาก
บริการนี้ ดังนั้นความคิดที่จะสร้างระบบคอม-
พิวเตอร์จึงได้เกิดขึ้น

ประมาณปี ๒๕๑๓ ได้มีการกำหนด
ลักษณะต่าง ๆ ของระบบที่จะสร้างขึ้น ผู้เขียน
โปรแกรมจากศูนย์สารนิเทศประยุกต์เพื่อการ
ก่อสร้าง (Center for Information Applied
to Construction-CIAC) ได้รับผิดชอบใน
การเขียนโปรแกรม วิศวกรและนักเอกสาร
สนเทศของ CATED ทำหน้าที่วางโครงสร้าง
ข้อมูลให้เข้ากับระบบ คลังข้อมูลได้เริ่มกำเนิน
การในปี ๒๕๑๕ และตั้งชื่อว่า ARIANE
ครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ ทางด้านเทคนิคการ
ก่อสร้าง (คอนกรีต ไม้ โลหะ) การทำความ
ร้อนและความเย็น วิชาที่ว่าด้วยการป้องกัน
เสียงสะท้อน การป้องกันการรั่วและวัตถุต่าง-
กฏข้อบังคับต่าง ๆ ทางด้านเทคนิค ได้แก่การ
และระเบียบที่ว่าด้วยศิลปะของการก่อสร้างใน
ประเทศฝรั่งเศส และในเรื่องที่เกี่ยวกับผลิต
ภัณฑ์ ได้แก่ ผู้ผลิต เครื่องหมายการค้าและ
ผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ

ข้อมูลทั้งที่เป็นตัวอักษรและตัวเลขที่อยู่ในคลังข้อมูลได้มาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น บันทึกทางวิศวกรรม เอกสารจากผู้ผลิต เอกสารทางราชการ เอกสารทางวิชาการ หน่วยงานต่าง ๆ และอื่น ๆ ในประเทศฝรั่งเศสมีผู้ผลิตอยู่ ๑๒,๐๐๐ ราย เครื่องหมายการค้า ๑๐๐,๐๐๐ เครื่องหมายและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ๓,๓๐๐ ประเภท

ภาษาที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลอาจจะเป็นคำถามโดยตรงหรือเป็นการ บ่อนคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะถามเข้าไป การสืบค้นข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยตรงโดยการใช้คอมพิวเตอร์ของ CATED

๖. สหพันธ์แห่งศูนย์การผลิตฐานข้อมูล เมื่อศูนย์ข้อมูลได้กลายเป็นผู้ผลิตฐานข้อมูลก็จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ใหม่ และด้วยสาเหตุนี้เอง กลุ่มผู้ผลิตฐานข้อมูลและคลังข้อมูลแห่งประเทศฝรั่งเศส (French group of Database and Databank Producers—GFPBBD) จึงได้เกิดขึ้นในปี ๒๕๒๒ เพื่ออภิปรายปัญหาที่เหมือนกัน และหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกอยู่ ๓๗ ราย

๗. ตัวอย่างของการใช้ฐานข้อมูลในศูนย์เอกสาร สถาบันปิโตรเลียมแห่ง

ประเทศฝรั่งเศสเป็นศูนย์ข้อมูลหนึ่งที่ทำให้มีการใช้คลังข้อมูลอย่างกว้างขวาง อาจกล่าวได้ว่าเหตุผลของการมีศูนย์เอกสาร คือการตอบคำถามให้แก่ผู้ใช้

ย้อนหลังไปเมื่อปี ๒๕๑๕ เพิ่มข้อมูลของห้องสมุดเป็นบัตรรายการจัดเรียงตามชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่อง โดยมีระบบการจัดหมวดหมู่แบบทศนิยม โดยเฉพาะ และตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ ข้อมูลส่วนใหญ่ของเพิ่มข้อมูลนี้ได้เปลี่ยนมาอยู่ในรูปที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง โดยอยู่ในฐานข้อมูล PASCAL ของศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

ฐานข้อมูลบรรณานุกรมชั้นนำของอุตสาหกรรมปิโตรเลียมคือบริการที่จัดโดยสถาบันปิโตรเลียมแห่งชาติอเมริกา (American Petroleum Institute—API) ซึ่งได้จัดทำ *Refining Literature and Patents Abstracts* และโดยมหาวิทยาลัยtulsa (University of Tulsa) ซึ่งได้จัดทำ *Petroleum Abstracts* บริการเหล่านี้ได้เกิดขึ้นเนื่องจากองค์กรปิโตรเลียมชั้นนำต่าง ๆ ได้ร้องขอบริการเอกสาร และต่างก็มีความรู้สึกว่าจะแต่ละองค์กรไม่ควรจะมีเอกสารที่ซ้ำซ้อนกัน ควรจะมีการจัดบริการที่จะทำงานให้ทุกองค์กรได้ และค่าใช้จ่ายของการจัดบริการทุกองค์กรจะร่วมกันรับผิดชอบ นอกจากนี้แม้ว่าฐานข้อมูลจะมีข้อมูลที่เป็น

ภาษาอังกฤษเท่านั้น ไม่ได้สร้างปัญหาให้แก่
ผู้เชี่ยวชาญทางปิโตรเลียมของฝรั่งเศสเลย
เพราะพวกเขาคุ้นเคยกับการทำงานที่ต้องใช้
หลาย ๆ ภาษาอยู่แล้ว

สิ่งพิมพ์ทั้ง ๒ รายการ คือ *Refining Abstracts* และ *Petroleum Abstracts* ได้
รับการจัดทำโดยใช้คอมพิวเตอร์ในปี ๒๕๐๘
ซึ่งทำให้ศูนย์เอกสารของสถาบันปิโตรเลียม
แห่งประเทศฝรั่งเศสสามารถช่วยผู้ใช้ให้คุ้นเคย
กับการค้นหาสิ่งพิมพ์ย้อนหลัง ซึ่งได้รับความนิยม
มากในปี ๒๕๑๑ ด้วยเทปข้อมูลที่เพิ่งจัดทำ
ในช่วง ๔ ปีเท่านั้น และยังช่วยผู้ใช้ให้
คุ้นเคยกับการแจกจ่ายสารนิเทศจำเพาะ ซึ่งมี
เพิ่มขึ้นถึง ๑,๒๐๐ เรื่องในปี ๒๕๑๕ สำหรับ
ฐานข้อมูลทางปิโตรเลียมทั้งหมด สำหรับการ
ค้นข้อมูลย้อนหลังโดยวิธี online นั้น ผู้ใช้
แต่ละคนสามารถบอกราคาถามและได้รับคำตอบ
ในเวลาที่ไม่นานนัก แต่ถ้าเครื่องเกิดมีปัญหา
ขึ้นมา ผู้ใช้ก็จะต้องคอยนานขึ้น และถ้าผู้ใช้
อยู่ในภาวะที่เร่งรีบ ก็อาจจะรู้สึกว่าการให้บริการ
ไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ในการค้นเพิ่ม
ข้อมูลบรรณานุกรมโดยวิธี online นั้น ยาก
ที่จะบอกได้ว่าจะได้ข้อมูลที่ต้องการรวดเร็ว
เพียงใด ทั้งนี้ก็ให้เป็นเพราะเหตุผลทางด้าน
เทคนิค แต่เป็นเพราะเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ
ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บฐานข้อมูลจำนวนมากลง

แผ่นจานแม่เหล็กนั้นสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ
อัตราการใช้ฐานข้อมูล

ปลายเดือนกันยายน ๒๕๑๖ ผู้ใช้ข้อมูล
ทางปิโตรเลียม รวมทั้งสถาบันปิโตรเลียมแห่ง
ประเทศฝรั่งเศสได้ตัดสินใจที่จะใส่ฐานข้อมูล
online ของ *Refining Abstracts* บน
SDC-ORBIT ในปีต่อมา *Petroleum Abstracts*
ก็ได้ทำเช่นนี้ด้วย อาจกล่าวได้ว่าเป็น
การกระทำที่มีเหตุผลดีเพราะเป็นการใช้
ศูนย์หลัก และฐานข้อมูลที่มีในศูนย์ให้เป็น
ประโยชน์ นอกเหนือจากที่ตนเองมีอยู่แล้ว
ตารางที่ ๑ แสดงถึงตัวเลขของการสืบค้นเพิ่ม
ข้อมูลบรรณานุกรมแบบ online ในช่วงเวลา
กว่า ๗ ปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโต
และความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ใหม่ในบรรดา
ผู้ใช้ที่เป็นนักวิจัยของสถาบันปิโตรเลียมแห่ง
ประเทศฝรั่งเศส

สโมสรของผู้ใช้

ปัญหาที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาในการใช้
เทคโนโลยีใหม่ ทำให้เกิดการจัดตั้งสโมสร
ของผู้ใช้ฐานข้อมูลแบบ online ขึ้น ตัวอย่าง
ของสโมสรประเภทนี้ได้แก่ Club de Rueil
Club de Rueil ก่อกำเนิดขึ้นเมื่อเดือน
มิถุนายน ๒๕๑๘ โดยผู้ที่รับผิดชอบในการให้
บริการเอกสารของบริษัทน้ำมัน ๓ แห่งใน

ประเทศฝรั่งเศส และสถาบันปิโตรเลียมแห่ง
ประเทศฝรั่งเศสได้มาร่วมประชุมกัน โดยมี
จุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งให้ผู้รับผิดชอบฐานข้อมูล
เฉพาะด้านทราบถึงความคิดเห็นของชาว
ฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลนี้

เมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้ทราบถึงจุด
ประสงค์ของการประชุมแล้ว พวกเขาก็ตัดสินใจ
ว่าคงจะมีประโยชน์มาก ถ้าจะจัดให้มีการอภิปราย
ในเรื่องดังกล่าวขึ้น งานชิ้นแรกของพวกเขาคือ
การเสนอฐานข้อมูลที่จำเป็นแต่ยังไม่ให้ผู้ผลิต
ได้ทราบ และเมื่อผู้ผลิตเห็นด้วยกับคำร้องขอ
นี้ พวกเขาตัดสินใจตั้งสโมสรขึ้นมา

ในระยะเริ่มแรกสโมสรมีสมาชิก ๘ คน
ปัจจุบันมี ๙ คน สมาชิกเหล่านี้มาจากวงการ
อุตสาหกรรมยา เคมี และปิโตรเลียม และมีความ
จำเป็นที่คล้ายคลึงกันในการใช้ระบบ
online ซึ่งการใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรม
online โดยเฉลี่ยในปี ๒๕๒๕ เป็นจำนวน
๑,๔๐๐ ชั่วโมง ต่อสมาชิก ๑ คน

สรุป

กล่าวโดยสรุปศูนย์เอกสารของประเทศ
ฝรั่งเศสได้พัฒนาทางด้านการประมวลข้อมูล

มากที่สุดเมื่อไม่กี่ปีมานี้ รวมทั้งการทำให้ผู้ใช้
ที่มีความจำเป็นต้องใช้เพิ่มข้อมูลและประมวล
เอกสารภาษาฝรั่งเศสเกิดความพึงพอใจ เพิ่ม
ข้อมูลที่ทำได้ด้วยมือในระยะแรก ๆ ค่อย ๆ เปลี่ยน
มาเป็นใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหา
เกี่ยวกับคำศัพท์ที่นำมาใช้ในการทำดัชนีตาม
ไปด้วย ครั้งหนึ่งเพิ่มข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้
ได้ในที่แห่งหนึ่ง ๆ เท่านั้น นอกจากนั้นการ
เปิดข่ายงานโทรคมนาคม TRANSPAC และ
การจัดตั้งคอมพิวเตอร์หลักแห่งชาติฝรั่งเศสขึ้น
ในปี ๒๕๒๑ ช่วยอำนวยความสะดวกให้มากมาย
ในการเข้าถึงเพิ่มข้อมูลดังกล่าวด้วยวิธี online
นับตั้งแต่ตลาดของประเทศฝรั่งเศสถูกจำกัด
ความพยายามที่จะร่วมมือกับต่างประเทศ และ
บรรลุผลในการทำดัชนีหลาย ๆ ภาษา คือ
แนวโน้มที่กำลังพัฒนาอยู่ สมาคมหรือสโมสร
ต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ใช้เทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาอยู่
นี้ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนและก้าว
ไปข้างหน้าโดยการลองผิดลองถูก และ ณ
บัดนี้ในต้นทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๘๐ พวกเรามี
ความแตกต่างจากที่เราเคยเป็นอยู่เมื่อต้น
ทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๖๐ โดยสิ้นเชิง

ตารางที่ 1 สถิติ 2519-2525

	2525	2524	2523	2522	2521	2520	2519
จำนวนการสืบค้น (ผู้ใช้ 1 คนต่อ 1 คำถาม ในการใช้แต่ละครั้งใช้ แฟ้มข้อมูล 1 แฟ้ม)	12,521	14,864	9,383	4,988	4,583	5,530	4,624
จำนวนคำถาม (ผู้ใช้ 1 คนต่อ 1 คำถาม ในการใช้แต่ละครั้ง)	3,081	3,863	2,918	1,524	1,292	986	841
จำนวนการสืบค้น ต่อคำถาม (โดยเฉลี่ย)	4.06	3.85	3.20	3.30	3.50	5.60	5.50
เวลาที่ใช้ต่อคำถาม (โดยเฉลี่ย/นาที: วินาที)	18:04	15:00	18:47	20:10	19:53	20:70	24:30
เวลาที่ใช้ต่อการสืบค้น (โดยเฉลี่ย/นาที: วินาที)	4:26	4:00	5:50	6:70	5:36	3:36	4:40
จำนวนของเอกสารอ้างอิง ต่อคำถาม (โดยเฉลี่ย)	26.1	25.5	30.7	48.0	67.0	72.75	83.3
จำนวนของแฟ้มข้อมูล ที่สืบค้น	206	191	108	117	73	56	43

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	2525	2524	2523	2522	2521	2520	2519
แฟ้มข้อมูลหลักทศปคน	จำนวนของคำถามต่อแฟ้มข้อมูล						
CA (ทุกแฟ้ม)	2,631	3,762	2,044	1,212	977	890	1,113
APILIT	1,368	2,262	1,134	826	679	719	665
PASCAL	1,147	1,076	819	240	231	49	—
TULSA	966	1,060	769	541	621	627	443
NTIS	286	733	469	173	201	380	227
COMPENDEX	529	728	393	196	212	297	357
DERWENT—WPI	296	442	329	71	50	164	199
CLAIMS (ทุกแฟ้ม)	685	386	320	180	219	265	320
APIPAT	412	384	243	253	258	504	164
GEOREF	374	240	113	100	48	39	78
INSPEC (ทุกแฟ้ม)	105	189	104	76	109	163	100
SAE	77	179	101	85	52	50	72

รู้จักศูนย์สารนิเทศในประเทศเพื่อนบ้านสี่แห่ง

ทัศนภรณ์ คทวณิช*

บทความนี้มีจุดประสงค์ที่จะแนะนำให้ผู้
อ่านได้รู้จักศูนย์สารนิเทศ (หรือที่เรียกชื่อ
อย่างอื่น) ในภูมิภาคเอเชียบางแห่ง เพื่อจะ
ได้ข้อมูลเปรียบเทียบกันกับศูนย์สารนิเทศใน
ประเทศไทยว่ามีการก่อตั้ง การดำเนินงาน
การจัดให้บริการเหมือนหรือแตกต่างกันอย่าง
ไรบ้าง และจะได้รู้จักแหล่งข้อมูลเพิ่มชั้นอีก
ทางหนึ่งด้วย ข้อมูลของศูนย์สารนิเทศแต่ละ
แห่งยังมีรายละเอียดไม่มากนัก แต่ก็คงพอ
ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพได้บ้าง ศูนย์สาร

นิเทศทั้ง ๔ แห่ง ที่จะกล่าวถึง ได้แก่

๑. ศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเกาหลี เรียกชื่อย่อว่า KORSTIC ตั้งอยู่ที่ประเทศเกาหลี (ใต้)

๒. ศูนย์สารนิเทศทางหายย ตั้งอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย

๓. คลังข้อมูลและศูนย์สารนิเทศชีววิทยาเขตร้อน ตั้งอยู่ที่ประเทศอินโดนีเซีย

และ ๔. ธนาคารข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรสำหรับเอเชีย ตั้งอยู่ที่ประเทศฟิลิปปินส์

ศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเกาหลี

[Korea Scientific and Technological Information Center]

ศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเกาหลี หรือรู้จักกันในชื่อย่อเป็นภาษาอังกฤษว่า KORSTIC ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ภายใต้การอุปถัมภ์ของยูเนสโก มีฐานะเป็นหน่วยงานอิสระภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการในปี ๑๙๖๔ และได้

เปลี่ยนไปอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปี ๑๙๖๗ มีลักษณะเป็นมูลนิธิที่ไม่ค้ากำไร มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมกิจการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศเกาหลี โดยจัดบริการสารนิเทศและเอกสาร

*บรรณาธิการ หัวหน้าฝ่ายเทคโนโลยีห้องสมุด สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้แก่วงการอุตสาหกรรม วงการวิชาการ สถาบันเพื่อการวิจัยและพัฒนา หน่วยงานรัฐบาล และบุคคลทั่วไป นอกเหนือจากมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดให้ความสะดวกต่อการถ่ายโอนสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์ระหว่างชาติโดยทั่วไป และต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเกาหลีโดยเฉพาะแล้ว KORSTIC ยังมีบทบาทนำในด้านสารนิเทศและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในประเทศเกาหลีเองด้วย

กิจกรรมหลักของ KORSTIC ในด้านบริการสารนิเทศ คือ การจัดหาและจัดระบบวัสดุสารนิเทศ การจัดดำเนินการด้านสารนิเทศ ไม่ว่าจะเป็นการจัดหมู่ การทำตราชั้น การทำสารระสังเขป การแปล การวิเคราะห์ ฯลฯ ให้สารนิเทศเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมสำหรับการให้บริการค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการที่สำคัญ ๆ มีดังต่อไปนี้

๑. บริการจัดทำสำเนาหน้าสารบัญวารสาร (Contents-sheets service of individual journals) ซึ่งสามารถจัดทำได้ทันทีที่ได้รับวารสารเข้ามา ตามคำขอของผู้ใช้
๒. บริการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลต่างประเทศด้วยคอมพิวเตอร์
๓. บริการสืบค้นข้อสนเทศย้อนหลังในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฉพาะด้าน

ต่าง ๆ รวมทั้งสิทธิบัตร เป็นบริการสืบค้นด้วยมือ และนำเสนอในรูปของบรรณานุกรมและสารระสังเขป

๔. บริการสารนิเทศเลือกสรร (SDI) ซึ่งจัดทำด้วยคอมพิวเตอร์ และที่จัดทำด้วยมือในสาขาวิชาเฉพาะด้านที่ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ครอบคลุมไม่ถึง

๕. บริการให้คำปรึกษาด้านเทคนิคแก่อุตสาหกรรม และผู้ใช้อื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการของเทคนิคใหม่ ๆ ผลิตภัณฑ์ใหม่ และการนำเทคโนโลยีต่างประเทศมาใช้

๖. บริการจัดทำสำเนา (Reprography Service) ในรูปไมโครฟิล์ม และ/หรือ เป็นรูปเล่ม ไม่ว่า KORSTIC จะมีเอกสารที่ผู้ใช้งานต้องการนั้นหรือไม่ก็ตาม สำหรับเอกสารที่ KORSTIC ไม่มี ก็จะติดต่อผ่านองค์การความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ

๗. บริการห้องสมุด และแหล่งข้แนะนำข้อสนเทศ KORSTIC ได้จัดที่นั่งอ่าน และจัดให้มีวัสดุสารนิเทศแก่ผู้ใช้ที่ต้องการค้นคว้าด้วยตนเอง บริการช่วยการค้นคว้ามักมีให้เช่นกัน

ในการอำนวยความสะดวกสำหรับบริการข้แนะนำข้อสนเทศ KORSTIC ได้จัดรวบรวม Union Catalogue of Foreign Scientific Journals ตั้งแต่ปี ๑๙๖๘ และปรับปรุงใหม่

ทุกสองปี รายชื่อนี้ใช้เป็นคู่มือในการค้นคว้าสารนิเทศของห้องสมุด และสถาบันการวิจัยต่าง ๆ มากกว่า ๑๕๐ แห่งในประเทศเกาหลี

๘. บริการแปล จัดทำตามคำขอของผู้ใช้ สำหรับเอกสารที่ไม่ใช่ภาษาของชาติ

๙. บริการจัดทำรายชื่อทางการค้า รวบรวมรายชื่อสินค้าผู้ผลิตต่างประเทศกว่า ๒๐,๐๐๐ ราย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เป็นที่ต้องการและใช้บริการบ่อยมากจากอุตสาหกรรมในประเทศ

๑๐. การแลกเปลี่ยนสารนิเทศระหว่างชาติ เป็นการขยายขอบเขตการจัดหาโดยการร่วมมือกับศูนย์ข้อมูล ศูนย์สารนิเทศ ห้องสมุด และองค์การต่างประเทศหลายแห่ง

๑๑. การเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับงานเอกสารและสารนิเทศ โดยจัดหลักสูตรการฝึกอบรม หรือการสัมมนาขึ้นปีละ ๒-๓ ครั้ง และจัดพิมพ์วารสารเชิงวิชาชีพ ราย ๒ เดือน ชื่อ Documentation and Information Services ออกเผยแพร่ด้วย

KORSTIC เน้นการให้บริการเพื่อการส่งเสริม และพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดกลางของประเทศ ได้ทำสัญญาให้ความร่วมมือกับสมาคม หรือสหกรณ์ทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในการบอข้อมูลหรือถ่ายโอนสารนิเทศที่จำเป็นแก่อุตสาหกรรม KORSTIC ได้จัดทำและเผยแพร่ Technical

Information Bulletin By Type of Industry (TIB-BIT) Series ส่งไปยังวิสาหกิจ และอุตสาหกรรมเฉพาะประเภทต่าง ๆ ตามความต้องการ สัญญานับแรกทำร่วมกับสมาคมอุตสาหกรรมยาแห่งเกาหลี (Korea Pharmaceutical Industry Association) ในปี ๑๙๗๔ และสำหรับอุตสาหกรรมใดที่ไม่สามารถไปขอรับบริการด้วยตนเองได้ KORSTIC ก็ได้จัดให้มีบริการติดต่อประสานงานภาคสนาม (Field Liaison Service) มาตั้งแต่ปี ๑๙๗๔ เช่นก้เจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนามจะไปเยี่ยมโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อศึกษาความต้องการด้านสารนิเทศ และจัดอำนวยความสะดวกทางเทคนิคและบริหารเพื่อให้สามารถใช้ความรู้อย่างเป็นระบบ และเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพและการตลาดของผลิตภัณฑ์ของแต่ละโรงงานด้วย

สำหรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเอาชนะข้อจำกัดของการทำงานด้วยมือ นั้น KORSTIC ได้สร้างห้องทดลองระบบคอมพิวเตอร์ขึ้นเมื่อต้นปี ๑๙๗๕ และได้พยายามทุกวิถีทางในการที่จะนำระบบอัตโนมัติมาใช้ในการประมวลผลสารนิเทศ ตั้งแต่ปี ๑๙๗๔ KORSTIC ได้เริ่มเตรียมการ ๒ ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือการเข้าเป็นสมาชิกของฐานข้อมูลต่างประเทศ และจัดดำเนินการสืบค้นสารนิเทศด้วยคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งจัดบริการสารนิเทศเลือกสรร

โดยใช้คอมพิวเตอร์มาตั้งแต่กรกฎาคม ๑๙๗๕
ขั้นตอนที่สอง คือ การสร้างระบบประมวล
ผลสารนิเทศ สำหรับอักษรภาษาเกาหลีและ
จีนซึ่งเป็นระบบอัตโนมัติ และสร้างฐานข้อมูล
ที่เป็นข้อมูลภาษาเกาหลี และภาษาตะวันออก
อื่น ๆ ด้วยการใช้ หน่วยประมวลผลกลาง
(CPU-TK 70) ก็ได้ติดตั้งใช้ในปี ๑๙๗๕

และดำเนินการระบบเต็มรูปในปี ๑๙๗๖ ระบบ
ประมวลผลสารนิเทศต่าง ๆ เช่น KIPS
(Korean Information Processing System),
ORRS (On-going Research Retrieval
System) และ AIMS (Automatic Informa-
tion Material Management System) ก็ได้
รับการพัฒนาขึ้นโดยระบบคอมพิวเตอร์ปัจจุบัน

ศูนย์สารนิเทศทางหาย

[Rattan Information Centre]

ศูนย์สารนิเทศทางหาย ตั้งอยู่ที่
สถาบันการวิจัยต้นไม้ (Forest Research
Institute เรียกว่า FRI) เมือง Kepong
ประเทศมาเลเซีย ก่อตั้งเมื่อมีนาคม ๑๙๘๒
ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากองค์การ
วิจัยเพื่อการพัฒนาระหว่างชาติ (International
Development Research Centre - IDRC)
ประเทศแคนาดา ร่วมกับรัฐบาลมาเลเซีย มี
วัตถุประสงค์เบื้องต้น ที่จะสร้างให้เกิดความ
ตระหนักถึงความสำคัญของหายให้มากขึ้น
โดยการตั้งศูนย์สารนิเทศที่ผู้สนใจทุกคน
สามารถเข้ามาหาข้อมูลเกี่ยวกับหาย ได้ง่าย
นอกจากจะเป็นศูนย์เก็บบันทึกและสืบค้นสาร-
นิเทศให้แก่ผู้ใช้แล้ว ยังได้จัดทำจดหมายข่าว
แจกให้แก่ผู้สนใจทุกกลุ่ม และสร้างช่องทาง

การติดต่อระหว่างหน่วยงานที่สนใจเรื่องหาย
ด้วยกัน

การเก็บรวบรวมสารนิเทศ ชั้นแรก
ได้ส่งแบบสอบถามออกไปเพื่อรวบรวมนามา-
นุกรมขององค์กร และบุคคลที่ทำวิจัยเกี่ยวกับ
หาย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการค้าและอุต-
สาหกรรมหาย ต่อมาได้เก็บรวบรวมบทความ
และหนังสือที่เกี่ยวกับหายเพิ่มขึ้น ด้วยการ
ดำเนินงานจัดหาวัสดุสารนิเทศใหม่ ๆ อย่างต่อ
เนื่อง ศูนย์ ฯ ประสงค์ที่จะสร้างเสริมทรัพยากร
ให้ใหญ่ขึ้นทีละน้อย เพื่อสามารถให้บริการที่
ดีที่สุดแก่ผู้ใช้

บริการของศูนย์สารนิเทศทางหายที่
เป็นประโยชน์มาก คือ การช่วยจัดหาสำเนา
เอกสารที่ผู้ใช้ต้องการมาให้ นอกจากนั้น

ศูนย์ ฯ ยังได้จัดทำบรรณานุกรมพร้อม
บรรณนิทัศน์เรื่องหวายได้สำเร็จ สามารถให้
บริการได้ตามคำร้องขอในทุกแง่มุมที่เกี่ยวกับ
หวาย จัดทำ RIC Bulletin ราย ๓ เดือน
ฉบับแรกออกเมื่อกันยายน ๑๙๘๒ เพื่อเผย
แพร่สารนิเทศและข่าวคราวสู่ผู้ใช้ และเพื่อ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน จัดให้
บริการค้นหาข้อสนเทศย้อนหลัง (Retrospec-
tive searching service) และยังสามารถทำควม
ตกลงอย่างไม่เป็นทางการ กับสถาบันการวิจัย
ด้านยางแห่งมาเลเซีย (Rubber Research
Institute Malaysia -- RRIM) ในการให้
ทำหน้าที่บริการแปลของ RRIM แปลบทความ
เกี่ยวกับหวายที่พิมพ์เป็นภาษามาเลย์ ฝรั่งเศส
เยอรมัน และสเปน ออกเป็นภาษาอังกฤษ
ซึ่งจะทำให้สารนิเทศเหล่านั้น ไปถึงผู้ใช้ในวง
กว้างขึ้น

ผู้ใช้บริการของศูนย์ ฯ อาจแบ่งออก
ได้เป็น ๒ ประเภท คือ นักวิจัย และที่ไม่
ใช่นักวิจัย นักวิจัย หมายถึงถึงหน่วยงาน
รัฐบาลและบริษัทการค้าขนาดใหญ่ ส่วนอีก
ประเภทหนึ่งจะหมายถึง ผู้ผลิตรายย่อย ผู้ค้า
ปลีก นักสะสมเครื่องหวาย ผู้ทำหวาย และ
ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หวาย

การศึกษาเพื่อให้รู้ถึงความต้องการของ
ผู้ใช้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการด้าน

ศูนย์สารนิเทศ เพราะเหตุว่า ความมีคุณค่า
ของศูนย์ จะสามารถวัดได้ก็ความสามารถใน
การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้เท่านั้น
ดังนั้น เพื่อให้แน่ใจถึงความต้องการของผู้ใช้
ทุกกลุ่ม ศูนย์ ฯ ได้ทำการสำรวจผู้ใช้ทั่ว
กัวลาลัมเปอร์ ซึ่งพบว่าผู้ใช้จำนวนร้อยละ ๕๕
อ่านได้แต่ภาษาจีน ร้อยละ ๓๐ อ่านไม่ออก
ที่เหลือ สามารถอ่าน ภาษาซา มาเลเซีย
(Bahasa Malaysia) / อังกฤษ หรือ จีน/
อังกฤษ บางกลุ่มต้องการสารนิเทศเชิงเทคนิค
วิทยาศาสตร์ และการค้าที่ทันสมัย ถูกต้อง
ทันเวลา ตรงประเด็น และง่ายที่จะเข้าถึง
บางกลุ่มต้องการรู้แหล่งที่ให้ความช่วยเหลือ
ด้านการเงิน บางกลุ่มที่เป็นผู้ซื้อผลิตภัณฑ์
หวายสำเร็จรูปทั้งในและต่างประเทศ ต้องการ
ติดต่อกับผู้ผลิต ผู้ส่งออก ต้องการรู้คุณภาพ
ของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งราคา การออกแบบ
ภาชนะ ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ฯลฯ จึงเห็นได้
ชัดว่า ศูนย์ ฯ จะต้องกระจายสารนิเทศไปยัง
ผู้ใช้ที่มีภูมิหลัง และความสามารถทางภาษา
แตกต่างกันให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ ฯ คือ

๑. ทักษะคติของผู้ใช้ ผู้ใช้ไม่ทราบถึง
การทำงานของศูนย์ ฯ การมีผู้ใช้มาใช้บริการ
น้อย เท่ากับเป็นการใช้ประโยชน์จากศูนย์ ฯ

ไม่เต็มที่ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น

๒. บุคลากร แรกเริ่มได้ใช้บุคลากรของ FRI ไม่มีบุคลากรทำงานเต็มเวลาคุณศูนย์ ฯ บุคลากรเหล่านี้จึงต้องทำงานประจำของตนเอง และมาทำงานให้ศูนย์ ฯ ตามความจำเป็นที่เกิดขึ้นด้วย เมื่อศูนย์ ฯ ต้องปฏิบัติการเต็มที่ หรือความต้องการของผู้ใช้มีมากขึ้น เมื่อนาย่อมเกิดปัญหาแน่นอน

๓. การเงิน เป็นโซ่คร้ายที่ศูนย์ ฯ ทั้งสิ้นในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลในการตัดค่าใช้จ่ายลง เพราะฉะนั้น หากความช่วยเหลือเหลือจาก IDRC หมดไป ความจำเป็นด้านค่าใช้จ่าย อาจทำให้ศูนย์ ฯ ต้องหารายได้จาก การให้บริการ เช่นจากการให้บริการค้นข้อมูลสนเทศย้อนหลัง และการจัดส่งเอกสาร เป็นต้น ซึ่งก็อาจก่อให้เกิดปัญหา เพราะจะทำให้ผู้ใช้ไม่มาใช้บริการได้

ศูนย์ ฯ ได้วางแผนงานในอนาคตไว้ดังนี้:-

๑. การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานของศูนย์ ฯ เนื่องจาก FRI ได้คอมพิวเตอร์ Eclipse S1-20 ขนาด 256 K มาหนึ่งเครื่อง และได้จัดทำ The Malaysian

Forester อยู่แล้ว จึงมีแผนการที่จะนำเอาบรรณานุกรมเกี่ยวกับหวาย พร้อมสาระสังเขปเข้าคอมพิวเตอร์ และพิมพ์ออกมาในรูปแบบเดียวกัน ต่อจากนั้น จะนำข้อมูลที่ไม่มีตีพิมพ์อยู่ที่ใด แต่เป็นข้อมูลที่รวบรวมโดยห้องสมุดเพื่อใช้ในการอ้างอิงโดยทั่วไปเข้าคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการจัดบริการข่าวสารทันสมัย (Current Awareness Service) ให้แก่ผู้ใช้ด้วย

๒. การให้บริการสารสนเทศในรูปแบบบัตร (Card Service) จะจัดทำสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบของบัตรขนาดมาตรฐาน เช่น ๓" x ๕" เพื่อให้ นักวิจัยสามารถจัดทำบรรณานุกรมเฉพาะเรื่องที่ เขาต้องการ

๓. การจัดทำนามานุกรมทางการค้า (Trade directory) ซึ่งจะให้รายชื่อผู้ผลิตหวายไว้ทั้งหมด เพราะคาดว่าคงมีค่าตามจากประเทศต่าง ๆ ที่ประสงค์จะนำเข้าผลิตภัณฑ์หวายด้วย

นอกจากนั้น ศูนย์ ฯ ยังได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับหวายขึ้น รวมทั้งจัดฝึกอบรม และทัศนศึกษาสถานที่ที่น่าสนใจในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ ฯ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และเผยแพร่กิจการของศูนย์ ฯ

คลังข้อมูลและศูนย์สารนิเทศชีววิทยาเขตร้อน

[SEAMEO Regional Center for
Tropical Biology Clearing House and Information Center]

คลังข้อมูลและศูนย์สารนิเทศชีววิทยาเขตร้อน เรียกกันในชื่อภาษาอังกฤษสั้น ๆ ว่า BIOTROP เป็นศูนย์ระดับภูมิภาคในความรับผิดชอบขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO - Southeast Asian Ministers of Education Organization) ตั้งอยู่ที่เมือง Bogor ประเทศอินโดนีเซีย เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๓ แผนงานตามกิจกรรมครอบคลุมสาขาชีววิทยาของป่าเขตร้อน (tropical forest biology) ชีววิทยาของแมลงเขตร้อน (tropical pest biology) และ ชีววิทยาเกี่ยวกับน้ำในเขตร้อน (tropical aquatic biology)

วัตถุประสงค์ของ BIOTROP อาจสรุปได้ว่า เพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการชี้ให้เห็นถึงภาวะด้านชีววิทยาที่เป็นปัญหาวิกฤติอันจะเป็นการช่วยเพิ่มพูนการพัฒนาในภูมิภาค และช่วยแก้ปัญหานั้น โดยผ่านโครงการวิจัย และการฝึกอบรมที่ออกแบบมาอย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินงานในแต่ละโครงการวิจัย โดยทั่วไป ทำเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

๑. ดำเนินการสำรวจวรรณกรรมที่ทันสมัย
๒. ผู้อำนวยการของ BIOTROP และ/หรือผู้จัดการโครงการ (program manager) ติดต่อกับศูนย์ต่าง ๆ ของ SEAMEO และองค์การในภูมิภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานในลักษณะคล้ายกัน

การทำงานเช่นนี้ จะช่วยให้แน่ใจได้ว่าจะสามารถหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนได้ และที่สำคัญ โครงการทางวิชาการเหล่านี้ เป็นที่เข้าใจว่าต้องได้รับการสนับสนุนด้านข้อสนเทศเป็นอย่างดี ดังนั้น คลังข้อมูลและศูนย์สารนิเทศ (Clearing House and Information Center) จึงมีหน้าที่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับโครงการต่าง ๆ ดังกล่าว

คลังข้อมูลและศูนย์สารนิเทศ แบ่งหน่วยงานออกเป็น ๕ ส่วน

๑. บริการด้านห้องสมุด - ให้บริการต่าง ๆ เช่น การให้ยืม การให้ยืมระหว่างห้องสมุดใน Bogor บริการถ่ายเอกสารและบริการช่วยค้นคว้า

- ห้องอ่านหนังสือ - วิทยุเทศที่ปรกติ ผู้ใช้ของ BIOTROP จะเป็นบุคลากรของศูนย์ฯ

นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญอบรม จาก ประเทศสมาชิก SEAMEO ดังนั้น จึงมีหนังสือพิมพ์ภาษาอินโดนีเซีย และอังกฤษ รวมทั้งจดหมายข่าว จดสารต่าง ๆ จากสถานทูตของประเทศที่เกี่ยวข้องไว้ให้บริการด้วย ห้องอ่านเปิดบริการระหว่าง ๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. และ ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- บริการสารนิเทศทันสมัย ซึ่งจัดให้บริการโดยการเวียนวารสารที่รับเข้าใหม่ และสำเนาหน้าสารบัญวารสารให้แก่บุคลากร สำหรับการทำตรวจนี้ สารส่งเซป หรือบริการแปลตามคำร้องขอต่อไป บทความที่ทำตรวจนี้แล้ว จะได้รับการเรียบเรียงตามคำสำคัญที่ปรากฏในชื่อเรื่อง และรายชื่อบทความที่ได้รับการทำตรวจนี้เหล่านี้ จะเวียน ไปให้บุคลากร นักวิชาการ ผู้เข้ารับการอบรม รวมทั้งมหาวิทยาลัยและสถาบันที่ร่วมมือกันอยู่

- รายชื่อหนังสือใหม่ เวียนระหว่างบุคลากรของศูนย์ ฯ เพื่อให้คัดเลือกซื้อหนังสือที่ต้องการให้สั่งซื้อ

- รายชื่อหนังสือต่อไปนี้ มีไว้ให้ค้น คือ รายชื่อหนังสือเรียงตามชื่อผู้แต่ง รายชื่อหนังสือเรียงตามชื่อเรื่อง รายชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ (เน้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) รายชื่อหนังสือแยกประเภทตามหมวดหมู่ของระบบ UDC พร้อมตรวจเรียงตาม

ลำดับอักษร รายชื่อวารสารเรียงตามลำดับอักษร รายชื่อหนังสือเรียงตามหมวดหมู่ และตรวจรายชื่อผู้แต่ง และคำสำคัญของบทความที่เลือกสรรแล้ว

- เพื่อเผยแพร่สิ่งพิมพ์ของ BIOTROP ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ได้จัดทำข้อเสนอเพื่อการแลกเปลี่ยน และแบบตอบรับ ส่งไปยังสถาบันต่าง ๆ ที่คัดเลือกมาจากนานุกรม บุคคลที่มีชื่ออยู่ในรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมนานาชาติหลายแห่งที่บุคลากรของ BIOTROP ได้เคยไปร่วมประชุมด้วย หรือบุคคลที่ได้รับการเสนอแนะจากบุคลากรของ BIOTROP

๒. บริการด้านเอกสาร และบรรณานุกรม

- จัดเก็บและสะสมเอกสารสิ่งพิมพ์ทั้งหมดของ BIOTROP ซึ่งประกอบด้วยรายงานการประชุม รายงานสภาพปัจจุบัน รายงานประจำปี เอกสารการบรรยาย เอกสารทางวิชาการ บทความจากการสัมมนา เป็นต้น เอกสารเหล่านี้จะได้รับการลงทะเบียน และกำหนดรหัส

- จัดเก็บวัสดุสารนิเทศของ SEAMEO และศูนย์ต่าง ๆ ของ SEAMEO

- จัดเก็บภาพถ่ายและสไลด์ของ BIOTROP ที่ใช้ในการอบรมและให้บริการสารนิเทศ

— รวบรวม บทความ ที่เกี่ยวข้องกับ BIOTROP ที่ปรากฏอยู่ในวารสาร หนังสือพิมพ์ และจดหมายข่าวต่าง ๆ

— จัดเก็บรายละเอียดเรื่อง วันหยุดประจำชาติ และกำหนดเปิด-ปิดภาคเรียนที่ทันสมัยของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค SEAMEO ซึ่งได้รับมาจากกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง

— เก็บบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งระยะสั้น และระยะยาว

— จัดทำบรรณานุกรมฉบับพิเศษ ที่รวบรวมขึ้นใช้ในโครงการวิจัย โดยได้รับความร่วมมือจากห้องสมุดอื่น ๆ ที่มีเรื่องที่ตรงประเด็นที่ต้องการ

— เก็บบันทึกเกี่ยวกับโครงการวิจัย ทั้งที่กำลังดำเนินการ และที่สำเร็จแล้ว

๓. การบรรณาธิกรณ์ และบริการแปล

— เป็นบรรณาธิกรณ์ตรวจแก้สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามปรกติของ BIOTROP เช่น BIOTROP Bulletin และ BIOTROP Newsletter ด้วยความช่วยเหลือของคณะบรรณาธิกรณ์ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้จัดการ และผู้จัดการโครงการ

— ให้ความช่วยเหลือแก่นักวิชาการในการจัดทำรายงาน

— บริการแปลเป็นภาษาอินโดนีเซีย หรืออังกฤษ หรือภาษาอื่นใดตามคำร้องขอ

— รวบรวมคำแนะนำสำหรับผู้ประสงค์จะส่งบทความลงวารสาร

— แกะไขต้นฉบับภาษาอังกฤษ สารสังเขป รายงานการค้นคว้า ประกาศต่าง ๆ รายงานประจำปีของ BIOTROP รายงานการประชุม เอกสารการประชุม ฯลฯ ให้ถูกต้อง

— ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง การติดต่อกันระหว่างบุคลากรของ BIOTROP จึงได้จัดทำจดหมายข่าวเป็นการภายในขึ้น

๔. การประชาสัมพันธ์

— จัดวางไว้ซึ่งข้อสัญญากับ SEAMEO และศูนย์ต่างๆ ของ SEAMEO สถาบันการวิจัยและฝึกอบรม องค์การทางวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกประเทศ สถานทูต องค์การของสหประชาชาติ ฯลฯ

— จัดวางไว้ซึ่งข้อสัญญากับสื่อมวลชนเช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สำหรับการส่งข่าวออกอากาศ และ ตีพิมพ์เผยแพร่

— เผยแพร่สารนิเทศเกี่ยวกับกิจกรรมของ BIOTROP และรวบรวม press release

— ช่วยเหลือในกิจกรรมหาทุน

— ตรวจสอบพิจารณาผลงานวิจัยในภูมิภาคที่สำคัญ และกิจกรรมการฝึกอบรมในสาขาที่เป็น

ความสนใจของ BIOTROP จากจดหมายข่าวขององค์การต่าง ๆ

— ช่วยรวบรวมวัสดุสารนิเทศ จุลสาร โปรแกรมสไลด์ และบทความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ BIOTROP ในวงวิชาชีพ

หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของ BIOTROP คือ การให้ความอุปถัมภ์ต่อองค์การ การร่วมมือระหว่างประเทศ การติดต่อและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศวิทยาศาสตร์ และบริการทางวิชาชีพระหว่างนักชีววิทยา และนักวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่สนใจในสภาพแวดล้อมของเมืองร้อน

คลังข้อมูลและศูนย์สารนิเทศชีววิทยาเขตร้อน มิได้พยายามแข่งขันกับห้องสมุดหรือศูนย์เอกสารใด ๆ เลย แต่หวังที่จะร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับข่ายงานสารนิเทศ ศูนย์เอกสาร คลังข้อมูลระหว่างประเทศ ในการรับและชี้ช่องทางเข้าถึงสารนิเทศให้ได้ในเวลา และสถานที่ที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ใ้คิดว่าจำเป็นที่จะต้องมีห้องสมุดใหญ่โตของตนเอง แต่จะเลือกเก็บเพียงวัสดุสารนิเทศบางชิ้น และสิ่งพิมพ์ชั้นรอง เช่น สารระสังเขป และวารสารตวรรษนี้ ทำเนียบนาม อภิธานศัพท์หลายภาษา สหราชอาณาจักร และบรรณานุกรม เป็นต้น

ธนาคารข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรสำหรับเอเชีย [Agricultural Information Bank for Asia]

ธนาคารข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรสำหรับเอเชีย รู้จักกันในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า AIBA ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๔ เพื่อตอบสนองความต้องการในบริการสารนิเทศทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคเอเชีย เป็นโครงการของศูนย์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการศึกษา และการวิจัยขั้นสูงทางการเกษตร (SEARCA—Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in Agriculture) และได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การวิจัยเพื่อการพัฒนาระหว่างชาติ (IDRC—Inter-

national Development Research Centre) ประเทศแคนาดาด้วย สำนักงานตั้งอยู่ที่ลอสแอนเจลิส ประเทศฟิลิปปินส์

AIBA มีฐานะเป็นข่ายงานให้บริการสารนิเทศการเกษตรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานภูมิภาคสำหรับบริการสารนิเทศขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ที่ชื่อว่าระบบข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรและเทคโนโลยีนานาชาติ (AGRIS-International Information System for the Agricultural Sciences

and Technology) และระบบข้อสนเทศงานวิจัยทางการเกษตรทันสมัย (CARIS—Current Agricultural Research Information System)* ปัจจุบันมีสมาชิกข้างงาน ๘ ประเทศ คือ บังกลาเทศ ฮังการี เกาหลี อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย แต่ละประเทศมีศูนย์ประสานงานแห่งชาติของ AIBA ทำหน้าที่รวบรวมสารนิเทศทางการเกษตรในประเทศของตน ซึ่งอาจเป็นหนังสือ บทความวารสาร รายงานการวิจัย สิทธิบัตร มาตรฐาน วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม ฯลฯ และส่งไปให้ AIBA วิเคราะห์ ตรวจสอบ และจัดทำให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐานนานาชาติ เพื่อส่งต่อไปยังศูนย์ AGRIS และ CARIS ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี ขณะเดียวกัน AIBA เองก็ได้รวบรวมข้อมูลเหล่านั้นไว้ เพื่อผลิต AGRIASIA ขึ้นเป็นบรรณานุกรมเฉพาะของภูมิภาค ซึ่งมีให้ใช้ได้ทั้งในรูปแบบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ไมโครฟิช และสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้ AGRIASIA ยังใช้ในการสร้างฐานข้อมูลว่าด้วยถั่วพู และบรรณานุกรมที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

สารนิเทศที่ AIBA ดำเนินการ ครอบคลุมสาขาการเกษตร การศึกษาทางเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวิทยาชนบท การ

ผลิตและการดูแลป้องกันพืชพันธุ์ต่าง ๆ วนศาสตร์ การเลี้ยงสัตว์ ประมง วิศวกรรม การเกษตร วิทยาศาสตร์ด้านอาหาร ทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรศาสตร์ มลภาวะ ดิน สัตวศาสตร์ โภชนาการมนุษย์ รวมทั้งคณิตศาสตร์ สถิติ เอกสารและสารนิเทศที่ใช้ประโยชน์ภายในขอบเขตเหล่านี้

AIBA ได้ดำเนินการด้านการบริหารดังต่อไปนี้

๑. กำหนดโครงสร้างการจัดองค์กร เพื่อให้สะดวกในการจัดการด้านการเงิน กฎหมาย ๖ นโยบายการวางแผนและข้อผูกมัดที่จำเป็น ความตกลงเรื่องการปฏิบัติการ และวางจุดประสงค์ร่วมกัน

๒. พัฒนาความร่วมมือด้านทรัพยากร เพื่อดำเนินการจัดหาวัสดุสารนิเทศร่วมกันโดยเฉพาะที่เป็น non-conventional literature

๓. การเก็บบันทึกบรรณานุกรมส่วนกลาง เพื่อจัดการด้านสถานที่เก็บวัสดุที่ต้องการภายในข่ายงาน

๔. เป็นคลังข้อมูลและเป็นแหล่งขั้แนะข้อสนเทศ (Clearing House and Referral Center) สำหรับ non-conventional materials เพื่อจัดให้มีไมโครฟิช/ฟิล์มของ

*ระบบ AGRIS ตอบคำถาม “ใครได้ทำอะไรไว้ที่ไหน” ด้วยรายชื่อผลงานวิจัยทางการเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่ ระบบ CARIS ตอบคำถาม “ใครกำลังทำอะไรอยู่ที่ไหน” ด้วยการตรวจสอบงานวิจัยทางการเกษตรที่กำลังดำเนินการอยู่

สารนิเทศการเกษตรที่ผลิตในภูมิภาค แต่ไม่ได้
รับการตีพิมพ์

๕. สร้างเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้ และ
ความต้องการของเขา โดยเฉพาะนักวิทยา-
ศาสตร์เกษตร หรือ สถาบันต่าง ๆ ในภูมิภาค
ที่ประสงค์จะขอใช้บริการสารนิเทศเลือกสรรทาง
การเกษตรที่ตรงความสนใจ

๖. สร้างกลไกในการติดต่อเชื่อมโยง
ทางโทรคมนาคม เพื่อสามารถติดต่อกับชาย
งานอื่น ๆ ได้ รวมทั้งกำหนดช่องทางการ
คมนาคมที่เหมาะสมภายในหน่วยงาน

๗. จัดโครงการฝึกอบรม เพื่ออบรม
ให้ทั้งผู้ใช้และหัวหน้าศูนย์ประสานงานแห่งชาติ
ต่าง ๆ ได้ทราบถึงนโยบายและวิธีการดำเนินงาน

AIBA ผลิตสิ่งพิมพ์ที่สำคัญ ๆ ดังนี้ คือ

๑. AGRIASIA ราย ๓ เดือน เป็น
บรรณานุกรมสารนิเทศการเกษตร รวมทั้ง
วัสดุสารนิเทศบางประเภทที่ไม่ได้ส่งให้
AGRIS แต่ละฉบับมีประมาณ ๒,๐๐๐ รายการ
และรวมคำสำคัญ ชื่อทางวิทยาศาสตร์ ชื่อ
ผู้แต่ง บรรณานุกรมภูมิศาสตร์ พร้อมทั้ง
รายชื่อคำหรือคำย่อที่ใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

๒. Winged Bean Bibliography
เป็นบรรณานุกรมประกอบบรรณนิทัศน์เน้น
เรื่องผลิตผลจากถั่วพูเป็นหลัก

๓. Winged Bean Flyer เป็น
จดหมายข่าวราย ๖ เดือน

๔. Linkedit เป็นจดหมายข่าวราย
สัปดาห์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์
ของ AGRIS และ AIBA ฉบับปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังมีวัสดุสารนิเทศ และ
บรรณานุกรมเฉพาะด้านอีกจำนวนหนึ่งที่ได้รับ
การตีพิมพ์ด้วยเช่นกัน

AIBA จัดบริการหลายอย่างให้แก่
ประเทศในภูมิภาคที่ใช้ AGRIS, AGRIASIA
และ Winged Bean Data Base ไม่ว่าจะเป็น
เป็นการจัดบริการค้นคว้าด้วยมือ หรือ
คอมพิวเตอร์ เดิม AIBA ใช้คอมพิวเตอร์ร่วม
กับ Agricultural Resource Center (ARC)
ในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศฟิลิปปินส์
ลอสบายนอส แต่หลังจากที่ประสบปัญหาบาง
ประการและมีความจำเป็นมากขึ้น ในเดือน
ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๘๒ AIBA ก็สามารถจัดหา
คอมพิวเตอร์ของตนเองมาใช้ด้วยความช่วย
เหลือของ IDRC ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้
คือ Hewlett-Packard 3000 Series 40
มินิคอมพิวเตอร์ ทำงานภายใต้ Multiprogram-
ming Executive (MPE) software
และใช้โปรแกรม MINISIS กับงานสารนิเทศ
ซึ่งทำให้งานการประสานและประมวลผลสาร-
นิเทศจากประเทศสมาชิกของชายงานรวดเร็ว

ซึ่งสามารถผลิตผลงานต่าง ๆ เช่น AGRIASIA SDI package for MINISIS ซึ่งพัฒนา
 ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม ขึ้นโดย IDRC และการกระจายหรือเผยแพร่
 นอกจากนี้ บริการสารนิเทศเลือกสรร หรือ สำนักเอกสารให้แก่ผู้ใช้นั้น AIBA ก็ได้
 SDI ในปัจจุบัน AIBA ก็ได้ให้บริการด้วย เลือกไมโครฟิล์มให้เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งด้วย

หนังสืออ้างอิง

- Koh, Gertrude S.L. 1975. Korea, Libraries in the Republic of. In : Kent, Allen, et. al. *Encyclopedia of library and information science*. V. 13. New York, Marcel Dekker. p. 489-490.
- Koo-ho Yoon. 1978. Information and documentation activities in the Republic of Korea. In : *Proceedings of the Fifth General Assembly, Seoul, October 18-20, 1978*. Seoul, Korea Scientific and Technological Information Center. p. 46-53.
- Nor, Salleh Mohd ; Kong How Kooi. 1983. The Rattan Information Center. In : *Proceedings of the Sixth Congress of Southeast Asian Librarians, Singapore, 30 May-3 June 1983*. Singapore, Maruzen Asia. p. 630-635.
- Sahertian-Bakhoven, P. 1976. BIOTROP-SEAMEO Regional Center for Tropical Biology Clearing House and Information Center. In : *Proceedings of the Fourth General Assembly and Congress of the International Federation for Documentation, Commission for Asia and Oceania (FID/CAO), Bangkok, October 10-13, 1976*. Bangkok, Applied Scientific Research Corporation of Thailand. p. 82-85.
- Schmittroth, John Jr. (ed.) 1982. *Encyclopedia of information systems and services*. 5th ed. Detroit, M.I., Gale Research Company. 1242 p.
- Sison, Josephine C. 1983. Information technology and the AIBA regional network. In : *Proceedings of the Sixth Congress of Southeast Asian Librarians, Singapore, 30 May-3 June 1983*. Singapore, Maruzen Asia. p. 273-279.
- Viloria, Remedios V. 1976. The Agricultural Information Bank for Asia : its development and activities. In : *Proceedings of the Fourth General Assembly and Congress of the International Federation for Documentation, Commission for Asia and Oceania (FID/CAO), Bangkok, October 10-13, 1976*. Bangkok, Applied Scientific Research Corporation of Thailand. p. 62-73.

ศูนย์สารนิเทศ : บรรณานุกรมและสาระสังเขป

รังทิพย์ ท่อโนทยาน*

เนื่องจากหัวเรื่องของวารสารห้องสมุดฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "ศูนย์นิเทศ" โดยได้รวบรวมบทความและข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์สารนิเทศ ทั้งในแง่แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์สารนิเทศและเกี่ยวกับศูนย์สารนิเทศเฉพาะแห่ง ซึ่งเป็นเพียงการเสนอข้อมูลบางแง่บางมุมและข้อมูลของศูนย์สารนิเทศบางแห่งเท่านั้น ผู้รวบรวมจึงขออนุญาตนำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมในรูปของบรรณานุกรมและสาระสังเขป เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านเพิ่มขึ้นบางพอสมควร

"ศูนย์สารนิเทศ : บรรณานุกรมและสาระสังเขป" นี้รวบรวมจากสิ่งพิมพ์ที่มีให้บริการในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ หนังสือ บทความจากหนังสือ บทความจากวารสารและเอกสารอื่น ๆ เฉพาะที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น ทั้งนี้ผู้รวบรวมได้ระบุเลขเรียกหนังสือ หรือ เลขรหัสอื่น ๆ และอักษรย่อของห้องสมุดที่มีให้บริการไว้ท้ายบรรณานุกรม

ผู้รวบรวมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า "ศูนย์สารนิเทศ : บรรณานุกรมและสาระสังเขป" นี้คงจะอำนวยความสะดวกแก่ท่านผู้อ่านได้บ้างพอสมควร หากท่านมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะประการใดกรุณาแจ้งให้ผู้รวบรวมทราบเพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขและปรับปรุงงานต่อไป

อักษรย่อที่ใช้

- มธ : ก หมายถึง ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มธ : ท .. ศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มธ : ร .. ห้องสมุด ศ.ติเรก ชัยนาม (คณะรัฐศาสตร์) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มธ : ศ .. ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มธ : ส .. ห้องสมุดคณะสังคม ฯ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

* บรรณารักษ์ หัวหน้าห้องสมุดคณะสังคม ฯ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กฤติกา จิวาลักษณ์. รายงานเรื่องแหล่งสารนิเทศด้านรัฐศาสตร์ สหประชาชาติอาเซียน.

กรุงเทพฯ: สาขาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙. ๗๕ หน้า. (รายงานของกรรมาธิการศึกษาวิชาการบริการสารนิเทศ บ. ๖๑๒) (อ Z ๖๗๔.๕ ทศก๔/มธ : ก)

แหล่งผลิตและให้บริการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ สหประชาชาติ และอาเซียน โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับคำจำกัดความ ประวัติความเป็นมาและขอบเขตของสาขาวิชาทั้งสาม และแหล่งผลิตและให้บริการสนเทศของสาขาวิชาดังกล่าว ได้แก่ ห้องสมุดเฉพาะและศูนย์ข้อมูลในองค์กรต่าง ๆ

กฤติยา อัทธการ. "ศูนย์ประสานงานแห่งชาติของหน่วยงานด้านสารนิเทศประชากร." ใน บรรณารักษ ๓๐ โดย ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ, ๒๕๒๘. หน้า ๑๓๙-๑๔๓. (Z ๖๗๔ จ๗๕ ๒๕๒๘/มธ : ก)

กล่าวถึงข่ายงานสารนิเทศทางค้ำประชากร องค์การสหประชาชาติ และศูนย์ประมวลข่าวสารการอนามัยครอบครัว กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานแห่งชาติในประเทศไทยของข่ายงานสารนิเทศทางค้ำประชากร (POPIN) ให้รายละเอียดของศูนย์ประมวลข่าวสาร ฯ ในแง่วัตถุประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ

กัญญา จรรย์รักษ์, ผู้รวบรวม. ทำเนียบห้องสมุดเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๐. ๓๖๒ หน้า. (อ Z ๖๗๕ ๖๖๖ ๒๕๓๐/มธ : 1

รวมข้อมูลของห้องสมุดเฉพาะและ หรือศูนย์เอกสาร ตามหน่วยราชการรัฐวิสาหกิจ ๓๔ แห่ง ทบวงมหาวิทยาลัย ๕๙ แห่ง หน่วยงานเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ ๑๙ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑๑๒ แห่ง จัดเรียงตามตัวอักษรชื่อหน่วยงานภายใต้การแบ่งตามประเภทของงานต้นสังกัด ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ ประเภท สังกัด เวลาบริการ บุคลากร การจัดแบ่งหน่วยงาน ขอบข่ายในการจัดเก็บและการเก็บรวบรวม การจัดระบบ การบริการ นโยบายให้สิ่งพิมพ์ในสังกัด สิ่งพิมพ์แลกเปลี่ยน

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอ่างทอง. "โครงการทดลอง ศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อเรียนรู้ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง." ใน การให้บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน โดย ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ, ๒๕๒๙. หน้า ๕๓-๖๗. (P ๙๖ พ๖ศ๖๓/มธ : ร)

กล่าวถึงโครงการการทดลองศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อเรียนรู้ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นมาและเหตุผล วัตถุประสงค์ทั่วไป เป้าหมาย ของโครงการ การดำเนินงาน การบริหารและจัดการ บุคลากร ระบบการพัฒนาของศูนย์ บทบาทและหน้าที่ของส่วนงานต่าง ๆ ผู้รับผิดชอบโครงการ ระยะเวลาดำเนินการ การติดตาม ผลและประเมินผล และผลที่คาดว่าจะได้รับ

"การเสวนางานเอกสารข้อมูลกับการพัฒนาชนบท." *ชุมชนพัฒนา* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (พ.ค.- มิ.ย. ๓๐) หน้า ๑๔-๓๒. (มธ : ส.)

กล่าวถึงการเสวนา "งานเอกสารข้อมูลกับการพัฒนาชนบท" เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๙ ณ ห้องประชุมบ้านเซเวียร์ จัดโดย ศูนย์เอกสารเพื่องานพัฒนาชนบท หัวข้อสำคัญใน การเสวนา ได้แก่ แนวคิดในการพัฒนางานเอกสารข้อมูล ความสำคัญของงานเอกสารข้อมูล และปัญหาของการดำเนินงาน ตอนท้าย ผู้เข้าร่วมเสวนาได้เสนอประสบการณ์ในการทำงานด้าน เอกสารข้อมูลไม้องค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ สมาคม วาย. เอ็ม. ซี. เอ. เชียงใหม่ คณะกรรมการยุติธรรมและสันติแห่งประเทศไทย สมาคมคทาอดิกแห่งประเทศไทย เพื่อการพัฒนา ศูนย์ข้อมูลข่าวสารการพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะกรรมการเผยแพร่และ ส่งเสริมงานพัฒนา ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน โครงการปฏิรูปการเกษตรและพัฒนา ชนบท โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์. แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์. *ห้องสมุดเฉพาะ และศูนย์เอกสาร*. กรุงเทพฯ, ๒๕๒๑. ๙๕ หน้า. (เอกสารบรรณารักษศาสตร์ เล่ม ๒๑ มกราคม ๒๕๒๑) (Z ๖๗๕ ก๒๗/มธ : ก)

ให้ข้อมูลของห้องสมุดเฉพาะและศูนย์เอกสารต่าง ๆ รวม ๑๕ แห่ง ในกรุงเทพฯ ได้แก่ ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ห้องสมุดครุสภา, ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กองบรรณสารและห้องสมุด กระทรวงการต่างประเทศ, ห้องสมุดกระทรวงมหาดไทย, ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา, ห้องสมุดกลาง กระทรวงยุติธรรม, ห้องสมุดกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง, ห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ห้องสมุดสำนักงานสถิติแห่งชาติ, ห้องสมุดสำนักงานพลังงานแห่งประเทศไทย, ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ, ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย, ศูนย์เอกสารประเทศไทย, ศูนย์บริการเอกสารสนเทศสำนักงานพาณิชย์, แผนกบริการเอกสารสนเทศประกาศาศาสตร์, ศูนย์เอกสารทางหลวงเอเชีย, ศูนย์เอกสารวิศวกรรมธรณีเทคนิคแห่งเอเชีย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ให้รายละเอียดในท่านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติ วัตถุประสงค์ อาคารสถานที่ ทรัพยากร การจัดระบบ บริการ ปัญหาในการดำเนินการ และโครงการในอนาคต

จิตลักษณ์ บุญยะกาญจน์. "ข้อเสนอเทศทางวัฒนธรรม." *วารสารห้องสมุด* ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๔ (ก.ค.-ธ.ค. ๒๕) หน้า ๑-๑๖. (มธ : ก)

ความหมายของ "ข้อเสนอเทศทางวัฒนธรรม" การจัดข้อเสนอเทศทางวัฒนธรรม ศูนย์เอกสารอีสาน สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม มุขเทศและแรงบันดาลใจที่จัดตั้งศูนย์ฯ วัตถุประสงค์ การจัดระบบ การเก็บรักษาข้อมูลและการจัดระบบข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ และสภาพที่เป็นจริงของศูนย์เอกสาร

ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์. "การจัดระบบข้อมูลทางวัฒนธรรม." *วารสารห้องสมุด* ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๓ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕) หน้า ๒๘-๓๔. (มธ : ก)

เสนอแนวความคิดในการจัดระบบข้อมูลที่ได้ทดลองทำอยู่ที่ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ขั้นตอนการจัดระบบ ตั้งแต่ การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การทำบันทึกหลักฐาน การทำบัตรรายการ การสงวนรักษา การนิทรรศการ องค์ประกอบการจัดข้อมูลทางวัฒนธรรม เน้นความสะดวกในการสืบค้น และความสอดคล้องกับระบบสากล ประเภทของข้อมูลทางวัฒนธรรม แบ่งตามลักษณะกายภาพได้ ๓ ประเภท คือ วัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ วัสดุตัวเขียน วิธีการจัดระบบข้อมูลทางวัฒนธรรมและการบริการข้อมูลทางวัฒนธรรม

ชัยอนันต์ สมุทรวนิช และคนอื่น ๆ. รายงานผลการสำรวจเบื้องต้น การปรับปรุงระบบข่าวสารข้อมูลของสภาไทย (Feasibility study for improving information processing capabilities of the Thai National Assembly) ม.ป.ท., ม.ป.ป. ๒๕๒๖ หน้า. "ฉบับอัดสำเนา" (IQ ๑๗๔๗.๕ ซ ๖/มธ: ก)

กล่าวถึงสภาพปัญหา ขอบเขตการศึกษาและวิธีการศึกษาวิจัย โครงการนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา การให้บริการแก่สมาชิกสภาโดยห้องสมุดรัฐสภา การจัดระบบข้อมูลข่าวสารตามสภาพที่เป็นอยู่ ศูนย์เอกสารประเทศไทย และการพัฒนาระบบข่าวสารในระยะยาว การสำรวจปัญหาและความต้องการ ในด้านข่าวสารของสมาชิกสภา ข้อเสนอในการปรับปรุงสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาในด้านการบริหารทั่วไป งานระเบียบวิธีการภายในสภา งานให้บริการทางวิชาการแก่สมาชิกสภา ได้แก่ ศูนย์บริการเอกสาร และค้นคว้า ศูนย์บริการทางกฎหมายและวิชาการ และการวางแผนกำลังคน

ชุติมา สัจจันันท์. "งานสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย." *วารสารวิทยบริการ* ปีที่ ๖ (ก.ย. ๒๕) หน้า ๒๑-๓๗. (มธ: ก)

กล่าวถึงสถานภาพของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย งานด้านสนเทศที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แหล่งสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย โครงสร้างของระบบสารนิเทศแห่งชาติ แนะนำแหล่งสนเทศฯ ที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย ห้องสมุดกองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดและศูนย์เอกสารภูมิภาค สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (ศูนย์สนเทศเทคนิคธรณีแห่งเอเชีย ศูนย์ข้อสนเทศสากลทางคานซีเมนต์เสริมเหล็ก ศูนย์ข้อสนเทศทรัพยากรพลังงานทดแทน และศูนย์ข้อสนเทศสาขาภิบาลสิ่งแวดล้อม) แนะนำแหล่งสนเทศทางการแพทย์และสาธารณสุข แหล่งสนเทศทางการเกษตร และแนะนำห้องสมุดศูนย์สนเทศและศูนย์เอกสารในประเทศไทยที่เข้าร่วมในข่ายงานด้านสนเทศ ท้ายบทความกล่าวถึงการพัฒนากำลังคนเพื่องานด้านสนเทศ

ชุติมา สัจจันันท์. *สารนิเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๐. ๓๓๒ หน้า. (๐Z ๖๗๔.๕ ท ๖๗/มธ: ก)

นอกจากให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสารนิเทศสารด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้วยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดเฉพาะและศูนย์สารนิเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาการแพทย์และสาธารณสุขและสาขาการเกษตร และช่างานสารนิเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ครุณา สมบูรณ์กุล. "ศูนย์สนเทศ (Information Centers)" *วารสารวิทยบริการ* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (ก.ก. ๒๘) หน้า ๑๕-๒๕. (มธ : ก)

กล่าวถึงความหมายของคำว่า "ศูนย์สนเทศ" หน้าที่และกิจกรรม สถานที่ตั้ง และการบริหารศูนย์สนเทศ ได้แก่บุคคลากร การจัดการและการเงิน งบประมาณแผนภูมิและตารางหน้าของศูนย์สนเทศเปรียบเทียบกับหน้าที่ของห้องสมุดประกอบด้วย

เกโซ สวานานนท์. "การจัดตั้งศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์." *ศิลปากร* ปีที่ ๒๓ เล่ม ๔ (ก.ย. ๒๒) หน้า ๑-๗. (มธ : ก)

ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์การดำเนินการและความช่วยเหลือของหน่วยงานต่าง ๆ ในระยะแรกเริ่ม

ทวีป ศิริรัตมี. "ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล." ใน *การให้บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน* โดยภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ ๒๕๒๙. หน้า ๔๑-๔๔. (P ๙๖ พ๖ศ๖๓/มธ : ร)

นโยบายจัดบริการการศึกษาต่อเนื่องของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เน้นการความรู้ด้านข่าวสารข้อมูลซึ่งเป็นที่มาของการจัดศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีในศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล

ทองปลิว ชมชื่น และยิ่ง กิริติบุรณะ. "การจัดบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้านในประเทศไทย." ใน *การให้บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน* โดย ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ, ๒๕๒๙. หน้า ๑-๒๒. (P พ๖ศ๖๓/มธ : ร)

กล่าวถึงความจำเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการบริการข่าวสารข้อมูลนี้ มีโน้ตค้น และรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ สภาพการดำเนินงานและวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์ การจัดการ ปัญหาและจุดประสงค์และแนวโน้ม ความเป็นไปได้และข้อเสนอแนะในการจัดบริการข่าวสารข้อมูล

ทัศนีย์ ปัทมเทศ. "ศูนย์สนเทศทางยุงและโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะ (Mosquitoborne Diseases Centre)" *ชมรมนิสิตวิชาบรรณารักษศาสตร์จุฬาฯ* ปีที่ ๖ (๒๕๒๙) หน้า ๔๙-๖๑. (มธ : ก)

ความเป็นมาของการตั้งศูนย์สนเทศทางยุงและโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะ ซึ่งเป็นโครงการในความสนับสนุนของศูนย์พัฒนาการวิจัยระหว่างประเทศ (The International Development Research Centre-IDRC) แบ่งกล่าวเป็นหัวข้อสำคัญ ดังนี้ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การทำสาระสังเขปและตรวจขึ้น การจัดเก็บสารนิเทศ การขออนุญาตเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ การค้นคืนสารนิเทศ ผลิตผลเพื่อเผยแพร่ บริการของศูนย์ และการติดต่อใช้บริการ

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. สถาบันไทยคดีศึกษา คณะทำงานศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา. "แหล่งสนเทศในเขตกรุงเทพมหานคร." *จุลสารไทยคดีศึกษา* ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มี.ค. ๒๕) หน้า ๑๑-๒๔. (มธ : ก)

แหล่งสนเทศที่จัดเก็บข้อมูลซึ่งมีความสำคัญต่อการค้นคว้าวิจัย และให้บริการต่อบุคคลภายนอก แบ่งประเภทของแหล่งสนเทศตามลักษณะเนื้อหาข้อมูลที่จัดเก็บ ได้แก่ ด้านทั่วไป ด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา ด้านการเกษตรกรรม ด้านคมนาคม ด้านดนตรี ด้านราชประเพณี และพระบรมราชจักรีวงศ์ ด้านความรู้ทั่วไปเรื่องเมืองไทย ด้านชีวประวัติบุคคลและด้านเศรษฐศาสตร์

นงลักษณ์ ไม่น่าয়กิจ. "ศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น." *ข.บ.อ. สาร* ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒-๓ (พ.ค.-ธ.ค. ๒๕) หน้า ๕๕-๖๔. (มธ : ก)

ศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (The Japan Information Center of Science and Technology-JICST) ในแง่ต่าง ๆ ได้แก่ บทบาท

หน้าที่บริการ การบริหาร งบประมาณ ทรัพยากรของศูนย์ การทำสารสิ่งพิมพ์และตรวจนับ
ฐานข้อมูลของศูนย์ บริการสารนิเทศระบบออนไลน์ บริการแปล บริการเลือกและแพร่สาร
นิเทศและ บริการค้นเรื่องย้อนหลัง และความร่วมมือกับต่างประเทศ

นพวรรณ จงวัฒนา. "งานสารนิเทศทางค้ำานประชากรศาสตร์." *วารสารห้องสมุด* ปีที่ ๒๕
ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มี.ค. ๒๕) หน้า ๖๑-๖๕. (มธ : ก)

ความสำคัญของงานสารนิเทศทางค้ำานประชากรศาสตร์ ลักษณะทั่วไปของหน่วยงาน
สารนิเทศทางค้ำานประชากรศาสตร์ หน่วยงานสารนิเทศทางค้ำานประชากรศาสตร์ในประเทศไทย
และในต่างประเทศ องค์การกลางสำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานค้ำานสารนิเทศประชากรศาสตร์ และ
ข้อสังเกตเกี่ยวกับงานสารนิเทศทางค้ำานประชากรศาสตร์ ในแง่ขอบข่ายของงาน การสนับสนุน
จากรัฐบาล ความต่อเนื่องของกิจกรรม บุคลากร และการนำระบบจากต่างประเทศมาประยุกต์
ใช้งานในประเทศไทย

นฤมล ปราชญ์โยธิน. "บริการสนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา." *จุลสารไทยคดีศึกษา* ปีที่ ๓
ฉบับที่ ๑ (มี.ค. ๒๕) หน้า ๘-๑๐. (มีรายชื่อผู้ประสานงานภาคต่าง ๆ) (มธ : ก)

ความเป็นมาของโครงการศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา บทบาทหน้าที่ของ
โครงการ การประสานงานเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันของผู้แทนแหล่งสนเทศต่าง ๆ ทั่วประเทศ
โดยมีสถาบันไทยคดีเป็นหน่วยประสานงานกลาง รายชื่อผู้ประสานงานภาคต่าง ๆ ปริมาณ ข้อ
สนเทศในศูนย์ และสถานที่ติดต่อขอใช้บริการ

นวลจันทร์ รัตนากร. *ห้องสมุดเฉพาะ (Special libraries)* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๒๒. ๑๖๕ หน้า. (Z ๖๗๕ ก๒น๕/ มธ : ก)

กล่าวถึงห้องสมุดเฉพาะ และศูนย์ข่าวสาร (Information Center) ในฐานะที่เป็น
หน่วยงานในกลุ่มประเภทเดียวกับห้องสมุดเฉพาะ ประวัติและวิวัฒนาการของหน่วยงานเหล่านี้
ในประเทศต่างประเทศและประเทศไทย มาตรฐาน การบริหาร การจัดเก็บวัสดุ การใช้เครื่อง
จักรกล องค์การ และหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง

นวนิทย์ อินทรามะ. "หน่วยงานที่ให้ขอสสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของต่างประเทศ."
วารสารห้องสมุด ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๒ (เม.ย.-มิ.ย. ๒๕) หน้า ๔๑-๔๑. (มธ : ก)

แนะนำหน่วยงานที่ให้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของต่างประเทศแห่งแรก คือ Japan Information Center of Science and Technology (JICST) ในแง่วัตถุประสงค์ของกิจกรรม บทบาทหน้าที่ บริการต่าง ๆ การฝึกอบรม ความร่วมมือ การเงิน และเจ้าหน้าที่ แห่งที่ ๒ คือ Korea Scientific and Technological Information Center (KORSTIC) ในแง่วัตถุประสงค์และหน้าที่ การจัดแบ่งหน่วยงาน แหล่งข้อมูล กิจกรรมต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเอกสารระหว่างประเทศ การฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางการเงิน

ประภิต จันทรศิริ. "การจัดโครงการทดลองศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง." *วารสารการศึกษานอกโรงเรียน* ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑๓๖ (ก.พ.-มี.ค. ๓๐) หน้า ๓๗-๔๔. (มธ : ก)

กล่าวถึงโครงการทดลองศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในแง่ของวัตถุประสงค์ของศูนย์ เป้าหมายของศูนย์ การจัดการและดำเนินการงบประมาณของโครงการ การดำเนินงานของโครงการทดลอง ระบบการพัฒนาศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล การดำเนินงานในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๒๗ ถึง กันยายน ๒๕๒๘ ผลของการดำเนินงานทดลองของศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลแห่งนี้

ปราณี โกมลสุทธิ. "โครงการ AGRIS (AGRIS Project)." *วารสารห้องสมุด* ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๒ (เม.ย.-มิ.ย. ๒๕) หน้า ๓๔-๔๐. (มธ. : ก)

คำจำกัดความของ AGRIS (The International Information System for the Agricultural Sciences and Technology) วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของศูนย์ AGRIS ได้แก่ แหล่งข้อมูล การรวบรวมเอกสาร การบ่อนข้อมูล การผลิตหนังสือตวรรษนี้ ตวรรษนี้ ในโครงการ AGRIS ได้แก่ AGRINDEX และ AGRISIA โครงการ AGRIS ในประเทศไทย

ปราณี สิงห์ศิลป์. *แหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารนิเทศ สาขาการค้าระหว่างประเทศและการเงินการธนาคาร*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙. ๗๒ หน้า. (รายงานของการศึกษาวิชาการบริการสารนิเทศ บ. ๖๑๒) (อ Z ๖๗๔.๕ ท๙ ป ๒๒/มธ : ก)

กล่าวถึงแหล่งผลิตและให้บริการสารนิเทศด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยแบ่งเป็น
หน่วยงานรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ บริษัทการค้า สถาบันการศึกษา และแหล่งผลิตและ
ให้บริการสารนิเทศด้านการเงินและการธนาคาร โดยแบ่งเป็นธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์ และบริษัท
เงินทุนอุตสาหกรรม ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นแหล่ง
ผลิตและแหล่งให้บริการสารนิเทศ และให้ข้อมูลของห้องสมุด หรือ ศูนย์ข้อมูล หรือองค์กรย่อย
ที่ทำหน้าที่คล้ายกันนั้นในองค์กรแต่ละแห่งด้วย

พรรณพิมล กุลบุญ และชลทิชา สุทธิรินทร์กุล. *นามานุกรมห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศใน
ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬ
าลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔. ๔๑๕ หน้า. (อ Z ๘๔๕ พ ๔/มธ : ก)

รวบรวมรายชื่อห้องสมุดทุกประเภทรวมทั้งห้องสมุดเฉพาะและศูนย์สารนิเทศ ให้รา
ละเอียดที่สำคัญ ได้แก่ ตำบลที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ สังกัด ชื่อหัวหน้าหน่วยงาน จำนวน
บุคลากร เวลาทำการ การแบ่งงาน จำนวนสิ่งพิมพ์และสื่อทัศนวัสดุ สาขาวิชาที่ครอบคลุม
ระบบการจัดหมู่ บริการการเป็นสมาชิก จำนวนสมาชิก สิ่งพิมพ์ที่จัดทำ และโครงการในอนาคต

พอพันธ์ วัชจิตพันธ์. "การกำหนดระบบข้อมูลเพื่อการจัดการ." *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*
ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓๐ (ก.ย. ๒๕) หน้า ๗-๑๓. (มธ : ก)

กล่าวถึงการแบ่งระบบข้อมูลเพื่อให้เหมาะสมกับระดับต่าง ๆ ในการจัดการธุรกิจ ก
กำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ต้องทำเป็นสิ่งสำคัญของธุรกิจ และเป็นตัวกำหนดความต้องการ
ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ผู้เขียนได้สรุปสั้น ๆ และแสดงตัวอย่างให้เห็นลักษณะของข้อ
ที่มีประโยชน์ต่อการจัดการระดับปฏิบัติงาน ระดับหน่วยงาน และระดับวางแผน

พัชรา วันเพ็ญ. "ศูนย์ข้อมูล (Information Center) ปัจจัยที่นำไปสู่การเพิ่มผลผลิตในอ
การ." *วารสารรวมคำแหง* ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๓ เล่ม ๒ (๒๕๒๖) หน้า ๑๓๔-๑๓๖
(มธ : ก)

ความสำคัญของข้อมูลในการบริหารองค์กรแนวใหม่ บทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้อ
(Information Center) การบริหารศูนย์ข้อมูล ได้แก่ โครงสร้างของศูนย์ข้อมูล โปรแกรมต้น
รูปที่ใช้ในงานของศูนย์ข้อมูล และ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูล

พัชรีย์ ภูริเทเวศร์. รายงานเรื่องแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารนิเทศสาขาประชากร แรงงานและทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕. ๒๐๖ หน้า. (รายงานของกรรศึกษาวិชาการ บริหารสารนิเทศ บ. ๖๑๒) (อ Z ๖๗๕.๕ ท ๕ พ ๖/ มธ : ก)

กล่าวถึงสารนิเทศและแหล่งผลิตสารนิเทศสาขาประชากร แรงงาน และทรัพยากร มนุษย์แบ่งเป็นหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอิสระ (องค์กรพัฒนาเอกชน) หน่วยงาน ระหว่างประเทศ และแหล่งให้บริการสารนิเทศทางก้านประชากร แรงงานและทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ห้องสมุดศูนย์ข้อมูลของหน่วยราชการ และห้องสมุดเฉพาะของสถาบันศึกษาต่าง ๆ

พัชต์ เนียมกัญชร. ศูนย์ข่าวสารประเทศไทย (Thailand Information Center) (TIC) ม.ป.ท., ม.ป.ป. ๗ หน้า. (Z ๘๔๖ ศ ๗ พ ๖/ มธ : ก)

ให้รายละเอียดของศูนย์ข่าวสารประเทศไทย ในด้านประวัติความเป็นมา บทบาทหน้าที่ ประเภทที่รวบรวมและจัดเก็บ ขบวนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้แก่ การจัดหาเอกสารการให้ เลขประจำเอกสาร การทำรายงานย่อของเอกสาร บัตรบรรณานุกรมเอกสารตามระบบของศูนย์ฯ การ จัดบรรณานุกรม สถานที่ตั้งและเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ตลอดจนเป็นบทความภาษาอังกฤษเกี่ยวกับ ศูนย์ฯ

พิบูลย์ศิลป์ วัฑฒนะพงศ์. "ระบบข้อมูลสนเทศทางการเกษตรและเทคโนโลยีระหว่างประเทศและงาน ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติในประเทศไทย." วารสารห้องสมุด ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มี.ค. ๒๕) หน้า ๗๐-๗๔. (มธ : ก)

ระบบข้อมูลสนเทศทางการเกษตรระหว่างประเทศ (International Information System for the Agricultural Science and Technology-AGRIS) และประวัติการเข้าร่วมในโครงการ ระบบข้อมูลสนเทศด้านของประเทศไทย บทบาทหน้าที่ในฐานะศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บริการ ปัญหา และโครงการในอนาคตของศูนย์สนเทศฯ

พิบูลย์ศิลป์ วัฑฒนะพงศ์. "ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ (Thai National AGRIS Center) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์." วารสารบรรณารักษศาสตร์ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (ก.ค. ๒๗) หน้า ๑-๕ (มธ : ก)

ประวัติการก่อตั้งศูนย์สนเทศทางการเกษตรนานาชาติ (International Agricultural Information System-AGRIS) และศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ (Thai National AGRIS Center) การประสานงานและการบริการของศูนย์สนเทศ ฯ ปัญหาในการดำเนินการ และโครงการในอนาคตของศูนย์สนเทศ ฯ

รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน. "ศูนย์เอกสารสตรี กลุ่มเพื่อนหญิง." *โดมทัศน์* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (๒๕๒๙) หน้า ๙-๑๕. (มธ : ก)

กล่าวถึงกลุ่มเพื่อนหญิงและศูนย์เอกสารสตรีของกลุ่มเพื่อนหญิง ให้รายละเอียดในแง่ประวัติความเป็นมาของศูนย์ ฯ วัตถุประสงค์ การรวบรวมและจัดระบบเอกสาร บุคลากรของศูนย์ ฯ บริการของศูนย์ และโครงการในอนาคต

ฤทัย รุ่งเรืองผล. *แหล่งผลิตและบริการสารนิเทศทางการแพทย์ สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม* กรุงเทพฯ ฯ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๙. ๑๖๓ หน้า (รายงานของการศึกษาวิชาการบริการสารนิเทศ บ. ๖๑๒) (อ Z ๖๗๔.๕ ท ๙ ฤ ๓/มธ : ก)

กล่าวถึงสารนิเทศทางการแพทย์ สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดยแบ่งเป็นกระทรวง ทบวงกรมต่างๆ ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดเฉพาะและศูนย์ข้อมูลทางการแพทย์สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยด้วย โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้ง/ต้นสังกัด การจัดแบ่งหน่วยงาน เวลาทำการ ขอบข่ายในการจัดเก็บ ระบบการจัดหมวดหมู่ การบริการ สิ่งพิมพ์ และโครงการในอนาคต

วัชรวิ วงศ์หาญเชาว์. "การจัดเก็บข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของญี่ปุ่น." *วารสารวิทยบริการ* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑-๒ (ก.พ. ๒๕๒๓) หน้า ๘๑-๘๗. (มธ : ก)

บทความที่เขียนจากประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษา ฝึกอบรม และดำเนินงานศูนย์ข่าวสารญี่ปุ่นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The Japan Information Center of Science

and Technology—JICST) กล่าวถึงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในแง่ งบประมาณ บุคลากร กิจกรรมที่ดำเนินการ และระบบการจัดซื้อสนเทศ

วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย คณะอนุกรรมการระบบสารนิเทศวิทยาศาสตร์สากล. *การศึกษาแหล่งข้อมูลและข้อมูลในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ, ๒๕๒๕. ๒๕ หน้า. (AG ๕๕๑ ว ๖/มธ : ศ)

การศึกษาแหล่งข้อมูลและข้อมูลในประเทศไทย ทางด้านวัสดุอุปกรณ์ อัตรากำลัง จำนวนผู้ใช้บริการ กิจกรรมและบริการ อุปกรณ์ทางเทคนิค ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และงบประมาณภาคผนวกที่สำคัญได้แก่ โครงการระบบสารนิเทศแห่งชาติ แหล่งข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูลที่มีอยู่ในขณะทำการสำรวจ แบ่งเป็นหมวดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมวดวิทยาศาสตร์การเกษตร หมวดวิทยาศาสตร์การแพทย์ หมวดอุตสาหกรรม หมวดเศรษฐกิจและสังคม มนุษยศาสตร์และวิทยาการทั่วไป

วีระ นิยมวัน. "ศูนย์สารนิเทศด้านประชากรในประเทศไทย." *ช.บ.อ. สาร* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.-ส.ศ. ๓๐) หน้า ๓๑-๓๕. (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับงานนิเทศด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว ของโครงการข่ายงานสารนิเทศด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวอาเซียนแห่งประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ๑๖-๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐) (มธ : ก)

กล่าวถึงความเป็นมาของศูนย์สารนิเทศด้านประชากร (Population Information Center) ของสำนักงานเลขาธิการ องค์การสหประชาชาติ โครงการ Population Information Network (POPIN) และข่ายงานในประเทศไทย คือ ศูนย์ประมวลข่าวสารการอนามัยครอบครัว กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

วุฒิสาร พนาริ. "ศูนย์ข้อมูลแห่งชาติ ผันที่ใกล้ความจริง (แน่หรือ ?)" *ธุรกิจการเงิน* ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๗ (ก.ย. ๒๖) หน้า ๕๕-๕๘. (มธ : ก)

กล่าวถึงโครงการพัฒนาระบบข้อมูลการค้า ของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ แบ่งรายละเอียดกันวัตถุประสงค์ของโครงการ ลักษณะและประเภทของข้อมูลที่จัดเก็บ ขอบข่ายการดำเนินงานบทบาทการให้บริการ และบทบาทของราชการในงานด้านนี้

ศิริพร สุวรรณะ และคนอื่น ๆ. *แหล่งสารนิเทศทางสังคมศาสตร์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ :

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๕. ๒๐๘ หน้า

(เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง สารนิเทศทางสังคมศาสตร์ : ความต้องการและแหล่งสารนิเทศ ลำดับที่ ๒) (อ AG ๕๕๑ ศ ๖/มธ : ก : ท)

รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานและให้บริการสารนิเทศทางสังคมศาสตร์ โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ไว้ รวม ๘๔ หน่วยงาน มุ่งศึกษากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารนิเทศ ตลอดจนการผลิตและเผยแพร่สิ่งพิมพ์ รายละเอียดของหน่วยงานได้แก่ ชื่อหน่วยงาน หน่วยงานต้นสังกัด วัตถุประสงค์ ข้าราชการในหน่วยงาน สิ่งพิมพ์ที่ผลิตและเผยแพร่

“ศูนย์ข้อมูลข่าวสารการพัฒนา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.” *ชุมชนพัฒนา*

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (พ.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๖-๘. (มธ : ส)

สัมภาษณ์ นลินี ตันธวนิตย์ หัวหน้าฝ่ายศูนย์ข้อมูลข่าวสารการพัฒนา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้รายละเอียดของศูนย์ข้อมูลฯ ในด้านต่างๆ ดังนี้ ประวัติการก่อตั้ง การแบ่งงาน สิ่งพิมพ์ที่จัดเก็บ การจัดระบบ บริการ และโครงการในอนาคต

“ศูนย์ข้อมูลพัฒนากาเหนือ สมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่.” *ชุมชนพัฒนา* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๖

(มี.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๒๑-๒๕. (มธ : ส)

ประวัติการดำเนินงานของสมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่และสาเหตุในการตั้งศูนย์ข้อมูลพัฒนากาเหนือ ประเภทของเอกสารและข้อมูลที่จัดเก็บ การจัดระบบ การบริการ และปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย. "ความช่วยเหลือขององค์การศึกษาฯ สหประชาชาติ ในการจัดตั้งศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย." *วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ* ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (ม.ค. ๑๕) หน้า ๖๘-๗๒. (มธ : ก)

กล่าวถึงความช่วยเหลือขององค์การศึกษาฯ สหประชาชาติ ในการจัดตั้งศูนย์บริการเอกสารการวิจัย ในด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนการศึกษาและฝึกอบรม การสนับสนุนการฝึกอบรม การบริการข้อมูล และโครงการความร่วมมืออื่นต่อไป

"ศูนย์เอกสาร โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม." *ชุมชนพัฒนา* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (พ.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๘-๑๐. (มธ : ส)

สัมภาษณ์ สุจิตรา ทั้งสุสังข์ ผู้รับผิดชอบงานศูนย์เอกสาร โครงการอาสาสมัคร เพื่อสังคมให้รายละเอียดของศูนย์เอกสารในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ การบริหารในโครงการอาสาสมัคร เพื่อสังคมวัตถุประสงค์ของศูนย์เอกสาร ขอบเขตเอกสารที่จัดเก็บ การจัดระบบ บริการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน

"ศูนย์เอกสารเพื่องานพัฒนาชนบท." *ชุมชนพัฒนา* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ (พ.ย.-ธ.ค. ๒๕) หน้า ๕. (มธ : ส)

แนะนำ ศูนย์เอกสารเพื่องานพัฒนาชนบท ระบุถึงขอบเขตของเอกสารที่ให้บริการ การติดต่อขอใช้บริการ ทางจดหมาย ทางโทรศัพท์ และติดต่อโดยตรง และสถานที่ติดต่อ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์

"สถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา." *ชุมชนพัฒนา* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (พ.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๑๐-๑๓. (มธ : ส)

ประวัติการก่อตั้งสถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา วัตถุประสงค์ และบทบาทหน้าที่ การจัดเก็บข้อมูล การประสานงานกับองค์กรต่างๆ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูล

“สำนักข่าวสารเอ็นทีไอเอส : ผู้จัดส่งรายงานทางวิชาการไปสู่โลก.” *วารสารบรรณศาสตร์* ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (เม.ย. ๒๕) หน้า ๘๗-๙๐. (มธ : ก)

การดำเนินงานของสำนักข่าวสารเอ็นทีไอเอส ในการประสานกับองค์การพัฒนา
ระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ที่จะเสนอช่องทางที่ประเทศที่กำลังพัฒนาจะเข้าถึงแหล่งข่าว
สารทางวิชาการที่ดีที่สุดในโลก ตัวอย่างกรณีการดำเนินงานของสำนักข่าวสารเอ็นทีไอเอสใน
ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่ง
ประเทศไทย. *ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย ประวัติการวางผัง
การจัดตั้งหน้าที่และบริการของศูนย์ ฯ* พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายก
รัฐมนตรี, ๒๕๐๗. ๔๖ หน้า (๕ ๖๘๔ ก ๗๒ ส ๖/มธ : ก)

กล่าวถึงประวัติการริเริ่มจัดตั้งและบทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่ง-
ประเทศไทย วิธีการดำเนินงานของบริการตอบสนองแก่ผู้ใช้ และหน้าที่พิเศษของศูนย์ ฯ มี
ภาคผนวกรายชื่อเจ้าหน้าที่ งบประมาณของรัฐบาลสำหรับโครงการศูนย์ ฯ หมายเหตุการวาง
ผังหน้าที่ดำเนินการ ความช่วยเหลือขององค์การ UNESCO ต่อโครงการศูนย์ ฯ และผู้เชี่ยวชาญ
ที่มาปฏิบัติงานตามโครงการ

สุนทร หังสศุท. “ศูนย์ข่าวสารเฉพาะวิชา.” *วารสารห้องสมุด* ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-
ก.พ. ๖๐) หน้า ๒๗-๓๖. (มธ : ก)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ข่าวสารเฉพาะวิชา (Information Center) ความ
แตกต่างของศูนย์ข่าวสารเฉพาะวิชาและห้องสมุดเฉพาะ ศูนย์ข่าวสารเฉพาะวิชาในประเทศอังกฤษ
และสหรัฐอเมริกา ความหมายของคำว่า “ศูนย์ข่าวสารเฉพาะวิชา” ลักษณะและการดำเนินการ
ศูนย์ข่าวสารเฉพาะวิชา ได้แก่ ที่ตั้ง การจัดของเอกสาร การจัดเก็บเอกสาร และการเผยแพร่
ความรู้และข่าวสาร

สุรพล กาญจนจิตรา. "การจัดระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท." *วารสารพัฒนาชุมชน* ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (ก.พ. ๒๕) หน้า ๒๕-๓๑ (มธ : ก : ร : ส)

ประวัติการตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กองวิจัยและประเมินผล กรมการ
พัฒนาชุมชน กล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้ สภาพปัญหาในการดำเนินการ ได้แก่ การพิจารณา
ระบบข้อมูลทั่วไป วัตถุประสงค์ของการจัดระบบข้อมูล ลักษณะวิธีการจัดเก็บและใช้ข้อมูล และ
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการของศูนย์ข้อมูล ได้แก่ การจัดระบบข้อมูล การจัดเตรียมบุคลากร
และองค์กรเพื่อรับระบบข้อมูล ประเภทและความถี่ในการจัดเก็บข้อมูล การใช้ประโยชน์จาก
ข้อมูล

อำไพ พงศ์วัฒน์ธรรม. *แหล่งสารนิเทศ : เศรษฐศาสตร์และการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย*.
กรุงเทพฯ : สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙. ๒๓๓ หน้า. (รายงานการศึกษาวิชาการบริการนิเทศ
บ. ๖๑๒) (อ z ๖๗๔.๕ ท ๙ อ ๖๕/ มธ : ก)

รายงานของการศึกษาวิชาการบริการสารนิเทศ บ. ๖๑๒ เพื่อใช้เป็นแหล่งในการ
สืบค้นสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์และการพัฒนาเศรษฐกิจในหน่วยงานต่าง ๆ รวบรวม
ข้อมูลของแหล่งสนเทศในสาขาวิชาดังกล่าวได้ด้วย

อภัย ทุกิยะโพธิ์. "CISTI Canada Institute for Scientific and Technical Information
ศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของแคนาดา." *ชมรมนิสิตวิชาบรรณา-
รักษศาสตร์จุฬาฯ* ปีที่ ๖ หน้า ๔๒-๔๘. (มธ : ก)

ประวัติความเป็นมาของศูนย์สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของแคนาดา และ
รายละเอียดในแง่ต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ โครงการ อาคารสถานที่ ทรัพยากร บริการ
ศูนย์ย่อยอื่น ๆ ในศูนย์สารนิเทศฯ แห่งนี้

รายงานสนเทศไทยศึกษา : สภาวะ หลักการ และแนวคิดในการพัฒนา

นฤมล ปราหฺมโยธิน*

บทนำ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ภาพรวมโดยสังเขปว่าด้วยสภาวะ หลักการ และแนวคิดในการพัฒนารายงานสนเทศไทยศึกษา หรือ ชสท. (Thai Studies Information Network - TSINET) เท่านั้น ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอรายละเอียดลงไปในเรื่องระบบการจัดเก็บเพื่อการสืบค้นแต่อย่างใด ผู้ที่สนใจจะศึกษารายละเอียดทั้งหมด โปรดติดตามเอกสารชุดรายงานสนเทศไทยศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

- ๑) รายงานสนเทศไทยศึกษา : สาระและมติปฏิบัติการ
- ๒) รายงานสนเทศไทยศึกษา : คณะปฏิบัติการ
- ๓) รายงานสนเทศไทยศึกษา : สภาวะ หลักการ กระบวนการ และแนวคิดในการพัฒนา

ความเป็นมา

ประมาณปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ นักวิชาการ ๓ ท่าน คือ ศาสตราจารย์เสนห์

จามริก (ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ จันทรวงศ์ (ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และอาจารย์รังสรรค์ ธาระพรพันธ์ (ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ได้มีคำริที่จะหาแนวทางอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษานักศึกษาค้นคว้าวิจัย ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ให้มีโอกาสเข้าถึงข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ไม่ว่าจะข้อสนเทศนั้นจะอยู่ในสื่อรูปใด หรือมีสะสมอยู่ ณ แหล่งใด ใดก็ตามเมื่อผู้ใช้มาติดต่อที่หน่วยสารนิเทศประเภทหน่วยจะต้องสามารถตรวจสอบว่า เรื่องที่ค้นต้องการศึกษาค้นคว้า หรือวิจัยนั้น มีผู้ทำแล้วหรือไม่ อย่างไร และหากพบประเด็นการค้นคว้านั้นไม่ซ้ำซ้อน ผู้ใช้ผู้นั้นจะหาข้อมูลทั้งหลายเกี่ยวกับเรื่องที่จะค้นคว้า

* อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หอสมุด ฯ แล้ว สถาบัน ฯ จึงให้ความ
ข้อปรึกษาหารือและความเห็นของสำนัก ฯ ให้
ทราบ และเห็นชอบในการที่ข้าพเจ้าจะปรึกษา
หารือสำนัก ฯ อีกครั้งหนึ่ง

หลังจากการพบปะสนทนา สำนัก
หอสมุด ฯ ยังคงความเห็นเดิมที่ว่า แหล่งชี้แนะ
ข้อสนเทศนี้ ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจาก
เงินทุนก้อนใหญ่ แต่โดยหลักการแล้ว ทั้ง
ท่านผู้อำนวยการสำนัก ฯ และพี่ ๆ บรรณารักษ์
เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ควรจะมี ทั้งยังได้กรุณา
เปิดกว้างและสนับสนุนว่า หากข้าพเจ้าเห็น
ลู่ทาง ก็น่าจะช่วยสถาบันไทยคดีศึกษา

หลังจากนั้น ข้าพเจ้าได้ไปปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทองหยด ประทุมวงศ์
อาจารย์ท่านหนึ่งของข้าพเจ้า (เมื่อสมัยที่
ข้าพเจ้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ขณะ
นั้นท่านเป็นที่ปรึกษาของสำนักหอสมุด ฯ ด้วย
ข้าพเจ้าปรึกษาท่านในหลายฐานะ ได้แก่ฐานะ
ที่เป็นอาจารย์ที่เคารพนับถือ ฐานะอาจารย์ผู้
ความรู้และประสบการณ์ในการบริหารและ/หรือ
ดำเนินงานแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ หลายแห่ง
และฐานะที่เป็นอาจารย์คนแรกที่ปลุกสำนัก
ข้าพเจ้าตั้งแต่ครั้งยังเป็นนักศึกษาและได้มี
โอกาสติดตามไปช่วยงานอาจารย์ตามห้องสมุด
ต่าง ๆ ที่ท่านไปช่วยงานอยู่อย่างเป็นทางการบุคคล
และในวันหยุดราชการ สำนักที่วานักคือสำนัก

ในหน้าที่ของคนสนใจที่จะฟังมีต่อผู้ใช้ และ
สังคมสารนิเทศ

ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ทองหยดให้ความ
เห็นสนับสนุนอย่างจริงจัง ทั้งให้กำลังใจใน
การดำเนินงานที่จำเป็นต้องอยู่ในฐานะบุกเบิก
และเป็นการบุกเบิกจากศูนย์ คือความไม่มี
อะไรเลยด้วย เรื่องนี้ พี่ ๆ บรรณารักษ์ของ
สำนักหอสมุด ฯ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์
มากกว่าข้าพเจ้าก็ยิ่งได้แสดงความห่วงใย
เตือนให้นึกถึงความเป็นไปได้ของงาน ซึ่งมี
เปอร์เซ็นต์ต่ำมาก เพียงเฉพาะประเมินคุณลักษณะ
ประกอบในการทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านงบ-
ประมาณ (Money) บุคลากร (Man) วัสดุ
(Material) เครื่องทุ่นแรง (Machine)
หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า Ms นั้น ก็ไม่แลเห็น
สิ่งใดแม้เพียงอย่างเดียว

ข้าพเจ้าเข้าใจสำนักหอสมุด ฯ ดี และเห็น
ว่าข้อวิเคราะห์เหล่านั้นเป็นข้อเท็จจริงที่ควรค่า
แก่การรับฟังยิ่ง เพราะไม่ว่าที่ใดที่ดำเนินการ
เรื่องเช่นนี้มาแล้ว ล้วนใช้ทุนสูงทั้งสิ้น เพราะ
เป็นการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ องค์การ
ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชา
ชาติ (UNESCO) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๖ ก็เคย
ประมาณการเงินที่จะต้องเตรียมสำหรับระบบ
สารนิเทศแห่งชาติไว้ว่า ในปีแรกจะต้องใช้
ทุน ๓๓๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ ปีที่ ๒

๑๑๒
คย
ชย
๕
น
เส
น
เท
แ
ไ
ละ
(ไ
ย
ช
ส
น
ท
อา
เส
ว่า
ส
ค
ทำ
ก
น

๘๘๐,๐๐๐ ดอลลาร์ และปีที่ ๓ ๑,๓๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์ หากเทียบกับคำริที่จะให้มีแหล่งชี้แนะ ข้อเสนอเกี่ยวกับไทยทั้งปวง ไม่ว่าข้อเสนอเหล่านี้จะสะสมอยู่ ณ ที่ใดแล้ว ในขั้นปลายก็เสมือนรายงานสารนิเทศระดับชาติระบบหนึ่งนั่นเอง

ข้าพเจ้าทั้งตระหนักและทึ่งเข้าใจในเหตุผลและความปรารถนาดีของสำนักหอสมุดฯ แต่ความยุ่งยากของข้าพเจ้าคือ ข้าพเจ้าไม่อาจไปปฏิเสธสถาบันไทยคดีศึกษาได้โดยไม่ละอายใจเพราะคำรินั้นเป็นสิ่งมีค่าต่อผู้ใช้ทั้งปวง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพการณ์เวลานั้น ที่ยังไม่มีหน่วยใดทำหน้าที่ดังกล่าวให้ผู้ใช้) ทั้งข้าพเจ้าก็ศึกษาเล่าเรียนมาทางนี้ และยังมีอาชีพสอนแขนงนี้อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาด้วย ซึ่งหมายความว่าทำหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตทรัพยากรบุคคลที่จะต้องไปรับผิดชอบงานอาชีพนั้นในอนาคต ดังนั้นถ้าพอหรือไม่ละอายใจเสียตั้งแต่ผู้ผลิต ก็มีพักต้องคาดเดาถึงผลผลิตว่าจะเป็นเช่นไร ยิ่งไปกว่านั้นงานอย่างนี้สมควรที่วงการสารนิเทศจะต้องริเริ่มให้แก่ผู้ใช้ด้วยซ้ำไป แต่หากเรามีได้เริ่มและผู้ใช้ได้เอื้อ คำริและมีเจตจำนงมาแล้วก็ควรจะตอบสนอง ดังนั้นในเมื่ออาจารย์และพี่ ๆ ก็เห็นชอบในหลักการอยู่ ข้าพเจ้าจึงรับช่วยงานสถาบัน ฯ

เท่าที่จะสามารถทำได้ ซึ่งสำนักหอสมุดก็สนับสนุนความคิดดังกล่าวด้วยดี

หลังจากนั้น จึงได้เริ่มวิเคราะห์ออกแบบวางระบบ และดำเนินการต่อมาในรูปของโครงการศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บรรลุเพิ่มเติมไว้ (ในช่วงที่ให้มีกรปรับเปลี่ยน ฯ ๕) ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ได้รับความเห็นชอบในการจัดตั้งจากที่ประชุมคณะที่ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๒๕ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๕, ได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๒๕ ในการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๖/๒๕๒๕, และในรายงานการประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งที่ ๑/๒๕๒๗ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ เรื่องที่ ๒ ข้อ ๒.๑ เรื่องการปรับเปลี่ยน ฯ ที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน^๒ รายงานที่ประชุมให้ทราบว่า คณะกรรมการเฉพาะกิจซึ่งประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน โดยปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธาน ได้พิจารณาปรับแผนโครงการของมหาวิทยาลัย

ต่าง ๆ ซึ่งโครงการศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทย
การศึกษา เป็น ๑ ใน ๕ โครงการที่ได้รับ
ความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติแล้ว

สำหรับการเตรียมการปฏิบัติการนั้น
ได้เริ่มมาตั้งแต่ช่วงเสนอโครงการ ฯ โดย
เน้นหนักการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการดำเนิน
งานให้ลุล่วงโดยยึดหลักการ ใช้ทรัพยากรเท่าที่
มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้เริ่มปฏิบัติ
การอย่างเป็นทางการเมื่อโครงการ ฯ ได้รับ
ความเห็นชอบในการจัดตั้งจาก ระเบียบ
เรียบร้อยแล้ว

ราวกลางเดือนกันยายน ๒๕๒๕ ผู้
อำนวยการสำนักหอสมุด ฯ ประรากับข้าพเจ้า
ว่า โครงการศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยค
ศึกษา น่าจะขึ้นอยู่กับสำนักหอสมุด ฯ ตามระบบ
ศูนย์รวม โดยท่านผู้อำนวยการสำนัก ฯ ได้
กรุณาให้ความมั่นใจในการดำเนินงานว่าจะ
พิจารณาจัดบุคลากรดำเนินการที่มีฝีมือ และ
จะเริ่มตั้งงบประมาณได้ในงบประมาณ
๒๕๒๗ โดยแจ้งว่าปี ๒๕๒๗ จะเน้นด้าน
โครงการศูนย์สนเทศ ฯ ทำนองเดียวกับที่เน้น
การปรับปรุงด้านโสตทัศนศึกษาของสำนัก ฯ
เมื่อปี ๒๕๒๖ การเจรจาขอโอนจึงเกิดขึ้นใน
ช่วงนั้นโดยข้าพเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่ ปรากฏว่า
ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษาอนุญาตด้วยดี

ทันที ด้วยความพร้อมที่จะไม่ขัดต่อหลักการ
ดำเนินงานของทางบรรณารักษ์^๑

อย่างไรก็ดี งานในช่วงหลังการโอนก็
ยังคงดำเนินไปโดยความสนับสนุนของสถาบัน
ไทยคดีศึกษา เพื่อรอความพร้อมจากสำนัก
หอสมุด ฯ ระหว่างนั้นข้าพเจ้าได้รับแจ้งว่า
แผนการวางตัวบุคลากรที่ผู้อำนวยการสำนัก ฯ
หมายใจว่าจะส่งให้เป็นกำลังสำคัญในงานโครง
การศูนย์สนเทศ ฯ นั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงไป
เนื่องจากสำนักหอสมุด (ที่ห้องสมุดกลาง) มี
แผนขยายฝ่ายงานเพิ่มเติม และปรับปรุงฝ่าย
งานเดิมจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรดังกล่าว

จนกระทั่งถึงงบประมาณ ๒๕๒๗ โครง
การศูนย์สนเทศ ฯ จึงได้รับงบประมาณ (ตาม
ที่ขอตั้งไว้ภายใต้สำนักหอสมุด ฯ ตามระบบ
ศูนย์รวม) ในหมวดครุภัณฑ์ และค่าอาหาร
ทำคานนอกเวลา^๒ นอกจากนี้มีหมวดวัสดุ
ซึ่งระยะนั้นเป็นการใช้ร่วมกันทุกหน่วยงานของ
สำนัก ฯ

ครั้นถึงงบประมาณ ๒๕๒๘ สถาบัน
ไทยคดีศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการเรื่องขอตั้ง
งบประมาณและอัตรากำลังเอง เนื่องจากเหตุ
ขัดข้องบางประการจากสำนักหอสมุด ฯ และ
นับเป็นภาวะวิกฤตที่โครงการ ฯ ไม่ได้รับการ
จัดสรรทั้งอัตรากำลังและงบประมาณ เอกสาร
ชี้แจงของทบวงมหาวิทยาลัยตลอดจนการชี้แจง

ด้วยวาจาของเจ้าหน้าที่ทบทวน ฯ แจ่มชัดอยู่ใน ประเด็นที่ว่า ตามโครงสร้างนั้นศูนย์สนเทศ ฯ มิใช่หน่วยงานตั้งใหม่แยกเทศคามกฎหมาย และ ยังมีประเด็นอภิปรายพาดพิงถึงหน่วยงานที่ควร มีบทบาทหน้าที่คู่แลสนับสนุนให้โครงการดังกล่าวดำเนินไปได้อีกประเด็นหนึ่ง

ปี ๒๕๒๙ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด ท่านต่อมา ๕ กรณาให้ขอตั้งงบประมาณไว้ ภายใต้สำนักหอสมุด ฯ และแจ้งว่าจะพิจารณา เรื่องอัตรากำลังให้เหมาะสม

อย่างไรก็ดี สภาวะปัญหาด้านอัตรากำลังและงบประมาณยังคงเป็นเรื่องที่ยากต่อการคลี่คลายมาจนปัจจุบัน งบประมาณเล็กน้อย ๆ นั้น พอได้รับจัดสรรบ้าง ส่วนเรื่องอัตรากำลังที่ยังมิได้รับจัดสรรนั้น สถาบันไทยคดีศึกษาในช่วงศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ได้ส่งเรื่องขอรับจัดสรรอัตรากำลังของมหาวิทยาลัย และได้รับอนุมัติให้โอนอัตรารายการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มา ๑ อัตรากำลัง บรรจุนักบรรณารักษ์ หรือนักเอกสารสนเทศวุฒิปริญญาตรี นอกจากนี้สถาบัน ฯ ได้ขอรับจัดสรรจากงบประมาณรายได้พิเศษของมหาวิทยาลัยเพื่อจ้างลูกจ้างชั่วคราว (บรรณารักษ์) ๒ อัตรากำลัง และเจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ อัตรากำลังชั่วคราวดังกล่าวนี้ยังคงขอตั้งงบประมาณ การจ้างมาจนปัจจุบัน

ภารกิจต่าง ๆ ของโครงการศูนย์สนเทศ ฯ นับตั้งแต่ช่วงก่อตั้งอย่างไม่เป็นทางการจนเป็นทางการนั้น กล่าวได้ว่าดำเนินมาบนพื้นฐานของความร่วมมือร่วมใจของคณะบุคคลในวงการและอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อ **พบทรัพยากรการดำเนินงาน**

ภารกิจที่เข้ามาเสริม

ระหว่างการดำเนินการขั้นต้นของโครงการศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา ได้มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องสนเทศไทยศึกษา ซึ่งมูลนิธิเอเซียร่วมกับสถาบันไทยคดีศึกษาจัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๕ การประชุมครั้งนี้ มีผู้อำนวยการหรือผู้แทนแหล่งสนเทศต่าง ๆ ตลอดจนนักวิชาการทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เข้าร่วมเป็นจำนวน ๕๖ ท่าน ด้วยความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีแหล่งกลางที่จะรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ทราบว่ามีอะไรอยู่ที่ไหน เพื่อทรัพยากรเหล่านั้นจะได้รับการนำมาใช้ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่ประชุมจึงมีมติเห็นพ้องต้องกัน ในอันที่จะร่วมมือประสานงานการใช้ทรัพยากรสารนิเทศในเรื่องเกี่ยวกับไทย โดยขอให้สถาบันไทยคดีศึกษา รับผิดชอบที่หน่วยประสานงาน

โดยให้มีผู้แทนภาคหรือผู้ประสานงานภาคต่างๆ ร่วมดำเนินการกับสถาบันไทยคดีศึกษา ซึ่งต่อมาอยู่ในรูปของคณะกรรมการปฏิบัติการสนเทศไทยศึกษา

ภารกิจที่ต้องรับผิดชอบในโครงการศูนย์สนเทศฯ ที่เพิ่งเริ่มต้น ผนวกกับการคาดการณ์ภารกิจในฐานะหน่วยประสานงานตามมติที่ประชุมนั้น ทำให้ข้าพเจ้ากราบเรียนศาสตราจารย์เสนห์ทันทีด้วยความวิตกว่า "เรากำลังจะต้องรับภาระงานข้างนะคะ" อาจารย์ตอบข้าพเจ้าด้วยน้ำเสียงที่แสดงความเข้าใจ (งาน) และเห็นใจ (คน) ว่า "แต่หากเรารักที่จะช่วยผลักดันให้คนไทยได้มีได้ใช้สิ่งนี้ก็ต้องอดทน" ประโยคนั้น มีอะไร อยู่พร้อมมูลสำหรับคนฟังที่มีอาชีพทางการสอน และทำด้านสารนิเทศอย่างข้าพเจ้า

ขอรวบรัดตัดความว่า หลังจากที่มีผู้ประสานงานภาค (รายละเอียดโปรดดูในหัวข้อ คณะปฏิบัติการภูมิภาค) เข้าร่วมดำเนินการกับสถาบันไทยคดีศึกษา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โครงการศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา จึงมีขอบข่ายงานในความรับผิดชอบเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ในฐานะที่เป็นศูนย์ สนเทศเฉพาะแขนงหรือเฉพาะกิจ ดำเนินงานตามนโยบายของสถาบัน ไทยคดีศึกษาในอันที่จะเสริมงาน

แหล่ง^๕ และข้อเสนอเทศเกี่ยวกับไทย ส่วนนี้ปรับมาจากห้องสมุดสถาบันไทยคดีศึกษาเดิม บรรณารักษ์ที่เคยอยู่ในตำแหน่งประจำห้องสมุดไทยคดีศึกษา ๑ ท่านทำหน้าที่บริหารงานในส่วนนี้ และประสานงานกับสำนักหอสมุดฯ ในระบบศูนย์รวม

ข้อเสนอเทศที่เก็บสะสมอยู่ ณ ศูนย์เฉพาะกิจ^๕ ปัจจุบันเน้นหนักไปในเรื่องของสิ่งพิมพ์ประเภทเครื่องช่วยกัน เช่น ตรรชนีบรรณานุกรม นามานุกรม อักษรานุกรม และอื่นๆ ที่จะเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงานในหน้าที่^๕ และข้อเสนอเทศ อีกส่วนหนึ่งเป็นข้อเสนอเทศเกี่ยวกับไทย (ในสื่อจุลรูป) บางรายการที่หายาก

๒. ในฐานะหน่วยประสานงานกลางด้านสนเทศไทยศึกษาของประเทศ อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันไทยคดีศึกษา ดำเนินการตามมติที่ประชุม คณะกรรมการปฏิบัติการสนเทศไทยศึกษา มีภาระหน้าที่ในการควบคุมบรรณานุกรมข้อเสนอเทศเกี่ยวกับไทยทุกแขนง สร้างฐานข้อมูลพร้อมระบบแหล่ง จัดระบบการเก็บเพื่อการสืบค้นเพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อเสนอเทศเกี่ยวกับไทยได้กว้างขวาง ลึกซึ้งและด้วยความสะดวกยิ่งขึ้น

คณะทำงานด้านหน่วยประสานงานประกอบด้วยกรรมการและเลขานุการ (ในคณะ

กรรมการปฏิบัติการสนทนาศึกษา) เป็น
หลักในการดำเนินงาน มีกำลังสำคัญคือ คณะ
อาสาสมัคร ซึ่งกล่าวได้ว่าอยู่ในฐานะ 'ผู้สร้าง'
ตั้งแต่เริ่มแรก เพราะกว่าโครงการ ฯ จะได้
อัตราชั่วคราวก็ตกเข้าปลายปี ๒๕๒๗ และจน
สิงหาคม ๒๕๒๘ จึงได้บรรจุอัตราประจำ ๑
อัตรา (คืออัตราว่างที่มหาวิทยาลัยโอนให้)

**๕.๒.๕
เมื่อตรงเริ่มหาทาง**

ภารกิจที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจาก
สถาบันไทยคดีศึกษานั้น พิจารณาคิดแล้วจะ
ต้องเป็นการดำเนินงานทั้งระบบและครบวงจร
ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้
วิเคราะห์ออกแบบ วางแผนดำเนินงาน จน
กระทั่งดำเนินงานให้ลุล่วงแต่ละขั้นตอน แต่
โดยที่ความรู้และประสบการณ์ของข้าพเจ้ามีอยู่
อย่างจำกัด ในกรณีนี้จึงเสมือนกำลังออกศึก
สงคราม ซึ่งย่อมมีแพ้ชนะเป็นธรรมดา (ใน
ขั้นแรกการทำให้เป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้)
แต่ในการแพ้ชนะอันเป็นธรรมดาของสงคราม
นั้น ย่อมมีความพยายามของแม่ทัพใหญ่เป็น
ปัจจัยชขาดอยู่ด้วย กล่าวคือ

ถ้าแม่ทัพได้พยายามอย่างดี แล้วชนะ
ก็เชื่อว่าสามารถ นั้นเป็นแบบฉบับ

ถ้าแม่ทัพไม่ได้พยายามอย่างดี แต่ชนะ
ก็ถือว่าโชคช่วย

ถ้าแม่ทัพไม่ได้พยายามอย่างดี แล้ว
แพ้ ถือว่าประมาท ควรถูกตำหนิ

ถ้าแม่ทัพได้พยายามอย่างดีที่สุดแล้ว แต่
ยังแพ้ ศักดิ์นั้นผิดปกตวิสัย ควรที่ทุกคนต้อง
ศึกษา

ก็คิดเรื่องไปแล้ว หมายความว่าข้าพเจ้า
จะต้องตระหนักว่า ความคิถอนังตงามของ
นักวิชาการ (ซึ่งที่จริงอยู่ในฐานะผู้ใช้) ก็คิ
สิทธิอันสมบูรณ์ที่ผู้ใช้เมืองไทยสมควรที่จะไ้
รับจากแหล่งทรัพยากรสารนิเทศตามคำรนี้กคิ
ไม่มีเวลาเหลือ ให้ข้าราชการผู้หนึ่งมาลองคิด
ลองถูกอยู่นานนัก จึงสมควรศึกษาวิเคราะห์
และหลีกเลี่ยงรูปแบบของแม่ทัพที่ไม่สมควรไป
เสีย

ข้าพเจ้าทราบดีว่า จะต้องเริ่มจากที่ไม่มี
อะไรเลยจริงๆ ไม่ว่า M หรือ Ms ที่เป็น
ปัจจัยในการดำเนินงาน เมื่อต้องวิเคราะห์
สังเคราะห์ และวางแผนเรื่องนี้ แรกสุดก็ทำ
ได้เพียงประการเดียว คือ จับตัว M กลับหัว
ลง ให้กลายเป็น W ซึ่งข้าพเจ้าตั้งใจให้หมายถึง
Wisdom หรือ ปัญญา เพราะถ้ามี Ms
โดยปราศจาก W แล้ว Ms นั้นก็ไร้ประโยชน์
แต่ถ้ามี W ต่อไปอาจหา Ms มาได้ และนี่คือ
หลักสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าแลเห็นความมั่งคั่ง
สมบูรณ์ในท่ามกลางความไม่มี

งานของแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ เป็นแหล่งสะสมตัวเล่มเอกสารหรือสื่อสารนิเทศประเภทต่าง ๆ ไว้ให้บริการแก่ผู้ใช้ เป็นลักษณะศูนย์เอกสาร หรือ ศูนย์สนเทศ (Documentation Centre/ Information Centre) มีทั้งที่มีวัตถุประสงค์จำกัดประเภทของสื่อสารนิเทศที่รวบรวม และที่จำกัดขอบเขตวิชาที่รวบรวม ตัวอย่างหน่วยงานในประเภทที่ ๑ นี้ เช่น

หอเอกสารประเทศไทย (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์เอกสารประเทศไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นสารนิเทศด้านสังคมศาสตร์และที่เกี่ยวข้อง เอกสารส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ

ศูนย์ข้อมูลการพลังงานแห่งประเทศไทย บริการข้อมูลด้านการพลังงาน

ศูนย์สนเทศสตรี รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับสตรี เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีศูนย์ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเรื่องในท้องถิ่นที่ศูนย์นั้นๆ ตั้งอยู่ เช่น

พิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ล้านนา ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่จังหวัดสงขลา เป็นต้น

ส่วนห้องสมุดประเภทต่าง ๆ นั้นแน่นอนว่าย่อมมีข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยปะปนอยู่ใน collection ของทุกแห่ง

ประเภทที่ ๒ เป็นแหล่งสารนิเทศที่ดำเนินงานในรูปเครือข่าย เช่น

ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับผิดชอบ มีลักษณะเป็นทั้งแหล่งเก็บและบริการข้อสนเทศทางการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังเข้าร่วมโครงการของธนาคารข้อสนเทศการเกษตรสำหรับเอเชียด้วย มีการส่งตรงขึ้นให้แก่ศูนย์ประสานงาน FAO ที่เวียดนาม ประเทศออสเตรเลีย โดยผ่านธนาคารข้อสนเทศการเกษตรสำหรับเอเชีย

ศูนย์สนเทศทางกระป๋องนานาชาติ อยู่ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นแหล่งรวบรวมเอกสารทางกระป๋องจากแหล่งสนเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

รายงานว่าด้วยระบบสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASTINFO) ก่อตั้งโดย UNESCO มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนางานด้านสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชาติและภูมิภาค สำหรับประเทศไทย มีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นหน่วยประสานงานระดับชาติ

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) เป็นองค์การระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการประมงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำในทุกด้าน มีห้องสมุดกรมประมงเป็นศูนย์กลางระบบข่าวสารการประมงของประเทศไทย ทำหน้าที่ประสานงานและแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการประมงระหว่างสถาบันต่าง ๆ ในระดับประเทศและภูมิภาค

บริการห้องสมุดและข้อสนเทศทางวรรณกรรมวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีกองห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นหน่วยงานในประเทศไทยเป็นต้น

นอกจากนี้ ตลอดเวลาของการดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวเรื่องหน่วยงานต่าง ๆ ให้คณะกรรมการปฏิบัติการสนเทศไทยศึกษา ได้พิจารณาเพิ่มเติม เช่น

ระบบสารนิเทศแห่งชาติ^๕

โครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่าง AIT และมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (ATUNET)^๖

โครงการจัดตั้งหน่วยงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET)^๗

โครงการพัฒนาหน่วยงานสารนิเทศด้าน

ประชากรและการวางแผนครอบครัวอาเซียนฝ่ายประเทศไทย^๘

รายงานสารนิเทศเกี่ยวกับสตรี^๙

ประเภทที่ ๓ เป็นแหล่งสารนิเทศซึ่งมีเนื้อหาการดำเนินงานอันเื้อต้องงานของประเภทแรก เช่น

ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่กองหอสมุดแห่งชาติ ประเทศไทย ส่วนศูนย์สาکنน อยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส รายละเอียดข้อมูลเป็นเรื่องของวารสารแต่ละชื่และแหล่งครอบครอง มิใช่ข้อมูลบทความในวารสาร

ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหน่วยประจำประเทศไทยอยู่ที่กองหอสมุดแห่งชาติ เช่นกัน

จากข้อมูลทั้งหลาย ไม่ปรากฏว่ามีหน่วยใดทำหน้าที่แหล่งชี้แนะข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยทั้งปวง แต่ต่อ ๆ มาพบว่ามีหน่วยที่ดำเนินการเรื่องไทย หรือนั้นเรื่องไทยในแขนงย่อยหรือพื้นที่ย่อยเพิ่มขึ้น เช่น ศูนย์สุโขทัยศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตำริเรือศูนย์ข้อมูลศิลปกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก มหาวิทยาลัยศิลปากร ตำริและงานโครงการต่าง ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น ข้อมูลด้านภาษาใน

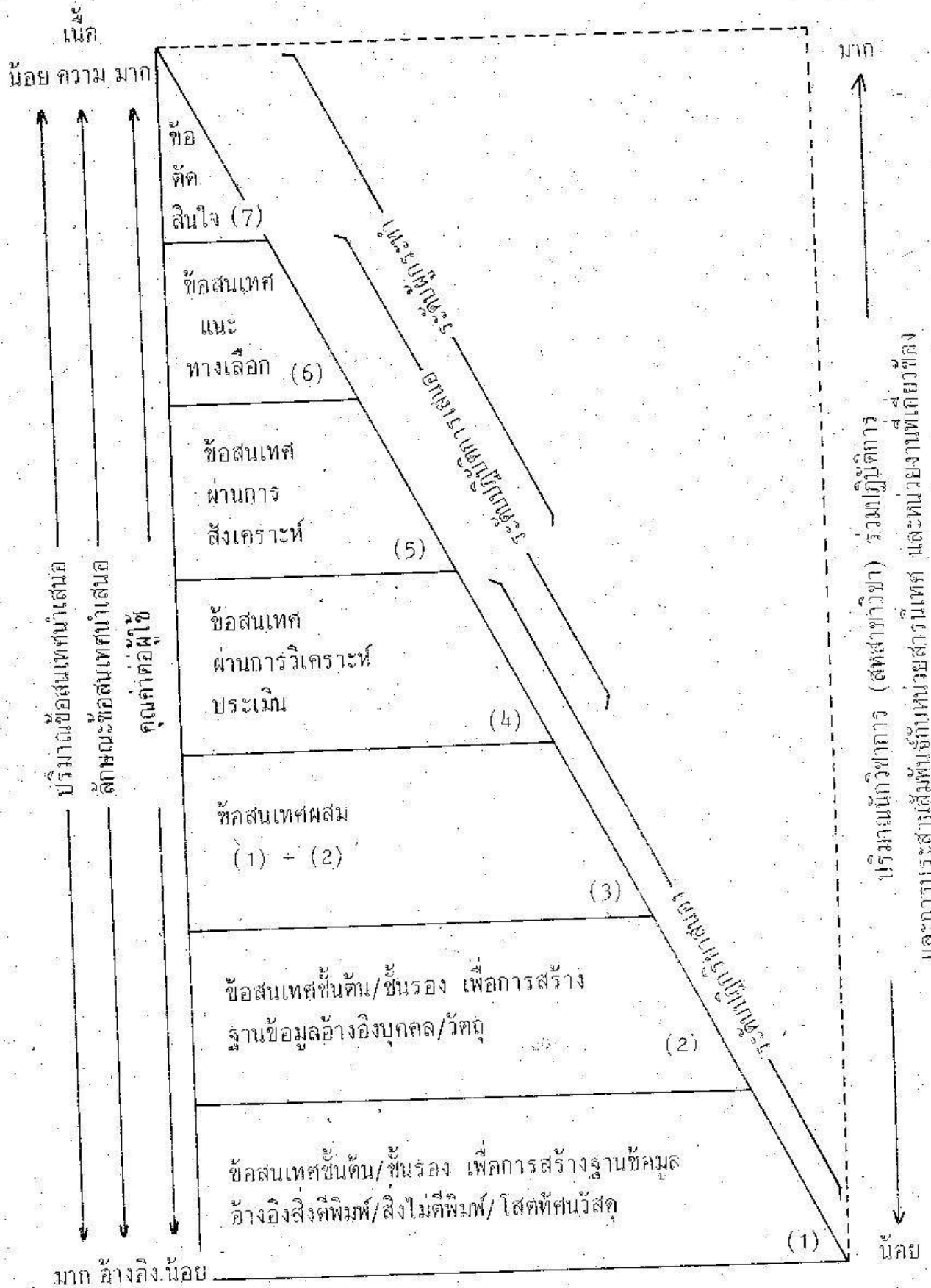
วรรณคดี ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น คณะกรรมการปฏิบัติการสถานศึกษาไทยศึกษาจึงยังเห็นควรคงการดำเนินงานแหล่งชี้แนะไว้ดังเดิม และเห็นว่าในเรื่องแหล่งสารนิเทศนั้น ไม่ว่าจะประเภทใด สิ่งสำคัญที่ควรมุ่งเน้น คือ การให้ผู้ใช้ ผู้เข้าร่วมรับทราบความเคลื่อนไหวของกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อการประสานงานและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน^{๑๔}

๒. ทำอย่างไรจึงจะให้การสร้างฐานข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ในการชี้แนะข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยนี้ ไม่หยุดชะงักอยู่แต่เพียงการเป็น ฐานข้อมูล หรือ คลังข้อมูล แต่ให้มีปฏิบัติการ หรืออย่างน้อยเสริมการปฏิบัติการที่จะเป็นคลังสมองของบ้านเราด้วย และเป็นคลังสมองที่เข้าถึงผู้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถือโอกาสในสังคม ประเด็นจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการเสาะแสวงหากัดเลือกรวบรวมข้อมูล

มาจัดระบบเพื่อการสืบค้นเท่านั้น แต่มองไปถึงการวางแผนการกระจายการใช้ในเชิงคุณภาพต่อไปด้วย

เป้าหมายเช่นนี้ ย่อมโยงไปสู่การออกแบบระบบ การวางนโยบาย การแสวงหาบันทึกรวบรวมข้อสนเทศ การดำเนินงานเทคนิคและวิชาการ การเล็งหาผู้สร้าง (generate) ข้อมูลใหม่จากผลพวงข้อมูลเดิม การเอื้อบริการ โดยพยายามที่จะไม่ให้สภาพทางภูมิศาสตร์ต้องมาเป็นอุปสรรค เป็นต้น

หนทางที่จะดำเนินไปสู่เป้าหมายนี้ เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยสติปัญญา และศักยภาพของผู้ดำเนินงานหลายแขนงและหน่วยงานสารนิเทศต่อยอดหลายประเภท ข้าพเจ้าขอสรุปอธิบายด้วยแผนภูมิ "โครงสร้าง ๗ ชั้น ๓ ระดับ" ดังข้างล่างนี้

แผนภูมิ ช้อนเป้าหมายของแหล่งช้เนาะ
ข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยไว้เป็น ๒ ระดับ คือ

ก. เป้าหมายระยะยาว หรือ เป้าหมาย
รวม

ข. เป้าหมายระยะสั้น หรือ เป้าหมาย
เฉพาะกิจ

การบรรลุเป้าหมายรวม ก็คือการที่

ผู้ใช้ได้รับผลจากพัฒนาการของงานครบวงจร
๗ ชั้น ๓ ระดับ ในสภาวะปัจจุบันที่ข้อสนเทศ
มีจำนวนเพิ่มอย่างมหาศาล และอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
รวมทั้งความต้องการของผู้ใช้ก็เพิ่มมากขึ้น
ทั้งในแนวกว้างและแนวลึก และมีแนวโน้ม
ไปในทางที่ต้อการ 'คำตอบ' มากกว่า 'แหล่ง
คำตอบ' นั้น การที่จะบรรลุเป้าหมายรวม
จึงต้องอาศัยการร่วมมือประสานงาน การ
ปฏิสัมพันธ์ และรับทอด หรือต่อยอดกันอย่าง
เหมาะสม และทันการระหว่างหน่วยสารนิเทศ
และหน่วยที่เกี่ยวข้อง แต่สำหรับโครงการเล็ก ๆ
ที่ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก อาจปฏิบัติการ
๗ ชั้น ๓ ระดับ ได้เบ็ดเสร็จภายในองค์กร
เดียว

สำหรับแหล่งช้เนาะข้อสนเทศไทยนี้ ได้
รับการออกแบบให้มีเป้าหมายเฉพาะในเบื้องต้น
แรก คือ การจัดสร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรม
ของข้อสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์
(รวมโสตทัศนวัสดุ) ทั้งชนต้นและชนรอง

ตลอดจนข้อมูลที่อยู่ในสื่อประเภทบุคคล ส่วน
ข้อมูลที่อยู่ในรูปวัตถุอื่น ยังมีปัญหาและตัว
แปรอีกหลายประการที่ทำให้ตัดสินใจไม่ครอบ-
คลุมไปถึง

แม้ภารกิจขั้นแรกจะแน่ชัดว่าเป็นการ
สร้างฐานข้อมูลอ้างอิง (Reference Data-
base)^{๑๔} ก็ตาม แต่การเน้นย้ำและโย่งไปสู่เป้า-
หมายรวมในขณะเดียวกันด้วยนั้น ก็เพื่อคุณ
ภาพของเนื้อหา และการหาทางด่วนในการ
กำหนดงาน ความแจ่มชัดในเป้าหมายรวมจะ
เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงเหตุ
ผลของการออกแบบ และวางแผนดำเนินงาน
ฐานข้อมูลที่กำลังปฏิบัติ แลเห็นความจำเป็น
ในการควบคุมบรรณานุกรม ความมีระบบ
ในการดำเนินและประสานงาน และความ
จำเป็นในการควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติการ
เพื่อให้ผู้อื่นหรือแหล่งอื่นมามีปฏิสัมพันธ์
หรือต่อยอดได้โดยไม่เสียคุณภาพเบื้องต้นไป
โดยไม่สมควร

หากความเพียรพยายามในเรื่องนี้เป็นไป
อย่างสม่ำเสมอ ผลบั้นปลายที่ควรจะมีเกิดแก่
ประชาชน ก็คือ การใช้สารนิเทศเป็นปัจจัย
หนึ่งที่จะช่วย 'เพิ่มข้าวในนา เพิ่มปลาในหนอง
และเพิ่มทองในดิน' เส้นทางเดินไปสู่จุดหมาย
ปลายทางนี้ ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความคิด และ
จิตสำนึกของทุก ๆ ฝ่าย และอาศัยความร่วมมือ

มือร่วมใจของผู้ปฏิบัติการที่เห็นตรงกันในปรัชญาที่ว่าด้วยการเข้าถึงข้อสนเทศ (Access Philosophy) ซึ่งย้อนไปสู่ความเข้าใจในความหมายของทรัพยากรสารนิเทศในฐานะที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวมของมนุษยชาติ มิใช่ทรัพย์สินส่วนตัวหรือเฉพาะหน่วย แต่เป็นทรัพย์สินที่ผู้ใช้ทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของและมีสิทธิที่จะเข้าถึง และทรัพย์สินชนิดนี้ยังแพร่กระจายหรือขยายขอบเขตการใช้ก็จะยังมีการสร้างตัวเองขึ้นใหม่ได้เสมอ และกลายเป็นทรัพย์สินชั้นใหม่เพิ่มไว้ให้วงการสารนิเทศได้อุรุกษ์และพัฒนาเพื่อบริการผู้ใช้ต่อไปอย่างไม่มีสิ้นสุด

ปฏิบัติการในแนวปรัชญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อสนเทศนี้ เป็นเบื้องต้นของการที่จะเข้าถึงแก่นความหมายของคำว่า "ข่ายงาน" ซึ่งเป็นผลมาจากการลดการรักษาสผลประโยชน์เฉพาะหน่วย (ถ้าพิจารณาใกล้ตัวเข้ามาก็คือการลดอัตรา) เมื่อใดที่ปฏิบัติการเริ่มแต่ไม่เห็นเส้นแบ่งกันอาณาเขตระหว่างหน่วย เมื่อนั้นข่ายงานเริ่มจะเป็นมรรคเป็นผล เมื่อใดที่ปฏิบัติการระคมปัญญาลงไปในรูปแบบและเนื้อหาของการทำงาน โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้ใช้บริการ เมื่อนั้นข่ายงานย่อมเป็นมรรคเป็นผล

อาศัยการพิจารณางานและโครงสร้างซึ่ง

มีเป้าหมายอยู่ที่ผู้ใช้และบริการ หน่วยประสานงานจึงมีระบบงานขั้นต้น ๔ ระบบใหญ่ คือ

๑. ระบบการเสาะแสวงหา คัดเลือก รวบรวม
๒. ระบบการจัดเก็บเพื่อการสืบค้น
๓. ระบบการบริการและเผยแพร่ ไปสู่ผู้ใช้
๔. ระบบการเตรียม/การใช้เทคโนโลยี

ขอทำความเข้าใจไว้ ณ ที่นี้ว่า คำว่า 'เทคโนโลยี' ที่ใช้อยู่ในระบบที่ ๔ นี้ ใช้ในความหมายกว้าง และขอใช้คำจำกัดความของ Buckminster Fuller ที่ว่า "...technology simply means getting 'more out of less....'"^{๑๖} เป็นอรรถาธิบายในเรื่องนี้ ด้วยเห็นเป็นความหมายที่เหมาะสมแก่สภาวะ 'กำลังพัฒนา' ที่ไม่ควรเน้นการพึ่งพาเทคโนโลยีเฉพาะความหมายที่เกี่ยวกับเครื่องจักรกลแต่เพียงประการเดียว เทคโนโลยีในความหมายของ Fuller นั้น สามารถครอบคลุมไปถึงเทคนิค กระบวนการวิธีการ หรือระบบ ที่เรานำมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต ดังนั้น คำว่า 'เทคโนโลยีใหม่' จึงมีนัยความหมายรวมไปถึงระบบหรือเทคนิคใหม่ๆ ในการปฏิบัติการด้วย เช่น เทคโนโลยีว่าด้วยการจัดการ เช่น การวิจัยดำเนินการ เทคนิคการพิจารณาประเมินโครงการ การหาสายทางวิกฤตไปจนกระทั่งถึงเทคโนโลยี

ประเภทเครื่องจักร เครื่องกล เช่น เครื่องถ่ายทำสำเนา เครื่องคำนวณรวมตั้ง คอมพิวเตอร์^{๑๑} ที่เรารู้จักและเห็นคุณค่ากันอยู่ในปัจจุบัน

เทคโนโลยีที่เน้นในการปฏิบัติการสร้างฐานข้อมูล ขสท. ซึ่งมีขีดจำกัดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการดำเนินงานหลายด้านนั้นจึงอยู่ที่เรื่องของเทคนิคการจัดการ การศึกษาความเคลื่อนไหว การบริหารเวลา การประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผล เป็นอาทิ นอกจากนี้มีหลายครั้งที่หน่วยได้อาศัยใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องโดยผ่านหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว เช่น การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และการโทรคมนาคมในการสืบค้น และ/หรือส่งข้อมูลบริการผู้ใช้ เป็นต้น

ส่วนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นั้น ได้วางแผนเตรียมการใช้ไว้ตั้งแต่แรก เพราะได้ศึกษาวิเคราะห์มาก่อนแล้วว่า งานการสร้างฐานข้อมูลประเภทนี้ ไม่อาจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยแรงงานคนแต่เพียงอย่างเดียว จึงเตรียมการที่จำเป็นไว้ล่วงหน้า เพื่อที่ว่าเมื่อถึงเวลาปรับเปลี่ยน จะได้มีความพร้อมเพียงพอเรื่อง^{๑๒} ทัศนคติไปในรายละเอียดของการตัดสินใจลงรายการบันทึกรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อสนเทศแต่ละชั้นในระบบแรงงานคนด้วย

สำหรับระบบการเผยแพร่และบริการนั้น จึงมุ่งหมายทั่วไปเพื่อที่จะสนองความต้องการ

พื้นฐานในระบบสารนิเทศ คือให้ผู้ใช้รู้แหล่งหรือเข้าถึงทรัพยากรสารนิเทศเกี่ยวกับไทยได้เร็วและประหยัดแต่คุณค่าจากการบริการ^{๑๓} จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ใช้ได้ข้อสนเทศที่ตรงแก่ความต้องการ และข้อสนเทศที่ได้รับนั้น ถูกต้องและ ครบถ้วนเพียงพอ ทั้ง ๓ ประเด็น^{๑๔} นี้ มีผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ใช้ซึ่งฝ่ายปฏิบัติการจะต้องตระหนัก ความตระหนักในเรื่องนี้จะเป็นตัวกำกับดูแลให้เกิดคุณภาพในกระบวนการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่และบริการ นอกเหนือไปจากเรื่องของปริมาณ

อนึ่ง เจตนารมณ์ในการสร้างแหล่งชี้แนะข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยนั้น มุ่งเนื้อหา (ว่าเกี่ยวกับไทย) เป็นหลัก จึงไม่มีข้อจำกัดเรื่องสื่อ หรือภาษาของข้อสนเทศ ข้อสนเทศที่เสาะแสวงหา ก็คัดเลือกรวบรวมมาดำเนินการในระบบการเก็บเพื่อการสืบค้นจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับไทยที่อยู่ในสิ่งพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ วัสดุจุลรูป หรือแม้แต่ข้อมูลเกี่ยวกับการชี้แนะ ไปสู่ตัวบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการ^{๑๕} ครอบคลุมทั้งข้อมูลปัจจุบัน และข้อมูลย้อนหลัง จึงต้องจัดลำดับงานและลำดับแหล่งสารนิเทศกลุ่มเป้าหมายที่จะไปบันทึกรวบรวมข้อมูล หรือที่จะประสานการส่งถ่ายข้อมูล ซึ่งได้เริ่มต้นจากหน่วยที่มีการจัดสารนิเทศอย่างเป็นระบบ

ก่อน ครั้นงานพัฒนามาเป็นรายงาน ซึ่งแต่ละ
ภูมิภาคมีผู้ประสานงานภาครับผิดชอบ ก็มีข้อ
ตกลงกันในเรื่องประเภทของข้อสนเทศที่ควร
ส่งเข้าดำเนินการ ณ หน่วยประสานงานกลาง
เป็นลำดับแรก ซึ่งเริ่มด้วยงานสำรวจ รวบรวม
ศึกษาค้นคว้าวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูล
ข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางวิชาการ
ในแต่ละท้องถิ่น แล้วค่อย ๆ ขยายขอบเขต
ปฏิบัติการ ไปจนสามารถครอบคลุมเรื่องไทย
ทั้งปวงในสื่อรูปแบบอื่น ๆ ตามลำดับ

ข้อมูลที่เป็นที่กสำหรับแต่ละรายการ
ประกอบด้วย

- ๑. รายละเอียดทางบรรณานุกรมสมบูรณ์
- ๒. คำแทนสาระ

คำว่า 'คำแทนสาระ' นี้ได้กำหนดขึ้นใช้
เพื่อให้เป็นที่เข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติการ
ว่าเป็นคำหรือ กลุ่มคำที่ใช้แทนเนื้อหาของสาร
นิเทศชั้นนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ในกระบวนการ
สืบค้น หน่วยสารนิเทศต่างๆ อาจมีนโยบายที่จะ
เลือกใช้คำแทนสาระประเภทใดประเภทหนึ่ง
หรือระบบใดระบบหนึ่ง เช่น คำไข (Keyword)
คำแสดงเนื้อหาและคำบ่งชี้ (Descriptor and
Identifier) ศัพท์สัมพันธ์ (Thesaurus) หรือ
หัวเรื่อง (Subject Heading) ซึ่งทั้งหมดนี้คือ
คำแทนสาระประเภทหนึ่ง ๆ และเป็นหน้าที่ของ
หน่วยประสานงานกลางที่จะต้องจัดการกับระ-

บบคำแทนสาระที่ได้รับเข้ามาต่างๆ กันนั้นให้
มีเอกภาพเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน
การสืบค้น งานนี้เป็นงานที่หนักและต้องอาศัย
ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านบรรณาคูทรงคุณวุฒิ
และนักวิชาการเฉพาะแขนงมีส่วนร่วมในการ
ปฏิบัติการในส่วนนี้มาก

๓. สาระสังเขป

สาระสังเขปมีความจำเป็นมากสำหรับ
แหล่งสารนิเทศประเภทซีดีเนาะ ซึ่งไม่มีตัวเล่ม
เอกสารหรือชั้นสารนิเทศไว้ให้ผู้ใช้พิจารณา
เพราะสาระสังเขปจะช่วยให้การตัดสินใจของ
ผู้ใช้ว่าเนื้อหาของข้อสนเทศชั้นนั้น ตรงกับ
ความต้องการเพียงพอลงขนาดที่จำเป็นต้องไป
ติดต่อขอใช้จากแหล่งสะสมนั้น ๆ หรือไม่

ภารกิจเรื่องการจัดทำสาระสังเขปนี้เกี่ยว
เนื่องกันกับเรื่องคำแทนสาระคือเป็นงานหนัก
และต้องอาศัยเวลา ทั้งผู้จัดทำระดับมืออาชีพ
ก็ทำได้ไม่ถนัดนัก กล่าวได้ว่าข้อสนเทศเกี่ยวกับ
ไทยที่มีสะสมอยู่ในฐานข้อมูลนั้นมีเพียงส่วนน้อย
เท่านั้นที่จัดทำสาระสังเขปแล้ว ทั้งนี้ไม่ว่า
ข้อสนเทศประเภทที่มีสาระสังเขปหรือเรื่องย่อ
อยู่ก่อนแล้ว เช่น งานวิจัย และวิทยานิพนธ์
 เป็นต้น

- ๔. รายละเอียดแจ้งแหล่งสะสมข้อสนเทศ
ชั้นนั้น ๆ

ประกอบด้วยรหัสย่อของแหล่งสารนิเทศ (เช่นห้องสมุด หอสมุด ศูนย์เอกสาร ฯลฯ) และหมายเลขเรียกหนังสือ (Call Number) หรือรหัสประจำตำแหน่งแหล่งที่เก็บตามทีแหล่งสารนิเทศนั้น ๆ ใช้อยู่ ข้อมูลในส่วนนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ ใช้ ได้เข้าถึงสารนิเทศชิ้นนั้น ๆ ได้รวดเร็วขึ้น แต่สิ่งที่ต้องอยู่ในใจผู้ปฏิบัติการก็คือ ข้อมูลส่วนนี้จะส่งผลดีก็ต่อเมื่อรายละเอียดนั้นถูกต้อง และได้รับการ ปรับแก้ให้ทันสมัยเสมอหากมีการเปลี่ยนแปลงที่ตำแหน่ง มิฉะนั้นผลจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม ดังนั้นระบบตรวจสอบการปฏิบัติการจึงต้องออกแบบให้ครอบคลุมส่วนนี้ด้วย ซึ่งในสภาวะการณ์ทางงานฐานข้อมูลเพื่อการชี้แนะแหล่งข้อสนเทศก็ยังคงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ในบรรยากาศการปฏิบัติการเมืองไทย (ไม่ใช่ใหม่ในเรื่องของความรู้ทางทฤษฎี) เราพบว่าการ **ระบบตรวจสอบทางตรง** (คือการขอให้แจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลระหว่างแหล่งปฏิบัติการต่อแหล่งปฏิบัติการ) อาจช่วยผู้ ใช้ ได้ไม่เพียงพอจึงต้องอาศัย **ระบบตรวจสอบทางอ้อม** (เช่นการสอบถามประเมินการใช้แต่ละรายการติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหว หรือการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละแหล่งปฏิบัติการ เป็นต้น) ด้วย

พบทรัพยากรการดำเนินงาน

ทรัพยากรบุคคล

ข้าพเจ้ามีความเห็นว่างานสารนิเทศเป็นงานผสมผสานในลักษณะสหวิทยาการอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่เป็นเรื่องฝนความรู้สกหรือหลักการที่จะเสาะหาหาตามผู้ และผู้สนใจจากต่าง ๆ สาขาวิชาหรืออาชีพมาร่วมดำเนินการ

งานตลอดช่วงที่ผ่านมา เป็นผลจากกัลยาณมิตรของมิตร ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาสาสมัครซึ่งเป็นนักเรียน นิสิตนักศึกษาบัณฑิตจบใหม่และประชาชนผู้มีน้ำใจและศรัทธามาช่วยงาน

มิตร ซึ่งรวมทั้งผู้ร่วมงานในโครงการอื่น ๆ ที่เคยมีโอกาสร่วมงานกันมาแต่เดิมนั้น แม้ท่านเหล่านั้นจะร่อยไถ่ใจว่าข้าพเจ้าพาล่าปาก ก็ยังกรุณาอาสาอย่างเต็มอกเต็มใจเริ่มด้วยอาจารย์จตุพร ศิริสัมพันธ์^{๑๘} ผู้ร่วมงานคนแรก ซึ่งหลังจากที่ทราบว่าเราจะต้องรับภารกิจอะไร อยางไรแล้วก็ไม่มีโอกาสพูดคุยกับข้าพเจ้าในรายวันอย่างปกติธรรมดาอีก เพราะข้าพเจ้าต้องออกเสาะหา คัดเลือกบันทึกรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ชั้นที่ ๑ แล้วแยกงานที่ต้องอาศัยความชำนาญพิเศษของอาจารย์ เพื่อให้อาจารย์ได้นำไปดำเนินการต่อ ก่อนส่งกลับมาทุก ๆ เย็น เพื่อให้ข้าพเจ้าดำเนินการต่อไป เหตุการณ์เป็นเช่นนี้อยู่พักหนึ่ง จนภายหลังมี

นักศึกษา ๒ คนมาอาสาช่วยงาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดขบวนการบอกต่อ ๆ กันไป จนมีอาสาสมัครต่อเนื่อง โดยมีเคยต้องประกาศรับ

ผู้หญิงคุณวุฒิ ในฐานะที่เป็นคนในวงการสารนิเทศ จึงเป็นหน้าที่ที่ควรจะรู้วาทวิทยาการบุคคลได้ เชี่ยวชาญเรื่องใด อยู่ที่ไหน และก็ได้อาศัยความรู้เช่นนี้ ไปกราบเรียนขอความอนุเคราะห์ หรือวิทยาทานเมื่อมีความซัดซังหรือจำเป็น ความเมตตากรุณาที่ได้รับจากทุกท่านยังประทับอยู่ในใจไม่เสื่อมคลาย ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน (ศาสตราจารย์ระพี สาคริก) ถึงกับเลื่อนการเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล เพื่อให้งานการฝึกอบรมคณะปฏิบัติการของเรา ลุล่วงด้วยดี บางท่าน (ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต) ได้แนะนำและฝากความรู้ และสิ่งซึ่งข้าพเจ้าอยากจะเรียกว่า "ข้อธรรมประจำวิชาชีพ" ไว้ให้ด้วยจิตใจที่เปี่ยมล้นด้วยเมตตาธรรม บางท่าน (รองศาสตราจารย์สัญญา ชาติบัว) ทั้งอบรม ทั้งเขียนเอกสารแนวทางและวิธีปฏิบัติการในงาน เฉพาะกิจไว้ให้คณะปฏิบัติการและทั้งตรวจงานที่ฝึกปฏิบัติให้ด้วยหัวใจของครูผู้ไม่เคยมีขีดจำกัดเรื่องเวลาที่จะเอื้อให้แก่ศิษย์ บางท่าน (ศาสตราจารย์ ดร. จวีลักษณ์ บุณยะกาญจน) เอื้อเวลาทั้งวัน ๆ ให้แก่ผู้อ่อนกว่าด้วยประการ

ทั้งปวงเพื่อสร้างเสริมกำลังปัญญา กำลังใจให้ด้วยจิตใจของผู้ใหญ่ที่พร้อมที่จะสร้างคน และอีกหลายต่อหลายท่าน (ซึ่งรวมทั้งครูอาจารย์ที่สำนักที่ข้าพเจ้ามีโอกาสได้เป็นศิษย์ และที่มีไปเป็นศิษย์แต่ได้อาศัยตำรับตำราและประสบการณ์ของท่าน บรรณารักษ์ตัวอย่างรุ่นก่อน ผู้บริหาร และมิตร) ซึ่งบทความสังเขปนี้ได้อธิบายให้ข้าพเจ้าระบุดบรรยายได้ทั้งหมด อธิบายพระคุณของท่านทั้งหลายนี้ :

แม้แต่ดอกไม้อื่นๆ ข้าพเจ้าก็ไม่มีจะมอบ เพราะไม่คิดว่าจะมีอะไรตอบแทนได้ เพียงประคองกรรลอนธรรมนำต่อไป คิดว่าคงชื่นใจท่านเพียงพอ

อาสาสมัคร จากแผนภูมิที่แสดงไว้ หัวข้อ **วางแผนวางระบบ** จะเห็นได้ว่า งานพื้นฐานส่วนหนึ่งในการสร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรมเรื่องเกี่ยวกับไทย ทั้งข้อมูลย้อนหลังและปัจจุบันนั้น คือการบันทึกข้อมูลเข้าฐานนำใจและนำพิกัดนำแรงของอาสาสมัครเป็นต้นสำคัญที่ช่วยให้งานชนนุล่วงเป็นลำดับ แต่ด้วยสถิติข้อมูลบันทึกเข้าอันเป็นปริมาณตัวเต็มที่น้อยจรรยาใจ คือปีละประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ รายการ

ความเข้าใจ ใน สภาวะ การ ขาด แคล บุคลากรสารนิเทศ ทำให้ต้องทักตึงใจดำเนินงานพื้นฐานในรูปของการพึ่งพาอาสาสมัครไว้

ไม่จำกัดวงการ หรือวิชาความรู้ เพราะสถานะ
เช่นนี้ควรที่จะสร้างงานด้วยการสร้างคนก่อน
กระบวนการนี้จะไม่มีอุปสรรคมากนัก หากเรา
เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ และเชื่อว่ามนุษย์
นั้นพัฒนาได้ ตลอดเวลาของการอยู่ร่วมกันใน
งานนับตั้งแต่การเรียนรู้ทำความเข้าใจโครงการ
การฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติ จนกระทั่งออก
ปฏิบัติการ และประมวลประเมินงาน ข้าพเจ้า
ยืนยันว่า ได้แลเห็นวิฤตการณ์และคุณสมบัติ
ต่างๆ กันไปในอาสาสมัครแต่ละคน ซึ่ง
มิใช่ตำแหน่งที่นำหน้าชื่อ หรือปริญญาที่เขา
จะมีต่อท้าย

แต่การทำงานกับอาสาสมัครผู้กำลังศึกษา
เล่าเรียน หรืออาสาสมัครที่มีภารกิจประจำ
อื่น ๆ อยู่ด้วยนั้น ทำให้เกิดการสับสนเปลี่ยนหมุน
เวียนกันเข้าปฏิบัติการตามชั่วโมงว่างของแต่ละ
คนอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เนืองงานที่ปฏิบัติ
นั้น เป็นเรื่องที่ต้องมีความต่อเนื่องและละเอียด
รอบคอบหลายประการ ดังนั้นหากไม่มีการ
วางระบบการดำเนิน ประสาน และควบคุมงาน
ให้รัดกุม ก็จะเกิดความเสียหาย หรือเกิดภาวะ
'งานรวน' ได้ง่ายมาก โครงการฯ จึงมีเงื่อนไข
กับระบบปฏิบัติการอย่างค่อนข้างมาก ซึ่งใน
ลักษณะงานจะดำเนินไปได้ราบรื่นก็ต่อเมื่อผู้
ปฏิบัติการ มีความเข้าใจร่วมกันในเรื่องการ
รักษาคุณภาพของงานเพื่อผลบั้นปลายที่จะมีต่อ

ผู้ใช้ และเป็นที่น่ายินดีที่ ชาวชนอาสาสมัคร
จากสถาบันต่าง ๆ (ทั้งในกรุงเทพฯ และ
ต่างจังหวัดบางแห่งหากเป็นช่วงปิดภาคการ-
ศึกษา) เหล่านี้ (ซึ่งโดยวัยวุฒินั้น อย่างมาก
ก็เพียงอายุ ๒๐ เศษ ๆ) มีความซื่ออกซื่อใจ
เป็นอย่างดี ทำให้ปฏิบัติการร่วมกันเป็นไป
อย่างมีชีวิตชีวา มีความระมัดระวัง และไม่
ละเลยการประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คุณ-
สมบัติดังกล่าว เป็นที่ชื่นชมแก่ผู้ที่ได้มีโอกาส
พบปะศึกษางาน ขสท. โดยทั่วกัน ไม่เพียงแต่
ผู้มีโอกาสใกล้ชิดเช่นข้าพเจ้าเท่านั้น

อายุ เขาเพียง ยี่สิบกว่า
เป็นวัย เสาะหา ความสนุกสนาน
ต้องมาแบก ภาระ ในงาน
ใช้ที่ดิน ไม่สงสาร ชาวประชา

แต่ว่า มาคิด อีกครั้ง
อายุ เขาก็ยัง ยี่สิบกว่า
มีความรู้ มีสติ มีปัญญา
สมควร ที่จะกล้า รับงาน

หนทาง ยังอีกยาว เราต้องเดิน
จะเป็นบ้า เขาเงิน ห้วยละหาน
ค่อยค่อยถ่าย ทอดให้ ในกิจการ
ช่วยกันคิดอ่าน แผลวถาง เป็นทางตรง

ไม่ให้เขาเปรียบ เทียบกับคน สบายกว่า
ให้เขาคิดว่า เป็นกำไร อันสูงส่ง

ที่ได้ประลอง ยุทธใหญ่, ให้มันคง
แต่ไม่ให้ เขาทะนง จนเกินไป

ให้เขาอ่านทั้งงาน อ่านทั้งคน จนอ่านแตก
การในนอก พิณแจก ตามวิสัย
ทำการใหญ่ ใช้สมอง และหัวใจ
คิด, พุด, ทัก, อะไร ให้พอดี

คิดกันว่า เขาออกทน จนคิดนรักร
รู้ผิดชอบ รู้หลัก รู้หน้าที่
คิดนภูมิใจ ไนเยาวชน ยอดคนดี
พวกเขา เหล่านี้ คือหัวใจ

เราอยู่ศึก มิเคยนึก ว่าศึกดิน
เราบ้วยกาย ใจยังฝัน ทำงานได้
งานซับซ้อน ยากเข็ญ ไม่เป็นไร
ให้ข้อมูล ถึงประชาชนได้ ก็แล้วกัน

อนึ่ง กระบวนการสร้างบุคลากรเพื่อ
การดำเนินงานนั้น มีปฏิบัติการแยกเป็น ๒
ประเภท คือ

๑. ประเภทที่สร้างเพื่อการปฏิบัติการ
ชั่วคราว หรือปฏิบัติการเฉพาะกิจ ประเภทนี้
หากจะต้องสลายตัวไปด้วยเหตุผลใดๆ ก็ดี จะ
ไม่กระทบกระเทือนพัฒนาการของงานมากนัก
และสามารถมีผู้ปฏิบัติการต่อเนื่อง จากชุดที่
ทยอยฝึกสำรองไว้

๒. ประเภทที่สร้างไว้โดยหมายให้เป็น
บุคลากรหลักในตำแหน่งถาวร ที่แล้วมาเรา

ต้องเสียบุคลากรประเภทนี้ให้แก่หน่วยงานรัฐ-
และเอกชนที่มีอัตราเปิดรับอยู่เนื่อง ๆ เพราะ
ที่หน่วยประสานงานกลางไม่มีอัตราบรรจุได้ นี้
เป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของ
งานอย่างยิ่ง แต่ไม่ใช่ปัญหาที่ไม่มีทางออก
หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะพอมีเวลาเอาใจใส่และ
ตั้งใจแก้ไขกันอย่างจริงจัง

ทรัพยากรประเภทอื่น ๆ

ความคิดเรื่องของเหลือใช้ หรือของทิ้ง
จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาทันทีที่ตึกทรง
มองหนทางให้งานดำเนินไปได้จากจุดเริ่มต้น
ที่ว่างเปล่า และนี่คือที่มาของวัสดุใช้สอยประเภท
กระดาษใช้แล้วหน้าเดียว เศษดินสออย่างลบ
เชือก ลังกระดาษและอื่น ๆ ที่คณะปฏิบัติการ
สามารถนำมาทำให้เกิดประโยชน์โดยไม่คิด
เพียงนั่งรอให้หน่วยงานมีความพร้อมทุกอย่าง
ก่อนแล้วจึงทำงาน

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการสร้างฐาน
ข้อมูลเช่นนี้จะไม่สามารถดำเนินการได้เพียง
อาศัยแรงงานคนอย่างเดียว การปรับใช้วัสดุ
เหล่านี้จึงมีความเป็นไปได้สูง เพราะหลาย
อย่างจะอยู่ในลักษณะ "ชั่วคราว" เพื่อให้
ฝ่ายต่าง ๆ มีเวลาเตรียมความพร้อมเพื่อ
เสริมสร้างการปฏิบัติการให้อยู่ในลักษณะ
พัฒนาถาวรและเกิดประสิทธิภาพประสิทธิ์
ผลต่อผู้ใช้ อย่างแท้จริงต่อไป

เป็นการไม่สมควรเลย ถ้าความไม่ตายและ
วิริยะอุตสาหะของประชาชนคนปฏิบัติกรเหล่านี้
ต้องถูกมองข้าม หรือคนทำงานต้องถูกลง-
โทษให้เท่ากับสภาพเช่นนี้ตลอดไป เพราะบัดนี้
ก็มาถึงจุดอมตะที่จะสืบค้นข้อมูลจากฐานมหรมา
นี้ได้ด้วยกำลังคน (ซึ่งก็มีอยู่ไม่พอเพียง) เสีย
แล้ว

คณะกรรมการภูมิภาค

หลังจากการประชุมทางวิชาการเรื่อง
สนทนาศึกษา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม
๒๕๒๕ งานการเลือกผู้ประสานงานภาคเพื่อ
เข้าร่วมในการดำเนินงานกับสถาบัน ไทยคดี
ศึกษาก็ได้เริ่มขึ้น แนวดำเนินการเลือกผู้
ประสานงานภาคนั้น มีดังนี้

๑. ผู้ประสานงานภาค หรือผู้แทน
ภาคนั้น ภาคเป็นผู้เลือก มิใช่กำหนดหรือดำเนิน
การไปจากส่วนกลาง

๒. เพื่อให้บุคลากรในภาคได้มีโอกาส
พบปะปรึกษาหารือกันเพื่อกิจกรรมตามข้อ ๑
สถาบัน ไทยคดีศึกษาจะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง
ในการประสานงาน การนัดหมายโดยขอความ
ร่วมมือด้านสถานที่จากสถาบันภายในแต่ละภาค

๓. สถาบัน ไทยคดีศึกษาอาจเข้าร่วม
ประชุมเพื่อให้ข้อมูลหรือตอบข้อซักถามอันจะ
พึงมี ก่อนถึงวาระการเลือกผู้ประสานงาน หลัง

จากนั้นให้เป็นการดำเนินการระหว่างสมาชิก
ภาคต่อไป

ส่วนการเลือกคณะกรรมการ ซึ่ง
ตามข้อตกลงในภายหลังนั้น อยู่ในดุลยพินิจ
ของผู้ประสานงานภาคแต่ละภาค

งานการเลือกผู้ประสานงานภาคเริ่มขึ้น
ที่ภาคใต้เป็นแห่งแรก ราวเดือนพฤศจิกายน
๒๕๒๕ และทยอยเลือกไปที่ละภาค จนปี
พ.ศ. ๒๕๒๗ จึงครบถ้วน ผู้แทนภาค (คือ
ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาค
ตะวันตก ภาคกลาง-นอกเขต กทม. ภาคใต้
ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง) ภาคละ ๒ คน
รวมกับผู้ประสานงานเขต กทม. (ซึ่งสถาบัน
ไทยคดีศึกษาเป็นผู้ติดต่อทาบทาม) ๓ คน
และผู้แทนสถาบัน ไทยคดีศึกษา ประกอบกัน
เป็นคณะกรรมการปฏิบัติการ ๑ ชุด จำนวน
ไม่เกิน ๒๕ คน โดยมีผู้อำนวยการสถาบัน
ไทยคดีศึกษา (ปัจจุบันคือรองศาสตราจารย์
ดร. เมธี ครอบแก้ว) ทำหน้าที่ประธานคณะ
กรรมการ^{๑๖}

คณะกรรมการดังกล่าวเป็นตัวจักรสำคัญ
ให้รายงานสนทนาศึกษาเป็นรูปเป็นร่างมา
จนทุกวันนี้ การประชุมปฏิบัติการครั้งแรก
ของคณะกรรมการชุดนี้เริ่มขึ้นในปี ๒๕๒๖

โดยที่ครึ่งหนึ่งจะมีผู้ประสานงานเพียง ๔ ภาค
เท่านั้น สบรีคของผู้ประสานงานภาคและอนุ-
กรรมการนั้นเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของผู้เห็น
โดยทั่วไป รูปธรรมของ ขสท. ในทุกวันนี้ เป็น
ผลมาจากความดีความงามอันเป็นคุณสมบัติ
นามธรรมของท่านเหล่านั้นซึ่งข้าพเจ้าได้ตัดสินใจ
ประมวลเรื่องแยกไว้ต่างหากในเอกสารชุดช่วย
งานสนเทศไทยศึกษา ด้วยเห็นว่าสิ่งซึ่งไม่อาจ
หาได้ในตำราเหล่านั้น อาจเป็นประโยชน์แก่
อนุชนต่อไป

คุณลักษณะโดยสรุปของกรรมการก็คือ
เมื่อท่านอยู่ทุกคนก็ประทับใจ ครั้นท่านต้อง
ลาออกไปทุกคนก็คิดถึง บทประพันธ์ข้างล่าง
นี้ (ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อครั้งได้ทราบข่าวว่ากรรม
การบางท่านมีความจำเป็นต้องลาออก) คงให้
ภาพข้างต้น ได้บ้าง

กรรมการเอ๋ย

ก่อนเคยร่วมมือร่วมใจ
ร่วมพลิกประวัติศาสตร์
นำผู้ไขมาสู่บรรยวภาคใหม่ ๆ
เข้าถึงสนเทศไทย

สะอึกอึกเอ๋ย

ตระหนักรู้เอ๋ย

ถึงความยากเข็ญ
เมื่อเริ่มงานกัน
เราไม่รู้จะวันรู้เพ็ญ

ผาคความสำคัญ

มาด้วยกันเอ๋ย

วันนี้โบไม่ไหว

ผู้ใช้เริ่มเห็นดอกไม้บาน

นกน้อยเริ่มร้องเพลง

ดนตรีธรรมชาติเริ่มบรรเลงประสาน

แต่ภารกิจเรายังไม่พ้นผ่าน

ก็มาขาดกรรมการไปเอ๋ย

ดวงมานเอ๋ย

ร้าวรานยิ่งนัก

ถึงบรรยายอย่างไร

ถ้าไม่เคยทุกข์ใจไม่รู้จัก

การพลัดพรากจากกรรมการที่รัก

เป็นทุกข์เอ๋ย

ฉกฉิดเอ๋ย

แม้ภารกิจจะต้องพึ่งคนดี

แต่ภาระท่านหนักหนา

เรามายึดไว้ตลอดเวลาก็ใช่ที่

เราไม่ลงโทษคนดี

นะระบบเอ๋ย

ไว้พบกันใหม่เอ๋ย

ขอให้งานท่านดำเนิน ไปอย่างราบรื่น

ส่วนงานสนเทศไทย

จะฟื้นฟูกันต่อไปทุกวันนี้

แล้วครองผลอันหวานชื่น

สู่ปวงชนเอ๋ย

อยู่หน้าใจเอ๋ย
ส่งใจมาบ้าง
มาเป็นพลังจิต
ระลึกถึงกันวันละนึกอย่าจืดจาง
ลาแล้วอย่าล้าร้าง
นะกรรมการเอ๋ย
งานใจเอ๋ย
แม้ข้อมูลไหนท่านต้องประสงค์
โปรดลัดเวลา
ส่งคำถามมาโดยตรง
เราจะแทนคุณสูงส่ง
ด้วยบริการเอ๋ย^{๒๐}

ผลจากความร่วมมือร่วมใจ

ข้อมูลกว่า ๕๐๐,๐๐๐ รายการ จาก
แหล่งสารนิเทศกว่า ๑๕๐ แห่ง ภายในระยะ
เวลา ๕ ปีเศษนั้น ยังไม่ใช้ผลอันแท้จริง แต่
บริการที่เปิดให้แก่ประชาชน (แม้ในระยะแรก
จะเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากขีด
จำกัดหลาย ๆ อย่าง) ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติการได้
๒ เดือนเศษเป็นต้นมา รวมทั้งการได้มีโอกาส
ฝึกปฏิบัติธรรมด้วยการทำนาที่นั่น เป็นสิ่งที่
ข้าพเจ้าและคณะผู้ร่วมงานไม่อาจลืมคุณ ชสท.
ได้

ก้าวต่อไปในพัฒนาวิถึ

ปฏิบัติการในช่วงที่แล้่วมา มีวิกฤตอยู่
ชนหนึ่งคือความชะงักงันในขั้นตอนการดำเนิน
การเพื่อการใช้เครื่องมืออัตโนมัติในงานการจัด
เก็บและสืบค้นสารนิเทศ ทงนี้ด้วยสาเหตุขัดข้อง
บางประการในกระบวนการตั้งกล่าว ทำให้เกิด
ผลกระทบต่อผู้ใช้โดยทั่วไป เนื่องจากการสืบ
ค้นด้วยกำลังคนไม่อาจบริการได้ทั่วถึงทง ๆ ที่
ข้อมูลในฐานมีพร้อมที่จะสนองความต้องการ
ของผู้ใช้ได้ แต่ในภาวะอย่างนี้ ก็ยังมีสิ่งที่
เป็นนิมิตหมายอันดีต่อการที่จะพัฒนาต่อยอด
กันไปในอนาคตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม
โครงสร้างที่วางไว้ เช่น

๑. การประสานสัมพันธ์กับหน่วยงาน
หรือหน่วยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จนทำให้ไม่เพียง
แต่จะสามารถชี้แนะแหล่งสะสมข้อมูลซึ่งผู้
ต้องการได้เท่านั้น แต่ยังสามารถให้ข้อมูลซึ่ง
ช่วยประหยัดเวลาและทุนทรัพย์ของผู้ใช้ในการ
ที่จะเดินทางไปยังแหล่งนั้น ๆ ด้วยเส้นทางที่
สะดวกรวดเร็ว โดยที่ฐานข้อมูล ชสท. ไม่
จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางต่าง ๆ แต่
เป็นความสามารถและทักษะในการบริการของ
ผู้ปฏิบัติการ ที่สามารถใช้แหล่งข้อมูล/ข่าวสาร
ที่มีอยู่มากนวกให้บริการแต่ละครั้งเกิดผลดียิ่ง ๆ
ขึ้น

๒. ความร่วมมือร่วมใจจากหน่วยสารนิเทศประเภทต่าง ๆ ที่เคยอนุญาตให้ ขสท. บันทึกคัดถ่ายข้อมูลมาตั้งแต่ครั้งเริ่มงาน และนับวันจะขยายขอบข่ายความร่วมมือร่วมใจออกไปโดยที่ ขสท. ยังมีที่นต้องเสนอขอความอนุเคราะห์ เช่นบางแห่งที่ยังไม่เคยทราบข่าวคราวของ ขสท. แต่ครั้นได้มาฟังการสัมมนาเรื่องช่างงาน ฯ ดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ ๕-๑๐ เมษายน ๒๕๓๑ ก็ได้โทรศัพท์ติดต่อมอบรายการบรรณานุกรมข้อสนเทศเกี่ยวกับไทยที่มีอยู่ และให้คำมั่นว่าจะร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดกรมประชาสัมพันธ์ และ สสวท. เป็นอาทิ จิตและภูมิปัญญาที่เอื้อต่อผู้อื่น คือตัวบ่งชี้และเป็นกฎแจสำคัญอันดับแรกในการดำเนินช่างงานให้ลุล่วง หาใช้วัตถุไม่

๓. การทดลองปฏิบัติการเชิงต่อยอกกันระหว่างแหล่งสารนิเทศ เพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้รับการนำไปใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เช่นการส่งข้อมูลเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในฐานให้กับหน่วยวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้ในขั้นต่อไป ปฏิบัติการนี้เริ่มทดลองกับงานด้านการพัฒนาชนบท และการศาสนา

๔. ผลพลอยได้ในเรื่องของการสร้างอาชีพ ได้แก่แก่นักจัดทำครรชนนี้ นักจัดทำสาระ

สังเขป ผู้ผลิตสื่อในรูปแบบอื่น ๆ จากข้อมูลสิ่งพิมพ์ นักแปล นักจัดทำบรรณานุกรมผู้มีทักษะในเรื่องเหล่านี้ สามารถมีรายได้ประจำโดยมีอาชีพอิสระ เพราะเท่าที่ผ่านมา มีหน่วยงานหรือนักวิชาการแสดงความจำนงขอจ้างผ่าน ขสท. อยู่เนือง ๆ

ตัวอย่างข้างต้นนี้มีส่วนบ่งชี้ความเป็นไปได้ในโครงสร้าง ๗ ชั้น ๓ ระดับในอนาคต ความคับข้องในปัจจุบันไม่ใช่จุดที่จะทำให้ต้องละความพยายามในการเดินทางให้ถึงจุดหมาย แต่การพิจารณาเส้นทางที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างหากที่เป็นเรื่องที่เราต้องระดมปัญญากันต่อไป

แม้มืออาจ	สอยดาว	จากราวฟ้า
มายืนให้	ปวงประชา	ได้คังหวัง
เพียงสร้างฐาน	ข้อมูลที	มีพลัง
มีชีวิต	และคง	มีวิญญาณ
ดาวบนฟ้า	นับร้อย	สอยไม่ได้
ขสท.	ไม่ใฝ่ใจ	แสวงหา
สร้างดาวแท้	จรัสใจโต	ในททยา
รัศมี	โรจน์กว่า	ดาราโต
หากร้อยจิต	ประสานใจ	ได้เป็นหนึ่ง
ผู้ใช้ง	จะได้ฟัง	ทุกสมัย
ถึงวันนั้น	ผู้ใช้จะถาม	ว่าทำไม
ความมาห้อม	ล้อมใจ	เหมือนสอย

เชิงอรรถ

^๑นวนิย์ อินทรามะ. *การจัดระบบสารสนเทศแห่งชาติในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ, สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๐. หน้า ๑๗-๑๘. (เอกสารการประชุมสามัญประจำปี ๒๕๒๐ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ)

^๒ขณะนั้น คือ ดร. วราภรณ์ ตามโกเศศ

^๓ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก เป็นผู้หนึ่งที่เห็นคุณค่างานสารสนเทศมาก และในสมัยที่สำนักหอสมุด ดำเนินเรื่องขอปรับสถานภาพจากกองเป็นสำนักนั้น ศาสตราจารย์เสน่ห์ (ในฐานะผู้บริหารมหาวิทยาลัย) เป็นผู้ผลักดันจนสำเร็จลุล่วง

^๔งบประมาณค่าอาหารทำการล่วงเวลานี้ ขอตั้งไว้สำหรับข้าราชการในมหาวิทยาลัยที่จะมาร่วมปฏิบัติงานของศูนย์สนเทศในโครงการเฉพาะกิจต่างๆ ตามที่วางไว้ในแผนงาน เพราะท่านเหล่านั้นจะมีเวลาให้เฉพาะ นอกเวลาราชการเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ สำนักหอสมุดฯ ได้แจ้งให้ทราบว่าผู้ปฏิบัติการที่จะมีสิทธิเบิกจ่ายจากงบประมาณส่วนนี้ได้จะต้องเป็นบรรณารักษ์สังกัดสำนักหอสมุดเท่านั้น จึงทำให้มีปัญหาอยู่บ้าง เพราะช่วงนั้นบรรณารักษ์ของสำนักฯ ที่พอปลีกเวลามาช่วยงานนอกราชการได้ก็มีไม่กี่ท่าน งบประมาณส่วนใหญ่ในหมวดนี้จึงต้องคืนให้สำนักฯ นำไปใช้ในกิจการอื่นๆต่อไป

^๕ผู้ช่วยศาสตราจารย์เต็มใจ สุวรรณทัต

^๖ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. สถาบันไทยคดีศึกษา. *รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องสนทนาศึกษา*. กรุงเทพฯฯ, ๒๕๒๕.

^๗นฤมล ปราชญ์โยธิน. *รายงานสนทนาศึกษา : สภาวะและมติปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯฯ, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑. หน้า ๗๓-๗๔.

^๘เล่มเดียวกัน, หน้า ๘๐-๘๒.

^๙เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการปฏิบัติการสนทนาศึกษา ครั้งที่ ๒/๒๕๒๙ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๙ ณ วิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

๑๐-๑๑ ประมวลเป็นเอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการปฏิบัติการสนเทศไทย
ศึกษา ครั้งที่ ๑/๒๕๓๑ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๓๑ ณ ห้องประชุมชั้น ๗ อาคาร
อเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๕ นฤมล ปราชญ์โยธิน. *อ้างแล้ว*. หน้า ๗๓-๗๔, ๘๒.

๑๖ อาศัยวิธีการแบ่งประเภทฐานข้อมูลของ Caudra Associates ใน Halperin,
Michael and Ruth A. Pagell, "Searchers' Perceptions of Online Database Vendors,"
Special Libraries, (April 1983) pp. 119-120.

๑๖-๑๗ Lim, H.T., "New Technology and the University Library in a De-
veloping Country : the Malaysian Experience," in *The Challenge of Information
Technology. Proceedings of the Forty-First FID Congress, 13-16 September 1982*.
Edited by K.R. Brown. Amsterdam, North-Holland Publishing, 1983. p. 293.

๑๗ ขณะนั้นอาจารย์จตุพร ศิริสัมพันธ์ เป็นอาจารย์พิเศษสาขาวิชาภาษาไทย คณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันรับราชการทำงานบริการหนังสือภาษาโบราณ
กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

๑๘ รายละเอียดและรายนามผู้ประสานงานภาคและอนุกรรมการมีปรากฏในเอกสาร *ช่วย
งานสนเทศไทยศึกษา : สารและมติปฏิบัติการ* ตามที่ได้อ้างแล้ว

๑๙ ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. สถาบันไทยคดีศึกษา. *จดหมายข่าว คสท.* ปีที่ ๑
ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐) หน้า ๓.

ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ

ควบคุมโดย เพ็ญศรี กัญสุวรรณ

คุยกันก่อน

จากการพูดคุยกันเพื่อนสมาชิกหลายคน พบว่าความเข้าใจของผู้อ่านในจุดมุ่งหมายของคอลัมน์ยังมีต่าง ๆ กันออกไป ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นคอลัมน์ตอบปัญหาซึ่งผู้อ่านถามมา และผู้ควบคุมคอลัมน์เป็นผู้ตอบ บางคนเข้าใจว่าผู้ที่จะตอบปัญหาที่ถามทั้งหลายนี้ จะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ทรงความรู้ และสามารถตอบปัญหาเหล่านั้นได้ถูกต้องตรงกับทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเหล่านี้ อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านหลายๆ คนไม่ประสงค์จะส่งคำถามมา ทั้งๆ ที่ตนเองมีคำตอบอยู่แล้ว หรือสามารถจะแสดงความคิดหรือหาคำตอบให้ได้

ดิฉันจึงขอถือโอกาสเรียนเชิญชวนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สมาชิกทุกท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคอลัมน์ให้ดีขึ้น ไม่เพียงแต่ท่านจะสามารถส่งปัญหา คำถาม ความคิด หรือคำตอบมายังคอลัมน์ได้เท่านั้น ท่านยังอาจส่งจดหมายแสดงความคิดเห็น คำติชม และข้อเสนอแนะต่างๆ มาด้วย ซึ่งจะเป็นเครื่องแสดงว่าคอลัมน์นี้มีคนอ่าน และผู้อ่านต้องการให้มีการปรับปรุงเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น

ปัญหา/คำถาม ที่เคยพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว ถือว่ายังไม่ล้าสมัย ยังเปิดอยู่สำหรับความคิดหรือคำตอบที่แปลก ๆ ออกไป เพื่อการทบทวน ดิฉันขอให้นำปัญหา/คำถามในรอบปีที่แล้ว ลงตีพิมพ์อีกครั้งหนึ่งในฉบับนี้ ก่อนที่จะถึงรายการความคิด/คำตอบในลำดับต่อไป

ปัญหา/คำถาม

- ถาม ๑. ห้องสมุดใดบ้างในประเทศไทยที่เก็บค่าบำรุงโดยตรงจากสมาชิกผู้เข้าใช้ห้องสมุด
- ถาม ๒. การสงวนลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์จะทำได้อย่างไร

- ถาม ๓. เคยมีผู้ใดสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านทุกหมู่บ้านทั่วราชอาณาจักรไทยไว้บ้างหรือไม่
- ถาม ๔. มีห้องสมุดแห่งใดจัดทำสารสังเขปบทความจากวารสารไทยไว้บ้างหรือไม่
- ถาม ๕. คู่มือเล่มใดบ้างที่มีประโยชน์ในการค้นคว้าประวัติบุคคลเป็นภาษาไทย
- ถาม ๖. ข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจเลยว่า บรรณารักษศาสตร์ (Library Science) กับสารสนเทศศาสตร์ (Information Science) มีความเหมือนกันและต่างกันอย่างไร ข้อดีและข้อเสียของศาสตร์ทั้งสอง กรุณาอธิบายอย่างละเอียดด้วย เพราะเท่าที่ได้ทราบมายังไม่คลุมเครือ
- ถาม ๗. ท่านมีวิธีป้องกันและปราบปรามการขโมยหนังสือไปจากห้องสมุดอย่างไรบ้าง
- ถาม ๘. ห้องสมุดจะจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่างไรบ้าง ถ้าห้องสมุดของท่านเคยจัดกิจกรรมเหล่านี้ โปรดเล่าสั้นๆ ฟังด้วย
- ถาม ๙. ห้องสมุดของท่านต้องการรับหนังสือบริจาคหรือไม่ หนังสือประเภทใดบ้างที่ท่านต้องการ
- ถาม ๑๐. ห้องสมุดของท่านใช้คอมพิวเตอร์ช่วยงานห้องสมุดอย่างไรบ้าง
- ถาม ๑๑. ห้องสมุดของท่านเคยมีนักศึกษาแอบทำบัตรห้องสมุดไว้ใช้มากกว่า ๑ ใบบ้างหรือไม่
- ถาม ๑๒. ท่านเคยศึกษาเรื่องการเก็บหนังสือขึ้นชั้นไว้บ้างหรือไม่ อยากรทราบว่าสถิติการเก็บหนังสือของเจ้าหน้าที่ในสภาพปกติจะเก็บได้ชั่วโมงละกี่เล่ม

ความคิด/คำตอบ

ถาม ๑. ห้องสมุดใดบ้างในประเทศไทยที่เก็บค่าบำรุงโดยตรงจากสมาชิกผู้เข้าใช้ห้องสมุด

ตอบ ๑.๒ ห้องสมุดองค์การต่างประเทศที่เก็บค่าบำรุงสมาชิกรายปีมีดังนี้ :-

- ๑. ห้องสมุดบริติชเกาน์ซิด
- ๔๒๘ สยามสแควร์ ซอย ๒
- ถนนพระราม ๑ กทม. ๑๐๕๐๐
- โทร. ๒๕๒๖๑๓๖-๘

กิตติค่าสมาชิกคนไทย บิลละ ๑๕๐ บาท

กิตติค่าสมาชิกคนต่างชาติ บิลละ ๕๐๐ บาท

กิตติค่าสมาชิก นักเรียนนักศึกษา บิลละ ๗๐ บาท

สมาชิกยืมหนังสือได้ครั้งละ ๔ เล่ม ยืมเทปเสียงคาสเซตครั้งละ ๑ ตลับ และสามารถ
ใช้บริการหูฟังดูวิดีโอ และฝึกภาษาอังกฤษจากเครื่องฟังเทปในห้องสมุดได้

๒. ห้องสมุดเนลสันเฮย์ ถนนสุริวงค์

๓. ห้องสมุดสถาบันวัฒนธรรมฝรั่งเศส ถนนสาทรใต้

๔. ห้องสมุดสถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน ซอยอรุณการประสิทธิ์ ถนนสาทรใต้

๕. ห้องสมุดสมาคมนักเรียนเกาหลีหรืออเมริกา (เอ.ยู.เอ.) ถนนราชดำริ ไม่เก็บค่า

บำรุงสมาชิกห้องสมุด แต่สมาชิกเสียค่าปรับ ถ้าคืนหนังสือช้าเกินกำหนด

ค่าบำรุงสมาชิกห้องสมุดอื่นๆ นอกจากห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ผู้สนใจสอบถามได้

โดยตรงจากห้องสมุดแต่ละแห่ง

ผ่องพันธ์ รัตนภูษิต

กรกฎาคม ๒๕๓๑

ถาม ๑๐. ห้องสมุดของท่านใช้คอมพิวเตอร์ช่วยงานห้องสมุดอย่างไรบ้าง

ตอบ ๑๐.๑ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานในห้องสมุด เอ.ยู.เอ.

ห้องสมุด เอ.ยู.เอ. เริ่มนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้งานในห้องสมุดตั้งแต่ปี พ.ศ.
๒๕๒๖ ซึ่งการใช้งานในขณะนั้นเป็นงานในค่านพิมพ์ หรือ Wordprocessing เช่น การ
ทำรายงาน การทำจดหมายติดต่อกับหน่วยงานภายในและนอกห้องสมุด การพิมพ์บรรณานุกรม
และบรรณนิทัศน์สังเขป เป็นต้น ต่อมาในเดือนธันวาคม ๒๕๒๗ ห้องสมุดได้มีการใช้คอมพิวเตอร์
ค้นข้อมูลในงานบริการห้องสมุด ซึ่งฐานข้อมูลที่ใช้ในระยณะนี้คือ DIALOG อุปกรณ์การค้นข้อมูล
ห้องสมุดได้เข้าจากการสื่อสารแห่งประเทศไทย .

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ สำนักงานสารนิเทศ (United States Information Agency—
Washington, D.C.) ได้มอบเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์พร้อมทั้ง Modem ให้ห้องสมุด ๑ ชุด
เพื่อให้ห้องสมุดได้ใช้งานในห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากนั้นมาห้องสมุดก็มีการพัฒนา

การใช้เทคโนโลยีต่างๆ คือ เทคโนโลยีคานคอมพิวเตอร์ งานการโทรคมนาคม และแผ่นข้อมูลเลเซอร์ดิสก์ (CDROM) มาปฏิบัติงานของห้องสมุดตามลำดับ จัดได้ตามประเภทของงาน ดังนี้ คือ

๑. งานด้านการจัดหา (Acquisition) ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปชื่อ DATATREK จัดการด้านการจัดซื้อหนังสือทั้งหมดของห้องสมุด เริ่มจากลงข้อมูลการสั่งซื้อ กำหนดค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อ พิมพ์เอกสารสั่งซื้อให้ผู้ชายหรือตัวแทนผู้ชาย พร้อมกับแนบจดหมายติดต่อกับการสั่งซื้อ ตรวจสอบการสั่งซื้อว่าได้ครบหรือไม่ตามรายการที่ส่งไป จัดการทวงถาม ยกเลิกการสั่งซื้อ เป็นต้น นอกจากนี้โปรแกรมยังใช้ทำงบประมาณการสั่งซื้อหนังสือ การควบคุมการสั่งซื้อนั้นๆ ให้อยู่ในหมวดหมู่เรื่องตรงกับนโยบายของห้องสมุด พิมพ์รายงานหนังสือใหม่ของห้องสมุดรายเดือน พิมพ์รายงานหนังสือที่ห้องสมุดได้รับหรือสั่งซื้อตามหัวเรื่อง เป็นต้น

๒. งานด้านการบริการ ห้องสมุดได้ใช้การค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์จาก ๓ ฐานข้อมูลด้วยกันคือ DIALOG, LEGI-SLATE (ข้อมูลเกี่ยวกับการร่างกฎหมายของสหรัฐอเมริกา) และ PDQ (Public Diplomacy Query)-ข้อมูลในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และได้ใช้แผ่นข้อมูลเลเซอร์ดิสก์ของสี่ฐานข้อมูลดังต่อไปนี้ Books In Print Plus, Ulrich Plus, Ulrich's Plus, UMI Dissertation Abstracts และ Wilsondisc-Readers' Guide to Periodicals Literature นอกจากนี้ได้ประโยชน์ในงานด้านบริการการค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์และแผ่นเลเซอร์ดิสก์ ยังช่วยในงานด้านจัดหาของห้องสมุดสมบูรณ์ ในด้านได้ข้อมูลที่ใหม่ ครบถ้วนและถูกต้อง

๓. งานด้านการจัดการห้องสมุด (File Management) ห้องสมุดได้จัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลในงานบริการของห้องสมุดประเภท Current Awareness Service และ Selective Dissemination of Information เพื่อให้สามารถบริการได้อย่างรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้คือทันต่อเหตุการณ์และตรงกับความต้องการ นอกจากนี้ห้องสมุดยังใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเช่น DBASE, LOTUS ในการบันทึกข้อมูล ทำรายงาน ทำสถิติห้องสมุดในด้านต่างๆ เช่น งาน Inventory รายงานห้องสมุดทุกๆ เดือน เป็นต้น

๔. งานห้องสมุดทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นงาน Wordprocessing เช่นทำเอกสารโต้ตอบ และจัดระบบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อ (Mailing List) งานพิมพ์บัตรรายการ พิมพ์รายชื่อวารสาร จัดทำบรรณนิทัศน์สังเขป งานเหล่านี้อยู่ในการพิจารณาจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและให้บริการของห้องสมุดได้ดีขึ้น

ปัจจุบัน ห้องสมุด เอ.ยู.เอ. มีเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์เป็นจำนวน ๔ เครื่อง คือ IBM PC, IBM SYSTEM II/50, WANG VS และ WANG PC สำหรับเครื่อง WANG PC เป็นเครื่องที่ห้องสมุดได้รับอนุมัติสั่งซื้อในเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๑ นี้เอง เนื่องจากห้องสมุดประสงค์ที่จะพัฒนางานห้องสมุดในรูปเครือข่ายภายในห้องสมุดในอนาคตอันใกล้

เพ็ญพร เสถียรสวัสดิ์

ห้องสมุด เอ.ยู.เอ.

มิถุนายน ๒๕๓๑

ตอบ ๑๐.๒

การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด

ของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้เริ่มนำคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ในระยะแรกได้นำมาใช้ในงานครรชนิ เอกสารการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ต่อมาก็ได้พัฒนามาใช้ในงานพิมพ์ งานบริการสืบค้นข้อสนเทศระบบออนไลน์ Dialog และงานโครงการสารนิเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งแต่ละงานมีรายละเอียด ดังนี้

๑. งานจัดทำครรชนิเอกสารการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ครรชนิเอกสารการสอนเป็นคู่มือในการค้นหาข้อมูลจากเอกสาร การสอนชุดวิชา ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชผลิตขึ้น จำนวนประมาณ ๓๐๐ ชุดวิชา ในสาขาวิชาต่างๆ ๑๐ สาขา ในด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เดิมครรชนิ เอกสารการสอนจัดทำด้วยมือ ต่อมาก็ได้จัดทำโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้ใช้เครื่องเมนเฟรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล และเครื่อง Data Entry ของศูนย์คอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยในการบันทึกข้อมูล โปรแกรมที่ใช้เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเองด้วยภาษา PL/I และ Cobol ฐานข้อมูลครรชนิเอกสารการสอนในปัจจุบัน เป็นฐานข้อมูลภาษาไทย มีจำนวน ๒๘๕ ระเบียบ และมีขนาดประมาณ 2 MB ปัจจุบันได้จัดพิมพ์ครรชนิเอกสารการสอนด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์มาแล้ว ๓ ฉบับ (ฉบับปี ๒๕๒๖

-๒๕๒๘) และขณะกำลังดำเนินการจัดพิมพ์ครั้งที่สองเอกสารการสอนฉบับรวมเล่ม (ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓-๒๕๓๐)

๒. งานพิมพ์

สำนักบรรณสารสนเทศได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพิมพ์ประเภทต่างๆ ของห้องสมุดที่พิจารณาเห็นว่า หากพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีดธรรมดาจะล่าช้าสิ้นเปลืองเวลาและวัสดุ ในการที่จะต้องแก้คำผิด หรือเป็นงานที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่ต้องจัดพิมพ์เป็นประจำ โปรแกรมที่ใช้ในงานพิมพ์คือ Thai Word

๓. งานบริการสืบค้นข้อมูลระบบออนไลน์ Dialog

สำนักบรรณสารสนเทศได้เป็นสมาชิกของบริษัท Dialog Information Service สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๘ เพื่อให้บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลจำนวนประมาณ ๓๐๐ ฐานในสาขาวิชาต่างๆ แก่ผู้ใช้ห้องสมุดได้อย่างกว้างขวาง ในการสืบค้นข้อมูลในระบบนี้ สำนักบรรณสารสนเทศติดต่อผ่านศูนย์รวบรวมข้อมูลประมวลผลระหว่างประเทศ (International Database Access and Remote Computing - IDAR) ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย

๔. งานโครงการสารนิเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โครงการสารนิเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นโครงการย่อยโครงการหนึ่งในโครงการ Computer Network ศูนย์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน สำนักบรรณสารสนเทศได้เข้าร่วมโครงการร่วมกับห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ อีก ๑๐ แห่ง จากการเข้าร่วมโครงการนี้ สำนักบรรณสารสนเทศจึงมีภาระหน้าที่ต้องพัฒนาฐานข้อมูลหนังสือและเอกสารทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยใช้โปรแกรม Mini-Micro CDS/ISIS ขณะนี้สำนักบรรณสารสนเทศได้เริ่มสร้างฐานข้อมูลดังกล่าวไปแล้วจำนวนหนึ่ง จากข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ ๑๒,๐๐๐ ระเบียบ

สมพร พุทธิพิทักษ์ผล และ เฉลิมศรี กาหย์

สำนักบรรณสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

กรกฎาคม ๒๕๓๑

พิมพ์ ห.จ.ก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ ๑๘-๑๘/๑ ถ. นครสวรรค์ อ. บ่อประพาส ฯ กรุงเทพฯ ฯ

โทร. ๒๘๑๔๒๘๘, ๒๘๑๔๒๙๑, ๒๘๒๔๕๒๐

นายวิกรม วิจารณ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๒๑

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชบัญญัติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๒๖๓๓-๒๖๓๕ เชียงสะพานลอยสุทธิสาร ถ. วิชาวดีรังสิต พญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

ให้บริการ

- จัดตั้งห้องสมุด
- ออกแบบแปลนห้องสมุด
- จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ห้องสมุด
- จัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องสมุด
- จัดทำบัตรรายการ ครอบชุด
- รับผิดชอบปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด
- เป็นศูนย์กลางการรับและบริจาคหนังสือ

จำหน่าย

ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกประเภทในห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน
พร้อมด้วยคุณภาพดีเยี่ยม ในราคายุติธรรม เงินสดลดเปอร์เซ็นต์

สมาชิกสมาคม

โปรดรีบสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ ตั้งแต่วันนี้ และท่าน
จะได้รับ วารสารห้องสมุด ข่าวสมาคม และข่าวสารต่างๆ จาก
สมาคม

สนใจใช้บริการ โปรดโทรศัพท์ติดต่อโดยตรงได้ที่ ๒๖๖-๒๐๔๔
หรือคามที่อยู่ข้างบน